

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Tarih Anabilim Dalı

20 NO'LU ANTAKYA ŞER'İYYE SİCİLİ
(H. 1245-1246 / M. 1829-1831)

NURAY BAYRAKTAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATAY

MAYIS,2008

**TC.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Tarih Anabilim Dalı**

**20 NO’LU ANTAKYA ŞER’İYYE SİCİLİ
(H. 1245-1246 / M. 1829-1831)**

NURAY BAYRAKTAR

Danışman

YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA ÇOLAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HATAY
MAYIS, 2008**

M.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :
Ünvanı, Adı SOYADI
(Danışmanı)

Üye :
Ünvanı, Adı SOYADI

Üye :
Ünvanı, Adı SOYADI

Kod No :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Osmanlı tarihinin kaynakları arasında şer‘iyye sicillerinin birinci derecede önemli olduğuna şüphe yoktur. Kadıların devlet merkezi ile yaptıkları resmi yazışmaları, halkın şikayet ve dilekçelerini, mahalli idarelere ait hukuki düzenlemeler olarak kabul edilen ferman ve hükümleri, en önemlisi de ait olduğu mahallin sosyal ve iktisâdi hayatını yansıtan mahkeme kararlarını ihtiva eden bu siciller incelenmeden, Osmanlı Devleti’nin siyasi, idari ve sosyal tarihini hakkıyla ortaya koymak mümkün değildir.

Sicillerin her konuda tarihe temel kaynak olacağına şüphe bulunmamakla birlikte özellikle şehir tarihleri ve mahallî hayata ait ilmî araştırmaların birinci derecede kaynağı şer‘iyye sicilleridir. Mahallî bir tarihin doğru yazılabilmesi için fertlerle fertler, fertlerle devlet arasındaki bütün önemli olayların kaydedildiği şer‘iyye sicillerinin incelenmesi ilmî bir zarurettir. Siciller; önemli tarihi olayların ve tarihi şahsiyetlerin, mahallî adlarının tespiti, önemli tarihi müesseselerin bütün ayrıntılarıyla doğru olarak tespiti noktasında genel tarihe birinci dereceden bulgu sağlayan kaynaklardır.

Ayrıca, şeyhülislâmlar, kazaskerler ve sadrazamlar gibi büyük devlet adamlarının hayat hikayelerini bütün ayrıntılarıyla ortaya çıkarabilmek için sicillere mürâcaât etmek gerekir. Zira sicillerde kimin nereye tayin edildiği, hangi tarihte, hangi vasıfla, nasıl bir devlet hizmeti îfâ ettiği mutlaka kaydedilmektedir. Kadı sicilleri, bütün Osmanlı ülkesinin yer isimlerini tespit ve hatta mahalle isimlerinin bile tayininde mühim rol oynarlar.

Osmanlı Devleti’nin sona ermesiyle bu müesseselerin bıraktığı bir çok Şer‘iyye Sicil Defterleri incelenmeyi beklemektedir. Şer‘iyye sicilleri Osmanlı Devleti hakkında askeri, idari, ekonomik ve sosyal bilgileri elde edebileceğimiz birinci elden kaynak durumundadır. Bu kadar önemli bu defterler üzerinde yapılan çalışmalar yetersizdir. Bu çalışmaların yetersiz olması bizim bu defterler üzerinde çalışma yapmamızın başlıca nedenlerinden biridir.

Bu amaçla h. 1245-1246 / m. 1829-1831 tarihli 20 No’lu Antakya Şer‘iyye Sicili’nin transkripsiyonunu yaparak bu belgelerin değerlendirmesini yaptık. Böylece Osmanlı Devleti’nin belli bir dönemde belli bir merkezindeki adalet uygulamalarını ve

Antakya şehrinin sosyal, iktisadi, idari ve kültürel geçmişinin bir kısmını gün yüzüne çıkarmaya çalıştık.

Konunun seçilmesinde belgelerin okunup belli bir metot dahîlinde değerlendirilmesinde tez danışmanım sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çolak'a, kaynak bulma noktasında yardımlarını benden esirgemeyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Songül Çolak, sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Bülent Arı ve sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Gündüz'e büyük katkılarından dolayı teşekkürlerimi bir borç bilirim.

HATAY 2008

NURAY BAYRAKTAR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa Numarası</u>
Türkçe Özet.....	VI
İngilizce Özet.....	VIII
Kısaltmalar	X
 1. GİRİŞ	 1-2
 2. TEZİN ÖNEMİ VE AMAÇLARI	 3
2.1. Yöntem.....	3
2.2. Kavramsal Çerçeve.....	4
 3. ŞER‘İYYE SİCİLLERİ	 5
3.1. Şer‘iyye Sicillerinin Tanımı.....	5
3.1.1. Tarihi Gelişimi	5
3.1.2. Şer‘iyye Sicillerinin Muhtevâsı	6
3.1.3. Şer‘iyye Sicillerinde Kayıt Usûlü.....	7
3.2. Şer‘iyye Sicillerinin Önemi.....	8
3.2.1. Hukuk Tarihimiz Açısından Önemi.....	9
3.2.1.1. Özel Hukuk Açısından.....	9
3.2.1.2. Kamu Hukuku Açısından.....	10
3.2.2. İktisâdi Açıdan Önemi.....	10
3.2.3. Sosyal Yapı Açısından Önemi	13
3.2.4. Askeri Açıdan Önemi.....	14
3.2.5. İdâri Açıdan Önemi.....	16
3.3. Osmanlı Adalet Teşkilatında Çalışan Görevliler.....	17
3.3.1. Şer‘iyye Mahkemesi Görevlileri.....	17

3.3.1.1. Şeyhülislâmlar.....	17
3.3.1.2. Kazaskerler.....	18
3.3.1.3. Kadı.....	18
3.3.1.3.1. Kadılar.....	20
3.3.1.3.2. Dereceleri ve Tayinleri.....	21
3.3.1.3.3. Kadılarda Aranılan Şartlar.....	21
3.3.2. İkinci Derecedeki Adliye Görevleri	22
3.3.2.1. Nâib.....	22
3.3.2.2. Şühudu'l Hal.....	23
3.3.2.3. Kassam.....	23
3.3.2.4. Muhzır.....	24
3.3.2.5. Çavuş.....	24
3.3.2.6. Subaşı.....	24
3.3.2.7. Mübâşir.....	24
3.3.2.8. Müşâvir.....	24
3.3.2.9. Kâtip ve Hademeler.....	24
3.4. Şer'iyeye Sicillerinde geçen Belge Çeşitleri.....	25
3.4.1. Hücetler (Senedât-ı Şer'iyeye) ve Özellikleri	25
3.4.2. i'lâmlar ve Özellikleri.....	26
3.4.3. Ma'rûz ve Özellikleri.....	27
3.4.4. Mürâseleler ve Özellikleri.....	28
3.4.5. Şer'iyeye Sicillerine Başka Makamlardan Gönderilen Belgeler.....	28
3.4.5.1. Padişah'tan Gelen Emirler ve Fermanlar.....	28
3.4.5.2. Sadrazam, Beylerbeyi ve Kazaskerden Gelen Buyurulduklar	29
3.4.5.3. Tezkire.....	29
3.4.5.4. Temessük.....	29
3.5. Şer'iyeye Sicillerinin Günümüzdeki Durumu.....	29
3.6. Antakya Şer'iyeye Sicilleri.....	30
3.7. Tanzimat Öncesi Antakya'da İdâri, İktisâdi, Sosyal Yapı ve Yer Adları.....	33

3.7.1. Antakya.....	33
3.7.1.1. Coğrafi Konumu.....	33
3.7.1.2. Kısa Tarihçesi.....	33
3.7.1.3. Nüfusu.....	34
3.7.1.4. Ekonomisi.....	34
3.7.1.5. Mimari Yapısı.....	36
3.7.2. Antakya'nın Mahalleleri.....	36
3.7.3. Antakya'nın Nahiyeleri.....	39
3.7.4. Antakya'nın Köyleri.....	39
3.7.5. Antakya'nın Mezra'ları.....	40
3.8. 20 No'lu Antakya Şer'iyeye Siciline Göre Antakya'da Mal Giyecek ve Ev Eşyaları....	41
3.9. 20 No'lu Antakya Şer'iyeye Sicilindeki, 1828-29 Osmanlı-Rus Savaşı İle İlgili Belgeler.....	42
3.10. 20 No'lu Antakya Şer'iyeye Sicili ve Tekere Kayıtlarına Göre Antakya'da İdari, İktisâdi, Sosyal ve Kültürel Durum.....	46
3.11. 20 No'lu Antakya Şer'iyeye Sicilindeki Belgelerin Muhtevâlarına Göre Tasnifi.....	50
3.12. 20 No'lu Antakya Şer'iyeye Sicillinin Transkripsiyonu.....	57
SONUÇ.....	237
KAYNAKÇA	243
LÜGATÇA	245
EKLER (20 No'lu Şer'iyeye Sicilinden 6 Sayfa Örnek).....	252

ÖZET

20 NO'LU ANTAKYA ŞER'İYYE SİCİLİ (H.1245-1246 / M.1829-1831)

NURAY BAYRAKTAR

M.K.Ü.

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇOLAK

Mayıs 2008,255 sayfa

H.1245-1246 / M. 1829-1831 yılları arasını kapsayan 20 No'lu Antakya Şer'iyye sicil defteri toplam 161 belgeden oluşmaktadır.

Osmanlı Devleti'nde görevli oldukları bölgede kaldılar tarafından kaleme alınan şer'iyye sicil defteri genel olarak Türk tarihi açısından önem arz eden vesikalardır.Özelde ise bu defter Osmanlı tarihi açısından çok önemlidir. Şer'iyye Sicil defterleri ait oldukları dönemlerin ve bölgelerin askeri, dini, iktisâdi ve idari özelliklerini yansıtmaları bakımından birinci elden kaynaktır. Diğer Şer'iyye Sicil defterlerinde olduğu gibi bu Şer'iyye Sicil defterinde de Antakya'nın tarihi ve Osmanlı dönemlerindeki durumu hakkında bilgiler verilmektedir.

Osmanlı dönemindeki Antakya araştırılırken , kadı sicillerine mürâcaat edilmeden yapılan çalışmalar eksik kalacaktır. Bu nedenle , yapılan çalışmada kadı sicillerinin tanımı, tarihi, şer'iyye mahkemeleri'nde görevli me'mûrlar, Antakya'nın tarihi ve Osmanlı dönemindeki Antakya konuları hakkındaki bilgiler araştırmaya dahıl edildi.

İncelediğimiz 20 No'lu Antakya Şer'iyye Sicil Defteri ait olduğu döneme ait Antakya şehrindeki mahalle, nahiye, köy ve mezralar hakkında birçok bilgi sunmaktadır. Bu

bilgiler arasında; yukarda sayılan yerleşim yerlerinin isimleri, sayıları, nasıl ve kimler tarafından yönetildiği, buralarda yaşayan insanların yaşam tarzları, ekonomik durumları, ev ve giyim eşyaları, insanların hukuki durumları gibi bilgiler yer almaktadır.

Genel olarak çalışmamızı 3 bölüm halinde topladık;

Birinci bölümde; şer‘iyye sicillerinin önemi ve şer‘iyye sicilleri hakkında genel bilgiler verdik.

İkinci bölümde; Antakya şehrinin kısa bir tasnifi ve özetlerini yaptık.

Üçüncü bölümde; 20 No’lu Şer‘iyye sicil defterinin günümüz Türkçesine çevirisini yaptık.

Anahtar Kelimeler: Antakya, Şer‘iyye Sicili, Tereke, Kaza, Köy.

ABSTRACT

THE ŞER'İYYE NOTEBOOK WITH NUMBER 20 OF ANTAKYA (H. 1245-1246 / C.1829-1831)

NURAY BAYRAKTAR

UNIVERSITY OF MUSTAFA KEMAL

Institute Of Social Science

History Department

Master of Science

Supervizor: Assist. Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK

May 2008, 255 pages

The şer'iyye sicil notebook with number 20 of Antakya, which contains the years of 1245-1246, 1829-1831 a.d. consists of 161 documents.

In Ottoman Empire The Şer'iyye Sicil Notebooks written by judges in their official regions, which are very important for Ottoman history. The Şer'iyye Sicil Notebooks are source from first hand by reflecting the period's and region's military, religious, economic and administrative features. Like the The Şer'iyye Sicil Notebook, this register notebook informs about the social life of Antakya.

While examining Antakya in the Ottoman term, investigation to be made without consulting the qadi registers wouldn't be enough. There for much intelligence about definition and history of qadi registrations, offices in canonical courts, history and matters of Antakya in the Ottoman term has been included in investigation.

With number 20 of Antakya Şer'iyye Sicil notebooks which we examine gives information us about district, savb districts, savb – districts, villages and arable fields in

Antakya. Within this informations about the settling places which we count above, their names, numbers, how they manage and wo manages them and the lifestyles of theese people, their economic stuations, house and cloting object and juridical stuations between people.

Generalli we collect our study under 3 main part :

In first part we gave general information about the importance of Şer‘iyye Sicils and we gave information about Şer‘iyye Sicils .

In second part, after we gave a short information about Antakya’s history we mention Antakya’s managerios economic cultural and social structure in the light of whith number 20 of Antakya Şer‘iyye Sicil notebook.

In third part we made translation of whith number 20 of Antakya Şer‘iyye Sicil to todays Turkish language.

Keywords : Antakya, Şer‘iyye Sicil, Law estate, District, Village.

KISALTMALAR

a.g.e	:Adı geçen eser
a.g.m	:Adı geçen makale
Ans.	:Ansiklopedi
c.	:Cilt
ev.	:eviren
h.	:Hicri
m.	:Miladi
M.E.B.	:Milli Eğitim Bakanlığı
M.Ö	:Milattan Önce
M.S.	:Milattan Sonra
mad.	:Maddesi
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
T.D.A.V.	:Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı
T.D.V.İ.A.	:Türkiye Diyanet Vakfı İşlam Ansiklopedisi
T.İ.A.	:Türk İşlam Ansiklopedisi
T.T.K.	:Türk Tarih Kurumu
vs.	:vesaire
yy.	:Yüzyıl

1. GİRİŞ

İslam Hukuku esaslarına istinat ettirilerek meydana getirilmiş olan şer‘i mahkemeler, devletin sona ermesiyle tarihe karışmış olmakla beraber, onun muhtelif devirlerdeki hukuki, idari, iktisadi, dini, askeri müesseseleri hakkında bize çok değerli tarihi vesikalar da bırakmıştır. Bu yüzden tarihimize ait kaynaklar arasında şer‘iyye sicilleri ön sırayı alır. Söz konusu siciller incelenmeden Osmanlı idari iktisadi, içtimai tarihini hakkıyla meydana çıkarmak imkânsızdır. Çünkü mevcut kaynaklardaki Osmanlı tarihindeki olaylar, genellikle merkez teşkilatına, rütbe ve memuriyet verilmesine, savaş ilanına ve isyanlara dâirdir. Fakat o dönemlerdeki halk tabakasının gündelik hayat ve geçim tarzlarından, çalışma şartlarından ve onların çalışma alanlarındaki sıkıntılarından bahsetmemektedir. Halbuki elde mevcut binlerce şer‘iyye sicilleri değişik vesilelerle Anadolu’nun en ücra köşelerindeki vatandaşların hayat tarzlarını aksettirmekte, memleketin hayat ve faaliyetlerinden bizi haberdar etmektedir.

Muhtevaları bakımından Şer‘iyye sicilleri, ait oldukları mahallin o dönemdeki *siyasi, idari, sosyal, kültürel ve iktisadi* durumunu ortaya koymaktadır. Bu özellikleri şer‘iyye sicillerini bölge tarihçiliğinin birinci derecede önemli ve güvenilir kaynakları durumuna getirmektedir. Bunun yanı sıra, temel kaynak belgeler olmaları nedeniyle metodoloji açısından da şer‘iyye sicilleri dikkate değer bulunmaktadır. Zira ait olduğu mahallin sosyal ve iktisadi hayatını yansıtan mahkeme kararlarını ihtiva eden bu siciller, her konuda sonraki döneme temel teşkil etmekle beraber, özellikle son zamanlarda gelişmeye başlayan şehir tarihçiliği ve yurdun muhtelif bölgelerindeki mahalli hayata dâir ilmi araştırmaların birinci derecede kaynağı hüviyetine haiz görülmektedirler. Ayrıca, şeyhülislâmlar, kazaskerler ve sadrazamlar gibi büyük devlet adamlarının hayat hikayelerini bütün ayrıntılarıyla ortaya çıkarabilmek için sicillere mürâcaât etmek gerekir. Zira sicillerde kimin nereye ta‘yîn edildiği, hangi tarihte, hangi vasıfla, nasıl bir devlet hizmeti îfâ ettiği mutlaka kaydedilmektedir. Kadı sicilleri, bütün Osmanlı ülkesinin yer isimlerini tespit ve hatta mahalle isimlerinin bile ta‘yîninde mühim rol oynarlar.

Ayrıca, şeyhülislâmlar, kazaskerler ve sadrazamlar gibi büyük devlet adamlarının hayat hikayelerini bütün ayrıntılarıyla ortaya çıkarabilmek için sicillere mürâcaât etmek gerekir. Zira sicillerde kimin nereye ta‘yîn edildiği, hangi tarihte, hangi vasıfla, nasıl bir devlet hizmeti îfâ ettiği mutlaka kaydedilmektedir. Kadı sicilleri, bütün Osmanlı ülkesinin yer isimlerini tespit ve hatta mahalle isimlerinin bile ta‘yîninde mühim rol oynarlar.

20 Numaralı Antakya Şer'yye Sicili h. 1245-1246 / m. 1829-1831 yıllarını kapsamakla beraber, Antakya'nın bu tarihler arasındaki idari, hukuki, iktisadi ve sosyal durumu hakkında birçok bilgi sunmaktadır. 20 Numaralı Antakya Şer'yye Sicili 161 adet belgeden oluşmaktadır.

2. TEZİN ÖNEMİ VE AMAÇLARI

Kadılarının devlet merkeziyle yaptıkları resmi yazışmaları, halkın şikayet ve dileklerini, mahallî idarelere ait hukukî düzenlemeler olarak kabul edilen ferman ve hükümleri, en önemlisi de ait olduğu mahallin sosyal ve iktisadî hayatını yansıtan mahkeme kararlarını ihtiva eden bu siciller incelenmeden, Osmanlı Devletinin siyasî, idarî ve sosyal tarihini hakkıyla ortaya koymak mümkün değildir.

Sicillerin genel tarihe katkıları, önemli tarihî olayların, tarihi şahsiyetlerin, mahallî yer adlarının ve önemli tarihi müesseselerin bütün ayrıntılarıyla doğru olarak tespitinde de birinci derecede önem arz edecektir.

İncelediğimiz 20 No'lu Antakya Şer'yye Sicili h.1245-1246 / m.1829-1831 yılları arasında Antakya şehrinde mahkemeye intikal eden olay veya durumları içermektedir. Bu sicilde Antakya'da görev yapan bazı devlet görevlileri, mahalle isimleri, köy isimleri mezra isimleri bulunmakla birlikte Antakya şehrinde yaşayan ailelerin fert sayıları, ekonomik durumları, ev eşyaları gibi bilgilere de ulaşılabilir. Şer'yye sicillerinin bu kadar önemli bilgiler ihtiva etmesi tarih bilminin yanında diğer sosyal bilimler için de bu belgeleri önemli kılmaktadır.

20 No'lu Antakya Şer'yye Sicili'ni de tez çalışması olarak seçmemizdeki amaç Osmanlı Devleti'nin 19.yy.'daki ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel yönlerini gün yüzüne çıkarmaktır.

2.1. Yöntem

Tez konusu olarak Antakya şehrine ait şer'yye sicil defterlerinden biri üzerinde çalışma yapmaya karar verdikten sonra Antakya Şer'yye Sicillerini inceledik. Şer'yye Sicillerini incelerken tez konusu olarak kullanacağımız Şer'yye Sicilinin 19. yy. da tutulmuş olmasına özen gösterdik. Bu doğrultuda Milli kütüphaneye giderek 20 No'lu Antakya Şer'yye Sicili'ni seçerek defterin tamamının mikro filmini çektirdik.

20 No'lu Antakya Şer'yye Sicili üzerinde çalışma yapabilmek için belgeleri günümüz Türkçesine (transkripsiyon) çevirdik. Bu çeviriyi yaparken de Osmanlıca sözlüklerden yararlandık. Ayrıca Şer'yye Sicilinde geçen Antakya yer adlarını (nahiye, köy, kaza, mezra, mahalle vs.) doğru şekilde yazabilmek için yine o döneme ait Antakya yer adları ile ilgili kaynaklardan yararlandık.

Yapılan alışmalar sonucunda tezimizden kolayca yararlanılabılmesi için belgeleri konularına göre sınıflandırarak bir tablo oluşturduk. Belgelerin çoğunun başında ieriğii hakkında bilgi veren başlıklar bulunmaktadır. Belgelerin doğru anlaşılabılmesi için, belgelerde sıkça geçen anlamları bilinmeyen sözcüklerin anlamlarını ise Osmanlıca sözlüklerden bularak ‘‘Lgata’’ bölümünde topladık. Kelimeleri transkript ederken ayın () harfini (‘), bilinmeyen kelimeleri (...) ve okunuşundan emin olamadığımız kelimeleri (?) şeklinde gösterdik ve okunamayan, silik olan kısımları (silik) şeklinde belirttik.

2.2. Kavramsal ereve

Çalışmamızı  bölümde topladık. Birinci ve ikinci bölümde konuya giriş yapılarak, tezin önemi ve amaçları üzerinde durulmuştur. nc bölümde ise; şer‘iyye sicilleri ile ilgili bilgilere ve 20 No‘lu Antakya şer‘iyye Sicilinin Transkripsiyonuna yer verdik. Yine bu bölümde transkripsiyonunu yaptığımız sicilden elde ettiğimiz verileri sunduk.

3. ŞER'İYYE SİCİLLERİ

İktisadi ve içtimai tarih kaynaklarımızın en önemlilerinden biri olan şer'îyye sicilleri; bulundukları yerde hükümete ait her türlü vazifeleri gören ve halkın her sahada yegane mercii bulunan idari ve kazai salahiyete sahip kadılar tarafından tutulan ve gerektiğinde de tekrar kullanılmak üzere muhafaza edilen defterlerden teşekkül etmiştir.

3.1. ŞER'İYYE SİCİLERİNİN TANIMI

Sözlükte “*okumak, kaydetmek, not etmek, hükmetmek, karar vermek, sicile ve zabta geçirmek*” manalarına gelen sicil kelimesi, terim olarak; insanlarla ilgili bütün hukuki olayları, kadıların verdikleri karar suretlerini, hüccetleri ve yargıyı ilgilendiren çeşitli yazılı kayıtları ihtiva eden defterler için kullanılmıştır. Bu defterlere *şer'îyye sicilleri (sicillat-ı şer'îyye)* dendiği gibi, *kadı defterleri, mahkeme defterleri, zabt-ı vakayi sicilleri, sicillat defteri, sicill-i mahfuz* veya sadece *sicil* de denmektedir.

3.1.1. Tarihi Gelişimi

İslam Dünyasında bu manada sicil tutma ve davaların tescili geleneğini İslamın ilk asrına kadar götürmek mümkündür. Kur'anda geçen bir ayet (Bakara:282) belli bir süre tanınmış borçlanma muamelelerinde ve ticari alış verişlerde akdin yazıyla tespit edilmesini ve şahit bulundurulmasını tavsiye ediyor. Ayet sadece borçlanma ve alış veriş muamelesinin yazılmasını içine aldığı halde, hemen hemen bütün fıkıh konularını içine alacak şekilde genişletilerek “belge tanzimi” (şurut) tatbikatı vücut bulmuş ve bu konuda muhtelif eserlerde telif edilmiştir. Asıl itibariyle davaların tescili, hicri 120 tarihinden itibaren başlamıştır. Kufe kadısı ‘Abdullah b. Şübrime davaların çoğalmasından üzerine hükümleri tescil ettirmeye başlamış ve bu tarihten itibaren de hükümler tescil edilmiştir.

Selçuklulardan sonra Anadolu’da güçlü bir siyasi teşekkül olarak ortaya çıkan ve kısa zamanda büyük bir devlet haline gelen Osmanlı Beyliğinin kurucusu Osman Gâzi, idâreyi ele alır almaz adâlet işlerine büyük bir titizlikle eğilerek fethettiği şehirlere kâdılar tâyin etti. Böylece Osmanlı adliye teşkilâtı diğer müesseseleriyle birlikte, devletin kuruluşundan itibaren büyük bir gelişme göstererek 16. yüzyılda en mükemmel şeklini aldı. (Öztürk, 1995:4)

İlk dönemde kadıları yetiştirecek kaynak tesis edilmediğinden, ilk Osmanlı kadıları hep, Anadolu, İran, Suriye, Irak ve Mısır gibi İslam ülkelerinden seçilmiştir. Şer‘iyye Mahkemelerinin belli bir makam binası yoktur. Ancak kadıların yargı işlerini yürütebilecekleri ve tarafların kendilerini her an bulabilecekleri muayyen bir yerleri vardır. Bu yerler, kadının evi, cami, mescit veya medreselerin belli odaları olabilir. II. Mahmut döneminde, 1837’de İstanbul kadısının makamı Bab-ı Meşihat’daki boş odalara taşınmış ve ilk kez resmi bir mahkeme binasında yargı görevi ifâ edilmeye başlanmıştır. (Gökdeniz, 2006:8)

Osmanlı şer‘i mahkemelerinde, kuruluşundan kapatıldığı 1924 tarihine kadar bütün mahkeme kararları, mahkeme yetkisine giren her türlü muâmeleyle resmî vesika sûretleri, kâdılar veya nâipleri tarafından mahkeme defterlerine kaydedildi. Osmanlı Devletinde kadıların fertler arasındaki ihtilafları halleden bir hâkim, bir adliye me’mûru olmaktan başka, bütün mülkî işlerde merkezî idârenin görevlerini üstlenmeleri onlara idârî, mâli, millî, askerî, hattâ beledî vazifeler de yüklüyordu.

3.1.2. Şer‘iyye Sicillerinin Muhtevası

Şer‘iyye sicillerinde her türlü dâvâ zabıtlarıyla mukâvele, senet, satış, vakfiye, vekâlet, kefâlet, verâset, borçlanma, nikâh, boşanma ve taksim gibi şer‘i muâmelelere dâir resmî kayıtlar teftişine âit notlar, başta hükümdar olmak üzere her derecedeki büyük ve küçük makamlardan yazılan ferman, divan tezkeresi gibi resmî mâhiyetteki emir ve yazı sûretleri hattâ yangın, sel, fırtına, deprem, salgın hastalık gibi olayların kayıtları günlük olarak işlenirdi. (<http://www.dallog.net/kavramlar/seriyesicil.htm>)

Şer‘iyye sicillerinde şu tür belgeler bulunmaktadır:

- 1- Merkezden gönderilen her konudaki ferman, berat ve mektupların suretleri.
- 2- Vali, mutasarrıf ve mütesellim gibi mahalli yöneticilerin çeşitli konularda sancak veya şehrin problemlerini çözmek için yayınladıkları buyuruldular ile bunların icraatlarını gösteren kayıtlar,
- 3- Kadıların çeşitli konularda merkeze gönderdikleri ilamlar ile şehir yönetiminde kişi yada kurumlar arasında doğan anlaşmazlıkları çözümlemek için verdikleri hüccetler.
- 4- Şehrin mahalle listesi, şehirde yürütülen imar faaliyetleri, dini ve sosyal kurumların bakım ve onarımları, buralarda kullanılan inşaat malzemelerinin çeşit ve fiyatları ile ilgili vesikalar.
- 5- Şehrin nüfusunu, nüfusun ırkı ve dini yönden ayrımını, bu nüfusun zaman zaman maruz kaldığı salgın hastalık ile tabii afetleri anlatan belgeler.

6- Evlenme-boşanma, kız kaçırma, mehir bağlama, alım, satım mukavele ve kefalet senetleri, hırsızlık, kalpazanlık, yaralama ve öldürme ile ilgili kayıtlar.

7- Şehirdeki esnaf grupları, bunların meslekleri ile ürettikleri malların çeşitleri, çarşı ve pazarlarda satılan malların narh listeler, usta ve ırgat yevmiyeleri.

8- Sancak ve şehir halkından toplanan vergi miktarı bu vergilerin toplanmasında kullanılan avarz-hanesi ile ilgili listeler.

9- Altın ve para meseleleri ile çeşitli eşya fiyatlarını gösteren kayıtlar.

10- Ölen kişilerin mesleğini, mal varlığını, borçlarını ikamet ettiği ve vefat ettiği yeri, varislerin durumunu gösteren tereke kayıtları.

11- Bunların dışında mahkeme tarafından önemli görülüp de sicillere kaydedilen çok çeşitli konuları kapsayan kayıtlar. (Öztürk, 1995:4)

3.1.3. Şer‘iyye Sicillerinde Kayıt Usulü

Mahkemeye intikal eden her türlü resmi yazı belirli bir disiplin içinde bu defterlere yazılırdı. Mahalli konulara ilişkin olarak kadıların veya nâîblerin verdiği kararları sicillerin bir tarafına, merkezden gelen her türlü resmi yazılar ise öbür tarafına yazılırdı. Mahalli konulara ilişkin belgelerin yazıldığı bölüme **“Sicil-i Mahfuz”** merkezden gelen her türlü resmi yazıların yazıldığı bölüme **“Sicil-i Mahfuz Defterlü”** denilirdi.

Yazılı belgelerin hazırlanmasında İslam aleminde uygulanmakta olan usul, Osmanlı mahkemelerinde de tatbik edilmiştir. İslam hukukunda yazılı muamelelerde takip edilecek usul; fıkıh kitaplarında **“eş-şurut ve’l-mahadır ve’s-sicillat”** bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu usulü Türkçeleştiren Osmanlı Şer‘iyye Mahkemeleri yazılı muameleleri daha standart bir hale getirmişler, bütün kayıtların tanzim ve tahrir şeklini açıklayan numüneler yazılarak, **“Sakk”** kitapları te’lif edilmiş ve Şer‘iyye sicillerindeki kayıtların tanzimi meselesi düzenli ve sağlam bir kaideye oturtulmuştur. (Öztürk, 1995:4)

Mahkemeler, bir yandan anlaşmazlıkları çözmeye çalışırken diğer yandan da noterlik işleriyle uğraşırlardı. Belge düzenlerken nelere uyulacağı, fıkıh kitaplarının **“eş-Şurût”** ve **“el-Mehâdır ve’s-sicillât”** bölümlerinde yer alır. Osmanlılar, bunları standart hale getirerek fıkıhın bütün bablarıyla ilgili belge çeşitlerini, Türkçe düzenlemiş, bunlarda kullanılan kelimelere varıncaya kadar üslub birliği sağlamışlardır. Bu sebeple sicillerden bir belgeyi okuyabilen, aynı türden bütün belgeleri okuyabilir.

(<http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/nsections/index.php?op=viewarticle&artid=26>)

3.2. ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN ÖNEMİ

Osmanlı tarihinin kaynakları arasında şer'iyye sicillerinin birinci derecede önemli olduğuna şüphe yoktur. Kadıların devlet merkezi ile yaptıkları resmi yazışmaları, halkın şikayet ve dilekçelerini, mahalli idarelere ait hukuki düzenlemeler olarak kabul edilen ferman ve hükümleri, en önemlisi de ait olduğu mahallin sosyal ve iktisadi hayatını yansıtan mahkeme kararlarını ihtiva eden bu siciller incelenmeden, Osmanlı Devleti'nin siyasi, idari ve sosyal tarihini hakkıyla ortaya koymak mümkün değildir.

Sicillerin her konuda tarihe temel kaynak olacağına şüphe bulunmamakla birlikte özellikle şehir tarihleri ve mahallî hayata ait ilmî araştırmaların birinci derecede kaynağı şer'iyye sicilleridir. Mahallî bir tarihin doğru yazılabilmesi için fertlerle fertler, fertlerle devlet arasındaki bütün önemli olayların kaydedildiği şer'iyye sicillerinin incelenmesi ilmî bir zarurettir. Sicillerin genel tarihe katkıları, önemli tarihi olayların tarihi şahsiyetlerin, mahallî adlarının ve önemli tarihi müesseselerin bütün ayrıntılarıyla doğru olarak tespitinde birinci derecede önem arz edecektir. Şer'iyye sicilleri, bütün Osmanlı ülkesinin yer isimlerini tespit ve hatta mahalle isimlerinin bile tespit edilmesinde mühim bir kaynaktır. (<http://os-ar.com/print.php?sid=80>)

Sadece Türkiye içinde kalan topraklarda değil, Osmanlı Devleti'nden ayrılan ülkelerin tarihleri de yine bu vesikalar yardımıyla tam olarak yazılabilecektir. Nitekim Dr. C. Truhelka tarafından yayınlanan Yaica (Jaica) Kadısı'na ait sicil defteri, şer'iyye sicillerinin tarih hazinesi olarak değerini ortaya koymuş ve bu yayın Avrupalı tarihçiler arasında büyük ilgi uyandırmıştır. Gerçekten yıllarca Osmanlı hakimiyeti altında kalan Bosna'ya ait doğru tarihin yazılabilmesi için fert-fert fert-devlet arasındaki bütün önemli olayların günü gününe ve hatta saati saatine kaydedildiği şer'iyye sicillerinin incelenmesi ilmi bir zarurettir. Örnek vermek gerekirse, değişik tarihlerde İstanbul'da meydana gelen büyük yangınlarla ilgili, orjinal belge niteliğindeki tarihi malzeme şer'iyye sicillerinin dışında mevcut değildir. Zira kadılar bugün belediyelerin ifâ ettikleri görevlerin bir çoğundan da sorumludurlar. Ayrıca Şeyhülislam, Kazasker ve Sadrazam gibi büyük devlet adamlarının hayat hikayelerinin önemli detayları da yine bu sicillerde bulunmaktadır. (Gökdeniz, 2006 : 8)

Sicillerin genel tarihe katkıları, önemli tarihî olayların, tarihi şahsiyetlerin, mahallî yer adlarının ve önemli tarihi müesseselerin bütün ayrıntılarıyla doğru olarak tespitinde de birinci derecede önem arz edecektir.

3.2.1. Sicillerin Hukuk Tarihimiz Açısından Önemi

Kadı sicilleri, eski hukukumuz hakkındaki birbirini tutmayan çelişkili görüşler arasında doğruyu tespit etme en önemli, objektif ve doğru kaynak olma özelliğine de sahiptirler. Bu sicillerin tetkikiyle Osmanlı hukukunun kaynakları, şer'i şerif denilen İslâm hukukunu ne dereceye kadar uyguladıkları padişahların yasamaya ne kadar müdahale ettiği ve ülül-emr denilen devlet yetkililerinin yasama yetkilerinin sınırları bütün açıklığıyla ortaya çıkar. Bunlar incelenmeden Osmanlı hukuku hakkında verilen hükümler fazla isabetli olmayacaktır. Zira tatbikat, nazari bilgileri doğrulayan müşahhas delillerdir.

3.2.1.1. Özel Hukuk Açısından:

a-Şahsın hukuku ile ilgili kararlardan, Osmanlı hukukunda gerçek ve tüzel kişilerin bilindiğini, ehliyet, gaiplik, şahsi haklar ve benzeri konulara dâir şer'i hükümlerin aynen uygulandığını anlamaktayız.

b-Aile hukuku ile ilgili kararlar ve sicil kayıtlarından eski Türk aile yapısını, nişanlanma, evlenme ve benzeri müesseselerin nasıl işlediğini, tamamen erkeğe ait gibi sanılan boşanma hakkının kadın tarafından da nasıl kullanıldığını, şiddetli geçimsizliğin kadına evliliği sona erdirmeye hakkını verdiğini, karı-koca arasındaki mal ayrılığı rejimini, karı-kocanın çocuklar üzerindeki hak ve vazifelerini, mehir olarak hangi eşyaların verildiğini ve tarihin muhtelif devirlerinde bir Türk ailesinde hangi şeylerin önem arz ettiğini öğrenebiliriz.

c-Miras hukukuna ilişkin kayıtların çoğunluğunu miras sözleşmeleri (teharüc) ve tereke taksimleri oluşturmaktadır.

d-Eşya, borçlar ve ticaret hukukuna ait kararlar iç içedir. *Eşya hukuku ile ilgili kararlardan* mülkiyet hakkını, din, dil ve ırk farkı gözetmeksizin bütün fertlere belli şartlar altında tanınmıştır. *Borçlar hukuku ile ilgili kararlarda* faiz muamelesine benzeyen muamelelerin kabul edilmediğini ve akitlerde karşılıklı rızâ beyanının esas kabul edildiğini öğreniyoruz.

e-Devletler hususi hukuku alanında ahval-i şahsiye ve ibadet konuları dışında zimmîlere de kendi rızâlarıyla İslam hukukunun esaslarının uygulandığını, başta aile ve miras hukuku olmak üzere kendi dinleri gereği olan konularda kendi hukuklarının tatbik edildiğini, mesela evlenme akdini icrası, boşanma ve terekenin taksimi gibi hususlarda tamamen din serbestliği bulunduğunu görüyoruz. İçki içme gibi hususî olan bazı konular dışında ceza hukuk alanında, eşya, borçlar ve ticaret hukuku sahalarında Müslüman - gayrimüslim ayrımı yapılmadığını görüyoruz.

3.2.1.2. Kamu Hukuku Açısından:

Şer‘iyye sicillerinin hukuk tarihi açısından asıl önemi kamu hukuku alanında kendini göstermektedir.

Ceza hukuku ile ilgili kararlardan Osmanlı Devleti’nin bu konuda İslam hukukunun hükümlerini aynen uyguladığını anlıyoruz. Bilindiği gibi İslam hukukunda suç ve cezaları üç ana gruba ayrılmaktadır.

Birincisi: Kur’an ve hadiste açık olarak miktarı ve vasıfları ta’yîn edilen had cezalarıdır. Bunlar iffete iftira, hırsızlık, yol kesme, zina ve içki içme gibi suçlar ve bunlara uygulanan cezalardır. Şartlar oluştuğu hallerde Osmanlı Devleti’nin bu suçlara dâir cezaları aynen uyguladığını şer‘iyye sicilleri göstermektedir.

İkincisi: Şahsa karşı işlenen cürmlerdir. Bunlar hakkında şer‘i hükümlerin ön gördüğü kısas, 470 yıllık zaman dilimi, içinde hiç aksatılmadan aynen uygulandığını ve katilin veya maktulün dinine, diline ve ırkına itibar edilmediğini yine şer‘iyye sicillerinden öğreniyoruz.

Üçüncüsü: Zikredilenlerin dışında kalan suçlar ve bunların cezalarıdır. İslam ve Osmanlı hukukunda bunlara *tazir ve siyaset cezaları* denmektedir. (<http://os-ar.com/print.php?sid=80>).

Hukuk tarihini ve özellikle de Osmanlı Hukuk Tarihini yakından ilgilendiren ve yanlış bilinen önemli bir nokta da şudur; Osmanlı Devletinde vatandaşın hiçbir hakkına ve hürriyetine devlet ve özellikle Padişah tarafından ciddi bir hürmet mevcut değildi. İnsanların bütün hakları ve özellikle de mülkiyet hakkı tehlikedeydi ve saygı görmüyordu. Fertlerin mülkiyet hakkını kullanabildikleri mal varlıkları yoktu.

İşte Şer‘iyye sicilleriyle anlaşılmıştır ki, Osmanlı Devleti, bütün hak ve hürriyetlere olduğu gibi, fertlerin mülkiyet hakkına da saygı göstermiştir. Bırakınız, insanların önemli mal varlıklarına saygı gösterilmesini; insanlara ait bir küçük kitap veya bir ibrik gibi küçük şeylerin dahî en küçük bir tecavüze maruz kalmadan mirasçılara intikal ettiğini ve bu taksimin de miras hakimi demek olan askeri kassamlar tarafından yapıldığını açıkça görüyoruz.

3.2.2. İktisâdi Açıdan Önemi

Tarih araştırmalarında üzerinde en çok durulması gereken; devletlerin tarihinden çok, toplumların hayat tarzları, gündelik yaşayışları, servet ve gelir yapıları, iktisadi imkan ve potansiyelleri gibi alanlar olmalıdır.

Osmanlı tarihine bakılacak olursa eldeki kaynaklarda, daha çok Osmanlı tarihindeki olaylar ile önemli rütbe ve me’mûriyetlerde bulunan kişilerin ön planda olduğu görülür. Halbuki şer‘iyye sicillerinde gerekli inceleme yapıldığı zaman Kayseri’nin herhangi bir

köyündeki herhangi bir kişinin hayatına dâir önemli ipuçları elde edilebilir. Böylece Osmanlı insanı ve devleti daha iyi anlaşılabilir kanaatindeyiz.

İşte bu nedenle, tarihin bir kesitini alarak bu dönemde yaşayan insanın kişisel iktisadi imkanlarının ne düzeyde olduğuna açıklık getirmek amacıyla; tereke ve muhalefat defterleri adı verilen, vefat eden kişilerin mal varlıklarının tespit ve tescil edildiği ve bugün muhtelif arşivlerimizde şer‘iyye sicilleri koleksiyonları arasında binlerle ifade edilebilecek bir boyutta bulunan ve pek az araştırmacının ilgi alanına girmiş olan bu defterler incelenmelidir. (Öztürk, 1995: 9)

Her kadısicili, bulunduğu yerin iktisadî hayatına dâir birinci elden orijinal tarih vesikalarıdır. XV.ile XX. asır aralarında Türk halkının özellikle de Anadolu halkının geçim tarzı, memlekete dışarıdan giren ve yine memleketten dışarı çıkan, yani ithalat-ihracat konusu olan eşya, Anadolu halkının yetiştirdiği tarım ürünleri, imal ettiği sanayi ma’mulleri, Anadolu’da mevcut olan meslek çeşitleri, halktan toplanan vergiler, devletin me’mûrlarına ödediği tahsisatlar, para arzı ve çeşitleri para enflasyon-devalüasyonun gerçek manada tarihi seyri, kısaca hem makro hem de mikro iktisada dâir bütün mevzûlar, doğru olarak ancak kadı sicillerindeki kayıtlardan öğrenilebilir. Özellikle narh ve gedikle alâkalı yazılı kayıtların, iktisat tarihi açısından birinci derecede rol oynadığını da belirtelim.

Defterlerdeki verilerin en büyük özelliklerinden biri kişisel servet analizlerine imkan tanınmasıdır. Vefat eden kişinin hayatta iken sahip olduğu bütün menkul ve gayr-i menkul mallar bu defterde kaydedilirdi. Gerek devlet hazinesine intikal edecek terekelerde, gerekse mirasçılar arasında anlaşmazlık çıkan terekelerde mahkeme tarafından tarafların uzlaştırılmasına ve hak sahiplerine haklarının iadesinin temini için Osmanlı mahkemesinde bu iş için tahsis edilmiş görevliler, vefat eden kişinin muhtelif menkul mallarını, ev, bağ, bahçe, değirmen, dükkân, çiftlik, arsa, yalı vb. taşınmazlarını nakid parasını, alacaklarını ticari mallarını, küçük-büyük baş hayvanlarını, köle-cariyelerini, ev eşyası, giyecek, mutfak eşyası vb. evinde bulunan kullanım eşyasını deftere tek tek kaydederek takdir edilen fiyatları da yazılan malların altlarına kaydederdi. Bütün servet birimlerini tespit ettikten sonra varsa borç ve vasiyeti, karısına vermekle yükümlü olduğu mehiri, ölenin techiz-tekfîn masraflarını yapılan hizmete mukabil alınacak resim ve diğer kesintileri toplam servetten çıkardıktan sonra kalanı mirasçılar arasında paylaştırdı. Bu tür teferruatlı kişisel servet analizinin yapılarak günümüze kadar kayıtlarının intikal etmiş olması, yukarıda da dediğimiz gibi dönemin servet ve gelir dağılımının ve refah düzeyinin tespitine imkan tanımaktadır. (Öztürk, 1995: 9)

Tereke defterlerinin iktisat tarihi disiplininin kaynaklarından birini teşkil etmesinin ana nedeni, defterlerdeki kantitatif veri ve bilgilerin dönemin toplumsal refah düzeyinin aydınlatılmasına katkıda bulunmuş olmasıdır.

Tereke kayıtları ölen kişinin gelirini değil, toplam servetini aktarmaktadır. Ancak servet-gelir ilişkisi dönüşümlüdür. Servetin artması gelire yansıdığı gibi, gelirin artması da yeni servetleri doğurur. Bilindiği gibi servet; iktisadi mal ve hizmetlerin toplamını ifade etmektedir. Ya da herhangi bir anda mevcut iktisadi mal stokudur. Gelir ise, bu mal ve hizmetlerin belirli bir dönem içerisinde vücuda getirdikleri, sağladıkları net hasıla ve tüketicilerin ihtiyaçlarını tatmine hasredilen mal ve hizmet aşkıdır. Servet ve gelirin temel görevi ihtiyaçların tatminidir. Bu nedenle servet ve gelir refahın kaynağıdır. Gelirin kaynağı ya insanların kendileridir veya sahip oldukları servetlerdir. Servetin kıymetini ta'yîn eden ölçü ise, bu servetlerden elde edilen gelirlerin miktarıdır. Görülüyor ki, servet, kişisel gelir ve refah arasında sıkı bir ilişki vardır.

Bu bağlamda; fertlerin refah düzeyini yansıtan servetin paylaşımında toplumu oluşturan kişiler arasında aşırı farkların olmaması sosyal refah devletine giden bir yoldur. Osmanlı Devletinde hakim olan iktisadi, ictimai ve hukuki nizam gereği, uzun vadede aşırı servet terakümüne imkan tanınmamıştır. Zaman zaman vuku bulan müsadere hadiseleri, savaş finansmanına katkıda bulunmak ve vakıf tesis etmek gibi alanlara yapılan harcamalar ile servetin belirli ellerde yoğunlaşarak toplumsal refah düzeyinde aşırı farklılıklar oluşturması önlenmek istenmiştir.

Osmanlı Devletinde, iktisadi kriz ve dalgalanmaların mal ve eşya fiyatlarına nasıl yansıdığını ve fiyat hareketlerinin seyrini bu sicillerden takip mümkündür. Yine iktisadi tedbir ve tatbikatların neticesini ve nasıl olduğunu da mahkemelerde görülen bazı davalar ile merkezden gelen ferman ve emirnamelerden öğrenebilmekteyiz. (Öztürk, 1995:7)

Kadıların görev mahalli olan yerleşim birimlerinde tuttukları bu siciller ; o bölgenin yada şehrin iktisadi ve sosyal hayatının pek çok yönünü yansıtan önemli belgelerdir.

Her sancağın veya şehrin avâriz-hane sayıları ile gerçekhâne (ev) sayıları sicillerde yer almaktadır. Bu rakamlardan hareket ederek, o bölge halkının yılda kaç kere, ne kadar, hangi usulde vergi ödediklerini açıkça bu sicillerden tespit etmemiz de mümkündür.

Tımarların kimlere ve ne suretle tevcih edildiklerine dâîr beratlarla, bu beratların kadılar huzurunda ve arttırma yolu ile mültezimlere verilmelerine veya sipahileri marifetiyle tapuya bağlanmalarına, vakıflara ait emlaklarında aynı şekilde kiraya verilmelerine, bilhassa mer'î kanunnamelere göre alınacak vergilerin nevi ve nisbetlerine dâîr hayatlarda yine sicillerde bulunmaktadır. Mütesellim buyurulduları, ticari davalar, harb zamanlarında sancak

ve kaza itibarı ile o kaza ve sancağın hissesine düşen imdad-ı seferî, barış zamanlarında imdad-ı hazari hisselerinin tahsili, maden aranması ve işletilmesi, bugünkü belediyelerin gördüğü vazifelere ait şehir işlerinin, devlete ait kale, sur ve diğer resmi binaların inşa, tamir vesaire masraflarına ait kayıtlarda iktisat tarihini ilgilendiren önemli kayıtlardır. Bazı kadı sicillerinde bugünkü anlamda bir senet veya bono olarak değerlendirilebilecek, vadeli ve kredili satışlar için düzenlenen ve iç ve dış ödeme aracı olarak kullanılan “Kitabü’l-kadı ve süfteceler”e ilişkin kayıtlara ticaret yollarına, nüfus ve beslenme imkanlarına, ilişkin kayıtlara da rastlanmaktadır.

Şer‘iyye sicilleri içerisinde çok sayıda bulunan hüccetler içerisinde hibe, icare, havale-i deyn, istidane, mudabara usulü ticari ortaklık, vasi ta‘yîni, kefalet, akd-ı muzara usulü zirai ortaklık, vasi ta‘yîni, kefalet, akd-ı muzara usulü zirai ortaklık, akd-i müsakat ortaklığı, ferağ-ı intikal, ferag-ı kati, ikale, vasiyet, ibrâ, bey, nafaka, mehir ile alakalı kayıtlar da iktisat tarihi incelemelerine kaynaklık edecek belgeler durumundadır.

3.2.3. Sosyal Yapı Açısından Önemi

Osmanlı toplumsal yapısının belirlenmesi aşamasında yapılacak tetkiklerde başvurulacak en önemli ve sağlam kaynaklardan birisini de şer‘iyye sicilleri oluşturmaktadır. Demografik yapının nicelik ve niteliğinin analizine ışık tutan bu verilerle, Osmanlı aile yapısı bulunduğu dönem çerçevesinde izaha kavuşmaktadır. Zira Osmanlı ailesi üzerinde yapılan tetkikler otantik belgelere indirgendikçe spekülâtif değerlendirmeler ve yanlış kanaatler neticesinde varılan sonuçlar değişime uğramaktadır. Örneğin; toplumun eliti sayılabilecek bir konumda olan askeri sınıf içinde bile poligaminin tercih edilen bir durum olmadığı açığa kavuşmaktadır. (Öztürk, 1995: 11)

Çeşitli eğitim düzeylerinde bize öğretilen ve yanlış olarak anlatılan iki önemli husus var. Birincisi; Osmanlı Devletinde gayr-i müslimlerin müslümanlara göre iktisadi açıdan refah düzeylerinin daha yüksek olduğuydu. Bu, müslümanların tembelliğine bir delil olarak gösteriliyordu. İşte şer‘iyye sicilleri bize gösteriyor ki, refah düzeyi 17. Yüzyıldaki verilere göre, gayr-i müslimlere nisbetle müslümanlarınki daha yüksektir. Ayrıca helal rızkın zira‘at, ticaret ve san‘at olduğunu bilen ve öyle inanan müslümanların, o devirlerde gayr-i müslimlerden daha zengin ve refah düzeyi daha yüksek olduğu, gün gibi ortaya çıkmıştır.

Eskiden beri yanlış bilinen bir diğer mesele de, Osmanlı Tarihinde birden fazla evliliğin cemiyet içindeki yerleşme nisbetidir. Bize bu zamana kadar anlatılan, Osmanlı Toplumunda çok evliliğin bir veba gibi yaygın olmasıydı. Sanki her iki erkekten biri birden fazla kadınla evleniyordu. Halbuki şer‘iyye sicillerinin incelenmesiyle ortaya çıkıyor ki,

birden fazla kadınla evlenen erkeklerin nisbeti, sadece ve sadece %7'dir. %93'ü tek kadınla evli durumdadır.

Tereke defterleri tereke sahiplerinin medeni halleri, mirasçılarının olup olmadığı, varsa kimlerden teşekkül ettiği, menşeleri ile ilgili bilgiler, meslek, görev ve unvan gibi kişinin cemiyet içindeki mevkii rolünü tanımlamasına ilişkin verilerle dönemin içtimai yapısı hakkında bilgiler vermektedir.

Şer'iyye sicillerinde sayımı verilen çok zengin eşya kayıtları, bu kaynaklara farklı bir bakış açısını da kazandırmıştır. Özellikle giyim-kuşam ve ev eşyası olmak üzere sahip olunan diğer eşyaların çeşitliliği, sayısı ve değeri kişinin veya ailenin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıttığı kadar, dünya görüşünü ve hayat tarzını da kısmen ortaya koymakta ve on sekizinci yüzyıldan itibaren başlayan sosyal hayat üzerindeki batı etkisinin, Osmanlı insanı üzerindeki yansımalarını ve etkinlik derecesini de bir ölçüde tesbitte kaynaklık etmektedir. Dolayısıyla Osmanlıda sosyal değişim araştırmalarında en güvenilir tarihi kaynak olma vasfını da korumaktadır.

Tereke kayıtları ailenin nüfusu hakkında güvenilir bilgiler ihtiva etmektedir. Çünkü bu bilgilerin verilmesinde hukuki zorunluluk bulunmaktadır. Vefat eden bir kişinin geride bıraktığı servet envanterlerinin sayısına geçilmeden önce görevli me'mûr tarafından tereke sahibinin adı, mesleği ve unvanının belirlenmesinin yanında mirasta hakkı olan hak sahipleri de bu bölümde tâdât edilmektedir. Bir tereke kaydı özellikle eşler, çocuklar, anne-baba hakkında güvenilir bilgiler verir. Terekeden hak sahiplerinin hakkının paylaştırılması İslam miras hukuku esaslarına bağlı olarak yapıldığından mirasa hak sahibi birinci dereceden kişiler bulunmadığı durumlarda diğer yakın akrabalar belirtilmektedir. Böylece zaman zaman eş, çocuk, anne ve baba dışında kalan mirasçılar ile ilgili bilgiler de edinmekteyiz. (Öztürk, 1995:4)

3.2.4. Askeri Açıdan Önemi

Kadı sicillerinin bir diğer özelliği de harp tarihi ve askerî konularla ilgili olarak ihtiva ettiği tafsilatlı kayıtlardır. Osmanlı ordusu sefere çıktığında, hem Anadolu hem de Rumeli'ye ait muhtelif konak yerlerinde hem asker hem de erzak ve benzeri ihtiyaçların tedariki yoluna gidilmiştir. Savaş yapılmadan önce, sefer hazırlıklarına dâîr; beylerbeyi ve sancak beylerine yazılı emirler gönderildiği gibi, ordunun ihtiyacı olan gıda maddeleri, gemi, at, kürekçi, araba, cephane ve benzeri ihtiyaçların karşılanması amacıyla kadınlara da yazılı emirler gönderilirdi. Gönderilen bu yazılı emrin içinde, savaşın kime ve hangi sebeple açıldığı izah edilir ve konuyla ilgili şeyhülislâm fetvâsı hatırlatılarak halkın savaşın zaruretine

inanmaları temin edilirdi. 470 küsur yıllık harp tarihimizi, bütün tafsilatıyla kadı sicillerinin genellikle sonlarında yer alan ve kadılara hitaben yazılan yazılı emirlerde bulunmak mümkündür. (Gökdeniz, 2006:15)

Osmanlı devlet düzeni, bir yönü ile asker varlığına dayanmaktadır. Bu nedenle toplumun en varlıklı kesimi de askeri sınıftır. Bu kesimin servetlerinin önemli kaynağını, bulundukları makam ve mevkiin kendilerine sağladığı avantajlarda aramak lazımdır. Ayrıca 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren askeri sınıf mensuplarının ticaret, ziraat ve sanayi alanlarında sivil hayata ilişkin faaliyetlerinin de kendilerine yeni servetler kazandırdığı bilinmektedir.

Tereke listelerine de yansıdığı gibi, askeri sınıfa mensup çeşitli gruplar içinde kişilerin çiftlikler teşekkül ettirdikleri, mandıralar kurarak hayvan besledikleri, şehirde dükkân, han, hamam, değirmen işlettikleri veya bizatihi maliki oldukları atölyeler açarak çeşitli zenaat dallarında faaliyet gösterdikleri bilinmektedir. Bu ve benzeri faaliyetler kendilerine devletten maaşın dışında yeni gelirler getirmiştir. Özellikle fiilen askerlik görevi olan kişilerin kanunları dışına çıkarak ticari, zirai ve sanayi alanlarında bit takım faaliyetlere girmelerinde; dengelerin zorla muhafaza edilmeye çalışıldığı 17. yüzyıl Osmanlı'sında fiyat artışlarına paralel bir düzeyde ulufe adı altında maaş gelirlerinin artmaması ve kazançlarının eski nominal gelir seviyesinde kalması önemli bir 'amil olmuştur. (Öztürk, 1995 : 12)

Şer'iyeye sicilleri askeri açıdan önemli bilgiler ihtivâ etmektedir. Osmanlı ordusu sefere çıktığı zaman hem Anadolu hem de Rumeli'de bulunan beylerbeyi ve sancak beylerine yazılı emirler gönderilir ve ordunun ihtiyacı olan gıda maddeleri, gemi, at, kürekçi, araba, cephane ve benzeri ihtiyaçların karşılanması amacıyla kadılara da yazılı emirler gönderilirdi.

Gönderilen bu yazılı emirlerin içinde, savaşın kime ve hangi sebeple yapıldığı izah edilir ve konuyla ilgili Şeyhülislam fetvâsı hatırlatılarak halkın savaşın zaruretiye inanmaları temin edilirdi. XV.yüzyıldan sonraki harp tarihimiz, bütün tafsilatıyla şer'iyeye sicillerinin genellikle sonlarında yer alan ve kadılara hitaben yazılan yazılı emirlerde bulmak mümkündür.

Örneğin III. Mehmed'in Macaristan ve Avusturya seferine çıkabilmek için Anadolu'dan nasıl asker topladığı ve Eflak isyanı ile zorlaşan bunalımlı dönemde savaşla ilgili olarak halka ne gibi yazılı emirler gönderdiği, Bursa şer'iyeye sicilleri esas alınarak ortaya konulabilir. Gerçekten şer'iyeye sicilleri, askeri hareketleri bütün ayrıntılarıyla aydınlatmak, ordunun teşkilat ve durumunu göstermek bakımından vak'anüvislerde ve diğer kaynaklarda ispatlanmayan birçok tafsilatlı bilgiyi içermektedir.

Savaştan önce sefer hazırlıklarına dâir beylerbeyine yazılı emirler gönderilirdi. Ordunun ihtiyaçları da kadılara yazılı emirlerle bildirilirdi. Bu yazılı emirlerde seferin kime ve hangi sebeplerle açıldığı da her defterde olmasa da tespit edilebilir. Bununla birlikte sicillerdeki bazı kayıtlardan yola çıkılarak herhangi bir şehirdeki askeri mühimmat ve sayıları, asker sayısı bulunabilir.

Yine söz konusu defterler; askeri sınıf içerisinde mütalaa edilen muhtelif meslek sahipleri, çeşitli görevliler ve ilmiye mensuplarının servet terakümü, servetlerinin oluşum tarzı ve alacak-borç ilişkileri gibi konularda açıklamalar getirmektedir. (Öztürk, 1995: 14)

3.2.5. İdâri Açıdan Önemi

Şer'i siciller eski idari teşkilatımızın bir çok bölümlerini aydınlatması açısından da önemli bir kaynaktır. Kaza, sancak, eyalet taksimatı, beylerbeyi, sancak beyliği, kethüdalık ve voyvodalık gibi idari; kadılık, nâiblik, muhızrlık, mübâşirlik, bostancı başılık, çavuşluk, subaşılık gibi adli müesseselerin hem idari yapısı hem de ifa ettikleri fonksiyonlar da sicillerde bulunmaktadır. (Ünal, 2002 : 235)

Kadılar, hem adlî hem de idârî görevler üstlendiklerinden şer'îyye sicillerinde onların idari görevleriyle ilgili kayıtlar da vardır. Bunlar me'mûr ve müderris ta'yîni, resmi yapılanların keşif ve tamiri, vakıfların denetimi, vakıf binalarının kiraya verilmesi, vergi toplanması, esnaf teftişi, narh koyma, yiğitbaşı ve kethüda ta'yîni, mukataa teftişi ve ihtida işlemleri gibikayıtlardır.

(<http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/nsections/index.php?op=viewarticle&artid=26>)

Kadılar bulundukları bölgenin yürütme görevini de ifâ ederlerdi. Merkezî idareden beylerbeyine, eyalete, sancağa ve kazaya gönderilen emirlerin bazı askerî kısımları hariç tamamen kadılara gönderilirdi ve kadılar bunları kaydederdi. Bu emirler, ta'yîn beratları, fermanlar, buyrultular ve diğer hükümlerdir. (Öztürk, 1995 : 13)

Ayrıca Şeyhülislam, Kazaskerler ve sadrazamlar gibi büyük devlet adamlarının hayat hikayelerini bütün ayrıntıları ile ortaya çıkarabilmek için sicillere müracaat etmek gerekir. Zira sicillerde kimin nereye ta'yîn edildiği, hangi tarihte, hangi vasıfla, nasıl bir devlet hizmeti ifa ettiği mutlaka kaydedilmektedir.

3.3. Osmanlı Adalet Teşkilatında Çalışan Görevliler

3.3.1. Şer‘iyye Mahkemesi Görevlileri

3.3.1.1. Şeyhülislam

Kadılar bazı ayrı düştükleri konularda hüküm verirken gerekli araştırmayı yapmak en doğru kararı vermek zorundaydı. İşte bu noktada ilmiye sınıfının başı olan Şeyhülislama ihtiyaç vardır. itibaren şeyhülislam denilmeye başlandı. Bu unvan Osmanlı Devleti tarafından bulunmuş bir unvan değildir. Bu unvan hicri dördüncü asırdan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Osmanlılarda ilk şeyhülislam unvanının Mevlana Elvan Fakih’e verildiği görülmektedir. (Karamanoğlu, 2003:22)

Devletin ilk ve son dönemindeki bazı dalgalanmalar bir tarafa bırakılırsa Osmanlı döneminde ilmiye sınıfının ve dolayısıyla kaza teşkilatında başı ve mercii şeyhülislamdır. Kadılar hukuki meselelerde Hanefi mezhebinin muteber örüşlerini esas alarak karar vereceklerdir. Karar verirken Hanefi hukukçularının ittifak ettikleri hususlarda aynı ihtilaf ettikleri konularda ise gerekli araştırmaları yaptıktan sonra en doğru görüşü adame edeceklerdir. İşte bu noktada kadıların müftülere ihtiyacı vardır. Osmanlı devletinde müftüler iki kısımdır. Birincisi bütün ilmiye sınıfının başı olan merkez müftüsü yani şeyhülislamdır. İkincisi diğer müftülerdir ki bunlara kenar müftüleri denir. (Gökdeniz, 2006:5)

Bu günkü anlayışımıza göre adalet, milli eğitim ve diyanet işleriyle ilgili devlet bakanlığı olmak üzere üç önemli vazifeyi bir arada yürüten şeyhülislam, devlet protokolünde sadrazamdan sonra geliyordu, Padişahın dini salahiyetlerinin temsilcisi, fetvâ otoritesi ve ilmiye sınıfının başı idi. (T.İ.A. 1979 : 462)

Şeyhülisamların yetkilerine gelince bunları ayrı ayrı incelemek gerekir. Birincisi yürütme açısından, şeyhülisamların 1574 yılına kadar ciddi bir yetkileri yoktur. Bu tarihten itibaren şeyhülisamlar, kaza kadıları ve bazı küçük dereceli müderrisler dışındakı kalan mevali kadılarını, müverrisleri ve hatta kazaskerleri de ta‘yîn yetkisine sahip olmuşlardır. İkincisi şeyhülislamın yargı yetkisi yoktur. Onların en önemli görevi fetvâ etmektir. Üçüncüsü; Şeyhülislamın yasama faaliyetine katkısı da büyüktür. Örfi hukukun temelini teşkil eden icthadi konularda kamu yararına uygun görüşün tercihi ve padişaha ‘arz yetkisi şeyhülislama aittir.

1826 yılına kadar şeyhülisamların belli bir makamları yoktur. İkinci Mahmut, yeniçeri ocağını kaldırınca Ağa kapısını şeyhülisamlık haline getirdi. Artık burası Bab-ı Valay-ı fetvâ diye meşhur olmuştur.

3.3.1.2. Kazaskerler

Osmanlı devletinde, yargı teşkilatının asıl başı ve ilmiye sınıfında ikinci reisi kazaskerlerdir. Osmanlı devletinde yargı gücü adına Divan-ı Hümâyûna katılan, özellikle askeri sınıfın, şer'i ve hukuki işlerine bakan ve önemli önemli yekun teşkil eden kaza ve sancak kadılarının ta'yîn mercii olan makama kazasker denir. İlk kazasker I. Murat devrinde ta'yîn edilen Çandarlı Kara Halil Hayrettin Efendidir. Önceleri Mevali denilen yüksek dereceli kadı olmak, kazasker olmak için yeterliydi. Sonradan bu husus dahada zorlaştırıldı. Önce İstanbul kadısı sonra Anadolu Kazaskerleri ve sonrada Rumeli Kazaskeri olarak belli bir sıra takip edilecektir. Kazaskerlerin yetki ve görevlerine gelince bu konu şöyle özetlenebilir.

1574 yılına kadar Kazaskerler bütün müderris ve kadı adaylarını seçip ta'yîn etmek üzere sadrazama arzitmeye yetkiliydi. Bu tarihten sonra bu tarihten sonra yetkileri şeyhülislamın lehine daraltıldı. Kazasker Divan-ı Hümâyûn'un asıl üyesidir. Divan günlerinde divana mutlaka katılırlar. Divanda bazı davaları dinlemek üzere Rumeli kazaskerine havale edilir. Anadolu kazaskeri özel yetki vermedikçe dava dinleme yetkisine sahip değildir. Kazasker Cuma Divanına da katılırlar. Ayrıca Salı ve Çarşamba günleri dışında da kendi konaklarında dava dinleme yetkisine sahiptirler.

Böylesine önemli görevleri bulunan kazaskerlerin yanlarında onlara yardım edecek personeli de vardır. Kadıların ta'yîn beratını yazan tezkereci, ta'yîn işlemleriyle uğraşan ruznameci; kadı adaylarının (mülazimler) isimlerini kaydedip sırası gelenleri arz eden matlabçı, resmi yayımlardan sorumlu olan mektubçu ve de kazaskerin mali ve idari işlerini yürüten kethüda bunların en önemlileridir. Kazaskerlik müessesesinin bu yapısı ve ifâ ettiği fonksiyonlar Tanzimat'tan sonra azaltılmış ve Osmanlı Devletinin son zamanına doğru yetkileri tamamen ellerinden alınmıştır.

3.3.1.3. Kadı

Kuruluş yılından itibaren şer'i kaza usulünü benimseyen Osmanlı Devletinin birinci padişahı Sultan Osman'ın ilk ta'yîn ettiği iki memurdan birisi kadı olmuştur. Kadıları yetiştirecek bir kaynak henüz mevcut olmadığından, ilk Osmanlı kadıları hep Anadolu, İran, Suriye ve Mısır gibi yerlerden gelmiştir. Birinci Murad'ın molla Fahrettin Acemi'yi ilk defa fetvâ görevine ta'yîn ettiği bilinir. Daha sonra feth edilen her idare merkezine bir kadı ta'yîn edilmiştir. Tek kadının görev yaptığı bu usule Şer'iyeye Mahkemeleri adı verilmektedir. Şer'i Mahkemelerin belli bir makam binası yoktur. Ancak bu, şer'i meclis adıyla yargılamanın yapıldığı belirli bir yer olmadığı manasına alınmamalıdır.

Kadıların yargı işlerini yürütebilecekleri ve tarafların kendilerini her an bulabilecekleri muayyen bir yerleri vardı. Bu kadının evi cami, mescit veya medreselerin,

belli odaları olabilir. Hatta bazen yolda giderken bile kadıya başvurup davasını arz edenler olur, hemen ayak üzeri dava görülüp karar verildiği olurdu. Osmanlı adli teşkilatının temel taşı olan kadılar, bulundukları yerin hem hakimi, hem belediye başkanı hemde halkın her konuda müracat edebileceği sosyal güvenlik makamıydı. Böyle kadıların görevlerini, hukuki, idari ve beledi olmak üzere üç noktada toplamak mümkündür. (Gökdeniz, 2006:6)

Kadılar bayram ve Cuma günleri dışında yargı görevini ifa ederlerdi. Osmanlı Devleti'nin askeri ahalisi Hanefi'dir. Kadılar, Hanefi mezhebi ile hükmetmekle memurdular. Bununla beraber Irak, Mısır, Hicaz ve Yemen gibi bölgelerde başka mezheplere mensup Müslüman ahali de vardı. Başka mezheplere mensup Müslümanlar arasında meydana gelen ve kendi mezhepleri çerçevesinde halledilmesi uygun görülen dava ve meselelerde, eğer o mahalde kendi mezhebinden bir kadı yoksa, bunlar mensup oldukları meshep alimlerinden bir alimi hakem ta'yîn ederler. Bu alim bunların mensup olduğu mezhebe göre karar verir. Sonra Hanefi kadı onu tasdik ve tenfiz eylerdi. Eğer kendi mezhebinde kadı varsa ona müracat eder. Ayrıca Sultan bazı meselelerde başka mezheplerin görüşüne göre karar verilmesini istediği takdirde, bu emrine î'taat etmek de vaciptir.

Osmanlı devletinde kadıları yetiştiren kaynak medreselerdir. Bu sebeple derece ve ta'yîn açısından kadılarla medrese mezunları ve müderrisler iç içedirler ve ikisine bir ilmiye sınıf denmektedir.

İlk ve son dönemin bazı dalgalanmaları bir tarafa bırakılırsa Osmanlı Devletinde ilmiye sınıfının ve dolayısıyla kaza teşkilatının da başı ve mercii şeyhülislamdır. Kadılar hukuki meselelerde Hanefi mezhebinin müteber görüşlerini esas alarak karar vereceklerdir. Karar verirken Hanefi hukukçularının ittifak ettikleri hususlarda aynı, ihtilaf ettikleri konularda ise gerekli araştırmaları yaptıktan sonra en doğru görüşü idame edeceklerdir işte bu noktada kadıların müftülere ihtiyacı vardır. Osmanlı devletinde müftüler iki kısımdır. Birincisi bütün ilmiye sınıfının başı olan merkez müftüsü yani şeyhülislamdır. İkincisi, diğer müftülerdir ki bunlara kenar müftülerde denir. 1574 yılından itibaren şeyhülislamlar, kaza kadıları ve bazı küçük dereceli müderrisler dışında kalan mevali kadılarını, müderrisleri ve hatta kazaskerleri de ta'yîn yetkisine sahip olmuşlardır. İkincisi; şeyhülislamın yargı yetkisi yoktur. Onların en önemli görevi fetvâ vermektir. Üçüncüsü; şeyhülislamın yasama faaliyetlerine katkısı da büyüktür. Örfi hukukun temelini teşkil eden icthadi konularda kamu yararına uygun görüşün tercihi ve padişaha arz yetkisi şeyhülislama aittir.

1826 yılına kadar Şeyhülislamların belli bir makamı yoktur. İkinci Mustafa, Yeniçeri Ocağını kaldırınca Ağa kapısını Şeyhülislamlık haline getirdi artık burası Bab-ı Valay-ı Fetvâ diye meşhur olmuştur.

3.3.1.3.1. Kadılar

Osmanlı Devletinde çok geniş kapsamlı yetkileri bulunan ve Şer'iyeye Mahkemelerinde yargı görevini ifa eden şahıslara kadı denmektedir. Osmanlı hukukçuları kadıyı, İnsanlar arasında meydana gelen dava ve anlaşmazlıkları şer'i hükümlere göre karara bağlamak için devletin en yüksek icra makamı tarafından ta'yîn edilen şahıs diye tarif etmektedirler. Nahiye ve köyler dışında kalan diğer idari merkezler aynı zamanda birer yargı merkezleridir. Her yargı merkezinde bir kadı bulunurdu. Hatta konar-göçer aşiretlerden kaza kabul edilenlerin kadılarında onlarla birlikte konup göçmek zorundaydı. Osmanlı adli teşkilatının temel taşı olan kailar, bulundukları yerin hem hakimi, hem belediye başkanı, hem emniyet amiri, bazen hem mülki amiri ve hem de halkın her konuda müracat edebileceği sosyal güvenlik makamıydı. Nikah, izdivaç, miras taksimi, yetim ve mal-i gaibin muhafazası, vasi ta'yîn ve azli, vasiyetlerin ve vakıfların hükümlerine riayet edilmesinin nezareti, cürüm, cinayet ve sair bütün davalar, hülasa şer'i ve hukuki bütün muamelet kadılar tarafından görülürdü.

Yargı görevinin yanı sıra kadılar bir çok idari görevi de üstlenmişlerdi. Bir diğer ifadeyle kadılar bulundukları idari birimde özellikle küçük yerlerde yürütmeye ilgili bir çok görevleri yerine getiren ve devletin doğrudan doğruya kendisine muhattap olduğu birer idarecidirler.

Kadılar yapmış oldukları yargı görevleri ve mahkemelere yapılan her türlü hukuki işlemler için taraflardan miktarı kanunnamelerde belirtilen bir harç almakta ve geçimlerini bu harçla sürdürmektedirler.

Kadıların önemli görev ve yetkilerini şöylece özetleyebiliriz; şer'i hükümleri icra; Hanefî mezhebinin tartışmalı olan görüşlerinin en muteber olanı araştırıp uygulama; Şer'iyeye sicillerinin yazımı; veli veya vasisi olmayan küçükleri evlendirme; yetimlerin ve gayiplerin mallarını muhafaza; vasi ve vekillerin ta'yîn yahut azl; vakıfları ve muhasebeleri kontrol; evlenme akdini icra; vasiyetleri tenfiz ve kısaca bütün hukuki işleri takip kadılarının görev yetkileri arasındadır. Devletin siyasi ve idari meselelerine karışmazlar ve bu konuları ilgili mülki amirlere terk ederler. (Gökdeniz, 2006:7)

Kadının konağı adliye binası olarak kullanılır ve şer'iyeye sicilleri de burada tutulurdu. Merkezi yönetim tarafından atanan ve sadece merkezi yönetime karşı sorumlu olan kadılara uygulamada sancak beyleri ve valiler müdahale etmişlerdir. Buna rağmen klasik dönemde kadılık, yargı bağımsızlığını sağlayan tarafsız ve güçlü bir makam olarak karşımıza çıkmaktadır. (Karatepe, 1996 : 129-131)

3.3.1.3.2. Dereceleri ve Tayînleri

Medreseleri bitiren bir talebe, mülazım, adıyla matlab veya tarık defteri denilen bir deftere kaydolunurdu. Kanuni'nin ünlü Şeyhülislamı Ebu Suud Efendi'nin koyduğu bu usule (mülazemet usulü) göre, mülazımlar için üç alternatif vardı: Müderrislik, Kadılık veya idari bir görev. Kadılığı tercih edenler evvela kaza kadılığına tayîn edilirdi. İlk defa kaza kadılığına tayîn edilen mülazımlar kadılık derecelerine yükselerek şeyhülislamlığa kadar çıkabilirlerdi.

Osmanlı kadıları dereceleri itibariyle önce iki büyük gruba ayrılırlar: Birincisi mevleviyet denilen büyük kadılardır. Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, İstanbul kadılığı haremeyn mevleviyeti Edirne, Bursa, Şam, Mısır ve Filibe kadıları bu gruba girer. İkincisi kaza kadıları da kendi aralarında dereceler ayrılmaktadır. Bunların dışında fevkalade hallerde memleketin asayişini temin için toprak kadıları adıyla seyyar kadılar; bazı önemli dava ve şikayetleri dinlemek üzere merkezden görevlendirilen nehayif müfettişleri de mevcuttur.

Kadıların tayîn usullerini şöyle özetleyebiliriz: Ondördüncü asırdan onaltıncı asrın ortasına kadar tüm kadıların tayîn ve tercih yetkisi kazasker aitti. Onaltıncı asrın ikinci yarısından sonra mevleviyet kadılarını tayîn yetkisi şeyhülislamlara devredildi. Diğer kadıları yine kazaskerler tayîn ediyordu. Kadı adayları nevbet denilen kadılık görevlerini alabilmek için matlab adı verilen deftere kaydedilirdi. Kaz kadılarının görev süreleri iki sene idi (sonra yirmi aya indirildi). Mevleviyet kadılarının görev süresi ise bir sene idi. Görev süresini dolduran kadı İstanbula gelir ve eğer kaza kadısı ise her Çarşamba günü kazaskerin makamına devam ederlerdi. Mevleviyet kadıları ise, Cuma günü veziri azamı paşa kapısında ziyaret ederlerdi. Tanzimattan sonra bu usul değiştirilmiştir. Mülazemet usulünün amacı, kadıların mazul oldukları zaman içinde kendilerini mesleki açıdan yetiştirmeleridir. 1598 yılında mülazemet usulü bozuldu ve suistimmaller başladı. (Gökdeniz, 2006:8)

3.3.1.3.3. Kadılarda Aranılan Şartlar

Osmanlı ülkesindeki hak ve adalet esasları, kadıların ehliyeti ve sahip oldukları vasıflarla doğru orantılı olarak yerleşmiş ve uygulanmıştır. Bu sebeple kadı olacak şahısta bazı vasıflar ve şartların olması istenmiştir. Kadılarda aranan vasıflar kısaca şöyle özetlenebilir.

- a) Kadıların tam ehliyetli olmaları, yani baliğ, akıl ve hür olmaları şarttır.
- b) Kadıların Müslüman olmaları şarttır.
- c) Had ve kısas cezaları ile ilgili davalar dışında erkek veya kadın olması caizdir. Uygulamada kadın hakime rastlanmıştır.

Bütün bunların yanında kadıların yerli yerinde hüküm verebilen, anlayışı kuvvetli, dürüst, güvenilir, şahsiyet sahibi, sağlam, iradeli, hukuki meselelerde ve yargılama usulüne vakıf ve kendisine gelecek hukuk davaları şer'i esaslara göre karara bağlayacak yeterlilikte olmaları gerekir. Bu son şarta her zaman rivayet edildiği söylenemez; zaten bunlar şart değil, kadılarda bulunması gereken vasıflardır.

Kadı, adalet dağıtmak, haksızlığı önlemek, taraf tutmamak ve Hz.Peygamberin yolunda yürümek gibi dinin yapılmasını istediği şeyleri yapmalı; katı, kaba, kibirli ve inatçı olmamalıdır. Bundan başka, makamını ve şahsiyetini koruyabilmesi için uyması gerekli görülen ahlaki kurallar şunlardır:

- 1) Kadı mahkemede kendi için alışveriş yapmamalıdır.
- 2) Kadı mahkemede hiç kimseyle şakalaşmamalıdır.
- 3) Taraflar ile davalar dışı hiçbir şey konuşmamalı.
- 4) Kadı taraflardan hiç birisinin hediyesini kabul etmez ve başkalarından da almaz.
- 5) Kadı taraflardan hiç birinin davetine gitmez.
- 6) Mahkeme sonuçlanmadan kadı, taraflardan yalnız birisini evine kabul etmek, mahkemede biri ile baş başa kalmak, ikisinden birine el, göz ve baş ile işaret etmek, onlardan birisi ile gizli konuşmak, diğerinin bilmediği dil ile söz söylemek gibi töhmet ve kötü zanna sebep olabilecek hal ve hareketlerden sakınmalıdır.
- 7) Kadı taraflar arasında eşit davranmak zorundadır.

3.3.2. İkinci Derecedeki Adliye Görevleri

3.3.2.1. Nâîb

Lügat anlamıyla kadı vekili anlamına gelen nâîbler kadıların yargı görevini ifâ ederken yardıma başvurdukları görevlilerin başında gelirlerdi. Kadıların kendi yerine davalara bakmak üzere görevlendirdikleri şahıslardır. Bunlar belirli bir süre veya belirli bir iş için tayîn edilirlerdi. Onlar da kadıların verdikleri yetki çerçevesinde görevlerini yaparlardı. Belirli bir iş için tayîn edilenler keşif göreviyle veya bir başka görevle belirli bir süre için tayîn edilenler ise kadının görevi başında olmadığı zamanlarda onun vazifesine vekaleten bakanlardır. Zaman içinde bu uygulama kadılık mesleğinde yozlaşmalara da sebep olmuş, hem zaman zaman ehil olmayan kimselerin kadılık yapmalarına, hem de nâîblerin gelirlerinden asıl kadıya pay vermek durumunda olmaları onların gelirlerini arttırmak için çeşitli suistimallere yönelmelerine yol açmıştır. (Gökdeniz, 2006:9)

Ancak, kadılarını çoğu zaman kendisine nâîbler atamasının bazı zorluklara dayandığı göz önünde tutulmalıdır. Çünkü atandığı kaza birimine bağlı yerleşim yerlerinin sayısının 40'tan 300'e kadar çıktığı da görülmektedir. Böyle bir genişliğe tek kadının tamamen ulaşması da zamanın şartları içerisinde mümkün görülmemektedir.

Bazen kadılara nâîb denilirdi. Çünkü onlarda sultanın vekili olarak görevlerini ifa ederlerdi. Kadılar tayîn edildikleri yere bizzat gitmeyerek nâîb gönderebilecekleri gibi kaza merkezlerine tabi nahiyelere de nâîb tayîn edebilirlerdi. Nahiyelere tayîn edilen nâîblere “kaza nâîbleri” denilirdi. Ayrıca mevleviyet kadılarının tayîn ettikleri nâîblere “Mevali nâîbleri” denirdi.

Nâîbler yaptıkları işlere göre farklı isimler almaktadırlar. Bab Nâîbi, Ayak Nâîbi, Toprak nâîbi gibi. Hatta İstanbul Bab Mahkemesi Nâîbliği bu isim ve iş altında uzmanlaşmıştır. Bab Nâîbliği gezici kadılık, Toprak Nâîbliği ise daha çok toprak meselelerinde uzmanlaşmıştır.

3.3.2.2.Şühudu'l Hal

Mahkemede yargılamaya bir anlamda müşahit sıfatıyla katılan şühudu'l hal, aslında yargılamanın seyrine etki eden şahitler olmayıp, mahkemedeki yargılamanın bir nevi gözlemcisi durmundaydılar. “Ududu'l Müslim” de denilen ve yargı merkezinin ileri gelenlerinden 5-6 kişinin veya daha fazlasının katıldığı bu görevliler, kadıyla kadının adalet ilkesi içerisinde hüküm vermesine dolaylı bir etki yaparlardı. Diğer İslam devletlerinde de rastladığımız bu görevlendirme içinde bazı zamanlar ileri gelen hukukçular da yer almışlardır.

Kadı sicili defterdeki kararların altında bu şahısların isimleri ve imzaları da bulunmaktadır. Şühudu'l hal olarak kazanın önde gelenleri olduğu gibi eski kadı ve kazaskerler de bulunurdu.

3.3.2.3. Kassam

Lügattaki anlamı taksim eden olan kassam kelimesi, hukuki terim olarak vefat eden şahısların terekelerini(mirasını)taksim eden Şer'i memur anlamına gelir. Kassamlar, bu görevi kadı adına yaparlardı. Osmanlı adliye teşkilatında iki çeşit kassam vardı. İkincisi birincisi; askeri sınıfın (kamu görevlilerinin) terekelerini taksim eden kazasker kassamlardı. İkincisi ise, Şer'i mahkemelerin bulunduğu yerlerdeki beledi kassamlardı. Her kadılıkta hususi bir kassam defteri bulunurdu. Kassamlar taksim ettikleri terekelerden “resm-i kısmet” adıyla bir harç alırlardı. Bu harç binde belirli bir oran olmakla birlikte kadı ve kazaskerin gelirlerinde önemli bir yer tutardı. (Gökdeniz, 2006:10)

3.3.2.4.Muhzır

Lügatteki anlamı “huzura getiren” demek olan muhzır; davacı ve davalıları mahkemeye celb eden ve savcının bazı görevlerini ifa eden bir memurdu. Küçük kaza merkezlerinde; mahkeme katipliği, emniyet görevlisi ve savcının görevlerini ifa etmekteydi. Bu hizmetleri karşılığında ihzariye denilen ve taraflarca karşılanan bir ücret alırdı. Muhzırların tayîni bir seneliğine kurumun işleyişinden sorumlu olan muhzırbaşları tarafından yapılırdı.

3.3.2.5. Çavuş

Mahkeme ilamlarının icrasını, borçlunun mallarını satarak borcunun ödenmesini, icab ederse mahkeme kararıyla borçlunun hapisle cezalandırılmasını sağlardı. Ayrıca hukuken kesinleşen bedeni ve nakdi cezaların infazından da çavuşlar sorumluydu. Günümüzde icra memurları ve kısmen de savcılarının ve emniyet görevlilerinin vazifelerini ifa ederlerdi.

3.3.2.6.Subaşı

Hükümet merkezindeki çavuş teşkilatının görevlerini, sancak, kaza, nahiye ve köylerde subaşı yürütürdü. Sancaklarda; sancak beyinin ücretli adamı ve emniyet amiri, kaza ve daha küçük merkezlerde ise, idare amiri olan subaşıları, Şer‘iyye Mahkemelerinde de icra memuru olarak görev yaparlardı. Suçluların yakalanması da en önemli vazifelerindendi.

3.3.2.7. Mübâşir

Lügattaki manası bir işe başlayan demektir. Adli memur olarak iki manası vardır. Biri celb ve tebliğ işlerinde kullanılan memur anlamıdır. Diğerisi ise; Tanzimat’tan önce devletçe gördürülmesi veya soruşturulması lazım gelen bir işin görevlendirilen memur demektir. Bu görevi karşılığı mübâşiriyye denen bir ücret alır.

3.3.2.8.Müşâvir

Lügattaki manası kendisine danışılan, istişare edilen demektir. Kadılar ihtiyaç duyulan hallerde müftülerden ve İslam hukukunu iyi bilen şahıslardan fetvâ isteyebilirler. İş çok olan mahkemelerde ihtiyaca göre bir veya iki müşavir bulunur. Müşavirler; kadılık yapabilecek şahıslar arasından seçildiği için bazı kadıların müşavirleri tek başına hüküm verme yetkisine sahiptir.

3.3.2.9.Katip ve Hademeler

Şer‘iyye mahkemelerinde önemli bir görev olan katibliğe; güvenilir, sağlam, davaları tutanağa geçirmede ve i’lamları tanzim usulünde mahir olan şahısların getirilmesi gerekir. Katibin en önemli görevi, tarafların iddia ve savunmalarını, şahitlerin beyanlarını doğru olarak zabta geçmektir. Hediye almak gibi adi suçları irtikap etmemeleri için her zaman kadının nezaretinde görev yapmışlardır. 1331(1913) tarihli Hükkam-ı şer’ve Mahkeme-i

Şer‘iyye kanunu, her mahkemede bir başkatib ve yeteri kadar katibin bulundurulmasını hükme bağlamıştır. Kadı ve müşavir bulunmadığı zaman mahkeme baş katibi kadıya vekalet eder. Zaman zaman mahkeme dışındaki keşif olayları ile de görevlendirilen katibler çoğunlukla yöresel aydınlardan oluşmakta, şairliği ile tanınan pek çok kişi geçimini mahkeme katipliği yaparak sağlamaktaydı.

Hademeler ise, mahkeme işlerinde evrakların getirilmesi, duruşma güvenliğinin sağlanması vb. ayak işleriyle meşgul olurlardı (Gökdeniz, 2006:11-12).

3.4. Şer‘iyye Sicillerinde Geçen Belge Çeşitleri

Şer‘iyye sicillerindeki belge çeşitleri iki gruba ayrılır. Birincisi: Bizzat kadılar tarafından yazılanlardır ki şer‘iyye sicillerinin % doksanını içerir. Hüccet, ‘ilâm, ma’rûzlar, mürâseleler ve diğer belgeler olmak üzere beş kısımdır.

3.4.1. Hüccetler(Senedât-ı Şer‘iyye) ve Özellikleri

Genel Olarak Tarifi ve Özellikleri: Hüccet sözlük anlamı olarak delil ve bir fiilin sabit olduğuna vesile olan şey demektir. (Delil,senet,vesika vb.)

Osmanlı hukuk terminolojisinde ise hüccetin iki manası vardır. Birincisi: Şahitlik, ikrar, yemin veya yeminden nükul gibi bir davayı ispat eden hukuki delillere denir. İkincisi: Şer‘iyye sicillerindeki manasıdır. Kadının hükmünü (kararını) ihtiva etmeyen, taraflardan birinin ikrarını ve diğerinin bu ikrarı tasdikini hâvi bulunan ve üst tarafında bunu düzenleyen kadının mühür ve imzasını taşıyan yazılı belgeye **hüccet** denir. Tanzimat’tan sonra hüccet yerine *senet* tabiri kullanılmıştır. Şer’i hüccetlere *senedat-ı şer‘iyye* denmiştir.

Bir mahkemenin hüccet tanzim edip ilgilinin eline vermesi ve bir suretini de sicil defterine kaydetmesi demek, o konuda, istisnaî durumların dışında hukukî çekişmenin vâki olmayacağı ve olsa da mahkemenin hücceti elinde bulunduranın lehine karar vereceği manasını taşır. Hüccetlerin i’lâmlardan farkı, hüccetlerde herhangi bir kararın bulunmaması ve sadece şer’i mahkemenin günümüzdeki noterler gibi, hukukî durumu olduğu gibi zabt ü rabt altına almalarıdır. Ancak bazen hüccetlerin hüküm sayılabilecek şekilde düzenlendiğini de görüyoruz.

Taraflara verilen hüccetlerin bir örneği mutlaka sicil defterine kaydedilir. Hüccet metinlerini ortak özellikleri şunlardır:

a- Taraflara verilen hüccetlerin üst tarafında hücceti veren kadının imzası ve mührü mutlaka bulunur. Halbuki sicil defterlerindeki hüccetlerin başında bulunmaz. Sicillerde kadıların imza ve mühürleri, sadece sicilin başında veya kadının başladığı tarihin baş kısmında kaydedilir. Göreve başlama tarihi de yazılır.

- b-** Tarafların adı ve adresleri her türlü şüpheyi ortadan kaldıracak şekilde açıklanır.
- c-** Hüccecin konusunu teşkil eden mal veya hak, bütün tafsilatıyla tanıtılır.
- d-** Hukukî muamelenin şekli, şartları ve varsa teslim ve tesellüm işlemleri beyan edilir.
- e-** İkrarda bulunan kişi konuyu bir daha dava etmeyeceğini teyid eder. Lehine ikrar yapılan taraf da ikrar beyanını tasdik edince, talep üzerine durumun sicile kaydedildiği zikredilir.
- f-** Her muamelede olduğu gibi hüccetlerin sonunda da tarih, yıl, ay, gün ve bazen de günün belli bir dilimi mutlaka zikredilir ve bu kısım Arapça yazılır.
- g-** Hüccecin altında mutlaka **Şühûdü'l-hâl** (durumun şahitleri) veya **şuhûd-ı muhızır** başlığı ile hukukî muameleye şahit olanların isimleri ve ünvanları kaydedilir.

Hüccetlerde alım-satım, kira, nafaka, vekalet, vasiyet, kefalet, şehadet, ferağ (kat'î veya şartlı), borç, hibe, rüşdün ispatı, nezir, keşif, sulh, irsâliye vs. konularda hüccetler bulunmaktadır.

Hüccet Çeşitleri : Sulh hücceti, ikrar hücceti, satış hücceti, kira hücceti, vasiyet hücceti, vekalet hücceti, feragat hücceti.

Hüccetler içinde nev'î şahsına münhasır bir hüccet çeşidi de vakfiyelerdir.

Vakfiye, vakıf hükmî şahsiyetinin tüzüğü mesâbesinde olan ve ferazi bir dava sonucu şer'i mahkeme tarafından tasdik edilen yazılı belgelere denir.

Hücceti Zahriye: Resmi belgelerin arkasına yazılan veya konan ve yine resmi olan beyanlar ve emirler manasındadır.

3.4.2. 'İlâmlar ve Özellikleri

a)Tariî ve Tanzimi

Çoğu araştırmacılar tarafından karıştırılan önemli belge çeşididir. **İ'lâm** sözlükte bildirmek manasındadır. Terim olarak; şer'i bir hükmü ve altında kararı veren kadının imza ve hükmünü taşıyan belgeye 'ilâm denir. Her 'ilâm belgesi davacının iddiasın, dayandığı delilleri, davalının cevabını ve itirazı varsa itirazının sebeplerini, son kısımda da verilen kararı ve kararın gerekçelerini içerir.

'İlâm belgelerini diğer şer'îyye kayıtlarından ayıran en önemli özellik hakimın verdiği kararı ihtiva etmesidir. Kadının kararını içeren her belge i'lâmdır. Ancak örfî anlamda altında kadının imza ve mührünün bulunduğu her belgeye hükmü ihtiva etsin etmesin 'ilâm denilir. Bu nedenle Başbakanlık Osmanlı Arşiv'indeki birçok ma'rûzlar 'ilâm diye kayda geçirilmiştir. Kadı, yargılamayı tamamladıktan sonra dava dosyasını esas alarak şer'i hükümlere göre kararını verir. Verdiği kararları önce taraflara sözlü olarak bildirir. Daha sonra verdiği kararın gerekçelerini de içeren bir 'ilâm hazırlar, hem davalıya hem de davacıya birer suretini takdim eder. Bir suretini de sicile kaydeder. Şer'îyye mahkemelerinde bir

davanın seyrine ait bütün kayıtların geçirildiği dava tutanakları anlamına gelen **zabıt cerideleri** tutulur. Zabıt ceridesinde yazılı bulunan dava tutanağı esas alınarak ‘ilâm müsveddesi hazırlanır. Kadının inceleyerek “yazıla” kaydını düşmesinden sonra ‘ilâm kaleme alınır. Zabıt katibi tarafından incelenerek paraf edilir. Kadının son kez incelemesiyle ‘ilâm sicile kaydedilir.

1296/1878 tarihli **Talimat-ı seniyye** ile daha önce mevcut olan ancak yazılı hale getirilmemiş esaslar yazılı hale getirilmiştir. 1878 tarihinden önce ‘ilâmlar ile bu tarihten sonra yazılanlar arasında üslûp, ifade ve şekil açısından bir fark yoktur.

b)Özellikleri ve Çeşitleri

Şer’i mahkemelerde düzenlenen bir i’lâmda şu özelliklerin bulunması gerekir :

- 1- Kadının imza ve mührü, hüccetlerin tam tersine i’lâmlarda alt tarafta yer alır. İmza kadının kendi eliyle yazdığı ismi ve künyesinden ibarettir. Mühür ise kadının kendi ve babasının ismini bazen de kısa bir dua cümlesini içerir.
- 2- Tarafların ve dava yerinin formüle edilmiş ifadelerle tanıtılması gerekir.
- 3- Davacının iddiasını yani dava konusunu içerir.
- 4- Davalının cevabını ve itirazlarını içerir.
- 5- Kararın gerekçeleri demek olan delilleri içerir.
- 6- Kadının kararını içerir.
- 7- Tarih Arapça, ya yazıyla ya da bugünkü tarih atma şekillerine benzer bir şekilde yazılır.

‘İlâmlar da hüccetlerde olduğu gibi sonda **Şühûdü’l-hâl** başlığı altında şahitler listesinin verilmesi şart değildir. İspat vasıtası şahitlik ise ilâmın içinde veya sonunda şahitlerin ismi yazılabilir.

‘İlâmlar konularına göre iffete iftira, içki içme, zina yapma gibi çeşitlere ayrılırlar. Yine konularına göre kefalet, zina, evlenme ve boşanma ilâmları gibi isimler alırlar.

3.4.3. Ma’rûz ve Özellikleri

Şer’iyye sicillerinde hüccet ve ‘ilâmlardan farklı olarak ve genellikle ifade ve şekil itibariyle ‘ilâmlarla karıştırıla gelen bir belge çeşidi de **ma’rûz**lardır. **Ma’rûz** kelime anlamı itibariyle ‘arz edilen şey demektir. Terim olarak ise biri asıl diğeri tâli olmak üzere iki manası mevcuttur.

Tâli manası : ‘İlâmların birçoğu icra makamlarına hitaben yazılarak onlara ‘arz edildiğinden ‘ilâmlara da ma’rûz adı verilebilmektedir. Çoğu ‘ilâm “*Ma’rûz-ı Dâi-i Devlet-i Aliyyeleridir ki*” diye başlar.

Ma’rûzun farklı bir belge olarak **asıl manası** şudur: Kadı tarafından kaleme alındığı halde kadının kararını ihtiva etmeyen ve hüccet gibi hukukî bir durumun tespiti açısından

yazılı delil olarak kabul edilemeyen ve sadece kadının icra makamlarına idari bir durumu arz yazılı kayıtlara veya halkın icra makamlarına yahut kadıya hitaben yazdığı şikayet dilekçelerine denir.

Kısaca astın üste yazdığı bir isteği veya bir durumu hâvi yazılı belge ve kayıtlardır. Buna *ma'rûz* dendiği gibi *arîza* veya arz da denir ve genellikle çoğulu olan *ma'rûzat* kullanılır.

Kadı tarafından kaleme alınan ma'rûz diye kaydedilen i'lâmlardan farkı, bunların kadının kararını ihtiva etmemesidir. Ma'rûzların sonu “*Devletin yüce makamına ‘arz ve ‘ilâm olundu*” diye bitmektedir. Belgenin içinde ‘ilâm kelimesinin geçmesi bunun ‘ilâm olduğunu göstermez.

3.4.4. Mürâseleler ve Özellikleri

Kadılar yukarıda zikredilen belgeler dışında da bazı resmi yazışmalarda bulunabilirler. Mesela merkezden gelen bir ferman veya buyrultu üzerine, herhangi bir sanığın yakalanması için o mahallenin kethüdasına resmî bir yazı yazılabilir. Yahut tayîn edildikleri kadılık görevini yine resmî bir yazı ile herhangi bir nâîbe devredebilirler. İşte şer‘iyye sicillerinde yer alan ve kadının kendisine denk veya daha aşağı rütbedeki şahıs yahut makamlara hitaben kaleme aldığı yazılı belgelere *mürâsele* denir.

3.4.5. Şer‘iyye Sicillerine Başka Makamlardan Gönderilen Belgeler

Şer‘iyye sicillerindeki kayıtlar sadece kadılar tarafından kaleme alınan belgeler değildir. Kadılar şer‘iyye sicillerine kendisine Padişah tarafından gönderilen fermanları, beratları ve benzeri emirleri Sadrazam, Beylerbeyi ve Kazaskerlerden gelen buyrultular ile ilgili devlet teşkilatlarından kendisine gönderilen diğer yazılı belgeleri kaydederlerdi. Bu belgelere bakacak olursak:

3.4.5.1. Padişah’tan Gelen Emirler ve Fermanlar :

Padişah’tan gelen emir ve fermanları iki ana grupta toplayabiliriz.

Birincisi, Padişahın kendisine İslam hukuku tarafından tanınan içi boş yasama yetkisine dayanarak veya icra kuvvetinin başı olarak kaleme aldığı şer‘iyye sicillerinde “evâmir ve fermânîm” diye zikredilen hükümlerdir. Ayrıca bu kayıtlar için ayrı defterler tutulur, bu tutulmazsa diğer kayıtlardan ayırmak için ya ters yazılır yada sicillerin başına yada ortasına evâmir ve ferâmîn yazılırdı.

İkincisi ise, yine Padişah’tan sâdır olan ancak birinci gruptaki gibi umûmî değil husûsî şahısları ilgilendiren ve vazife tevcihi, tımar tefvizi, ticaret beratı ve benzeri konulara ilişkin olarak kaleme alınan ferman, berat ve nişanlardır.

3.4.5.2. Sadrazam, Beylerbeyi ve Kazaskerden Gelen Buyruldu:

Osmanlı Devleti'nde Padişah'tan sonra şer'î ve kanunî hükümler icra ve takip ile görevli olan makam, Padişah'ın bir nevi mutlak vekili bulunan sadrazamlardır. Sadrazamlar bazen gerekli gördükleri durumlarda Padişah'ın emirlerine binaen bazı durumları kadılara hatırlatabilirlerdi. İşte şer'îye sicillerindeki kayıtlardan biride Sadrazam tarafından kadılara gönderilen buyrultulardır. Aslında buyruldu Sadrazam, Kaptan-ı derya, Vezir, Beylerbeyi ve Kazasker gibi devler erkânının yazılı emirlerine denir.

Bundan başka muhtar ve ihtiyar heyetine seçilenler hakkında bunların seçildiklerine dâîr yazılan kağıtlara ve köyün aşarını iltizâm eylediklerine dâîr yazılıp mültezimlere verilen açık emirlere de buyuruldu denirdi. (Önal, 2004:15)

3.4.5.3. Tezkire:

Osmanlı diplomatikasında daha ziyade üstten alta veya aynı seviyedeki makamlar arası yazılan ve resmi bir konuyu ihtiva eden belgelere tezkere denilirdi. Osmanlı devleti'nin son zamanlarda ise aynı şehir ve kasabada bulunan resmi dâîrelerin binden diğerine yazdıkları yazılar içinde tezkire tabiri kullanılmıştır.(Akgündüz, 1998:46)

3.4.5.4. Temessük:

Arapça bir kelime olan temassükün Kamus-i türki'deki açıklaması “yapışma, sarılma” şeklindedir. Terim olarak ise bu kelime Osmanlı diplomatikasında borç için alınan senedi ifade ettiği gibi, Muahede ve sulhname gibi belgelerde devlet veya muahedeyi yapan gerçek yahut hükmi şahıslar tarafından verilen mühürlü kağıtlarıda kapsar. Bu kelimenin şer'îye sicillerindeki anlamı ise mîrî arazide ve gayr-i Salih vakıflarda tasarruf hakkı sahiplerine, yetkili makam veya şahıslar tarafından verilen belgedir. Yani temessük tasarruf vesikası demek olur ki, sonraları tapu tabiri bunun yerine geçmiştir. Yukarıda geçen yetkili makam ise tımar ve zeamet sahipleri, vakıf mütevellileri, mültezimler, muhassılar veya muhasebe kaleminden birisi olabilir. (Önal, 2004:15)

3.5. ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Günümüzde dahîl olmak üzere şer'îye sicillerinin korunmasında bir çok olumsuzluklar yaşanmış ve yaşanmaktadır. Cumhuriyet sonrası Türkiye sınırları dışında kalan sicillerin akıbeti tam olarak bilinmemektedir. Ancak yapılan bazı araştırmalardan Sofya Milli Kütüphane'sinde, Üsküp Makedonya Tarihi Enstitüsü'nde, Yunanistan Selanik Makedonya Enstitüsünde, Kıbrıs, Kahire, Şam ve Basra'da Osmanlı Devrinden kalma şer'îye sicillerinden haberdar olmaktadır.

Türkiye sınırları içinde en korunaklı arşiv İstanbul'da, 1312/1894 yılında Sultan II. 'Abdülhamit'in emriyle kurulan ve sadece İstanbul ve çevresindeki mahkemelere ait sicilleri ihtiva eden Şer'iyeye Sicilleri Arşivi'dir. Cumhuriyet kurulduktan sonra şer'iyeye sicilleri Adliye Vekaletinin emriyle vilayet ve kaza merkezlerindeki mahkeme ambarlarına konulmuştur.

1935'ler de Adliye Vekili Şükrü Saraçoğlu'na bu sicillerin korunması gerektiği ve hiç olmazsa 1300 hicri tarihine kadar olanların mahalli kütüphanelere verilmesi ve oralarda muhafaza edilmesinin istendiği görülmektedir. (Gökdeniz, 2006 : 12)

Şer'iyeye mahkemelerinin 1924'te kaldırılmasından sonra yüzyıllar boyu arşivlerde birikmiş şer'iyeye sicillerinin değerlendirilmesi için bir araya toplanması ve M.E.B.'ye verilmesi kararlaştırıldı. Yangınlar, su baskınları ve ilgisizlik yüzünden büyük bölümü harap olan sicillerden yine de günümüze ulaşan yüzlerce cildi korumaya alındı.

3.6. ANTAKYA ŞER'İYYE SİCİLLERİ

Osmanlı Devleti idari teşkilat bakımından önce eyaletlere, eyaletler sancaklara (Livalara), sancaklar kazalara ve kazalar da nahiyelere bölünmüş haldeydi. 1915 tarihli İlmiye salnamesine göre Osmanlı Devleti 55 vilayete bölünmüştür. Bu vilayetlerde toplam 653 yargı merkezi yani şer'iyeye mahkemesi bulunmaktadır. Antakya kaza olarak Halep vilayetine bağlıdır.

Antakya Şer'iyeye Sicilleri 1709-1880 (H. 1121-1298) tarihleri arasındaki 171 yıllık dönemi kapsayan 42 defterden ibarettir. Bunlar Antakya'da, Hatay Arkeoloji Müzesi'nde muhafaza edilirken 1990 yılında Kültür Bakanlığı'nın emriyle Milli Kütüphaneye gönderilmiştir. Fakat aşağıdaki tabloda 53 adet şer'iyeye sicili görülüyor. Bunun sebebi Antakya şer'iyeye sicilleri yanında Belen ve Kırıkhan şer'iyeye sicil defterlerinin bulunmasıdır. (Karamanoğlu, 2003:13)

Antakya Şer'iyeye Sicilleri

<u>No</u>	<u>Hicri Tarih</u>	<u>Miladi Tarih</u>	<u>sh.</u>
1	1121-1122	1709-1711	189
2	1148-1149	1735-1737	212
3	1156-1157	1743-1745	175
4	1154-1163	1741-1750	184
5	1166-1168	1752-1755	169
6	1168-1169	1754-1756	46

7	1175-1177	1761-1764	158
8	1178-1179	1764-1766	166
9	1188-1191	1774-1777	123
10	1215-1220	1800-1806	200
11	1222-1220	1807-1809	94
12	1219-1220	1804-1806	87
13	1225-1227	1810-1812	91
13/1	1227-1229	1812-1814	56
14	1229-1233	1813-1818	246
15	1230-1231	1814-1816	81
16	1233-1235	1817-1820	208
17	1236-1239	1820-1824	108
18	1239-1242	1823-1827	108
19	1235-1243	1819-1828	96
20	1245-1246	1829-1831	31
21	1243-1245	1827-1830	87
22	1246-1248	1830-1833	165
23	1247-1249	1831-1834	134
24	1249-1256	1833-1841	174
25	1256-1264	1840-1848	226
26	1261-1268	1845-1852	258
27	1269-1273	1851-1853	88
28	1269-1273	1852-1857	185
29	1272-1276	1855-1857	139
30	1276-1278	1859-1862	187
31	1278-1279	1861-1863	97
32	1279-1281	1862-1865	129
33	1281-1283	1864-1867	125
34	1283-1284	1866-1868	110
35	1284-?	1867-1868	137
36	1284-1286	1867-1870	281
37	1286-1289	1869-1873	295
38	1289-1292	1872-1875	309
39	1292-1293	1872-1875	190

40	1293-1295	1876-1878	274
41	1296-1298	1878-1879	225
42	1296-1298	1878-1881	236
43	1300-1301	1882-1884	238
44	1301-1306	1883-1889	344
45	1306-1308	1888-1891	155
46	1308-1310	1890-1893	153
47	1311-1313	1893-1896	102
48	1313-1315	1895-1898	122
49	1315-1316	1897-1699	146
50	1316-1318	1898-1901	136
51	1318-1321	1900-1904	310
52	1320-1326	1902-1908	377
53	1326-1329	1908-1911	398 (Akgündüz, 1998:172)

Yukarıda sıralanan Antakya Şer'iyeye Sicil Defterleri'nden 1,3,8,12,21 ve 23 numaralı defterler üzerinde çeşitli çalışmalar yapılarak günümüz araştırmacılarına sunulmuştur.

Bu liste incelendiğinde h. 1326-1329 (m. 1908-1911) tarihli 53 Numaralı Antakya Şer'iyeye Sicil defterinin sayfa sayısının diğer sicil defterlerine oranla daha fazla olduğu görülebilmektedir. Bu sicil defterinin sayfa sayısı toplam 398'dir. Yine h. 1320-1326 (m. 1902-1908) tarihli 52 Numaralı Antakya Şer'iyeye Sicil defterinin sayfa sayısı toplam 377'dir. Bu tarihler arasında tutulan Şer'iyeye Sicil defterlerinin sayfa sayılarının yüksek olmasının bir nedeni de II. Meşrutiyet'in ilanı olabilir. Ayrıca bütün sicil defterlerinin sayfa sayıları da bellidir. Numaralandırmanın ise tarih sırasına göre yapıldığını görebilmekteyiz. Tarih sıralamasını bozan defterler sadece 11-12 ve 20-21 numaralı sicil defterleridir.

Defter tutulmayan dönemleri incelediğimiz zaman, iki uzun dönemle karşılaşmaktayız. 1 Numaralı sicil defteri 1121-1122, 2 Numaralı sicil defteri ise 1148-1149 tarihlerini kapsamaktadır. 1122 yılından 1148 yılına kadar olan dönemin yani 26 yıllık dönemin defterleri yoktur. Yine 9 Numaralı 1188-1191 tarihli sicil defterinden, 10 Numaralı 1215-1220 tarihli sicil defterine kadar olan 24 yıllık dönemin de sicil defterleri bulunmamaktadır. 1122-1148 ve 1191-1215 yılları arasında defterler tutulmuşsa; tutulan bu sicil defterleri ya kaybolmuştur ya da şu ana kadar herhangi bir yerde bu defterlere rastlanılmamıştır.

3.7. TANZİMAT ÖNCESİ ANTAKYA'DA İDÂRİ, İKTİSÂDİ, SOSYAL YAPI VE YER ADLARI

3.7.1. ANTAKYA

3.7.1.1. Coğrafi Konumu:

Antakya, Kızıldeniz'den başlayan Seria nehri yatağı ve Asi nehri kıyısında, denizden 440 m. Yüksekliğindeki Habibünneccar dağının eteklerinde yer alır. İlkçağlarda ve özellikle Roma Bizans imparatorlukları döneminde Akdeniz havzasının en büyük şehirlerinden biri, olimpiyat oyunlarının düzenlendiği, kalabalık nüfuslu, 12 km. uzunluğunda muazzam surları bulunan önemli bir ticaret ve sanayi merkezi olarak dikkatı çeker. (Sahillioğlu, 1991:228)

3.7.1.2. Kısa Tarihçesi:

Tarihi boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapan Antakya Roma döneminde ihtişamın zirvesine uzanmış, tarihin en parlak dönemini yaşamıştır. Ancak 6. yüzyılın ilk yarısında yaşanan şiddetli depremler, işgaller ve yangınlar sonucunda şehir ve çevresinde hayat kesintiye uğramış, ekonomik ve sosyal yönlerden önemli değişiklikler olmuş, şehir eski ihtişamına bir daha kavuşamamıştır. 638 yılında Müslüman Araplar, 969'da Bizans, 1048 yılında Selçuklular ve 1098 yılında Haçlılar tarafından zaptedilen şehir ve çevresi 1268 yılında Memlûk hakimiyeti altına girmiştir. 1268 yılından itibaren 248 yıl Memlûk ülkesi olarak kalan Antakya 1516 yılında bağlı olduğu Halep'le birlikte Osmanlı ülkesine katılmıştır. (Tekin, 1997:1)

Osmanlılarla Memlûklular arasında 1516 ve 1517 tarihlerinde yapılan Mercidabık ve Ridaniye savaşlarından sonra Mısır bölgesi Osmanlı hakimiyetine geçmiştir. Daha sonra Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim 28 Ağustos 1518 günü Halep'e girdi. Halep'le birlikte, Antakya ve çevresi, Malatya, Darende, Divriği, Ayntap, Sis, Adana, Tarsus, Hama ve Humus Gibi Halep'e bağlı olan 30 kale de Osmanlı hakimiyeti altına girdi. Antakya “ Haleb Eyaleti”ne bağlı bir “Sancak” (Liva) haline getirildi. Sancak beyleri de sancak merkezi olan Antakya'da oturmaya başladı. Antakya idari olarak sürekli “sancak” statüsü ile idare edilmedi. Değişik tarihlerde yine “ Halep vilayeti” ne bağlı “kaza” olarak yönetildi. Antakya'ya ilk Osmanlı yöneticisi olarak Bıyıklı Mehmet Paşa, ilk kadı olarak ise İskefserizade Rami Ali efendi atandı. Bölgede toprak ve nüfus sahibi olan Türkmen ve Arap emirleri yerlerinde bırakıldı.

Osmanlı Döneminde Antakya'ya uğrayan iki padişaktan ilki ve iki defa uğrayan tek padişah Kanuni Sultan Süleyman'dır. Kanuni, Tebriz seferi dönüşünde Halep'ten Adana'ya geçerken 4 Aralık 1535 günü Antakya'ya uğramıştır.

17. yüzyılda Payas, İskenderun ve Antakya'dan ikinci bir padişah daha geçti. Bağdat seferine çıkan Sultan IV. Murat 1638 yılının haziran ayı sonlarında Gülek Boğazını ve Adana'yı geçip Misis-Kurtkulağı yoluyla Payas menziline vardı. Gelişinin nedeni ise Mısır valisi tarafından gönderilen Zünnun Ağa'nın dokuz at ve hediyeleri padişaha getirmesiydi. Antakya I. Dünya savaşının sonuna kadar Halep'e bağlı bir kaza olarak idare edildi. 21 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması ile Fransa, İskenderun sancağı denilen bölgeye idari muhtariyet vermeyi kabul etti. Ocak 1937'de Paris ve Ankara'da yapılan görüşmeler sonucunda iki devletin garantisinde Hatay adıyla bir devlet kurulmasına karar verildi. Anayasası Milletler cemiyetinde hazırlanıp 29 Mayıs 1937'de onaylandı. Türkiye garantör sıfatıyla 5 Temmuz 1938'de Hatay'a askeri birliklerini yolladı. 2 Eylül 1938'de Hatay Cumhuriyeti Millet Meclisi açılarak devlet başkanlığına Tayfur Sökmen seçildi. 23 Haziran 1939'da imzalanan antlaşma ile Hatay'ın Türkiye'ye katılması kesinleşti. Aynı gün Hatay Millet Meclisi bu doğrultuda karar aldı ve varlığını sona erdirdi. (Kara, 2002:1)

3.7.1.3. Nüfusu:

Osmanlı Devleti'ne bağlanmasından sonra Antakya şehrinin Halep vilayetiyle birlikte defalarca sayımı yapıldı. Bu tahrirlere göre şehrin nüfusunda 1527'den 1589'a kadar büyük bir değişme olmadı. 1527'de şehir 1006 hane, 131 mücerred (bekar) 1537'de 1196 hane, 265 mücerred; 1552'de 1087 hane, 395 mücerred; 1570'te 1074 hane, 387 mücerred; 1589'da ise 1064 hane, 511 mücerred nüfusa sahipti. Bu rakamlara göre evli (hane) nüfus nisbetinde 1537 yılı hariç büyük bir artış meydana geldiği anlaşılmaktadır. 1838'de Robinson Antakya'nın nüfusunu 6000 olarak gösterir. 1867'de Cevdet Paşa Antakya'da 8775 müslüman, 1129 gayri müslim nüfusun bulunduğunu yazar. (Kara, 2002:5-6)

Antakya eski dönemlerde olduğu gibi Omsalılar zamanında da sık sık depremlere maruz kalmıştır. 1615, 1822 ve 1872'de şiddetle sarsılmış, şehir surları kısmen yıkılmış, köprü çatlamış ve birçok insan ölmüştür. Özellikle 3 Nisan 1872'deki deprem halk arasında derin izler bırakmıştır.

3.7.1.4. Ekonomisi:

XVI. yüzyılda Antakya önemli bir geçit mevkii durumundaydı. Nitekim köprü başında giren ve çıkan mallardan bac vergisi alınıyordu ve bu vergi XVI. Yüzyıl başlarında 4500 akçe iken daha sonra 12.000 akçeye yükselmişti. Ayrıca şehirde, alınan vergilere göre, at ve esir pazarı, mezbaha, boyahane, tabakhane, başhane (hayvan başlarının satıldığı yer) ve iplik pazarı bulunuyordu. Yine ham bez telalığı, sade yağ, pekmez, bal, incir, pirinç ve hububat kapanı, kara gümrüğü, ipek dolabından da vergi alınıyordu. Halep'ten şehre gelen Yahudi ve Hristiyanlar dolayısıyla meyhane resmi tahsil ediliyordu.

Antakya’da 1710’da yapılan bir sayımda şehirde çeşitli işlerle uğraşan 1161 esnaf ve bunun dışında 2332 erkek nüfus tespit edilmişti. Esnaf grupları arasında 293 kişi ile cülâhlar (çulha) başta geliyordu, ayrıca 106 keşşger (ayakkabıcı), otuz dokuz yapı ustası, kırk debbağ, altmış bostancı, altmış sekiz ekmekçi, on yedi çıkırıkcı, otuz üç kasap, on saraç, otuz bakkal, on altı terzi, on üç attar, yirmi yedi kazancı, ve kalaycı, on beş kuyumcu bulunuyordu. Bunlar mahalli ihtiyaçları karşılayacak sayıdaydı. Önemli bir ihracat maddesi olan mavi boyalı bezleri özellikle Marsilya’da fakir halk tarafından çok aranılıyordu. İplik pazarı havlucu esnafının yeri idi. Aba, kilim dokumacılığı, keçi kılından heybe ve hurç imalatı yaygındı. Ham ipek önemli bir ihraç maddesiydi. Samandağı yöresinde ipekli, Defne’deki köylerde bez dokuma tezgahları vardı. Kadınlar hasır dokur, bunları Perşembe günü kurulan hafta pazarında sergilerlerdi. Ayrıca şehirde Cebel-i Ahmer’deki (Kızıldağ) karlıklardan getirilen buz ve kar da satılıyor ve geniş bir alıcı kitlesi buluyordu. Şehir etrafındaki köylerde ise pirinç ziraatı önem kazanmıştır.

Şehrin çevresinde sanayiye yönelik en önemli tarım ürünü zeytindi. Zeytin işleyen tesisler de şehirde bulunuyordu. Özellikle sabun imalathaneleri çok sayıdaydı. Defne tanesi yağından gar sabunu yapılıyordu. Esnaf Cumhuriyet dönemine kadar loncalar halinde teşkilatlanmıştı. Şehri boydan boya kesen cadde ile nehir arasında kalan kısmın orta yerindeki çarşı, uzun çarşıdan başlar köprüye uzanırdı. Çarşı kuzeye doğru üç paralel cadde ile köprüye ulaşır, en soldaki uzun çarşının devamı olan cadde üzerinde kunduracılar, nalburlar, terziler, neccarlar (marangoz) ikinci paralel caddede tenekeçiler, manifaturacılar; sol taraftaki handa ise kuyumcu ve tuhafiyeciler bulunurdu. Attar ve manifaturacılar çarşısı hububat satılan meydana ulaşır, diğer taraftan ikinci bir cadde olarak da saraçlar ve köşklerle (yemenici) devam ederdi. Sağ tarafta eski elbise satıcıları, ikinci ve daha geniş caddede demirci esnafı, yine sağda bir cadde üzerinde keçi kılı işleyen esnaf yer alırdı. Keşşger esnafının iş yerlerinin bitiminde çıkırıkcı esnafı, onun önünde sağa açılan cadde üzerinde kilim ve aba dokuyan esnaf, paralel üçüncü caddede yoğurtçu, peynirci, bakırcı ve bıçakçılar vardı. Bıçakçıların karşısında Debbağhane camii ve ardındaki caddede tabak esnafı bulunuyordu. Köprü çarşısı denen yerde bakkal, manav, kasap, kebabçı esnafı karışık olarak yerleşmişti. Asi kıyısındaki cadde üzerinde oteller ve kahvehaneler sıralanmıştı. Hükümet Konağı’na doğru uzanan cadde ise şehrin en gözde semti idi. Ayrıca XIX. Yüzyılın sonlarında şehirde bir iplik fabrikası kurulmuştu. (Sahillioğlu, 1991: 228)

3.7.1.5.Mimari Yapısı:

XVI. yüzyılda Antakya’da Meydan hamamı, Cundi hamamı, Beyseri hamamı ve Mehmet Paşa Vakfı adlı bir hamam daha bulunuyordu, ayrıca şehir içinde ve Asi nehri üzerinde çeşitli değirmenler yer alıyordu. Değirmenlerin bir kısmı Memlûk döneminden kalmaydı. 1570 tarihine göre Antakya’da bir bedesten vardı ve bu yapı içinde 101, dışında da iki dükkâna sahipti. İbn Debbûs mahallesinde ise alt katında yirmi sekiz, üst katında yirmi iki oda ve iki dükkân bulunan bir han vardı. Cafer Ağa vakfı olan Han-ı Sebil, yolcu ve hacıların yanı sıra devlet me’mûrlarında kaldığı oldukça lüks bir konaklama yeri idi. Ayrıca şehirde Cebel-i Ahmer’deki (Kızıldağ) karlıklardan getirilen buz ve kar da satılıyor ve geniş bir alıcı kitlesi buluyordu. Şehir etrafındaki köylerde ise pirinç ziraatı önem kazanmıştır.

XVII. yüzyılın sonlarında Antakya’da vakıfları olan cami ve mescid sayısı yirmi sekize ulaşıyordu. Bunlar arasında Habib Neccar Camii ve Zaviyesi, Cam-i Kebir, Erdebili Camii, İbn Sufî Mescid, Yunus Fakih Camii ve Saru Mahmud, Şönbik, Debağa (Tabakhane), Katsal, Meydan, Mukbil, Şuğurluoğlu, Numan, Ağca, Hamamcıoğlu ve Şeyh Necm, Şeyh Haliloğlu, Basaliye ve İmaran gibi bazıları mahalle ismi taşıyan mescidler sayılabilir. Ayrıca Kapağası Ağası Cafer Ağa Muallimhanesi, Farasiye Medresesi, Ömer b. Ya’kub b. Ahmed b. Mansur’un Gaziliye Berraniye Buk’ası, Meydan’da Mağribiye Zaviyesi bulunuyordu.

Şehrin nüfusu hakkında bilgi vermeyen Evliya Çelebi burayı sekiz saraylı,mamur haneleri Asi nehri tarafında yer alan, müstahkem surlara sahip sulak bir yer olarak tarif eder. Katib Çelebi ise Antakya içinde yedi çarşının bulunduğunu, bunların üçünün üstü kapalı olduğunu, şehrin ortasındaki kilise kapısı üzerinde iki çalar saat yer aldığını yazar. Fransız seyyah Tavernier şehri görmeye değer bulmamış, Asi’nin ulaşım elverişli olmaktan çıkmasıyla sönük bir yer haline geldiğini belirtmiştir. (Sahillioğlu, 1991:232)

3.7.2. ANTAKYA’NIN MAHALLELERİ

Antakya kazası Osmanlı Devleti için her zaman ön planda yer tutmuştur. Antakya’nın önemli ticaret yolları üzerinde bulunması, limanları vasıtasıyla batılı devletlerle ilişkilerin kontrol edilmesi ve hac yolları üzerinde olması bu önemi gün geçtikçe daha fazla arttırmıştır.

Merkezden devamlı surette bölgede var olan köprü, menzil gibi bu bölgeden transit geçenlerin ihtiyaçları için gerekli olan kavramların onarım ve yapımı için yazışmalar yapıldığını görmek mümkündür. Antakya bulunduğu konum itibari ile Halep’e giden en kısa ve güvenli yol olduğu için tüccarlar tarafından da tercih edilen bir güzergah olmuştur. Buna

paralel olarak Antakya devamlı gelişmiş ve bu zenginlik kazaya da yansımıştır. (Kara, 2002:3)

Osmanlı döneminde Antakya'nın mahalle sayısının yıllara göre değiştiği görülmektedir. Örnek olarak 1709 yılında 23 mahalle mevcutken 1736'da bu sayı 37'ye yükselmiştir. Normal halde 27 yılda nüfusun 14 yeni mahalleyi dolduracak kadar artmayacağı dikkate alınırsa, bu artışın sadece nüfus artışından kaynaklanmadığı görülür. Mahalle fazlalığı büyük ihtimalle vergi toplama amacıyla düzenlenen Mahallat Defteri'nin düzenlenişindeki farklılıktan ve bazı mahallerin bölünmesi ile doğan "koltuk mahalle"lerin ana mahalleden ayrı sayılmasından kaynaklanmaktadır. 1823-1829 yılları arasında mahalle sayısı 29'dur. Bu mahallelerden 7'sinde Müslim ve zımmî halk karışık yaşamaktadır. (Kara, 2002:4)

Debbus (Dörtayak), Haracı Bekir ve Hallabünemle (Basaliye) mahalleleri Osmanlı fethinden sonra kurulmuştu. Bugün birçoğu unutilan, bir kısmının da adı değişen mahalleler arasında *Dörtayak, Habibünneccar, Katsal, Şirince Pınar, Meydan, Mahsen, Cam-i Kebir* adları hala bilinenleri teşkil eder. Diğer mahalleleri ise *Cülehan, İmranoğlu, Keşkekoğlu veya Habibünneccar, Şönbikoğlu, Saha, Paşa, Mukbil, Sofular (Süfiyan-ı Şeyh Alli-yi Halveti) Şeyh Hazma (Bıçakçılar), Süveyka-yı İbn Hümmara, Şeyh Kasım, Kanavatı, Sarı Mahmud, İbn Seb (Gelik ?) Zeytinoğlu* adlarını taşımaktaydı. XVI. yüzyıl boyunca en kalabalıkları *Habibünneccar (Keşkekoğlu), Cülehan, Dörtayak, Kanavat* ve 1552'den sonra adına rastlanmayan *Haracı Bekir* mahalleleriydi. (Sahillioğlu, 1991:230)

İncelediğimiz 1829-1831 tarihli 20 Numaralı Antakya Şer'iyye Siciline göre; en büyük mahalle, 185 avarız hanesi ile Dörtayak Mahallesi'dir. Mahsen, Tut, Meydan, Sofular diğer büyük mahallelerdir. Bunların avarız hane sayıları 80 ile 103 arasında değişmektedir. En küçük mahalleler ise 15 ve 17 hanelik Debbus ve Şirince'dir. 124 Numaralı belgede ise mahalle adedi 29 olarak verilmiştir. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No : 20, Belge :124,125).

XIX. Yüzyılın ilk yarısının sonunda Antakya'da bulunan 34 mahalle tespit etmekteyiz, bu mahalleler; Ağa, Meydan, Duttibi, Mahzen, Akbaba, Debbus, Saha, Kocaabdi, Cami-i Kebir, Mesaha, Uncılar, Günlük, Sofular, Kanavat, Dakik, Şirince, Rikabiye, Hammare, Akbaba, Oruç bölüğü, Yeni mahalle, Güncat ve Tabi-i Sofulardır. (Kara, 2002:6)

Bütün bu mahalleler sur içinde yer alıyor. XIX. yüzyıl ortalarına kadar sur dışında pek mahalle bulunmuyordu. 1838'de Antakya'yı gezen M.Georges Robinson, sadece köprüünün diğer yakasında adı dahî olmayan bir mahalleden bahseder. Burası vaktiyle *Selamet mahallesi* denen bugünkü *Cumhuriyet mahallesi*dir.

İncelediğimiz 20 Numaralı Şer'iyye Sicilinde geçen Antakya'nın mahalleleri 29 tanedir. Bu mahallelerin isimleri tablo-I'de gösterilmektedir.

Tablo-I; Antakya'nın mahalleleri (1829-1831)

1	Cunûniye	16	Tabi-i Sofular
2	Yeni Mahalle	17	Sofular
3	Debbus	18	Mahsen
4	Günlük	19	Şenbek
5	Güncan	20	Uncular
6	Kundun	21	‘İmrân
7	Sarı Mahmûd	22	Tût
8	Kastal	23	Cami-i Kebir
9	Kapu Bölüğü	24	Meydân
10	Koca Abdi Bölüğü	25	Hümmâre
11	Kantara	26	Sâhâ
12	Şirince	27	Şeyh Ali
13	Mukbil	28	Sekâkin
14	Ağ baba Bölüğü	29	Rikâbiye
15	Dört Ayak		

(Antakya Şer‘iyye Sicili; Defter No: 20, Belge:124)

3.7.3. ANTAKYA’NIN NAHİYELERİ

Halep vilayetine tabi bir sancak olan Antakya’nın nahiyeleri, Osmanlı devletinin takip ettiği politikalar, ekonomik durum ve zaman zaman yapılan idari düzenlemelerden dolayı farklı sayılarda olmuştur. 1709 tarihinden 19. yüzyılın başlarına kadar Antakya (merkez), Altınözü, Kuseyr, Süveydiye, Cebel-i Akra, Reyhaniye, Karamurt ve Harbiye nahiyelerinden sınırları genişleyip daralmıştır. (Tekin, 1997: 10)

20 Numaralı Şer‘iyye Sicilinde geçen nahiye isimleri ise Altun Özi, Kuseyr, Süveydiye ve Cebel-i Akra’dır.

3.7.4. ANTAKYA’NIN KÖYLERİ

20 No’lu Şer‘iyye Sicil Defterinde Antakya Sancağına bağlı 80 köy ismi tespit edildi. Bunların dökümü tablo-II’de verildiği gibidir.

Tablo-II; Antakya Sancağının Köyleri (1829 – 1831)

1	Alaniye	41	Mukabris
2	Babatorun	42	Seferiye
3	Baksanus	43	Salkıya
4	Bayra	44	Surye
5	Beşirbe	45	Türkmen
6	Betatin	46	Ziyaret
7	Bitirin	47	Afsıya
8	Com	48	Ağcurun
9	Cünte	49	Alakent
10	Deyr	50	Babitra
11	Fatkiye	51	Baslıka
12	Fenk	52	Bidenbo
13	Filincar	53	Bohşin
14	Karbeyaz	54	Büyükburç
15	Hacıpaşa	55	Kurt Mezarı
16	Hetye	56	Ermence
17	Kalanus	57	Ferzele
18	Kişkinid	58	Gökçeğöz
19	Kurye	59	Karsu

20	Mağdele	60	Kinebir
21	Miras	61	Levsiye
22	Narlıca	62	Hüseyinli
23	Telhabeş	63	Mengüliye
24	Toprakhisar	64	Mışrakiye
25	Tanışma	65	Mağayrun
26	Hayno	66	Orhaniye
27	Mağdele	67	Saylıca
28	Mishano	68	Seldiren
29	Turfanda	69	Sünberiyeye
30	Akıliye	70	Hambeles(Tüleyli)
31	Aydiye	71	Yoğunoluk
32	Barbarun	72	Zeytuniye
33	Cüdeyde	73	Traşlı
34	Güzelburç	74	Cıdaliye
35	Hacı Habibli	75	Keseb
36	Kabacık	76	Sofular
37	Kabusiye	77	Şeyh Köy
38	Karaksiye	78	Kabaklı
39	Kavasiye	79	Kozluca?
40	Kilisecik	80	Çarkıye?

(Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No : 20, Belge :107)

3.7.5. ANTAKYA'NIN MEZRA'LARI

Antakya sancağında, m.1827-1830 yılları arasında Gülderân ve Danışma mezra'ları (Önal, 2004:15), m.1831-1834 yılları arasında ise Felizran, Türkmen, Yarım Tepe, Terliban, Halisiye, Çekmece, Durye, Susye, Beyn-el Harap gibi mezra'lar bulunmaktaydı. (Karamanoğlu, 2003:22)

İncelenen 20 Nolu Antakya Şer'iyeye Sicili'nde Kürd, Hacıpaşa, Kilisecik ve Kabacık mezra'alarının adı geçmektedir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20 Belge: 107)

3.8. 20 NO'LU ANTAKYA ŞER'İYYE SİCİLİNE GÖRE ANTAKYA'DA MAL, GİYECEK VE EV EŞYALARI

Şer'iyeye sicillerinde sayımı verilen çok zengin eşya kayıtları, bu kaynaklara farklı bir bakış açısını da kazandırmıştır. Özellikle giyim-kuşam ve ev eşyası olmak üzere sahip olunan diğer eşyaların çeşitliliği, sayısı ve değeri kişinin veya ailenin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıttığı kadar, dünya görüşünü ve hayat tarzını da kısmen ortaya koymakta ve on sekizinci yüzyıldan itibaren başlayan sosyal hayat üzerindeki batı etkisinin, Osmanlı insanı üzerindeki yansımalarını ve etkinlik derecesini de bir ölçüde tesbitte kaynaklık etmektedir. Dolayısıyla Osmanlıda sosyal değişim araştırmalarında en güvenilir tarihi kaynak olma vasfını da korumaktadır. Terekelerde çeşitli eşyalar bulunmaktadır. Bu eşyalar arasında tarak, don, döşek, entari, fes, fincan, gömlek, ibrik kazgan, kemer, kılınç, kuşak, kürek, leğen, leğençe, mahmuz, mertabani, meşlah, palaska, sandık, setri, tas, tüfenk, yağmurluk, yastık, yelek, yorgan gibi eşyaları sayabiliriz. Tereke kayıtları arasında altın bilezik, hızma, yüzük ve küpe gibi değerli eşyalar da sayılmaktadır.

20 No'lu Antakya Şer'iyeye Siciline göre Antakya'da mal, giyecek ve ev eşyalarının dökümü tablo-III'de verildiği gibidir.

Tablo-III; 20 No'lu Antakya Şer'iyeye Siciline göre Antakya'da mal, giyecek ve ev eşyaları

1	Çift Tabanca	15	Köhne Sini	29	Yasdık
2	Keçe	16	Kahve İbriği	30	Gömlek
3	Kuşak	17	Tencere	31	Yasdık
4	Sahan	18	Kâhkâ Tavası	32	Kapaklı tas
5	Döşek Yüzü	19	Köhne Şalvar	33	Köhne şalvar
6	Kağıd	20	Müsta'mel ?	34	Kuşak
7	Yüzük	21	Köhne Miltan	35	Köhne hurç
8	Divit	22	Kürek	36	Köhne çül
9	Makas	23	Seccade	37	Köhne çuval
10	Sim Kumaş	24	Keten Kaftan	38	Keten entari
11	Sim Kuşak	25	Keten Entari	39	Külâh
12	Altun Bilezik	26	Beyaz Kaftan	40	Kemer
13	Küçük Kazan	27	Beyaz Şalvar	41	Çakuç
14	Bıçak	28	Çarşaf	42	Tüfenk

3.9. 20 NO'LU ANTAKYA ŞER'İYYE SİCİLİNDEKİ, 1828-29 OSMANLI-RUS SAVAŞI İLE İLGİLİ BELGELER

Osmanlı Devleti için önemli sonuçları beraberinde getiren 1828-29 Rus Harbi'nin Antakya'ya olan yansımalarını incelediğimiz sicil defterinde görebilmekteyiz. Antakya, bahsi geçen dönemde sahip olduğu İskenderun ve Süveydiye limanları ile Akdeniz hâkimiyeti için önemli bir noktadadır.

1828-29 Osmanlı-Rus savaşı nedeniyle merkezden ülkenin dört bir yanına ülkenin içinde bulunduğu durum anlatıldıktan sonra alınması gereken tedbirler ile ilgili yazışmalar yapılmıştır. 20 Numaralı Antakya Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonunu yaparken, bu konu ile ilgi birçok belge ile karşılaşmıştır. Bunlar; 13, 29, 41, 42, 46, 49, 55, 56, 70, 71, 75, 76, 77, 79, 80, 84, 85, 90, 91, 95, 98, 100, 127, 114, 137 numaralı belgelerdir.

13 Numaralı belge, Şaban 1243 (1828) yılında merkezden gönderilmiş olan bir fermanıdır. Bu belgeyi incelediğimiz zaman, Mora ve diğer Akdeniz adalarında yaşayan Rumların çıkarmış olduğu isyanların, Rusya, Fransa ve İngiltere devletlerinin kendi aralarında yaptıkları anlaşmalarla desteklendiği belirtilmiştir. Fransa, İngiltere ve Rusya devletlerinin İstanbul'da bulunan elçilerinin Dersa'adet'e geldikleri ve Rumlar için bağımsızlık talep ettikleri anlatılmaktadır. Devletin bu talebi reddettiği, elçileri susturmaya çalıştıkları anlatılmıştır. Bu durum karşısında bir savaşın çıkmasının muhtemel olduğu ve bu üç devletle yapılacak olan savaş için hazırlıklı olunması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca söz konusu olan savaş için sınır boylarında bulunan idarecilerin orada yaşayan halkı konu ile ilgili olarak bilgilendirmeleri gerektiği üzerinde durulmuştur. Eğer böyle bir savaş çıkarsa İslam milletinin tek vücut halinde savaşa katılması istenmektedir. Ayrıca lüzum görüldüğü vakit hayvan, araba vesair taleb edilirse bunların karşılanması istenmiştir. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No: 20, Belge : 13)

29 Numaralı belge ise Antakya mütesellimi İbrahim Ağa'ya gönderilen, 23 Şevvâl, 1243 tarihli bir buyuruldudur. Belgenin başında "İskelenin Muhafazası Buyuruldusu" yazmaktadır. Bu belgede, Rus birliklerinin Prusya nehrini geçerek Boğdan'ı işgal ettiği anlatılmaktadır. Osmanlı Devleti'nin ise bunu savaş nedeni sayarak Rusya'ya savaş ilan ettiğini belirtmektedir. Durum izah edildikten sonra Antakya mütesellimi olan İbrahim Ağa'dan bazı isteklerde bulunulmuştur. Antakya sınırlarındaki Süveydiye ve Keseb İskelelerinin muhafazası için görevlendirilmiş olan 30 kadar askerin yeterli olmayacağı ve muhakkak bir bölükbaşı ile birlikte asker takviyesi yapılması gerektiği anlatılmıştır. Süveydiye ve Keseb iskelelerinin geceli ve gündüzlü olmak üzere muhafazası için gerekli

tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmiştir. Mütesellimden çok dikkatli olması istenmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 29)

41 Numaralı belge, Halep valisi Mehmed Emin Rauf Paşa'ya gönderilen, Zilkade 1243 (Haziran 1828) tarihli bir fermanıdır. Bu belgede, Rusya Devleti'nin harb ilan etmiş olduğundan bahsedilerek doğu ve batı sınırlarına gönderilen asker sayısının yeterli olmadığı anlatılmıştır. Halep eyaletinin bu savaştan zarar görmemesi için 500 kişilik bir asker sevkini mutlaka ve derhal yapılması gerektiği belirtilmiştir. Harp ilanı nedeniyle de 12 yaşından 70 yaşına kadar herkesin bu savaşa hazır olması istenmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 41)

42 Numaralı belge, 23 Zilhicce 1243 (Temmuz 1828) tarihli bir belgedir. Bu belgede, Halep valisi merkezden kendisine gönderilen fermanla buyurulduğu gibi, yani 41. belgedeki kendisinden istenen şekilde hareket ederek Divan-ı Eyalet-i Halebü's-şehba'dan Çukadar Emin Ağa eliyle Antakya mütesellimi olan Hüseyin Ağa'ya durumu bildirmiştir. Bu belgede Rusya Devleti'nin Osmanlı'ya savaş ilan ettiğini ve bu durumun evvelkiler gibi basit bir sınır ihlali olmadığını belirterek, Rusya'nın İslam milletine olan düşmanlığının çok eski tarihlere dayandığını ifade etmiştir. 12 yaşından 75 yaşına kadar herkes haber verilerek, hazırlıklı olmalarını istemiştir. Batı ve Doğu cephelerine gönderilmiş olan askerlerin yetersiz olduğu belirtilerek 500 asker istendiği, Haleb hissesine ise 350 asker düştüğü, bu sayıdan 75'inin Antakya kazasından karşılanacağı belirtilmiştir. Her süvari için de yem ve yiyecek parası olarak yedişer yüz ellişer gurus tahsis edilmesi istenmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 42)

46 Numaralı belge "İsticâl (acele) asker buyuruldusu" başlıklı, bir belgedir. Halep eyaletinden Antakya mütesellimi olan Hüseyin Ağa'ya gönderilmiştir. Bu belgede, daha önce Antakya'dan istenen 75 askerin henüz Haleb'e ulaşmadığı bildirilerek, istenilen askerlerin acele olarak gönderilmesi istenmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 46)

49 Numaralı belge, yine bu savaş ile ilgili olarak alınan tedbirlerden birini yansıtmaktadır. Muharrem 1244 (Temmuz 1829) tarihinde 30 asker ile birlikte Aşıkoglu Ahmed Ağa, Süveydiye İskelesine buranın muhafazası için Başbuğ tayin edilmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 49)

55 Numaralı belge, Muharrem 1244 (Temmuz 1829) tarihli Dersa'adet'den Halep Eyaleti'ne gönderilen Emr-i 'âlî sûretidir. Bu belgede Rusya'nın şark hudutlarından Osmanlı topraklarını işgale başlaması nedeniyle Şark Ordusu başkomutanı Mehmed Said Galib Paşa'nın emrine verilmek üzere 1000 kişilik seçme askerin vakit kaybettirilmeden sevkı istenmektedir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 55)

56 Numaralı belge, Halep Eyaletinden Antakya mütesellimi Hüseyin Ağa'ya gönderilen 23 Safer 1244 tarihli bir buyuruldudur. Yine bu belgede Rusya ile yapılan savaş nedeniyle istenen 1000 askerden 75'inin Antakya'dan karşılanacağı bildirilmiştir. Gönderilecek olan bu askerlerin Hasan Ağa marifetiyle bir dakika bile geciktirilmeden eyalet merkezine gönderilmesi istenmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 56)

70 Numaralı belge yine bu savaş ile ilgili bir belgedir. Zilhicce ayında yollanan bu belgede, gaza ve cihada sevk, tayîn edilen memur-askerlerin yolda yem, yiyeceklerini ve kendilerine lazım olan şeyleri kendi paralarıyla almaları, halkdan bir sudan başka bir şey talep etmemeleri istenmektedir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 70)

Merkezden taşra yöneticilerine gönderilen Zilkade 1243 (Mayıs 1828) tarihli 71 Numaralı belgeyi incelediğimiz zaman, Balkanlarda Tuna ve Silistire dolaylarında, Doğuda Erzurum ve Kars tarafında yapılan savaşın gerekliliğini halka anlatmaları, 12 yaşından 75 yaşına kadar herkesin savaşa hazır olması ve gerekli görüldüğü takdirde asker yardımında da bulunmaları istenmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 71)

74 Numaralı belge, 13 Zilkade 1244 (Mayıs 1829) tarihli divan tezkeresidir. Bu belgede Erzurum ordusuna, Halep eyaletinden 1000 asker istenmiştir. Bin askerden 500'ünün Çandurun'a ve Antakya'dan istenen 75 askerin bir an önce eyalet merkezine gönderilmesi istenmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 74)

Muharrem ayında yollanan 75 Numaralı belgede de savaştan bahsedilerek, Allah rızası için eli silah tutan herkesin savaşa katılması istenmiştir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 75)

76 Numaralı belge, cemâzi-yel-evvel 1243 tarihli bir belgedir. İstenen 1000 askerden sadece 500'ü bu göreve iştirak etmiştir. Şark ordusuna katılmayan 500 askerin her birinden 250 guruş tahsil edilmesi toplam 125.000 guruşun toplanması halinde bahsedilen 500 askerin bu sorumluluklarından muaf tutulacakları belirtilmektedir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 76)

77 Numaralı belge, Moskovlunun düşmanlığını günden güne arttırdığından bahsetmektedir. Halep eyaletinden, Şark ordusu için istenen 1000 askerden 500'ünün hala ulaşmadığından bahsetmektedir. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 77)

79 Numaralı belge, 2 Receb 1244 (Ocak 1829) tarihli bir belgedir. Halep'ten istenmiş olan 75 asker, Antakya Yüzbaşı Yusuf Ağa'nın emrinde Şark ordusuna dahil olmak üzere Erzurum'a hareket ettiği, fakat bu yolculuğun bölgenin en soğuk dönemine denk geldiği için askerlerinin hastalandığı anlaşılmaktadır. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No: 20, Belge : 79)

80 Numaralı belge, Receb 1244 tarihli bir belgedir. Halep'te bulunan Süveydiye ve Keseb İskelelerinin muhafazası ile ilgilidir. Halep ve Şam valisi Mehmed Emin Rauf Paşa tarafından bizzat İstanbul'a yazılmıştır. 5'er kıta top ve 5'er adet tabya'ya ihtiyaç duyulduğu rapor edilmiştir. Bu işlerin yapılması için Halep'te oturan 'Abdulkaki ve Ahmed adındaki kişilerin görevlendirilmiş oldukları, maliyeden izin alındığı belirtilmektedir. Buraların korunması için Halep valisi kapıcıbaşılardan Mehmed Battal emrinde Antakya'dan 120 askerin nöbetleşe olarak bir ay boyunca burada ikamet ettirilmesi istenmektedir. Daha sonra inşa ettirilen bu tabyalardan 114. belgede de bahsedilmektedir. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No: 20, Belge : 80-114)

84 Numaralı belge, Cemâzi-yel-ahîr 1244 tarihli bir belgedir. Erzurum'da bulunan şark ordusunun ihtiyaçlarının karşılanması için kişi başına üçer guruşdan 5000 koyun ve her kile için nakliyesi ile 25 para fiyat ile 20.000 kile arpa ve 150 devenin vakit geçirilmeksizin bölgeye gönderilmesi istenmiştir. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No: 20, Belge : 84)

85 Numaralı belgede ordunun ihtiyaçları için Halep'ten istenenlerden Antakya'nın hissesine düşen 4150 kile Arpa, 1120 koyunun satın alınması hususunda Antakya mütesellimi Hüseyin Ağa görevlendirilmiştir. 6'şar ve 10'ar guruş olmak üzere acilen gönderilmesi istenmiştir. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No: 20, Belge : 85)

90 Numaralı belge yine bu savaş ile ilgili bir belgedir. Gaza ve cihada sevk, tayîn edilen memur-askerlerin yolda yem, yiyeceklerini ve kendilerine lazım olan şeyleri kendi paralarıyla almaları, halkdan bir sudan başka bir şey talep etmemeleri istenmektedir. Bu konu ile ilgili defterde birçok belge bulunmaktadır. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No: 20, Belge : 90, 91, 95, 98, 100, 127)

137 Numaralı belge, 27 Rebiülahir 1245 tarihli bir belgedir. 1828-29 Osmanlı-Rus Harbi'nin bitmesi üzerine yapılan bir yazışma ile ilgilidir. Artık mevcut savaş halinin sona erdiği anlatılmaktadır. Rus askerlerinin İslam memleketlerini terk etmelerine kadar cephelerdeki askerlerin yerlerini terk etmemeleri istenmektedir. Yapılan barışın tüm görevlilere ve halka duyurulması istenmiştir. Devlet yayınladığı fermanla Rusya ile savaş için hiçbir sebebin kalmadığını, savaş sonrasında artık asıl işin fukaraların huzur ve güvenliğinin sağlanması olduğu belirtilmiştir. Rusya Devletinden gelecek veya Rusya'ya gidecek kişilere, ziyaretçilere ve tüccarlara düşmanca davranışlardan kaçınılması, onlara dostça yaklaşılması istenmiştir. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No: 20, Belge : 137)

Belgelerden şu sonucu çıkarabilmekteyiz: Osmanlı Devleti içinde bulunduğu durumu taşra yöneticilerine anlatarak halkın bilinçlendirilmesini amaçlamıştır. Savaş ile ilgili alınması gereken tedbirler tek tek sıralanmıştır. 137. belgede de görüldüğü gibi Osmanlı Devleti aynı

zamanda mücadele halinde olduğu devletler ve bu devletlerin halklarına karşı da bazı tedbirler almıştır. Böylesine önemli bir savaştan sonra halkın huzur ve güvenliğinin sağlanmasına çalışılmış ve hayata kaldığı yerden devam edilmiştir.

3. 10. 20 NO'LU ANTAKYA ŞER'İYYE SİCİLİ VE TEREKE KAYITLARINA GÖRE ANTAKYA'DA İDARİ, İKTİSADİ, SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUM

Tereke kayıtları ailenin nüfusu hakkında güvenilir bilgiler ihtiva etmektedir. Çünkü bu bilgilerin verilmesinde hukuki zorunluluk bulunmaktadır. Vefat eden bir kişinin geride bıraktığı servet envanterlerinin sayısına geçilmeden önce görevli me'mûr tarafından tereke sahibinin adı, mesleği ve unvanının belirlenmesinin yanında mirasta hakkı olan hak sahipleri de bu bölümde tâdât edilmektedir. Bir tereke kaydı özellikle eşler, çocuklar, anne-baba hakkında güvenilir bilgiler verir. Terekeden hak sahiplerinin hakkının paylaşılması İslam miras hukuku esaslarına bağlı olarak yapıldığından mirasa hak sahibi birinci dereceden kişiler bulunmadığı durumlarda diğer yakın akrabalar belirtilmektedir. Böylece zaman zaman eş, çocuk, anne ve baba dışında kalan mirasçılar ile ilgili bilgiler de edinmekteyiz. (Öztürk, 1995:4)

Mesela 6. belgede vefat eden Fatma Hatun'un mirasçıları arasında oğulları, kızları, torunları sayılırken, 44. belgede Cami-i Kebir mahallesi sâkinlerinden vefat eden Ahmed bin Emin'in mirasçıları arasında dayısının oğlu, teyzesinin oğlu ve kızları sayılmaktadır. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No : 20, Belge: 6,44)

Tereke ölenlerden kalan menkul ve gayr-i menkul her türlü mallar ile alacak, borç, vasiyet ve hibe gibi tasarruflardan meydana gelen hakların teferruatlı bir envanteridir. Bu terekelerden ölen kişilerin medeni hallerini, kullandıkları kılık-kıyafet ve eşyaları, sahip oldukları mal-mülklerini öğrenebiliriz. Ayrıca bu tereke kayıtlarını bakarak dönemin silahları zirai araçları hakkında da önemli bilgiler elde edilebilir.

Belgelerde sarık, kuşak, şalvar, kemer kuşağı, yağmurluk, yaşmak, şal, entari, gömlek gibi kıyafetlere rastlamaktayız. Terekelerden elde ettiğimiz bilgilerde hemen her belgede entari ve gömlek karşımıza çıkmaktadır. Entarinin beyaz ve keteni olanına daha çok rastlamaktayız. Gömleğin de meles çeşitleri 13 guruş civarında olup harir yani ipek olanların fiyatı 150 guruştur.

Tereke kayıtları arasında altın bilezik, hızma, yüzük ve küpe gibi değerli eşyalar da sayılmaktadır. Altın bileziğin fiyatı 887,5, hızma 1,5, yüzük 3 guruşdur. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No : 20, Belge: 26, 37, 44)

Mutfak eşyaları arasında ise oruk sinisi, bıçak, fincan, sahan, köhne sini, kahve ibriği, tencere, kâhkâ tavası, kahve takımı gibi eşyalar var. Kahve ibriği ve kahve takımı gibi mutfak eşyaları bütün tereke kayıtlarında yoktur. Sadece mal varlığı yüksek olan kişilerin tereke kayıtlarında rastlanmaktadır. Mesela kahve ibriği 6. belgedeki Fatma Hatun'un, fiyatı 12,5 olan kahve takımı ise 26. belgedeki Mustafa Bey'in tereke kayıtlarında bulunmaktadır. Tüfek gibi silahların yanı sıra, bıçak, kılınç ve hançer gibi kesici aletlerin de tereke kayıtlarında olduğunu görmekteyiz. Yine kayıtlarda rastlanan satırın fiyatı 7,5 guruşdur. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No : 20, Belge: 2,6,26).

Hemen her terekede karşılaştığımız bir diğer ev eşyası da yorgandır. Yorganın fiyatı 25 guruşdur. Yorganı döşek, döşek yüzü, yastık, kazan, köhne hurç, tütün, çarşaf, seccade, makas, don kazanı, sandık, tandır, leğen, oruk sinisi ve bakır tas gibi gündelik hayatta sıkça kullanılan eşyalar takip etmektedir. Fiyatı 10 guruş olan sandığın, yaş ve beyaz olarak iki çeşidi bulunmaktadır. Oruk sinisinin fiyatı ise 11 guruşdur.

XIX. yy.'da Antakya Halep eyaletine bağlı kaza statüsündedir. Belgelerde Haleb eyaletinin valisi olarak "Mehmed Rauf Paşa" isimli birisi geçmektedir. Antakya'nın mülki idarecisi olarak da 33. belgeye kadar "İbrahim Ağa", 38. belgeden 120. belgeye kadar Hüseyin Ağa isimli mütesellimler bulunmaktadır. 120. belge ise "Ali Ağa'nın mütesellimlik buyuruldusu"dur. Bu belgeyi incelediğimizde, 120. belgeye kadar adı geçen Hüseyin Ağa'nın vazifesini layıkıyla yerine getiremediğinden ve halkı hoş tutmadığından bahsedilerek, yerine reayaperver bir mütesellim lazım olduğundan bahsedilmiştir. 157. belge İbrahim Ağa isimli birisinin mütesellimlik buyuruldusu ile ilgilidir. 161. belgeye kadar mütesellim olarak İbrahim Ağa'nın adı geçmektedir.

Incelediğimiz 1829-1831 tarihli 20 Numaralı Antakya Şer'iyye Siciline göre; en büyük mahalle, 185 avarız hanesi ile Dörtayak Mahallesi'dir. Mahsen, Tut, Meydan, Sofular diğer büyük mahallelerdir. Bunların avarız hane sayıları 80 ile 103 arasında değişmektedir. En küçük mahalleler ise 15 ve 17 hanelik Debbus ve Şirincidir. 124 Numaralı belgede mahalle adedi 29, 107 Numaralı belgede ise köy sayısı 80, mezra' sayısı da 4 olarak verilmiştir. (Antakya Şer'iyye Sicili; Defter No : 20, Belge :124,107).

Elde ettiğimiz bu bilgileri, daha önce transkripsiyonu yapılmış olan diğer Antakya Şer'iyye Sicilleri ile karşılaştırdığımız zaman pek fazla bir fark görememekteyiz. Zira 21 Numaralı Antakya Şer'iyye Siciline bakacak olursak; 29 adet mahalle ismi bu sicil defterinde de geçmektedir. Sadece "Şekercik" isimli mahalleye bizim incelediğimiz sicil defterinde rastlayamadık. Ayrıca bu sicil defterinde tespit edilen köy sayısı 59, mezra' ise Gülderân ve Danışma olmak üzere 2 tanedir. (Önal, 2004 :19-21)

23 Numaralı Antakya Şer'iyeye Siciline baktığımız zaman, 20 No'lu sicil defterinde geçen "Yeni Mahalle" ve "Katsal" isimli mahallelere rastlanılmamaktadır. Yine aynı sicil defterinde 86 tane tespit edilen köylerden Bezgiye, Cilli, Cilliye, Halisiye, Hansuma, Hansumâ ma'a Tum Tum isimli köyler incelediğimiz sicil defterinde geçmemektedir. (Karamanoğlu, 2003: 19-22).

20 No'lu Antakya Şer'iyeye Sicili'ni daha önce transkripsiyonu yapılmış olan Antakya Şer'iyeye Sicilleri ile karşılaştırdığımız zaman belge çeşitleri ve sayılarında da pek fazla farklılık görememekteyiz. Fakat başka şehirlerin şer'iyeye sicilleriyle karşılaştırıldığı zaman farklılıklar görülebilmektedir. Mesela 262 Numaralı Adıyaman Kadı Sicili (M. 1899-1900) ile karşılaştırdığımız zaman; bu sicil defterindeki 126 adet davanın 48'ini darb, 30'unu hakaret, 16'sını hırsızlık, 3'ünü devlet memûruna karşı gelme, 6'sını haneye tecavüz, 10'unu yaralama davaları oluşturmaktadır. Ayrıca 1'er tane de rüşvet, dolandırıcılık, zina, emanete ihanet etme gibi davalar yer almaktadır. Davaların % 45'i darb davalarıdır. Bu açıdan bakıldığı zaman 20 Numaralı Antakya Şer'iyeye Sicili'nde darb, dolandırıcılık, hakaret, devlet memûruna karşı gelme, yaralama, haneye tecavüz, zina ve hırsızlık gibi yüz kızartıcı suçlardan hiçbirine rastlanılmamaktadır. Yine Adıyaman Kadı Sicilinde 30 adet olarak belirtilen İtale-i Lisan yani küfretme, aşağılama davaları Tanzimat ve Islahat Fermanı'ndan sonra çıkan kanunlarla ağırlık kazanmış, özellikle azınlıklar bu madde hükmüne dayanarak birçok dava açmışlardır. 20 Numaralı Antakya Şer'iyeye Sicili daha önceki dönemi kapsadığı için ve en önemlisi de Antakya üç semâvi dine mensup insanların bir arada yaşadığı bir hoş görü kenti olduğu için bu tür davalara rastlanılmamaktadır.

Şer'iyeye sicillerindeki terekelerde gayri müslim kişilere ve narhlara baktığımızda Rum, Yahudi ve zımmî esnaf gruplarına rastlamaktayız. Defterdeki kayıtlarda dini ve etnik bir sürtüşmenin olduğunu görmemekteyiz. Bu durum bize komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunu göstermektedir.

Antakya'da 1710'da yapılan bir sayımda şehirde çeşitli işlerle uğraşan 1161 esnaf ve bunun dışında 2332 erkek nüfus tespit edilmişti. Esnaf grupları arasında 293 kişi ile cülâhlar başta geliyordu, ayrıca 106 keşşger, otuz dokuz yapı ustası, kırk debbağ, altmış bostancı, altmış sekiz ekmekçi, on yedi çıkırıkçı, otuz üç kasap, on saraç, otuz bakkal, on altı terzi, on üç attar, yirmi yedi kazancı, ve kalaycı, on beş kuyumcu bulunuyordu. Bunlar mahalli ihtiyaçları karşılayacak sayıdaydı. Şehrin çevresinde sanayiye yönelik en önemli tarım ürünü zeytindi. Zeytin işleyen tesisler de şehirde bulunuyordu. Özellikle sabun imalathaneleri çok sayıdaydı. Defne tanesi yağından gar sabunu yapılıyordu. Esnaf Cumhuriyet dönemine kadar loncalar halinde teşkilatlanmıştı. Şehri boydan boya kesen cadde ile nehir arasında kalan kısmın orta

yerindeki çarşı, uzun çarşıdan başlar köprüye uzanırdı. Köprü çarşısı denen yerde bakkal, manav, kasap, kebabçı esnafı karışık olarak yerleşmişti. Asi kıyısındaki cadde üzerinde oteller ve kahvehaneler sıralanmıştı. Hükümet Konağı'na doğru uzanan cadde ise şehrin en gözde semti idi. Ayrıca XIX. Yüzyılın sonlarında şehirde bir iplik fabrikası kurulmuştu.

İncelediğimiz 20 Numaralı Şer'iyeye Sicilinde şu esnafların adı geçmektedir: Bakkal, berber, kasap, ekmekçi fırını, manav, tüfenkçi, sucu, çıracı, arpacı, oturakçı, şerbetçi, aktar, boyacı, helvacı, nalbant, bardakçı, kömürcü, oduncu, yorgancı, bilezikçi, pabuçyan, kalıpcıyan, demirci, yüncü ve pastacı. Ayrıca meslek grupları arasında imam ve müftüye de rastlamaktayız. Ayrıca meslek grupları arasında imam ve müftüye de rastlamaktayız. Bu esnaf gruplarına verilen yevmiye paralar belgede yazmaktadır. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No : 20, Belge: 134)

İncelediğimiz sicil defterinde bazı meslek gruplarına yapılan zamlarda ayrıntılı olarak yazmaktadır. Mesela müftüye 9 guruş verilirken 3 guruş zam ile 12 guruşa, imama 6 guruş verilirken 1,5 guruş zam ile 7,5 guruşa, sucuya 4 guruş verilirken 2 guruş zam ile 6 guruşa çıkartılmıştır. (Antakya Şer'iyeye Sicili; Defter No : 20, Belge: 20)

Bu tür örneklerden de kime ne kadar para verildiği hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Yine incelediğimizde yapılan zam oranlarının da farklı olduğunu da görebilmekteyiz. Örneğin; imama % 25 oranında zam yapılırken, sucuya % 50 oranında zam yapılmıştır. Yine bu örnekler bakarak o dönemin enflasyon oranları hakkında da bilgi sahibi olabilmekteyiz. Mesela imama verilen 7,5 guruş, satırın fiyatıyla aynıdır. Bir oruk sinisi 11 guruş ederken, müftüye zamlarla birlikte verilen para sadece 12 guruşdur.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz; çok zengin bir muhtevaya sahip olan bu belgeler, ait oldukları dönemin ve bölgenin sosyal ve ekonomik yapısının tedkik edilmesinde gerek ihtiva ettiği tarihi malzeme, gerek güvenilirliği açısından birinci elden kaynak konumuna haiz bir ehemmiyete sahiptir.

3.11. 20 NO'LU ANTAKYA ŞER'İYYE SİCİLİNDEKİ BELGELERİN MUHTEVALARINA GÖRE TASNİFİ

Bu bölümde 20 Numaralı Antakya Şer'îyye Sicilinde mevcut olan belgeleri muhtevalarına göre belli bir tasnife tabi tutup tablo halinde gösterdik. Belgeleri terekeyle ilgili olanlar, toprak muhtevalı olanlar, tayînlerle ilgili olanlar, askeri mühimmatlarla ilgili olanlar, buyuruldular, emir ve fermanlar, asayişin korunması ile ilgili olanlar, alacak verecek davaları ile ilgili olanlar, veraset ile ilgili olanlar, zamlar-masraflar ve diğerleri adı altında on bir başlık altında tasnif ettik. Diğerleri başlığı adı altında tasnif ettiğimiz belgeler ise belli başlıklar altında toplayamadığımız farklı konuları kapsayan belgelerdir.

Sıra No	Belgenin Konusu	Belge No
1	Alacak verecek davaları	Belge 7
2	“	Belge 47
3	“	Belge 51
4	Asâyîşin Korunması İle İlgili Belgeler	Belge 121
5	“	Belge 122
6	“	Belge 124
7	Askeri mühimmatla ilgili belgeler	Belge 12
8	“	Belge 13
9	“	Belge 15
10	“	Belge 41
11	“	Belge 46
12	“	Belge 55
13	“	Belge 71
14	“	Belge 74
15	“	Belge 75
16	“	Belge 76

17	“	Belge 77
18	“	Belge 78
19	“	Belge 79
20	“	Belge 85
21	“	Belge 87
22	“	Belge 90
23	“	Belge 91
24	“	Belge 92
25	“	Belge 98
26	“	Belge 107
27	“	Belge 117
28	“	Belge 125
29	“	Belge 127
30	“	Belge 128
31	“	Belge 129
32	“	Belge 130
33	“	Belge 137
34	“	Belge 138
35	“	Belge 139
36	“	Belge 141
37	“	Belge 142
38	“	Belge 152
39	Buyuruldular	Belge 8
40	“	Belge 10
41	“	Belge 12
42	“	Belge 14
43	“	Belge 17
44	“	Belge 25
45	“	Belge 28
46	“	Belge 29
47	“	Belge 33

48	“	Belge 38
49	“	Belge 39
50	“	Belge 40
51	“	Belge 42
52	“	Belge 48
53	“	Belge 56
54	“	Belge 60
55	“	Belge 62
56	“	Belge 81
57	“	Belge 97
58	“	Belge 99
59	“	Belge 114
60	“	Belge 116
61	“	Belge 118
62	“	Belge 119
63	“	Belge 123
64	“	Belge 133
65	“	Belge 135
66	“	Belge 136
67	“	Belge 147
68	“	Belge 148
69	“	Belge 157
70	“	Belge 158
71	“	Belge 160
72	“	Belge 161
73	Emir ve Fermanlar	Belge 4
74	“	Belge 9
75	“	Belge 22
76	“	Belge 23
77	“	Belge 24
78	“	Belge 27

79	“	Belge 30
80	“	Belge 41
81	“	Belge 54
82	“	Belge 55
83	“	Belge 57
84	“	Belge 59
85	“	Belge 66
86	“	Belge 67
87	“	Belge 71
88	“	Belge 72
89	“	Belge 76
90	“	Belge 95
91	“	Belge 101
92	“	Belge 106
93	“	Belge 117
94	“	Belge 137
95	“	Belge 146
96	“	Belge 150
97	Tayînlerle İlgili Belgeler	Belge 68
98	“	Belge 113
99	“	Belge 115
100	“	Belge 143
101	“	Belge 145
102	Tereke İle İlgili Olan Belgeler	Belge 2
103	“	Belge 11
104	“	Belge 66
105	“	Belge 67
106	Toprak Muhtevalı Belge	Belge 16

107	Verâset İle İlgili Belgeler	Belge 6
108	“	Belge 18
109	“	Belge 19
110	“	Belge 21
111	“	Belge 26
112	“	Belge 31
113	“	Belge 36
114	“	Belge 37
115	“	Belge 44
116	“	Belge 45
117	“	Belge 53
118	“	Belge 64
119	“	Belge 88
120	“	Belge 105
121	“	Belge 109
122	“	Belge 150
123	Zamlar ve Masraflarla ilgili olanlar	Belge 20
124	“	Belge 32
125	“	Belge 34
126	“	Belge 35
127	“	Belge 93
128	“	Belge 130
129	“	Belge 151
130	Diğerleri	Belge 4
131	“	Belge 5
132	“	Belge 34
133	“	Belge 43
134	“	Belge 49
135	“	Belge 50
136	“	Belge 53

137	“	Belge 61
138	“	Belge 63
139	“	Belge 65
140	“	Belge 69
141	“	Belge 70
142	“	Belge 73
143	“	Belge 82
144	“	Belge 83
145	“	Belge 86
146	“	Belge 89
147	“	Belge 94
148	“	Belge 96
149	“	Belge 100
150	“	Belge 102
151	“	Belge 103
152	“	Belge 104
153	“	Belge 108
154	“	Belge 110
155	“	Belge 111
156	“	Belge 112
157	“	Belge 120
158	“	Belge 132
159	“	Belge 134
160	“	Belge 140
161	“	Belge 144
162	“	Belge 153
163	“	Belge 154
164	“	Belge 155

Elde ettiğimiz bu tabloyu daha önce transkripsiyonu yapılmış olan Antakya Şer'iyye Sicilleri ile karşılaştırdığımız zaman belge çeşitleri ve sayılarında pek fazla farklılık görememekteyiz. Fakat başka şehirlerin şer'iyye sicilleriyle karşılaştırıldığı zaman farklılıklar görülebilmektedir. İncelediğimiz 20 Numaralı Antakya Şer'iyye Sicilini, 262 Numaralı Adıyaman Kadı Sicili (M. 1899-1900) ile karşılaştırdık. Buna göre; 262 Numaralı Adıyaman Kadı Sicilindeki 126 adet davanın 48'ini darb, 30'unu hakaret, 16'sını hırsızlık, 3'ünü devlet memûruna karşı gelme, 6'sını haneye tecavüz, 10'unu yaralama davaları oluşturmaktadır. Ayrıca 1'er tane de rüşvet, dolandırıcılık, zina, emanete ihanet etme gibi davalar yer almaktadır. Davaların % 45'i darb davalarıdır. (Gökdeniz, 2006:32-34) Bu açıdan bakıldığı zaman 20 Numaralı Antakya Şer'iyye Sicili'nde darb, dolandırıcılık, hakaret, devlet memûruna karşı gelme, yaralama, haneye tecavüz, zina ve hırsızlık gibi yüz kızartıcı suçlardan hiçbirine rastlanılmamaktadır. Yine Adıyaman Kadı Sicilinde 30 adet olarak belirtilen İtale-i Lisan yani küfretme, aşağılama davaları Tanzimat ve Islahat Fermanı'ndan sonra çıkan kanunlarla ağırlık kazanmış, özellikle azınlıklar bu madde hükmüne dayanarak birçok dava açmışlardır. (Gökdeniz, 2006:33) 20 Numaralı Antakya Şer'iyye Sicili daha önceki dönemi kapsadığı için ve en önemlisi de Antakya üç semâvi dine mensup insanların bir arada yaşadığı bir hoşgörü kenti olduğu için bu tür davalara rastlanılmamaktadır.

3.12. 20 NUMARALI ANTAKYA ŞER'İYYE SİCİLİNİN TRANSKRİPSYONU

BELGE : 1

1. Belge bulunmamaktadır. Sicil Defteri 2 numaralı belgeden başlamıştır.

BELGE : 2

Medîne-i Antakya mahallâtından Katl mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Mehmet Emin Bin ‘Abdûlmecid nâm mütevefânın terekesi

Celîle-i metrûkesi Meryem binti Musa ve validesi Fatma binti Seyd Kasım ve sulbi sagîr oğlu Mehmet Emin ve sagîre kızı ‘Aişe Hatûn (silik) şerû’l-enver zâhir ve temâyân olduk da tereke-i mütevefâ-yı merkûm ma‘rifet-i şer‘ vâriseler ma‘rifetleriyle tahrîr ve terkîm ve beyne’l-verese ‘alî mâ farzallah taksîm olunduğu defterdir ki, ber-vech-i âti zikr olunur.

Fî 5 Şevvâl, sene 43

Oruk sinisi aded 1, gurûş 11-5

Legen aded 10, gurûş 9,5

Satır aded 1, gurûş 7,5

Bakır tas aded 2, gurûş 34-5

Kazân aded 1, gurûş 30-5

Lakın aded 1, gurûş 47,5

Rahâ Kazân aded 1, gurûş 12

Yorgan aded 1, gurûş 25

Döşek aded 1,

Rahlet gurûş 80

Menkıl harîr aded 1, gurûş 6

Cebe cedîd aded 1, gurûş 100

Ketenî entârî aded 1, gurûş 40

Müste’mil sarık aded 1, gurûş 4

Müste’mil elçelik aded 1, gurûş 1,5

Gömlük aded 1, gurûş 5

Beyaz kuşak aded 1, gurûş 8

Beyaz entârî aded 1, gurûş 8

Yaş sanduk aded 1, gurûş 10

Beyaz sanduk aded 2, gurûş 20
 Kertemiz aded 1, gurûş 4
 Bâtiye aded 1, gurûş 3
 Su teknesi aded 1, gurûş 3
 Tandır aded 1, gurûş 2,5
 Kapaklı tas aded 1, gurûş 6
 Kara Hâkân'ın oğlundan gurûş 400
 Baz'likalı deli Bekir'de gurûş 400
 Menzilden husûsi gurûş 500

Yekûn resm-i 'îdâme harc-ı hüccet gurus 60
 Mihr-i mûhir gurus 100
 Sağırân mezbûrân üzerlerine neneleri Fatma Hatun vasî nasb olundu.
 Muktezâ-yı terbiyeye ma'kühde(?) oldu üzerine Seyd Ali Nâzır nasb olundu.
Yekûn gurus 1618-5

Hisse-i zevce mezbûre gurus 202-2
 Hisse-i Fatma gurus 269-8
 Hisse-i ibnü'l-mezbûr gurus 764-8
 Hisse-i bintü'l-mezbûre gurus 382 -9

BELGE : 3

Cebel-i Akra' mukâtaa'sının iltizâmı buyuruldu

Delât-ı 'azâm ve mîr-i mîrân-ı -ı kerâm hazrât-ı dâhil-i eyâlet ve aluyelerinde olan mukâtaa't ve iltizâmeti taraflarından zabt ve teşyir ile bedellerini vakit ve zamânıyla ashâbına te'diye ve teslîm eylemek veyahud taraflarından mensuf ve re'âyâperver mültezimlere amel ve iltizâm ile idâre ettirmek şurût-ı müstesnâ iktizâsından olmağın binâen birûn-ı Halep eyâletinden olan Antakya nâhiyesinde vâki' Cebel-i Akra' nâm mukâtaa'-ı iş bu iki yüz kırk üç senesi mart ibtidâsından şubatı gaytına iltizâmını tâleb ve râgıb olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan Antakya mütesellimemiz 'izzetlü İbrahim Ağâ'ya zîde mecdehû sâbık-ı misüllü ahâli ilzâm olunub olduğudur 'ûhde ve iltizâm birle mâlum ol-mikdâr bedel-i iltizâm ve şehren mua'yenesi mukâvele olunduğu ve hazinemize verdiği temessük mûcebince kast-ı bi-t-tamam hazinemize te'diye ve teslîm etmek üzere mukâta'-ı merkûmenin bir sene

kâmile zabt içün divân-ı eyâleti Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve yedine 'îta olunmuşdur gerekdir ki mukâta'-ı merkûmeye sene-i mezkûreye mahsûben ağâ-yı mûmâ-ileyhümâ tarafından zabt ve hâsılât ve rûsûmâtı öteden beru evvelkilerdeki minvâl üzere ahz ve kabz olunub fukarâ ve re'âyâsı himâyet ve sıyânet ve rûsûmât-ı 'âdiyesinden ziyâde nesne talebiyle kimesneye cevaz ve te'adi vukû'ndan hazır ve mücânebet olunması.

Fî 5 Muharrem, sene 46

BELGE : 4

Gümrük içün virûd iden emr-i 'âli

Kıdvetü'l-kuzzât ve'l-hükâm ma'âdenü'l-fûzl ve'l-keâm mevlânâ-yı Antakya kâdısı zîde fazlehû kıdvetü'l-emâsil ve'l-âkrân gümrükçüsü zîde kudrehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm olan müste'min ticaretin gayr-ı ez ticaret dâhiline memleketlerinden gönderub memâlik-i mahrûsemde fûrûht etdikleri ve gayr-ı ez memnû' memâlik-i devlet-i 'aliyesinden olup vilayetlerine götördükleri emvâl ticaretin ber-mûceb 'ahidnâme-i hümâyûn yüzde üç hissesiyle her bir devletin ma'vâkî ve mu'âmelât ticaretine tadbikâ başka başka tanzîm olunan fukarâ defterleri muvâcible resm-i gümrükleri tahsîl olunmak ve mirûr-ı evkâta tefâvüt-ı fiyât zuhûr etmekde olduğuna binâen zıkr olunan ta'rife defterleri râc vakte tevkîf olunarak ve vatkâ yedd-i kat tecdîd kılınmak husûsı beyne'l-düel asul makbûle ve re'âyâdan olduğuna binâen ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç hisseyi irsâl-i ittihâz olunarak râ' ve kata tadbikâ İsveç ve Norveçya devleti ile müceddeden bir kıta' ta'rife defterinin tertîb ve tanzîmi husûsu devlet-i müşarü'l-ileyhin der-sa'âdetimde taksîm elçiseneleri alâka ol-dahî devlet tarafından ruhsat istihsâliyle ta'rifen cedîdenin reddine karar virilub hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan halâ asitâne-i sa'âdetime emta' gümrükde emtinâ kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân Es-Seyyid Abdurrahman Nafiz zîde mecdehû ile elçi mûmâ-ileyhümâ tarafından ta'yîni olunan sefâret başı tercümânı beynlerinde bil-müzâkere emta' ve eşyanın el-hâletü hâzihi câri olan kıymet ve revâcilerine tadbikâ ber-mûceb 'ahidnâme hümâyûn yüzde üç hisseyi irsâl-i ittihâz olunarak kıymet takdîr ve iktizâsına göre ilâve olunarak müceddeden bir kıta' ta'rife defterisi tertibi ve tanzîmi ve ta'rif defterinde tahrîr olunduğu ve cümle İsveç ve Norveçya tüccarının yed ahr tedâvil etmeksizin memâlik-i mahrûse-i şâhâneme kendü birler ile memleketlerinden vesâire memâlikinden götördükleri ve memâlik-i mahrûsemden gayr-ı ez memnû' alub doğru memleketleri tarafına götördükleri emta' memnû' ve eşya-yı sâirenin icâb eden rûsûmât gümrüğü ber-mûceb ta'rifî cedîde tamamen edâ olunmağâ ve defter-i mezkûrdan hâric bu zuhûr makûlesi emta' ve eşyanın umûr-ı deftere resm-i gümrük ra'-yı vakte nazıra yüzde üç hisseyi üzere te'diye ve ikâ kılınmak ve eğer bu vecihle rûsûmât

gümrüğü amâde-ı muhâlefet ederi olur ise o makûlenin rûsûmât gümrüğü aynı alınmak vukû‘ mahâlin mahsûli olur ise olsun memâlik-i mahrûsemden mübâyâ‘ edüp yine memâlik-i mahrûse-i dîrûnunda fûrûht eyledikleri emta‘ ve eşyânın rûsûmât gümrüğü dahî ticaret dâhiliye şurût üzere re‘âyâ devlet-i aliyem tüccârın misüllü tamamen te‘diye olunub mefâyiri hareket olunmamak ve bundan böyle mirûr-ı ez zaman ile emta‘ ve eşyânın kıymetleri tereke olunacağı melhûz olmağla bin iki yüz kırk üç senesi muharremi guresinden itibâren yedi buçuk sene tekmiline değin der-sa‘âdetim gümrüğü ve memâlik-i mahrûsemin hâvî olduğu bil-cümle taşra gümrükleri ve iskeleleri de İsveç ve Norveçya tüccârının ber-mûceb defter-i ta‘rif eden rûsûmât gümrükleri alınub müddet-i mezkûre tekmilinde kezâlık râc vakte tadbikâ hıyânet va‘z ile başkaca ta‘rif-i defteri tanzîm olunmak üzere bi-t-terâzi ile karşılıklı tartılıb defter-ı mukâbele ve tadbik ve elçi her me‘mûr mûmâ-ileyhûmâ taraflarından imzâ ve tasdik olunarak takrîm kılınmış olduğunu gümrük emini mûmâ-ileyhûmâ ba takrîr inhâ edüp defter-i mezkûr başı muhasebe ve divân-ı hümâyûn tümlerine kayd birer kıta‘ sûreti ihrâc ve memâlik-i mahrûsem gümrükleri defterlerine sabit ile iş bu bin iki yüz kırk üç senesi muharremü’l harâm guresinden itibaren der-sa‘âdetimde ve gerek memâlik-i mahrûsemin hâvî olduğu bil-cümle taşra gümrükleri ve iskeleleri İsveç ve Norveçya tüccârının gayr-ı ez ticaret dâhiliye götürülüb göturdükleri emta‘ ve eşyânın icâb eden rûsûmât gümrüğü şe‘rif-i cedîde müeccelih ahz ve tahsîl birle zuhûr edecek fazlası içûn başkaca defter tutularak bir sene zarfında ne hâsıl olur ise defteri ile mâ’ irsâline ve cümle hazine-i ‘âmireye gönderilmesi husûsuna irâde-i ‘aliyyem ta‘llukıyla ol-bâbda şer‘ef-yâfte sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn şâhânem mücebince ta‘rif-i mezkûrenin ilânını hâvî divân-ı hümâyûnumdan lâzım gelen mahallere emr-i şer‘îfim ısdâr ile mülkânem tarafına vesâir muktezâ olan mahallere i’lm ve haberleri ‘itâsını bil-fâ’l baş defterdârım iftîhârü’l emrû’l-kerâm esseyd el-hacı İbrahim Edhem dâm ‘alemde telhîs etmekle vech-i meşrûh üzere ‘amil ve hareket olunmak fermânım olmağın imlâma ve ifhâma iş bu emr-i şer‘îfim ısdâr ve baş muhasebemiz mahrûc bir kıta‘ ta‘rif-i cedîde defterinin sûretine matlûbâ ba’s ve tesyîr olunmuştur imdi bu defa‘ müceddeden tanzîm olunub gönderülen ta‘rife defteri sadaretine tahrîr kılındığı ve cümle İsveç tüccârının bir heza tedâvül etmeksizin kendü memleketlerinden ve evvel-i sâîre memâlikinden memâlik-i mahrûse-i şâhânem göturdükleri ve memâlik-i mahrûsemden gayr-ı ez alub doğru memleketleri tarafına göturdükleri ecnâsı emta‘ eşyânın icâb eden resm-i gümrüğü ber-mûceb ta‘rif-i cedîde ve harc defter zuhûr emta‘ ve eşyânın dahî umrûr-ı deftere rûsûmât gümrüğü râc vakte nazıra yüzde üç hesâbı üzere ahz ve tahsîl olunması ve bu vecihle rûsûmât gümrüğü eda ve muhâlefet ederi olur ise o makûlenin rûsûmât gümrüğü aynı alınması ve katkı memleketin mahsûlî olur ise olsun memâlik-i mahrûsemden mebâliği ve yine

memâlik mahrûsem dürûnunda ferûgât ederler ise o misüllü emta' ve eşyâ ve erzâkın rûsûmat-ı gümrüğü dahî ticâret-i dâhiliye-i şurût-ı ve vecihle re'âyâyı devlet-i 'aliyem tüccârı misüllü tamamen te'diye olunub mefâiri hareket olunması mezkûr olunan ta'rife defteri bin iki yüz kırk üç senesi martı guresinden itibâren yedi buçuk sene tekmiline değin dersa'âdetim gümrüğü ve memâlik-i mahrûsemin hâvî olduğu ve bil-cümle taşra gümrükleri ve iskeleleri de ve makayd olub yedi buçuk sene tekmilinde kezâlık râc vakte tadbikâ fiyât va'z ile başkaca ta'rif-i defteri teslîm olunması ta'rif-i cedîdeden mâkûle gelen fazla başkaca sabit defter olunarak hâsılâtı defter (silik) vecihle hazine-i 'amireye gönderilmesi husûsuna ihtimâm ve dikkat olunmak matlûb mülûkânem idüğü siz ki kâdısı ve gümrüğü mûmâ-ileyhümâ ma'lûmunuz olduk da mazmûn fermân-ı hümayûnumu sicil tahkîkle ve gümrük defterlerine makayda ve sabit ve keyfiyeti lâzım gelenlere 'îlân ve ile müceb ve muktezâsı üzere 'amil ve hareket mübâderet ve hilâfından temâşı ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin itâ 'atmakrûn 'amil olasız şöyle bilesiz 'alemet-i şer'îfi i'timâd kılasız tahrîren fî evâil-i sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 5

Kıdvetü'l emâcid ve'l-'âyân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü İbrahim ağâ zîde mecdehû ve şer'îat-ı meâb Antakya nâibi faziletlü efendi zîde ilmehû ve mefâhirü'l emâcid ve'l ayân kazâen mezbûr ayân ve vecde kazâ ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki kadim devlet-i aliye-i ve resm-i müstedim saltanât-ı seniyyeden olduğu üzere iş bu iki yüz kırk üç senesi mâh-ı şevvâlin dördüncü günü vukû' bulan tevcihât-ı hümayunda 'avâtıf-ı aliye-i meşâmille alâ lütfü-cenâb mülûkânem ve 'avârıf-ı bahş-ı kâmile olan 'atâf-ı hazret-i tâcüd edâmız Halebü's-şehbâ eyâleti ûhdemizde kemâkân ikâ ve takrîr buyurulduğu mübâşirimiz dahi tatarlara varid etmekle 'âdet-i kadîm ve kâ'idet semticeden olduğu üzere 'îlân ve beyânı zâmanında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve (boşluk var) ile tesyîr olunmuşdur. İn-şâ'-Allah u teâlâ lediü'l-evvel her halde ve dâyi' hâlikü'l-berâya olan fukarâ ve re'âyânın müstahsîl esbâb-ı asâyiş ve rahat ve mezâlim ve ta'dîbât dan ve karyesiyle cânib-i el-cevâb hazret-i tüccarı içün isticlâb-ı davet hayriyeye dikkat ve hilâf-ı şer' ve rızâ hareketden mübâadet eyleyesiz deyü.

Fî 7 Şevvâl, sene 243

BELGE : 6

Medine-i Antakya mahallesinden Kantara mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Fatma binti hacı nâm hatûnun hüccet-i irsiyesi ‘Aişe ‘Anbelid oğlu Mehmed ve Ahmed nâmân münhasır olduğu lediü’l-şer‘ü’l-enver zâhir ve nâmâyân olduk da tereke mütevefâ-yı merkûme ma‘rifet-i şer‘i-şer‘îf ve zeyl-i vesikâda muharrer kimesneler ma‘rifetleriyle tahrîr ve terkîm olunan Hacı Muhlis’in oğlu Mehmed’e teslîm olunduğu defterdir ki ber vech-i âti zikr-i beyân etmiştir.

Fî 17 Şevvâl, sene 43

Musa hacı zâde ‘Abdülkadir ağâ
Mütevefâ-yı merkûmenin kızının
Oğlu Reşid semerci Muhlis’in oğlu Mehmed
Oğlu seyd Ahmed
Hacı Mehmed antab oğlu
Ve gayrehûm

Legen aded 1, gurûş 2
Mertâbanî aded 3, gurûş 3
Sihhat aded 3, gurûş 3
Tasma kapulu(?) aded 1 gurûş
Köhne sinisi aded 1 gurûş 1
Hak(?) aded 1 gurûş (...)
Kahve ibriği aded 1, gurûş (...)
Oruk sinisi aded 1 gurûş 1,5
Tencere aded 3, gurûş 20
Kâhkâ tavası aded 1, gurûş 0,5
Don kazânı aded 1, gurûş 15
(...)köhne aded 1, gurûş 5
Yorgan köhne ,aded 1, gurûş 5
Döşek köhne aded 1, gurûş 5
Yasdık köhne aded 1, gurûş 2
Sanduk köhne aded 2, gurûş 3
(...)sarık aded 1, gurûş 8,5

Beyaz bohça(?) aded 1, gurûş 1,5

Makas aded 1, gurûş 1

Leğen aded 2, gurûş 3,5

Tencere aded 1, gurûş 2

Mahalle-i mezbûrede vâki' menzilin nısf-ı gurûş 100

Yekûn gurûş 207

Resm-i kâtibeye hidâye gurûş 25

Meblâğ mezbûrı Hacı Muhlis'in oğlu Mehmed'e teslîm olunub taraf-ı şer' den kıyem ve vasma' nasb ve ta'yîn olundı ol-dahî kabûl eylemiştir.

BELGE : 7

Medîne-i Antakya mahallesinden Sofular mahallesi sâkinlerinden tandırcı oğlu Osman Ağâ bin nâm meclîs-i şer'-i şer'îf-i enverde iş bu bâisü'l-vesîka halile-i mezkûresi el-hacı Halime hatûn nâm muvâcehesinde batâet akdâr-ı tam ve takrîr-i kelâm idub mahalle-i mezbûrda vâki' bir bâb menzil bir tarafı Raşid efendi menzili ve bir tarafı Veysi oğlu menzil ve iki tarafı tarîk-i âmm iş bu sudûr erba' ile mahdûd ve mümtaz olan menzil-i cümle tevâbi' veled-i ve levâhıfıyla mülke-i şer'isine taleb ve râgıb olan merkûme ehlim Halime hatûn tarafından icâb ve kabûl hâvî şurûd-ı mefsûd mübtilemiz ârî sahîh-i şer'iyile iki bin gurûş seman mukâbelesinde temlîk ve teslîm eyledim müşteriyen merkûme dahî bir minvâl muharrer kabûl ve temlik ve teslîm eylesiz hakkında tertîb eden seman mezkûr iki bin gurûş yedinden ahz ve kabzını eyledim men ba'd-ı menzil mezbûru cümle tavâbi' veledâtıyla merkûme ehlim Halim Hatûn'un mülk-i müşa'rası ve saka ve merfîdir keyfe mâ yeşâ ve heysmâ neccâr mülkiyet üzere mutasarrıf olub tarafımızdan ve taraf-ı ahrdan ferd ve mine'l-efrâr ve vâhd min-el-ahâr müdâhil ve ma'ârz olsun ve taraf-ı şer' den merkûmeye bir kıta' hüccet şer'iyeye verilsun dedik de gıbbe'l tasdik öşrin mâ-vaka' bi-t-taleb ketb olundu. Fi'l yevmü'l-selâse ve'l-öşrin minşehri Şevvâl, el-mükerrem sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Hafız Ahmed efendi
 Dûcı Beg zâde el-hâcî Osman
 Dâvûd efendi mahzûlleri Mehmed efendi
 Ve Monla ‘Abdûltarık
 Meydan ağâsı İsmâ‘îl
 Bencivângire (?) oğlu el-hâcî mehmed çavuş
 Kâfişkâr Es-Seyyid Ahmed
 Ve ibni oğlu ‘Abdülkadir Ağâ
 Muhrız başı Bekir Ağâ
 Ve gayrehûm mine’l-

BELGE : 8

Da‘vet buyuruldusu

Kıdvetü’l emâcid ve’l-ayân silahşorân hassâdan Antakya’da mütesellimemiz ‘izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû ve şer‘îf-i meâb Antakya nâibi faziletlü efendi zîde ‘ilmehû ve müftüsü faziletlü efendi zîde takva ve mefâhirü’l emâsil ve’l-akran ayânı ‘izzetlü ağâ ve vecde ahâli ve iş erleri zîdet makudrehûm inhâ olunur ki beher sene ‘akîb-i ibkâsı dâhil-i eyâlet olan kazâ-i ve nevâhîleri istiksâ-yı nizâm-ı hâl ve sâkine ve ra‘iyyetin istinbâ-yı aramış ve ahvâllerine kemâ-hû hakka tahsîl vakuf ve itlâ‘ zâmanında teslîm ve hâkim ve vücûhundan hizâi lâzım gelenlerinin makrûlât olan mahale gelmeleri mûta’d-ı kadîmesi ve deb-i dîrîne islâf nısf-ı ittisâfımızdan idüğü hasebiyle mukaddemce ilân olunduğu üzere iş bu sene-i bâhirü’l-meymenesi Haleb eyâleti kemakân ûhdemize ibkâ ve takrîr buyurulmuş olduğundan ahâli ve ra‘iyyet aramış ve asâyiş hallerini ve saslini(?) istihsâl zınnmında tarafımıza virûd olmağla senin mütesellimemiz ağâ-yı mûmâ-ileyhümâ sen vusûl buyuruldumuzda efendi mûmâ-ileyhümâ ile ağâ-yı merkûm ve münasib olan vecde ahâliler ile beraber kalkub bir kadim akdem tarafımıza vusûl-ü virûda mübâderet eylemeniz bâbında eylemeniz bâbında bermutâd da‘veti muntazamın divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu. Isdâr ve ile ba’s ve tesyîr olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî 17 Ramazan, sene 43

BELGE : 9

Re'âyânın silahlarının ahzı içün fermân-ı âlî

Destûrun mükerrem ve mua'zzam meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali hâlâ Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ iclâlen ve iktizâ kuzzâtü'l-müslimin evvel-i velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil râf'-i ilâm'üş-şer'if ve-d-dîn vâris-i ulûmu'l-bünyânü'l-mürselin el-mahsûsa mezîd-i 'inâyetü'l-melik mevlânâ Haleb kâdısı zîdet fezaile ve mefâhirü'l emâsil ve'l-hükkâm ma'âdenü'l-fezail ve'l-keâm Haleb sancağında vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân ve zâbitân voyvogan ve iş erleri zîde kudrehûm (silik) ref'-i hümayûn ve asl ma'lûm ola ki Haleb eyâletinde vâki' kazâ ve nevâhî de mesken reâ'yâ yedlerinde hayli ıslâha bulunduğu bil-âhbâr vasıl-ı sâmi şehir-i yârenem olub cem' zâmânda reâ'yâ yedlerinde ıslâha ve edevât-ı harbiyeye dâir nesne bulunmak gayr-ı câiz ve bil-vecde meslek-i ra'iyete fima ve mefâir idüğü emr-i bâriz olduğuna binâen zıkr olunan Haleb eyâletinde vâki' kazâ ve nevâhide re'âyâ yedlerinde bulunan ıslâha ve edevât-ı harbiye-i sâirenin ahz ve me'mûn mahalle-i vâki' ve hıfzıyla defterinin der-sa'âdetime irsâl ve takdîmi husûsuna irâde-i seniyye-i pâdişâhanem ta'lluk olmakdan nâşî senin vezîr-i müşârün-ileyh sin vusûl emr-i şer'ifimde ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'i şer'if ve cümle ittifâkıyla zeyr-i hükümet ve idârende olan eyâlet-i merkûme dâhilinde kâin kazâ ve nevâhî re'âyâsının hâneleri iken iken tahrîr ve taksîm olunarak yedlerinde bulunan mecmû' eslihe edevât harbiye-i sâirenin ahz ve me'mûn mahalle vaz' hıfzıyla ile defterinin der-sa'âdetime takdîm ve irsâli hususuna irâde-i seniyye pâdişâhanem taaluk olmakdan nâşî siz ki vezirim müşârün-ileyh siz vusûl emr-i şerifimde ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'-i şer'if ve esbâbının istihsâline i'tinâ ve sarf-ı rivâyet eylemek fermânım olmağın bi-fimâ ve ikdâmâ mahsûsa divân-ı hümayûnumdan iş bu emr-i şer'ifim ısdâr ve ile tesyîr olunmuşdur. İmdi re'âyâyı merkûmenin yedlerinde bulunan eslihe edevât ve harbiye-i sâirenin cümlesini ahz ve memîn mahalle-i vaz' ve hıfz ile defterinin der-sa'âdetime takdîmi irâde-i seniyye muktezâsından idüğü ve bu bâbda agmâz ve batâet olunmak ve bu vesile ile re'âyây-ı fukarâ esbaklarında bir gün zulm ve te'addi vûku' bulmak bir vecihle hâiz olmadığı ma'lûmunuz olduk da ber-vech-i meşrûh 'amil ve hareketle enkâz-ı emr ve irâde-i mülûkâneme ihtimâm ve dikkat ve hilâfından mübâadet eyleyesiz ki Mevlânâ-yı kuzzâtü'n-nüâb vesâir mûmâ-ileyhümâ mağmdan emr-i münîfim sizin dahî 'aciz ve mekiz olarak müceb ve muktezâsını icrâya bil-ittifâk bezl ve kudret ve hilâfından temâş ve mücânebet eylemeniz

bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer‘ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü’l-ittibâ‘ ve-lâzımü’l-imtisâlimin mazmûn itâ ‘atmakrûn hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eylesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şer‘îf-i î’timâd kılasız tahrîren fî evâhir-i şehri şa‘bânü’l-mu‘âzzâm sene salase ve erba‘ yn ve mîteyn ve elf.

Kostantiniyyeü’l-mahrûse

BELGE : 10

Mûcebince vîrûd iden buyuruldu

Kıdvetü’l-emâcid ve’l-‘âyân silahşorân hassâdan Antakya’da mütesellimemiz ‘izzetlü İbrahim ağâ zîde mecdehû ve şer‘îf-i meâb Antakya nâibi faziletlü efendi zîde ‘ilmehû ve mefâhirü’l-emâsil ve’l-âkrân kazâen mezbûr ayânı ve vecde kazâen vesâir iş erleri zîdet kudrehûm inhâ olunur ki Haleb eyâletinde vâki‘ kazâ ve nevâhî de mütemekkin re‘âyâ yedlerinde bulunan eslihe edevât harbiyen sâire ahz ve me’mûn mahalle vaz‘ ve hıfzıyla defterinin der-sa‘âdete irsâl ve takdîmi irâde-i seniyye emr-i şer‘îfine (silik) olan her ‘aliyenin bir kıta‘ mazmûn sûreti taraflarına irsâl olunmakla keyfiyet mal-ı sûret emr ‘aliden ma‘lûmunuz olduk da siz ki mütesellimemiz ve efendi mûmâ-ileyhümâ siz Haleb’de icrâ olduğu ve cümle Antakya kazâsında mütemekkin re‘âyâ yedlerinde bulunan esbak ve arvât harbiyen sâire ma‘rifet-i şer‘ ve ma‘rifetiniz ve mübâşir ta’yîn olunan başkâtib Ahmed ağâ zîde kudrehûm ma‘rifetiyle tamâmen devşirilib bir me’mun mahalle-i vaz‘ ve hıfz ile der-sa‘âdet takdîm olunmak üzere iktizâ eden ‘ilâm ve defter mazmûn tarafımıza irsâl ve tesyîre mübâderet ve agmâz ve istihsâlden ziyâde temâşî ve mübâadet ve bu vesile ile (silik) vûku‘ bulmasına dikkat ve siz ki muhâtabun sâire mûmâ-ileyhümâ siz bir minvâl muharrer hareket eylemeniz bâbında bir mantûk emr-i ‘âlî divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve mübâşir mûmâ-ileyhümâ ile tesyîr olunmuştur yine teâla vusûlunde ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfıdan hazır ve mücânebet eylesiz deyü.

Fî 21 Şevvâl, sene 43

BELGE : 11

Ayn-ı asıl İskenderiye ahâlisinden iken bundan akdem medîne-i Antakya sâkin iken fevt olan esseyd hacı Mehmed bin Ahmed nâm mütevefânın terekesi halile-i metrûkesi ‘Aişe binti Mehmed nâm ile Emin beytü’l-mâle münhasır oldukdan sonra terekesi dîvânına vâki‘ olmadığı lediü’l-şer‘ hedide eşkâr olub tereke-i mütevefây-ı mezbûre bade’l-tahrîr beyn-el kudemâ taksîm olunduğu defteridir ki ber-vech-i âtî zikr-i beyân şüde.

Fi 27 Şevvâl, sene 1243

sevk-i saltanâtımda Ferhat olunan eşyâsı
gurûş 104
yekûn sim kama gurûş 200
yekûn gurûş 304
techîz ve tekfîn gurûş 50
resm-i hedâye kâtibi hizmet mübâşiriye gurûş 40
yekûn 214 bakı
mütevefâ-yı merkûmun lediü’l-şer‘ sabit olan divânı
kayın validesine ‘Aişe hatûn
gurûş
150 divân-ı sabit
gurûş
120 guramâz
Durmuş Ahmed’e gurûş 30 (.) 24 guramâz
halilesinin mihri gurûş 75(...)60 guramâz

BELGE : 12**Şâm-ı şer‘îfden gelen asâkir-i mansûre buyuruldusu**

Şâm-ı şer‘îfden İstanbul’a varınca yol üzerinde vâki‘ kazâların kuzâtü’n-nüvâbı şer‘îf-i meâb efendiler zîde fazlehûm ve müsliman voyvogan ve ayân ve zabitanı mefâhirü’l-akran ağâlar zîde makudrehûm ve derbendlerin nâzırları inhâ olunur ki Şâm-ı şer‘îfde tanzîm olan asâkir-i mansûre-i Muhammediyyeden bin neferinin der-‘aliyeye gönderilmesini irâde kılınmış ve vardıkları mahalde beher gecelik iktizâ eden yem ve yiyecekleri virulub birer münâsib mahalde beytûtet etdirerek yanlarına muhâfızlar ta’yîniyle aliü’l-tarık bulunan

zabitân bir yerlerine irsâl ve teslîm etmek bâbında bir kıta‘ fermân-ı ‘âlişân ısdâr ve tesyîr buyurulmuş olmağla misli ve hareketleri kolay ve muhafızları ahvâl olarak ve fukarâya pâre olmamak üzere iki hakkım olunarak dört yüz elli neferi binbaşları ma‘iyeti ve tarafımızdan ta‘yîn olunan mihmâdarı refâkâtiyle gönderilmekle dört yüz yedi neferi binbaşı ‘izzetlü Mehmed ağâ ve kol ağâsı Mehmed ağâ zîde kudre ma‘iyetleri ve üzerlerine mühimmandâr ta‘yîn olunan mühr-dâr arkadaşlarından kıdvetü’l-ve’l-akrân hacı ‘Abdullah ağâ zîde kudrehû refâkatıyla irsâl olunmuşdur yine teâlâ her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olurlar ise yedlerinde olan emr-i şer‘îfi mezkûrun mahzâ sûreti mücebince birer gice iktizâ eden yem ve yiyeceklerini verub münâsib mahallelerde beytütet etdirerek yanlarına muhafızlar koşub emin ve sâlim beraberinize îsâl itmek mübâderet maâz-Allahu teâlâ yolda bir neferi kaçırılır ve ahz ve cümle re‘âyyetine bir kusur olunur ise cevâb-ı kader olamıyacağınızı bilub ona göre muhafız ve re‘âyyetlerine dikkat eylemeniz bâbında dîvân-ı şâm-ı şer‘îf ve cânib-i mir-i câhid iş bu buyuruldu ısdâr ve mühimmandar ağâ-yı mûmâ-ileyhin yedîne ‘îta olunmuşdur İn-şâ’-Allahu teâlâ ve vusûlünde gerekidir ki ber-müceb-i emr-i ‘âlî buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfında fî güne vûku‘ndan temâşî ve mücânebet enkâ ve mübâa‘det eyleyesuz deyü.

Fî 15 Şevvâl, sene 1243

BELGE : 13

Asker buyuruldusu içûn vârid olan fermân

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü’l-‘âlim müddebbiru’l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû’l-sâkıb mütemmim mehâmmü’l-enâm bâr-râyü’l-sâib cumhûr bünyânü’l-devlet ve’l-ikbâl meşîrûn erkânü’s-sa‘âdet ve’l-iclâlü’l-mahfûfun bi-sandık ‘avâtıfı’l-melik âlâ ‘ali hala Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Emin paşa adamallah-ı teâlâ iktizâ kuzâtü’l-müslimin evveli velâtü’l-mevhiddin ma‘âdenü’l-fezâil ve’l-yakîn ‘âlemü’ş-şer‘îf velidin varisü’l-‘ulûmü’l-bünyânü’l-mürselin mezîd-i ‘inâyetü’l-melikü’l-ma‘yin mevlânâ Haleb valisi zîde fazlehûm ve mefâhirü’l kuzzâtü’l-hükkâm ma‘âdenü’l-fezâil ve’l-kelam Haleb eyâletinde vâki‘ kazâların kuzâtü’n-nevâlî zîde fazlehûm ve mefâhirü’l emâsil ve’l-akran voyvogan ve ayân ve vecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm taht-ı tevkî‘-i refî‘-i hümayûn vâsıl olacak ma‘lûm cümleye beyândan müstakını bulduğı üzere saltanât-ı seniyyemin cizye-gûzar re‘âyâsından Mora ceziresinde vesâir ba‘z Akdeniz adalarında bulunan Rum gavurları kaç senelerdir şakâvet ve ‘isyânda ısrâr edüp bir taraftan dahî Rusya ve İngiliz ve Fransa devletleri bunlara sıhâbet ve hafî ve celî i‘ânetle madde-i fesâdın imtidârına sebep-i mustakil olarak nihayet beynlerinde akd-i rüşd ittifâk ve ittihâd ile Rum milleti serbestliğine taraf devlet-i âliyye den müsâade olunması der-

sa'âdetimde bulunan elçileri taraflarından taleb ve edâ' olunub bunların merâmları dahî zımm-i fâsidlerince iyâz ibâdu'l-lahû teâlâ ehl-i islâmı re'âyâ ve re'âyâ-yı ehl-i islam birine kadimet demek olub bu ise umûm-ı millet-i islâmiyeye dokuz bir madde olarak şer'en ve mülken ve diyaneten kabûlu bir vecihle mümkün ve mütesavvır olmadığından ittifâk ara ve muktezâ-yı şer'iat ve gazâ üzere adem kabûlüne dayânılarak bu bâbda kümreten ba'd-ı ahîri kendülerine mülzemân cevâblar ve kandırıkça sözler irâd ve beyân olunmuş iken bed-i i'âşe bi-t-taleblerinden vazgeçmeyerek kudurdıkları fesâdı kaddeden fa'âle çıkarmak içün bu teklifimin heman kabûlu husûsunda ihrâr ile düvel-i selase mezkûre elçilerinin üçü birden der-sa'âdetimden kalmayub gitmiş ve eğerçe düvel-i mezbûre ile henüz bir muhârebe vukû'-ı tahkîk etmemiş ise işin gelişine göre bunların bu tür hareketleri ilerüde her taraftan ilân-ı harbe ile memâlik-i islâmiyeye hücum ve tahtîye-i ictirâ hâfızullahu teâlâ beyzâ-i münevveren islâmiyeyi kesr ve efnâ etmek davasında olmalarına amire-i karye-i kabilinden olduğu beraberler ve bunlar ile muhârebe vukû'tahkîk eder ise ülkeler gibi sudûr ve davası olmayub cerd din ve millet gavgâsı olarak bu bâbda gazâ ve cihâd kâfen ehl-i iman olacağından ahvâl-i hazıra bil-cümle ehl-i imân tevsîlen bilub ve anlayub ona göre maslahata itimad kalub ve el birliği ile yapılmak ve dinimiz yolunda mahşer olunca çalışmak vacibden idüğü zâhir ve eşkâr olduğuna binâen bu defa' memâlik-i Anadolu ve Rumeli'de kâin ekser bilâdın vücûh mütemeyinât ve hândânan ve Arnavudluk mîr-i mîrânları fevc fevc der-sa'âdetime celb ve ihzar ve din düşmanlarının ahvâl ve keyfiyâtı ber-vech-i tafsîl kendülerine beyân ve eşâr olundukda anlar dahî mecbur oldukları gayret-i deyniyen ve hamiyet-i İslâmiyeleri muktezâsı üzere dinleri yolunda ve saltanât-ı seniyyem kulluğu 'âzerinde mâllen ve bernâen hüş oluncaya kadar çalışmağa üzere cümle ittifâk ve vezîri idârelerinde bulunan kazâlardan muhâfaza nâmûs din ve muharese-i memâlik-i müslimin içün külliyetli 'asker ve zevâhîr ve iktizâ göre bedel ve hayvan ve araba ve sair her ne ki taleb olunur ise böyle vakitte bu hizmet-i diniye 'umûmen canlarına minnet bilub kâmilten tanzîm ve te'diyesine 'ahd ü misâk ederek bir taraftan memleketleri cânibine amâde kılınmakda ve taraf-ı devlet-i âliyyemden dahî müstemyanâ bil-lahiteâlâ her türlü tedâbir-i lâzıme ve tedârikât ihtiyacının şey-i sâirede icrâsına teşbis olunarak Tuna boyuna ve şark cânibine ve harb ve Bosna hudûdlarında ve Akdeniz ve Karadenizin sevâhil cezâirinde ve bulunan bil-cümle ser-haddât hâkaniye velâzımü'l-hürâsa olan kalâ' ve bakâ' ve mevâki' muktezâsının istihsâl esbâb-ı muhafız ve muhâresesi zımnında mahsûs seraskerler ve iktizâ sına göre taraf taraf me'mûrlara 'asker zaferpeykerler sevk ve ta'yîn kılınmakda olub Haleb eyâleti ser-haddât-ı Şarkiye ve garbiyeye ba'd-ı mesafe olduğundan ol-cânibden kimesne celb olunmamış ise umûm-ı memâlik-i islâmiye ahâlisi iş bu emr-i dinde yek-vücûd ittihâd veittifâk olubda Haleb misüllü bir hısm-ı

eyâlet halkının dâiren itimâddan hâriç kalmaları nârevâ ve eyâlet-i merkûmeden ba'z münasib mahallelere aynı 'asker me'mûr kılınması ahâlisine mûceb sa'dbet ise de eyâletin hal ve tekniline göre bedel tertîb olunduğu halde ahâlisi muktezâ-yı dayânakları üzere memâlik-i ahal-i islâmî misüllü câniblerine minnet bilerek te'diyesine ve gayret edecekleri zâhir ve olmakdan nâşî eyâlet-i mezkûreden iki taksît ile tahsîl ve darbhâne-i âmireye ba's ve tesbîl olunmak üzere masârifât seferiyeye tahsisâtın akçe 'asker yedliyesi tertibi husûsuna irâde-i seniyye-i mülûk-ânem taaluk edüp ol-bâbda hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn pâdişâhânem sahîfe perâyı sudûr olmağla siz ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ-yı kuzzâtü'n-nüâb vesâir mûmâ-ileyhümâ siz vusûl emr-i şer'îfimde bedliye-i mezkûre-yi ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle eyâlet-i mezkûrenin hâvî olduğu kazâlara iş bu emr-i celil-ül-kaderim ve fukarâ-yı hizmet mübâşîret masârifâtından vekâyâ mübâşîr irsâl ve tesyîr olunmuşdur imdi bu bedliye akçesi mürettebât sâireye ta'yîn olmayub mücerredin mübeyyen maslahat içün tertîb kılınmış olduğuna mebnî bu bâbda ibrâz-ı gayret darende mûceb-i necât ve selâmet idüğü vâriste kayd-ı işaret olmağla vusûl-ı fermân meâ'l-i indi anımda zikr olunan bin külliye bedline akçesini eyâlet-i mezkûrenin hâvî olduğu kazâlar ahâlisine te'dil ve tesviye şurûtuna râiyet olunarak ve hamallarına göre ma'rifetiniz ve cümleittifâkıyla tevzî' ve taksîm ve yerlû yerinden tamamen ve serien tahsîl ve iki taksît ile darbhâne-i amireme irsâl ve teslîmi mezîd-i 'itinâ ve gayret eylemeniz kata' matlûb mülûk-ânem idüğü ve bu bâbda agmâz ve batâet ve imrâr-ı vakite cesâret olunur veyahud mukadder mezkûreden fazla fukarâyâ bir akçe ve bir habbe ve tevzî' ve tahsîl kılındığı yani haber alınır ise mütecessir olanlar beher sıhhi hizmet ve nedâmetini müşahede edeceklerinde müşebbeh olmadığı ma'lûmunuz olduk da ber-vech-i tahrîr 'amil ve hareket ve enkâz-ı emr ve irade-i pâdişâhâneme bil-ittihad sarf ve sa' ve kudret ve hilâfından begâyet tevkî' ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyurulduunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' velâzımü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûnıyla 'amil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fî evâhir-i şehri-i şaban sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeü'l-mahrûse

BELGE : 14

Mûcebince varîd olan buyuruldu

Kıdvetü'l emâcid ve'l-ââyân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü İbrahim ağâ zîde mecdehû şer'îf-i meâb Antakya nâibi faziletlü efendi zîde 'ilm ve mefâhirü'l emâsil ve'l-âkrân kazâen mezbûr ayânı ve vecdehû kazâ vesâire iş erleri zîdet makudrehûm inhâ olunur ki Haleb eyâletinden iki taksît ile tahsîl ve darb-hâne-i 'âmireye ba's ve tavsîl olunmak üzere masârif-i sakaryaya tahsîsen matlûb buyurulan bin elli üç 'asker yedliyesinin istihsâli bâbında baht-ı hümayûn şevket-makrûn şahâne-i şer'îf-i sâdr ve varîd olan fermân-ı celîlü'l-şân Haleb mahkemesinde kırâat ve ilân ve semâ'en ve îtâ' merâsim-i edâ ve itham olunarak meblâğ-ı matlûben mezkûre ve ta'dîl ve tesviye üzere ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla Haleb eyâletinin hâvî olduğu kazâ ve nevâhiye tar' ve taksîm olunduk da meblâğ-ı mezkûrdan Antakya kazâsı hizmetine yetmiş beş bin gurûş isâbet itmiş olmağla emr-i şer'îf mezkûrun bir kıta' mazmâ sûreti ihrâc ve irsâl olunmağın meblâğ-ı mezkûr mevâdd-ı sâîreye makis olmayub ısdâr ve deyniye akdem-i mehâmm-ı devlet-i 'aliyeden ve bir kıdem akdem te'diye ve î'tâsı cümleye fârizâ-i hâliyeden olduğu mâl-ı sûret-i emr 'aliden dahî ma'lûmunuz olduk da siz ki mütesellim ve efendi mûmâ-ileyhümâ ve muhâtabdan sağiresiz gerekdir ki siz dahî sulbî matlûben mezkûreyi ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiniz ve ta'yîn olan mübâşirimiz mektûbucumuz Hâfız 'Ali efendi ma'rifetli te'dîl ve tesviye ve ol geldiği ve cümle iki taksid ile tevzî' ve taksîm ve bir kıdem akdem yerlü yerinden ve icâb ve iktizâ idenlerden tamama ve kemâla ve cem' ve tahsîl ve der-sa'âdete irsâl ve darbhâne-i 'âmireye 'îtâ ve teslîm içûn tarafımıza irsâl ve tesyîre müsâra'at ve bu misüllü tevzî'mâtde islâfımız zikr-i âtî kendüleri içûn yüz elli iki akçe zâm ve 'ilâve itmişler ise de iş bu meblâğ tarafımızdan bahş ve 'îtâ olunmağla zinhâr-ı matlûb olunan meblâğ-ı mezkûreye zâm ve 'ilâve olunmayub fakt-ı mebâliğ matlûbumuz istihsâline mübâa'deret fukarâ ve za'îfâyı ve kayıt ve himâyet mez'id-i ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında bir mantûk emr-i 'âlî divân-ı eyâlet Halebü's-şer'îf şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve mûmâ-ileyh ile tesyâr olunmuşdur yine teâla vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî 21 Şevvâl, sene 43

BELGE : 15

Tuna boyunda ve şer'îf-i canîbinde ve Sırb ve Bosna hudûdlarında ve Akdeniz ve Karadeniz'in sevâhil ve cezâirinde ve mahâlîlî sâirede bulunan bil-cümle ser-haddât hâkâniye velâzımü'l-harâb olan kalâ' ve bakâ' muktezâsının düşman-ı din mabeynden esbâb-ı muhâfız ve muhâresesi zımnında mahsûs seraskerler ve me'mûrlar ve 'asker zaferpeykerler sevk ve ta'yîni kılınmakda olub eyâlet-i Haleb'den bâ'zı münâsib mahallelere gaytına asker-i me'mûr kılınması ahâlisine mûceb sağviyet ise de Rahmaü'l-fukarâ eyâlet-i mezkûreden iki taksid ile tahsîl ve darb-hâne-i 'âmireye ba's ve tahsîl olunmak üzere masârif-i seferiyyeye tahsisen bin iki akçe 'asker yedliyesi tertibine dâir emr-i 'âlîşân şer'ef-i sudûr itmekle cümle ma'rifetiyle eyâlet-i mezkûrede mevcûd kazâlara te'dîl ve tesviye şurûtuyla tevzî'olundukda ber-mûceb defter Antakya kazâsına isâbet iden Gurûş 75000

Meblâğ-ı mezbûr yetmiş beş bin gurûş iki taksît ile cem' ve tahsîl ve hâlâ vali bahîrû'l-me'âlî eyâlet-i Haleb'ü's-sehbâ vezîr-i sadr-ı esbak devletlü 'inâyetlü Mehmed Emin Raûf Paşa hazretlerinin taraf-ı 'aliyelerinden kabzına me'mûre teslîmen tesbîl olunmak içûn Haleb mahkemesinden iş bu pusula tahrîr ve irsâl olundu.

Fî 23 Şevvâl, sene 243

BELGE : 16**Kuşcunun kızı Dudu Hatûn hücceti**

Medîne-i Antakya mahallesinden Koca Abdi mahallesi sâkinlerinden oduncu oğlu hacı İbrahim nâm meclîs-i şer'î şer'îf-i enverde iş bu bâisü'l vesîka celîle-i menkûresi Dudu binti hacı kuşçu nâm hatûn muvâcehesinde ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm ider ki mahalle-i mezbûrede vâki' beyne'l ahâli ve'l-icrân ma'lûmü'l hudûd bir bâb nüzl cümle tevâbi' veled ahkâkıyla mülk-i eşrâsına olan merkûm Dudu hatûna bin altı yüz gurûş mukâbelesinde ve yine Hüseyinî karyesi toprağında vâki' beyne'l ayân ve'l-icrân ma'lûmü'l hudûd bir kıta' tut bağçesi dürûnunda üç altun üzere mürûr ve bir ta'yîn ve dürûnunda olan eşcâr müsemere ve gayrı mâ-fimire ve her bir tevâbi' veled ahkâkıyla bin bin iki yüz gurûş seman mukâbelesinde ve yine medîne-i mezbûre karalarında mendil karyesi toprağında vâki' iki yüz altmış aded zeytûn eşcârı bir mikdârı karye-i mezbûre toprağında vâki' ve bir mikdâr te'diye mevrâsı toprağında vâki' iki bin beş yüz gurûş seman mukâbele halîle-i celîlem merkûm Dudu Hatûn'a bey'ü baş sıhhi şer' ile bey'ü ve temlîk ve teslîm eyledim ve seman olan cemâ yekûn

beş bin üç yüz gurûş bu merkûmeden bi-t-tamam ve ikmâl ahz ve kabz ve istifâ-yı hak eyledim men ba'd-ı menzilde ve bağçede ve zeytûn eşcârlarında benim hâlâ ve kata' halâka ve müdahhanım kalmayub müşterîen merkûmeye Dudu hatûnun mülk-i müşterâsı ve hakkımız kayddır keyfe mâ yeşâ' ve hismâ neccâr mülkiyet üzere mutasarrıf oldu arafımızdan ve taraf-ı ahrdan ferd min-el-ferâd müdâhil ve ma'âr hak olmasun didikde oldahî bir minvâl muharrer kabûl bil-muvâcehle ıkrârı meşrûhı tasdik edecek gıbb-el-tasdikü'l-şer' mâ-vaka' bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fiü'l-yevmûl sab' ve'l-öşrin min şehri Şevvâl, el-mükerrem sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn.

Emin fetvâ-yı şer'îf

Fazîletlü Mehmed Hâfız Efendi

Keyfiyet oğlu Hasan Ağâ

Ahmed bin karındaşı Emin bin

Tüccar Monla 'Ali gör Monla Osman oğlu Monla Haşim

Kahveci Hacı Monla Yusuf

Bereket'in karındaşı Mehmed

Kapu başı Es-Seyyid Ahmed deba' usta Ahmed

Saâdık Es-Seyyid Mehmed Yahyanın damatı Mahmud

Yusuf Şebli Hüseyin Şah 'Ali

Hüseyin Mustafa 'Ali Şebli

Süleyman el-hatib

Ve gayrehûm

BELGE : 17

Menzil bedeli buyuruldusu

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-'âyân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü İbrahim ağâ zîde mecdehû ve şer'îf-i meâb Antakya naîbi fazîletlü efendi zîde 'ilm ve mefâhirü'l emâsil ve'l-âkrân ayân kazâen ve vecde-i vesâir iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki memâlik-i mahrûse-i el-memâlik-i şâhânede vâki' kâfeen menâzil bağ gerüye tahvil ile her bir memâlik-i tekniline göre ref'-i menzîl bedeli tertîb buyurulmuş masene iki taksid ile tahsîl ve hazine-i hazîne-i âmireye irsâl ve teslîmi muktezâ-yı irâde-i 'aliyye olmuş olmakdan nâşî iş bu iki yüz kırk üç senesine mahsûben Antakya kazâsından matlûb buyurulan beş bin gurûş un taksid-i evveli olan iki bin beş yüz gurûş rûz-ı hazer ve digeri rûz-ı kasımda

te'dîye olunmak üzere matar olmuş ve'l-hâletü hâzihi rûz-ı hazer sül etmiş olmağın yedliye-i mezkûrun taksid-i evveli olan iki bin beş yüz gurûş ve öteden berü evvelkiler gibi vecihle ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiniz ile tevzî' ve taksid ve yerlü yerinden cem' ve tahsîl ve hazîne-i 'âmiyeye irsâl kılınmak içün bertaraf ısbâl takd'îmi sa'âdet eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve topçu başı Mustafa Ağâ ile tesyîr olunmuşdur yine teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından hazır mücânebet eylesuz deyü.

Fî 21 Şevvâl, sene 43

BELGE : 18

Pemen ağânın oğlunun hücceti

Medîne-i Antakya mahallâtından Dört Ayak mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Ahmed bin Hasan Ağâ nâm mütevefânın sulbî sağıre karındaşı nâm yetime bâbası mütevefâ-yı merkûmun gıbb-el-arş şer'îü'l-küttâb iden hisse-i şâiyasını hıfz ve himâye ve tesviye iş bu şer'î şer'îf-i enverde bir müsta'kîm ve dindâr vasi nasb ve ta'yîni olunmağla velâzım olmağla sağıre-i mezbûrenin emmisi iş bu bâisü'l vesîka Hacı 'Abdülkadri bin Hasan Ağâ nâm müstakim ve dindâr olduğunu zeyl-i vesîkada muharrerü'l-sami emmisi hazer şer' lediü'l-ahbâr hakim mevkî'-i serîr kâtib ve Hüseyin efendi hazretleri merkûm 'Abdülkadri sağıre-i mezbûre üzerine vasi nasb ve ta'yîn iken ol dahî kabûl ve emr-i merâsimini kemâ-yenbâgi ve iltizâm eyledikten sonra 'amade-i kelâm ider ki bu ref' ve hâtibi olduğum sağıre-i mezbûr ve kisve bahası taakaka iş bu ihtiyacıyla muhtaç olduğundan canîb-i şer'den mikdâr-ı kifaye nafaka ve kisve bahâ farz ve takdir olunmak matlûbumdur didik de mevlânâ-yı mûmâ-ileyh efendi sağıre-i mezbûreye beher gün on beş pâre nafaka ve kisve baha farz ve takdir eyleyüp gerekdir ki merkûm mefrûz mezkûrî sarf ve harc ve vakt-i hurûretde istidanemiz lediü'l-zafer sağıre-i mezbûrenin mâl-ı mevrûse tarihi kitabtan izin birle mâ-vaka' bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fî evâil-i şehir-i zi-l-ka'de öşrûn sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Ömer monla (...)

Bila ka'ta fazîletlü Mehmed efendi

Mahdûmı mükerrer mühâşer efendi

Ebu Bekir efendi

Emin fet Mehmed

Hafız efendi
 Hacı (...) Es-Seyyid Mustafa
 Müftü Efendi (...) Es-Seyyid
 Es-seyyid Hüseyin
 Mütevefâ-yı merkûmun karındaşı oğlu Hüseyin
 Kâtib Mustafa efendi
 Muhzır Bekir ağâ

BELGE : 19

Medîne-i Antakya mahallâtından Dört Ayak mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Ahmed bin Hasan Ağâ nâm mütevefâ-yı merhûmun zevcesi Es-Seyyid binti Hüseyin Ağâ validesi Hadice Hatûn, binti Mustafa Ağâ ve sulbi sağire kızı ‘Aişe ve karındaşı Hacı ‘Abdülkadir ve kızkarındaşı Rukiye Hatûn namân kimesnelere muhzır olduğu lediü’l-şer‘ü’l-enver zâhir ve temâyân olduk da tereke-i mütevefâ-yı merkûm ma‘rifet-i şer‘-i şer‘îfin ve varisleri ma‘rifetiyle tahrîr ve terkîm ve beyne’l verase ‘ali mâ farzallah tevzî‘ ve taksîm olunduğu defterdir ki ber-vechî âtî zıkr-i beyân olunur.

Fî 2 Şevvâl, sene 43

Meydan hamamında altmış dört sıhhem
 İtibarından on dört sıhhem
 Hissesi
 Gurûş
 2100

Betatin karyesinde olan
 Çiftlikten Hissesi
 gurûş
 1000

zeytûn eşcârı
 Hissesi
 Gurûş
 2000

mahalle-i mezbûre olan menzilden

Hissesi

Gurûş

1500

tahmilât-ı hane ve hamam tahmilât-ı

gurûş

500

Kahve dükkânında olan

Hissesi

Gurûş

1000

Yekün

Gurûş

8100

harc-ı hüccet

Kâtibe, muhızıra, hademeye

Gurûş

250

Yekün

Gurûş

7850

hisse-i zevce-i mezbûre gurûş 981-

hisse-i Hadice gurûş 1208-31

hisse-i bint-i ‘Aişe gurûş 3925

hisse-i ‘Abdülkadir gurûş 1090- akçe 4

hisse-i aht Rukiye gurûş 545 akçe 2

BELGE : 20

Bin iki yüz kırk üç senesi mâh-ı Şevvâl, el-mükremin evâhîrinde medîne-i Antakya'da vâki' merhûm Şah 'Ali rahmallahu teâlâ Aliye hazretlerinin câmi'-i şer'îfînde imâm ve müftüden vesâir vazife sahibleri meclîs-i şer'î şer'îf-i enverde câmi'-i mezkûrun mütevellisi şeyhü'l-kasırî fazîletlü Şah İsmâ'îl efendi ve Şah Ahmed bin Şah 'Ali nâmen müvâcehelerinde şu vecihle takrîr-i kelâm iderler ki câmi'-i mezkûrun ve (...) gıbb-el-îrâd ekser-i ve evahir ve müsâa'de olub ve bezllerin vazifesi dahi killet ve nedret üzere olduğundan mahiyetimizin üzerine birer mikdâr şaha zâm olunması matlûbumuzdur didiklerinde teftiş ve tefhîz vesâir erba'b vukû'fdan suâl olunduk da fî-elhakika câmi'-i mezkûrun vakfının ibrâr-ı ekser ve erba'b vazifelere zeyl vesikada muharrerü'l-sa'mi müslimin ma'rifetiyle birer mikdâr şaha zâm olunduğu iş bu mahale kayd olundu.

İmam efendiye şehriye

Gurûş 6

zâm 1,5

7,5

yalnız yedi buçuk gurûşdur

Müftülere şehriye

Gurûş 9

zâm 3

12

yalnız on iki gurûş dur

sucuya şehriye

gurûş 4

zâm 2

6

yalnız altı gurûş dur

çıracıya şehriye

Gurûş 6

Zâm 2

—

8

yalnız sekiz gurûş dur

(...)

Fazîletlü Mehmed efendi

Müftüzâde fakahetlü el-hâc

Sadık efendi

‘Atûfetlü mütesellim İbrahim Ağâ

Emin efendi zîde hacı

Mustafa Efendi

Nazırı (...) zâde fazîletlü

El-hâc İsmail Efendi

BELGE : 21

Oğuz oğlu Mehmed’in celîle hücceti

Medîne-i Antakya mahallâtından Sofular mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Oğuz oğlu Mahmud bin Hüseyin nâm mütevefânın terekese sulbi sağır oğlu Hüseyin ve defteri mama nâmûn îtâmlara bâbaları mütevefâ-yı merkûmun gıbb-el-sûâl şer‘ isâbet iden hazine-i yedlerini hıfz ve himâye ve tesvîye umûrlarına kabl-i şer‘den bir müstakîm ve dindâr nasb ve ta‘yîni olunmağâ velâzım olmağla iş bu bâisü’l- vesika yetimlerin valideleri Zeyneb binti şah başı nâm hâtûn müstakîm ve dindâr ve her vecihle ve malateslerimden(?) ûhdesinden gelmeğe kadar idüğünü zeyl-i vesıkada muharrerü’l-sa’mi müslimin şer‘ lediü’l-ahbâr hakim mevki’ sadr-ı küttâb tarlı ve hismâb(?) efendi hazretleri merkûm hatûnu sağırın mezbûrun üzerine vasiye nasb ve ta‘yîn eyleyüp ol-dahî kabûl emr-i kemâ-yen-bâğı araya ve iltizâm eyledikten sonra ‘âmâde-i kelâm ider ki bu defa’ vasîleri olduğum sağırân mezbûrunun bâbaları mütevefâlar kavmin dinhâ kesr ve (?) olduğundan zarûret-i din içûn ve bir karyesi toprağında vâki‘ bir kata’ sonranın şerâsına tâleb ve râgıb olan kimesnelere bey’ eylemek içûn taraf-ı şer‘den ezin ve rahmet taleb iderim didik de teftiş ve tefhis olunub fi elhakika mütevefâ-yı merkûmun deyn olub ve deynine makâl ve ‘akâr olan gayrı bir nesnesi kalmadığı

vâki‘ mutabık olunduk da bağçe-i mezkûru bey’ ezin virildiği gıbb-el-tasdikü’ş-şer‘ mavâka‘ bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fi evâhir şehr-i Şevvâl, el-mükerrem sene sâlâse ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

Meskeli zâde monla Ahmed

Yıkan zâde Süleyman Ağâ

Hamân zâde Ahmed efendi şah Yasin zâde şah ‘Ali

Katib Mustafa efendi muhzır Bekir Ağâ

Muhzır monla ‘abûş ve monla ezin

Ve gayrehûm...

BELGE : 22

Mirûr içûn vârid olan emr-i ‘âli sûreti

Destûrun mükerrem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü’l-‘âlim müddebbiru’l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû’l-sâkıb mütemmim mehâmmü’l-enâm bâr-râyü’l-sâib cumhûr bünyânü’l-devlet ve’l-ikbâl meşîrûn erkânü’s-sa‘âdet ve’l-iclâlü’l-mahfûfun bi-sandık ‘avâtıfû’l-melik âlâ ‘ali Anadolu’nun orta kolu emini vesâiriyle nihayetine varınca vâki‘ vüzerâ-yı ‘azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â‘zâmü’l-umûrû’l-kerâm efâhimü’l-kebr mihâmü’l-el-kadrü’l-ihtirâm eshâbü’l-furû-ü’l-ihtişâmü’l-muhtessûn bî-mezîd-i ‘inâyetü’l-melikü’l- a’lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü’l-müslimin ûlâ vülâtü’l-muvâhiddîn ma‘âdenü’l-fezâil ve-l-yakîn ref’-i i’lâmü’ş-şerif vârisû ulûmü’l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i ‘inâyetü’l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü’l kuzzât ve’l akran ma‘âdenü’l-fezâil ve’l-keâm kuzzâtü’n-nüâb zîde fazlehûm ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran müslimin voyvodan ve ‘âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî‘-i ref’-i hümâyûn vâsıl olacak ma‘lûm ola ki; men mürûr hakkında ittifâk ara ile karâr-gîr olan nizâm müstehna (?) müktezâsı üzere memâlik-i mahrûsemde bir mahalden bir mahale şahs ve ahzın tezkîresiz salıverilmemesi ve taşralardan asitâne-i sa‘âdetime gelmek isteyenlerin bu tarafda görülecek bir güne maslahat-ı sıhiyyesi vârâsesi mahallelerinde yedlerine memhûr-ı mürûr tezkîresi virulub maslahat-ı sıhiyyesi olmayânlara mirûr-ı tezkîresi virilmesi ve bundan böyle gerek der-sa‘âdetimden taşralara ve taşralardan der-sa‘âdetime gelüp gidenlerin ve gerek memâlik-i mahrûsemin bir mahâlinde bir mahâline mürûr ve ubûr idenlerin yedlerinde bulunan mürûr tezkîrelerine her bir memâlik-i me’mûrları taraflarından layıkıyla imân-ı nazar dikkat olunarak Anatolunun (Anadolunun) muntehâ-yı(?) hudûdunda kâin kullar içûn virilen mürûr tezkîreleri tarihi üç ay ve vasıt olan

yerlerin tezkîreleri tarihi dahî nihâyet iki ay tecâvüz itmiş bulunur veyahud tarihi mahkûk ve sahte olur veya asmm ve işgâlinde bir güne uygunsuzluk anlaşılan o makûlelerin mürûrlarına katâ' ve kat'ıyyet ruhsat ve cevâz virilmeyub heman geldikleri mahalde tevkîf olunarak gereği gibi istintâk ile eger kendüsünden fesâd ve hıyasat me'sûl olmayub ehl-i 'arz-ı gürûhunda olub yedlerinde bulunan tezkîre tarihinin eskitmesi dahî mücerret yollarda şayed hastalanub kalmağdan veyahud ahr bir güne gadr şer' vukû'ndan nâşî olduğu balâ garz sıhhihatibi(?) ve tahkîk edenler o misüllülerin yedlerinde bulunan 'atk tezkereler ahz ve şakk olunarak asmm ve işgâline mahalle yedlerine müceddeden tezkîreler itâ'sıyla imrârlarına inayet rûhsat ve eğer böyle olmayub da o misüllü sû'-i zann olunan kimesneler sûretine uygunsuz ve ehl-i fesâddan oldukları tahakkuk eyler ise derhâl tutulduğu mahalle-i habes ve tevkîf ile keyfiyeti der-sa'âdetime tahrîr ve işa'âre mübâderet olunması ve öteden beri memni' olan okuçların ta'yîni yani memleketlerinden bütün bütün kat' 'alâka iderek der-sa'âdetimde ikâmet niyetiyle gelmek gayesinde olan zikûr enâsın(?) salıverilmesi husûsları Anadolu ve Rumelinin ücrâ kollarına (...) evâmir-i aliyye ısdâr ve tesyîr ile cümleye tenbiye eşa'âr ve hilâfına cesâret idenlerinin 'amireyi te'diblerine ibtidâr olunacağı beyân ve tezkâr kılınmış ise de el-hâletü hâzihi ba'z mahalleler ve emr-ü vâcibü'l-îtinâya yine lâıyıkıyla takyîd ve dikkat olunmadığından ba'z işsiz ve güçsüz aslı ve neslû belirsiz kimesneler bir takrîb tezkîreler ahz ile ve birazı dahî tezkîresiz ücra mahallelerden hafıyyet der-sa'âdetime gelmekte oldukları bu def' bil-ittibâr tahkîk kılınub cem' zâmanda ve husûsuyla muktezâ-yı vakit ve göre şu günlerde bu husûsa kemâliyle dürûnuna 'itina ve dikkat bil-cümle vüzera ve me'mûrûnun vâciben zimmetleri iki husûsu mezbûrun bu vecihle görüşülmesi menkıl el-vecde rızâyı meyâmın irtizâ mülûkânemin hilâf-ı idüğü zâhir ve bundan sonra dahi bu husûslarda agmâz ve batâet idenlerin hakkında lâzım gelen te'dibât bilâ imhâl icrâ kılınacağı yedisi veya her olmakdan nâşî sûreti emr ve arada senedim bu def' dahî iktizâ iden mahallelere o emr-i 'âlîden teşrîn bildirilmiş olmağla siz ki vüzera-yı 'azâm ve mîr-i mîrân-ı mevâlî-i kuzzâtü'n-nûâb vesâir mûmâ-ileyhüm siz fî-mâba'd zeyr-i hükümetinizde lâzım gelen mihr-i ve ma'berlerin evvelkinden ziyâde sedd ve bendiyle tezkîresiz şahıs ve ahdın salıverilmemesi ve Anadolunun müntehâ-yı hudûdundan veyahud vasıt olan mahallelerden mürûr ve ubûr idenlerin yedlerinde olan tezkereler tarihi üç veya iki mâh-ı tecâvüz itmiş olunur veyahud tarihi mahkûk ve sahte olur veya asmm ve işgâlinde bir gün uygunsuzluk anlaşılan ise o makûleler tevkîf ve istintâk olunarak diğer ehl-i 'arz gürûhunda olub yedlerinde bulunan tezkîresi tarihinin eskitmesi bir güne gadr-ı şer' vukû'ndan nâşî olduğu tahakkuk ider ise tezkîreleri şakk olunarak asm ve işgâli tasrihiyle müceddeden tezkîre bundan başka 'îta ve eğer böyle olmayub da uygunsuz ve ahâli fesâddan oldukları tahakkuk ider ise derhâl habes ve

tevkîf ile keyfiyeti der-sa‘âdetime tahrîr ve inbâ olunması ve sahi’ maslahatları olmayânlara dahî rica ve şegâ‘et akçe ahzı ile katâ’ katiyet tezkîre verilmemesi ve bundan başka şakk men murûr-ı nizâmına dâîr şimdiye kadar bi’l-defâ‘at zuhûr iden emr ve irâde-i seniye min sarf-ı harc icrâsıyla bir vakitte hilâfî vaz‘ ve hâlet vukû‘ gelmemesi ve şaşlının istihsâl ve istikmâline sarf ve sa’ ve mukadderât eylemeniz fermânım olmağın tenbîhe ve te’kîde mahsûsa iş bu emr-i celîlü’l-kaderim ısdâr ve sadr-ı a’zâm çukadarlarından kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Ahmed zîde kudrehû ile tesyîr olunmuşdur imdi bilara beyân olunan her bir emr ve tenbihat-ı şâhânemin dâimâ ve müstemrâ harf be harf icrâsıyla bir vakitte hilâf-i vaz‘ ve hareket vûku‘ gelmesi husûsuna bilâ-ittifâk mezîd-i ihtimâm ve dikkat eylemeniz katî’ matlûb pâd-şâhânem idüğü ve bundan sonra bu emr-i vâcibü’l-ittibâ‘âda agmâz ve batâet ve adem ve katle bir gün uygunsuzluk vukû‘ gelir ise lede-t-tahkîk cesâret idenlerin lâzım gelen te’dîbâtı icrâsında dakika fevt olunmayacağı ma‘lûmunuz olduk da ber-vech-i meşrûh ‘amil ve hareketle icrâ-yı emr ve arada şâhânede kemâl-i akdem ve mübâderet ve hilâfindan begayet-ı ittikâ ve mübâ‘det eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer‘ef-yâfte sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimin mazmûn itâ ‘atmakrûn ile ‘amil olası söyle bilesiz ‘alâmet-i şer‘îf-i î’timâd kılâsız tahrîri fî evâhir-i şehr-i cemâzi-yel-ahır sene sâlâse ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 23

Mûcebince virûd iden buyuruldu

Kıdvetü’l-emâcid ve’l-âyân silahşorân hassâdan Antakya’da mütesellimimiz ‘izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû ve şer‘îf-i meâb Antakya nâibi fazîletlü efendi zîde ‘ilm ve mefâhirü’l emâsil ve’l akrân kazâ-i mezbûr ayânı ve vecde kuzzât ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki bila-tezkîre men murûr-ı maddesi ittifâk ara ile karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene müktezâsından ve bu husûsda kemâl-i dikkat olunmak irâde-i aliyye katâ’ iktizâsından olmağın ol bâbda te’kîd-i nizâm hâvî ‘alâmet-i şer‘îf-i î’timâd kılâsız Anadolu’nun sağ kolunda vâki‘ vüzerâ-yı ‘azâm ve mîrmîrân-ı kerâm ve hükkâm vesâire hata ba şer‘ef-efzâ sahife-i sudûr olan fermân-ı celîl-i âlî-şân çukadârân hazreti sadâret-penâhî Ahmed Ağâ mübâşer‘et ile virûd idub bir kıta‘ sûreti tarafınıza tesyîr olunmağın yine teâla keyfiyet irâde-i seniyye sûreti emr-i âlîden dâhi ma‘lûmunuz olduk da ba’d-ı ezîn bin İbrahim bir mantûk emr ve irâde-i seniyye kemâliyle ihtimâm ve dikkat ve megâyîr-i vaz‘ ve hâlâtun begayet -i tevkî’ mübâadet eylemeniz bâbında bir mantûk emr-i âlî divân-ı eyâlet-i Halebü’s-

şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ile tesyîr olunmuşdur in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde bir mantûk emr-i âlî ve ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mucânebet eyleyesuz deyü

Fî 7 Rebî-ül-evvel, sene 43

BELGE : 24

Bekir Begin fermânı sûreti

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfû'l-melik âlâ 'ali hala Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Emin paşa adamallah-ı teâlâ iktizâ kuzâtü'l-müslimin evvela velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn alemü's-şer'îf velidin varisü'l-'ulûmü'l-bünyânü'l-mürselin (silik) el-ma'yin 'inâyetü'l-melik el-ma'yin mevlânâ Haleb valisi zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzâtü'l-hükkâm ma'âdenü'l-fezâil ve'l-kelam Haleb eyâletinin (silik) olunub kazâlarımın kuzât'ün-nevâli zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran voyvogan ve ayân ve vecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm taht-ı tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki Antakya naîbi Es-Seyyid Mustafa zîde 'ilmehû sa'âdetime vârid olan 'ilâmında erba'b-ı tımârdan Bekir deli 'Ali meclis-i şer' varub Haleb sancağında Antakya nâhiyesinde âmir karye ve gayriden on dört bin üç yüz yetmiş beş akçe berât-ı (silik) mutasarrıf olduğu tımarı mahlûkatından Altun Özi nâhiyesine tâbi' Küçük seviye karyesi Ferzele nâhiyesinde Salib(?) nâm karye ve gayriden yigirmi bir bin elli yedi akçe ze'âmet mutasarrıf Mustafa veled-i 'Abdullah'ın hisse-i has tasarruflarıyla mezkûr Bekir veled 'Ali'nin kayıdlarına dâhil olduğu ve Altun Özi nâhiyesine tâbi' Kozluca nâm-ı diğer İşyok karyesinin kısm-ı min-el-hamis ve mal sahibi ve resm-i bostân harâcû'l-kerûm ve eşcar dört bin üçyüz (üçyüz tekrar yazılmış) on iki akçe yazusundan on yedi kırat üç bin elli dört akçesi nâsr-ı Mehmed bin Hafız vakfî husûsi ve yedi kırat bin iki yüz elli sekiz akçe mîrî hissesiyle resm-i çift yekûn hisse-i mîrî ma' rûsûm ve gayrı iki bin dokuz yüz akçe divân-ı hass hümayûn mahlûkâtı olduğu defter-i Hâkanîde makayd olduğuna ve merkûm Bekir'in tımarı Haleb eyâletinin defter-i iltizâmatına dâhil olmadığına binâen karye-i Küçük seviye 'ül-mezbûre ber-mûceb defter-i Hâkanî hisse-ı has mûtasarrufları vez'im merkûm Mustafa veled 'Abdullah ile merkûm Bekir veled Ali'nin tımarı tarafından zâbt ve kısm-ı min'el-hams mahsûlât ve rûsûmâtından ber-vech-i âtî yazusuna göre hissesine 'âid olanı ahz ve kabz olunagelüp karye-i mezbûrede vakf ve havâss-ı hümayûn

tasarruflarının ‘alâkaları yoğiken harü’l-zikr Kozluca nâm-ı diğer İşyok karyesinin hisse-i vakf mütevellisi ve havâss-ı hümayûn tasarrufları taraflarından zikr olunan Küçükseviyye karyesine ve mahsûl ve rûsûmât hilâf defter-i Hâkanî fuzûli müdâhaleden hali olmadıkları beyânıyla defter-i Hâkanî mücebince ‘amil olunmak bâbında emr-i şer‘îfîm sudûru derc ve eş’âr olunmuş olmakdan nâşî defter-i Hâkanî ‘âmirede mahfûd rûz-nâmçe hümayûn ve defter icmâl ve mufâsala müracâat olundukda Altun Özi nâhiyesine tâbi’ neferan ile karye-i Küçük seviyye ve hâsıl kısm-ı min’el-hams tahtında hatt-ı şa’îr ve mâl-ı sayfî ma’ resm-i bostan ve resm-i çift yekûn ma’ gayre dört bin altı yüz doksan beş akçe yaz ve ile defter-i mufâsalada muharrer kalmayla tahrîr ve defter-i icmâlde ma’ ve yaz mezkûre tahrîr ve müstâkill bir icmâl ve icmâl mezbûrun iki bin akçesi Bekir veled-i Ali’nin kaydında ve bin üç yüz kırk yedi akçesi Mehmed çavuş başî tebdîl-i sâbıkın husûsi iki hisse-i mezkûr mâl ve ma’cele takdîr ile iki yüz dokuz tarihinde ve altı yüz yetmiş dört akçesi Mustafa veled-i Tağrık Mustafa’nın hissesi iki hisse-i mezkûr dahî kezâlık mâl ve ma’cele takdîr ile iki yüz on yedi tarihinde ber-vechî mâlikâne-i havâss-ı hümayûn tevkî‘ başka başka tashîh olunmuş ve altı yüz yetmiş dört akçesi dahî Mustafa veled-i ‘Abdullah’ın kayıtlarında ve yine Altun Özi nâhiyesine tâbi’ neferât ile karye-i Kozluca nâm-ı diğer İşyok ve hâsıl kısm-ı min’el-hams dört bin üç yüz on iki akçe tahtında şa’îr da’vası ve mal-ı sayfî ma’ resm-i bostan ve haracü’l-kerûm ve eşcâr sâire tahtında hisse-i vakfa Nasr-ı Mehmed bin İbrahim bin Hafız on yedi kırat üç bin elli dört akçe ve hassâ-i mîrî yedi kırat bin iki yüz elli sekiz akçe ve resm-i çift hisse-i mîrî ma’ rûsûm ve gayre iki bin dokuz yüz akçe yaz ve ile defter-i mufâsalada muharrer kılmayla tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yâzvî mezkûresiyle havâs-ı hümayûn mülhakatında olmak üzere tahrîri olunub bu takdîr harire muktezâ-yı defter-i Hâkanî karye-i Küçük Seviye (?) el-mezbûrenin kısm-ı min’el hams mahsûlât ve mal-ı sayfî ma’ resm-i bostan ve resm-i çift ve gayre rûsûmât ve mütevecciheti merkûm Bekir veled-i Ali ile ber-mûceb tashîh havas-ı hümayûndan ber-vechî malikane-i tasarrufları ve mûmâ-ileyh Mustafa veled-i ‘Abdullah’ın taraflarından ve karye-i Kozluca nâm-ı diğer İşyok el-mezbûrenin kısm-ı min’el hams mahsûlât ve mâl-ı sayfî resm-i bostan ve harac el-kerum ve eşcâr sâire müteveccihetinden on yedi kırat hissesi cânibine ‘âid mahsûlât mütevecciheti Nasr-ı Mehmed bin İbrahim bin Hafız vakfi tarafından ve yedi kırat hissesi cânibine ‘âid mahsûlât ve rûsûmâtine resm-i çift ve rûsûmât sâiresi havas-ı hümayûn mutasarrıfları taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğın bi’l-fa’l defter emini olan iftihârü’l-emâcid ve’l-kerîm Mehmed ‘Arif dâm mecde ‘arz idub iltizât hakkında karar virülen nizâm müstahsene şurût-ı mücebince husûs-ı mezbûrenin vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan bir hâl devlet-i âliyyemün iftihârü’l emâcid ve’l-kerîm Mehmed Necib dâm mecdeye lediü’l-havâle merkûm Bekir’in tımarını (silik) iltizâmet

defterine dâhil olmadığı ‘ilâm olunmuş olmakdan nâşî bu makûle eyâlet ve (silik) dâhillerinde kâin iltizâmâtiden şimdiye kadar dâhil defter olmayânların bundan böyle dahî velât ve mutâsarırını taraflarından zâbt ve iltizâmına râğbet olunur ise sahileri mahallerinde mevcûd olduğu halde hakiki erzâ ve mevcûd dâhil ise biz mahallerinde bezl sâbıkları ve hasılât-ı (silik) olacak vecihle tahkîk veyahûd fakat bir sene mutâsarırflarına zâbt ve te’şîr ile kemiyet(?) hasılâtının icrâsına ‘îtinâ olunarak ana göre bedel-i sâbık i’tibarı ile kapu kethûdaları taraflarındandır ‘uhde olunmak içûn keyfiyeti ba tahrîrat ve ‘ilâm der-sa‘âdetime inhâ olunmak ve taleb ve râğbet olunmadığı sudûrunda eshâbı taraflarından zâbt ve te’şîr itdirülüb cânib-i ahîrden hilâf-ı defter-i Hâkanî bilâ sene vâki‘ (silik) men ve ref’ husûsuna müba’âderet kılmak irâde-i seniyyem muktezâsından olmağla vech-i meşrûh üzere ‘amil ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi keyfiyet ma’lûmun olduk da tımar-ı mezbûrun iltizâm cânib olmadığın sâire defter-i Hâkanî ve emin mûmâ-ileyhin ‘arz mücebince zabt ve karye-i küçük Küçük Seviyye el-mezbûrenin kısm-i min’el hams hâsılat ve mal-ı sayfî ma’ resm-i bostân ve resm-i çift ve gayre rûsûmât merkûm Bekir veled-i Ali ile ber-mûceb tashih havâss-ı hümâyûn ber-vechî mülkâne mutâsarırfları ve mûmâ-ileyh Mustafa veled-i ‘Abdullah’ın ze’âmet ve tımarları taraflarından ve karye-i Güzelce nâm-ı diğer İşyok el-mezbûrenin kısm-i min’el hams mahsûlât ve mâl-ı sayfî resm-i bostân ve harâcû’l-kerim ve eşcâr-ı saniye-i müteveccihetden on yedi kırat husûsi cânibine ‘aid mahsûlâtın Nasrî Mehmed bin İbrahim bin Hıfz vakti tarafından ve yedi kırat husûsi cânibine ‘aid mahsûlâtıyla resm-i çift ve rûsûmât sâire men havâss-ı hümâyûndan mutâsarırfları taraflarından ahz ve kabz itdirub’ Narsî vakfî mütevellisi ile havâss-ı hümâyûn mutâsarırfları taraflarından zikr olunan Küçük suya karyesine hilâf-ı defter-i Hâkanî dâhil ve taa’rruz itdirmeyub men ve def’ husûsuna müba’âderet eyleyesiz ve sanki nâib mûmâ-ileyh mazmûn emr-i şer‘îfîm siz ki dahî mücerremûn(?) olarak müceb ve muktezâsı üzere ‘amil ve hareket ve dikkat ve iltizâmet nizâmına ve kayduna defter-i Hâkanîye ve kanuna münâfî ve sâfî tecvîzden hazır ve mücânebet olunmak bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz hakim-i şer‘îfîmle vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ velâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn itâ ‘atmakrûn ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şer‘îf-i i’timâd kılasız tahrîr fî evâil-i şehr-i recebû’l-receb sene sâlâse ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye’l-mahrûse

BELGE : 25**Mûcebince Haleb Valisi Rauf Paşa Efendimiz Hazretlerinden Buyuruldu**

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-â-yân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû ve şer'îf-i meâb Antakya nâibi faziletlü efendi zîde 'ilmehû inhâ olunur ki erba'b-ı tımardan Haleb eyâletinde Antakya kazâsında 'âmireye nâm-ı karye ve gayriden tımara mutâsarraf olan Bekir veled-i Ali'nin tımarı aklâmından Küçük sağireye nâm-ı karyesine ihrâk-ı müdahalesi icâb itmez iken ve 'akakı(?) oğlu Seyd Ahmed ve Seyd 'Abdülkadir nâm kimesneler müdâheleden hami(?) olmadıkları merkûm Bekir ve Riyad şevketkarara arz-ı hâl takdîmiyle inhâ itmeğin merkûmenin men müdahaleleri bâbında şer'efdz sudûr olan fermân-ı celîl-i âlî-şân ve vârid olmakdan nâşî karye-i mezbûr merkûmun tımarı dâhilinde olup ahzın icâb etmeyeceği zikr olunan emr-i âlîden dahî ma'lûmunuz olduk da fî-mâba'd merkûm Bekir'in yedinde olan emr-i âlî mezkûrun tenfîz ve icrâsına dikkat ve merkûmenin büyüce müdahalelerin men ve def' müba'âderet eylemeniz bâbında bir mantûk emr-i âlî divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâ'dan iş bu buyuruldu tahrîr ve (silik) olunmuşdur yine teâlâ vusûlünde bir mantûk emr-i âlî ve ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfindan hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 3 Rebî-ül-âhır, sene 46

BELGE : 26

Ayn-ı asl Kayseri ahâlîlerinden olup bundan akdem medîne-i Antakya fevt olan ba fermâni (...) el-hâcî Mustafa nâm kimesnenin zâhirde vârisi olmayub terekesi ma'rifet-i şer' ve atûfetli mütesellim ağâ ve emin beytû'l-mâla ma'rifetiyle tahrîr ve tarkîm ve (silik) ba mezâide(?) ferhâd olunduğu defterdir ki bir ati zikr edilmiştir

Fî 3 Rebî-ül-evvel, sene 42

Yekün

Köhne şalvar aded 1, gurûş 23

Müsta'mel (...) aded 1, gurûş 45

Köhne (...) aded 1, gurûş 10

Köhne miltan aded 1, gurûş 14,5

(...) kürek aded 1, gurûş 8

Çağşur(?) köhne aded 1
 Müsta'mel (...) aded 1, gurûş 6,5
 Seccade müsta'mel (...) aded 1, gurûş 6(?)
 Köhne kalem aded 1, gurûş 5 (?) 5
 Seccade köhne aded 1,
 Şalvar entârîsi aded 1, gurûş 16
 Ketenî kaftan aded 1, gurûş 20
 Ketenî entâri aded 1, gurûş 28,5
 Beyaz ahlaz kaftan aded 1, gurûş 15
 Entâri müsta'mel aded 1, gurûş 13
 Beyaz şalvar aded 1, gurûş 5
 Gömlek köhne aded 1, gurûş 5 (?)
 Çarşaf aded 1, gurûş 6,5 (?)
 Sarık müsta'mel aded 1, gurûş 4 (?)
 Gömlek aded 1, gurûş 4 (?)
 Uçkur (...) gurûş 7,5
 Tütün gurûş 5
 Kemer kuşağı ,gurûş 4,5
 Kahve takımı, gurûş 12,5
 Kahve (...), gurûş 3,5
 (...) gurûş 3,5
 (...) gurûş 5
 Altun hasım(?), gurûş 10
 Köhne hurc, gurûş 3
 Ökdük (?) gurûş 2
 Hızma gurûş (...)
 Hurc gurûş 1,5
 Köhne cetv(?), gurûş 2
 Köhne kürek, gurûş 7
 Sûreti kara (...), gurûş 15
 Köhne kabut (?), gurûş 125
 Çank(?) mertabani aded 11, gurûş 30
 (...) aded 2 (...), gurûş 25
 Tevarih gurûş 5

Kitab müteferrika gurûş 5

Kissesinden (?) çıkan nekdar, gurûş 24 (...)

Sev kıyâs oğlu zımmî Yusuf'a ahz itmiş yedine bir kıta'

Temessük

î'tâ eylemiş

(...) veli civelek oğlu ahzı içûn, gurûş 600

Yekün

Gurûş 1533-5

Resm-i kismet gurûş 25

Kâtibeye hademeye gurûş 25

Eminiye (?) kethüdâya gurûş 25

Mütesellim ağâya (...), gurûş 61

Hidmet mübâşireye gurûş 20

gurûş 738 – 5 sıh-el-bâkî

600

1328 – 5 ve temessükde olan

mütesellim ağâya teslîm olundu

BELGE : 27

Battal ağânın ihtisâbı fermânı

İftihârü'l emâcid ve'l-kerîm câmi'ü'l-hâmid ve'l-mükerremü'l mezîd-i 'inâyetü'l-melik el-daim dergâh ma'lûm kapucu başlarından lâcel-maslaha Haleb tarafında olub zikr-i âtî ihtisâb maslahatı ber-vechî emânet 'ûhdesine mihvâl olan Battal dâm mecdehû ve kıdvetü'n-nûâb el-teşrî'n Antakya nâibi Mevlânâ zîde 'ilmehû ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-âyân müslimi zîde mecde tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki cümleye ma'lûm olduğu vecihle kuvvetin arf-i(?) ve nizâmet-i mülkiye-i saltanât-ı seniyyem medâd salâh ve mant nizâm-ı ahvâl kâfeen olub kanûn-ı ihtisâb dahî nizâm-ı beldemin a'zâm ve akvası ve hazreti Ömer (...) rızâen-li-llâh te'âla adalet iftiranlarından cari nizâmet-i dâhiliyenin ve mebnâsı olarak bir müddetten berü ba'z izafet şirâzen(?) nizâm külliye mahtûl olmuş olduğundan bundan akdem muktezâ-yı irâde-i seniyyem üzere asitâne-i sa'âdetime ve İzmir ve

Edirne ve Burusa(?) Haleb ve mahal sâire ihtisabları hısn-ı sûret ve nizâm (...) rabt olunmuştur olduğu misüllü memâlik-i mahrûse-i el-memâlik-i şâhânemden Arabistan'dan kâin mevki' ticaret ve mecmûa' ahâli sevk ve hırfet olan medîne-i Antakya'ya dahî ihtisâb nizâm-ı vaz' ile ola salah hal-ı î'lm ve 'aliyyemin sebil akvâsı olan emr-ı ma'ruf ve ahkâmı icrâ olunmak ve erba'b-ı harf ve nizâm ve intizâmlarına Halil-i itmeyerek her bir (...) kendü gerü maslahatıyla meşgûl olmak üzere 'ibâdu'llahın (...) şehir-i yârenemde bil-vecde tezd(?) istirâhat (...) kâdısı istihsâl kılınmak üzere ve (...) birinin me'mûr ve ta'yîn kılınması ve ta'yîni olacak me'mûrun masârif-i ve gerek beytûftet Allah-ı tea'la salah-ı hal ve 'ibâd ve emr-i gazâ ve cihâd-ı niyet hayriyesiyle tertîb ve tahrîr ve bir tarıktan tevfir (?) ve teksîr olunmakda olan Asâkir-i Mansûre-yi Muhammediyenin masârifü'l-ihsâne madâr olmak içün fukarâya yar olmayacak vecihle ahâli ticaret ve erba'b-ı harften dercen hâl ve keyfiyetlerine göre emsâline tadbîka resm-i ihtisâb-ı tanzîm olunması ve iş bu ihtisâb rûsûmu oltarafın ahvâl ve ahvâline göre nemkûle nesnelere vaz' ve tahsisi kılınmak lâzım gelur ise ma'rifet-i şer' ve esnâf kethüdâları vesâir lâzım gelenler ma'rifetleriyle yegân yegân tahkîkve sabit defter olarak te'dîl ve tesvîye ahvâline ra'iiyyetle kararlaşub (?) ba'de ona göre sudûr idecek irâde-i seniyyemden sonra icrâtine tesbit olunmak içün evvel emrde iktizâ -yı (...) bildirilmesi lâzımdan olduğundan ve kapucu başı mûmâ-ileyh (...) o saf mezkûre ile (...) dergâr idüğünden bahisle ihtisâb mezkûrun ûhdeki (...) husûsuna mütheberan(?) ricâl-i devlet-i âliyyemden nâzırı iftihârü'l emâcid ve'l-ekrem Es-Seyyid Mehmed Esad dâm mecde 'ilâm ve bi'l-fa'l baş defterdarım iftihârü'l emâcid vela-kebirü'l(...) Mehmed Arif dâm ulve (?) dahî bit-takrîr ifade ve ifhâm idub (...) tanzîmi husûsuna irâde-i 'aliyyem olmuş ve Medine-i mezbûre ihtisâbı ber-vech-i emânet-i 'ûhdeki ihâle kılınmış olmağla vusûl-ü emr-i şer'îfimde muktezâ-yı me'mûrun üzere keyfiyeti ma'rifet-i şer'-i şer'îf ve esnâf kethüdâları ve sair lâzımgelenler ma'rifetleriyle (...) ve tatkîk ve istiknâh ve tahkîk iderek ol-tarafın ahvâl ve ahvâle göre nemkûle(?) nesnelere ihtisâb rûsûmı vaz' olunmak ve her birinden nemikdar resm olunmak icâb ider ise yegân yegân sabit defter idub ba'de(...) idecek arada-i seniyyem muktezâsı üzere icrâsına tesbit olunmak içün keyfiyet-i bu taraf tahrîr ve eş'ar eylemek fermânım olmağın i'lâme ve tenbîhe mahsûsa iş bu emr-i celil (...) ısdâr ve (boşluk) ile tesyîr olunmuştur imdi bâlâda beyân olunan emr ve tenbîye mâlûkânem muktezâsı ve me'mûriyetin iktizâsı üzere tanzîmi lâzımgelen ihtisâb rûsûmât-i cümle ile bila-ittifâk sûret-i te'dîl ve tesviyede kararlaşdırub' ba'de sudûr idecek irâde-i seniyyeme tadbîka icrâsına tesbit olunmak içün defter sa'âdetime takdîm ve tesyîr eylemek irâde-i 'aliyyem muktezâsından idüğü ve bu bâbda ağmâz ve tesâmuh ve tesâhül bir vecihle câiz olmadığı ma'lûmun olduk da ber-vech-i meşrûh 'amil ve hareket icrâ-yı (...) vusûl kata' bezl su' ve kudret ve hilâfından tevkî ve mübâ'det

eyleyesiz ve sizki nâib ve mütesellim mûmâ-ileyhe siz mazmûn emr ve irâde-i seniyyem siz ki dahî (...) olarak mûceb ve muktezâsı üzere ‘amil ve hareket kapucu başı mûmâ-ileyh ile bil-ittihâd mezîd-i akdem ve dikkat ve (...) vaz‘ tecavizden hazır ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldu (boşluk) vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer‘ef-yâfte sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimin mazmûn itâ ‘atmakrûn ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şer‘îf-i î’timâd kılasız tahrîr fî evâil şehr-i Şevvâl, el-mükerrem sene sâlâse ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeü’l-mahrûse

BELGE : 28

Mûcebince Haleb Valisi Devletlü Rauf Paşa Efendimiz Hazretlerinin Buyuruldu

İftihârü’l emâcid velakerim dergâh ali kapucubaşlarından Antakya ihtisâb emini sa‘âdetlü Battal ağâ dâm mecde ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-âyân silahşorân hassâdan mütesellimimiz ‘izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû ve şer‘îf-i şî‘âr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm vücûda belde ve iş erleri ve esnâf kethüdâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki Memâlik-i sâîre misüllü Antakya kazâsında dahî rûsûm-ı ihtisâbın icrâsı husûsuna irâde-i seniyye ta’llûk etmiş ve rûsûm-ı mezkûrun emânete icrâsına mûmâ-ileyh Battal ağâ me’mûr ve ta’yîn buyurulmuş olduğu beyânıyla şer‘ef-varîd olan fermân âlî tarafınıza gönderilmiş olmağın tefsîl-i keyfiyet mal-ı emr-i ‘âlîden ma‘lûmunuz olacağı vecihle (...) keyfiyetini ma‘rifet-i şer‘-i şer‘îf ve ağâ-yı mûmâ-ileyh ve esnâf kethüdâları vesâir lâzım gelenler ma‘rifetleriyle tecsîb (?) ve tedkîk ve etrafiyla istiknâh ve tahkîk iderek nemkûle nesnelere ihtisâb rûsûm-ı vaz‘ olunmak ve her birinden nemikdar resm-i olunmak icâb ider ise yegân yegân sabit defter idub bade (...) idecek irâde-i seniyyem muktezâsı icrâ olunmak içûn keyfiyetin serîen der-sa‘âdete tahrîr ve eşa‘âr içûn defter ve i’lâmenin tarafımıza irsâl ve tesyîrine mübâderet ve bu husûsu ahz mihâmm-ı devlet-i âliyyeden idüğünden zinhâr ve zinhâriyyet ile imrâr-ı vakit misüllü harekât gayr-i marziyyeye ibtidâr iderek sûâl ve mu’âttab olmakdan ziyâde (...) ve mübâadet eylemeniz bâbında bir mantûk emr-i âlî divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâ’dan iş bu buyuruldu ısdâr ve irsâl olunmuştur yine teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb emr-i âlî ‘amil ve hareket ve hilâfından begâyet hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 23 Rebî-ül-evvel, sene 243

BELGE : 29

İskelenin Muhâfâzası Buyuruldusu

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-â'yân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû şer'îf-i meâb Antakya nâibi fazîletlü efendi zîde 'ilmehû ve müftüsü fakâhetli efendi zîde takvât-ü (?) ve mefâhirü'l emâsil ve'l-âkrân kazâen mezbûre ayân-ı vecde kazâ vesâir iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki Rusyalu evvel ve ahr din ve devlet-i âliyye-i Muhammediye hakkında dergâh olan husûmetini icrâ garz fâsidesiyle mâh-ı Şevvâl, mükerrermin yigirmi üçüncü günü Prusya nehrini tecâvüz ve memleket-i Boğdan'a ile ilân-ı harb itmiş olduğuna mebnî bir muktezâ-yı şer'îât mazhara tedâbir lâzıma gazâ ve cihâda teşyis olunarak Tuna vesâir lâzımu'l-muhâfâza olan mahal ve mevâki' hıfz ve hirâset olunmakda olduğundan dâhil-i eyâlet-i Haleb olan sahillerin dahî gereği gibi emr-i muhâfâzasına i'tina ve dikkat kılınması bâbında fermân celil-i âlî-şân şer'ef-vurûd itmekle gerekdir ki bu husûsu mevâdd-ı sâire kıyas itmeyub bil-cümle me'mûn ve mevcûd bu bâbda ittifâk ve ittihâd iderek malâ ve buna din-i mabeyn uğruna çalışmak farîzâ-ı haliyeden ve irâde-i seniyye muktezâsından olmağla bundan akdem Antakya hudûdunda kâin Süveyde ve Keseb iskelelerinin muhâfızı ve muhârese içün lâcelü'l-ihitiyât(?) otuz nefer ile bir bölükbâşı nasb olunmuş ise de sefer-i hümayûnun tahkîkine nazıran iskele-i mezkûrelerin ziyâdesiyle muhâfâzalarını lâzım gelmekle cümleliz yekdil ve yek-cihet olarak ve dâimâ hazır ve mihyâ bulunarak iskele-i mezkûreye şimdilik mikdâr ve vâki' asâkir ile bil-inticâb(?) ve mikdar bir başbuğ ta'yîn ve irsâl ve her kim başbuğ nasb olunur ise asmm ve şehriyetle tarafımıza tahrîr ve eşâ'r ile gice ve gündüz emr-i muhâfâza-i esbâbın istihsâline mübâderet ve tereke-i cevâb ve rahat birle bu bâbda mezîd-i i'tinâ ve dikkat ve ahvâl-i re'âyâyı dahî tahsibden(?) hali olmayub her bâr müttedâbirâne ve ... hareket-i kemâliyle sarf ve sa' ve makudret maâz-Allah u teâlâ bu bâbda ona derc tekâbil ve batâet vukû' gelur ise bir vecihle (...) olmayacaklarınızı muhakkak bilub ana göre infaz-ı emr-i âliye müsâraat eylemeniz bâbında bir mantûk emr-i âlî divân-ı eyâlet-i Halebü'ş-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve tesyîr olunmuşdur. in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 23 Şevvâl, sene 243

BELGE : 30

Sim ve telli ve kâla bedenli elbise ricâlden memnû‘ fermânı

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-‘âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun sağ kolu emini vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve 'âzâmü'l-umûrü'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ihtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ihtişâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l- a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ulâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i i'lâmü'ş-şerif vârisü ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm kuzzâtü'n-nûâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî'-i ref'-i hümâyûn vâsil olacak ma'lûm ola ki; asâyiş 'ibâdın esâsı kavisi(?) olan nizâmet-i mülkîyeye bir müddetten berü lâıykıyla bakılamamış olduğundan ekser şutûr(?) kadiminden çıkub cümle ekser nâmı telef ve sarf ve kabilinden olan tel ve kalıbdanlı(?) yelek ve (...) envâ'-i esvâblar iktisâsıyla sarf ve hattı ittiyâd eylemiş oldukları zâhir (...) padişâhânemde her bir şaha yekûn yekûn yoluna girmekte olduğundan 'âyetasin(?) dahî dünyevi ve ahrevi hazretten başka bir fâide men olmayân behevde itilâf ve esrâfdan tahlîsleri şer'en ve mülk'en lâzım geldiği bedihi(?) veyahud olduğuna binâen bu emr münhiyenin (?) külliye men ve def' husûsuna irâde-i seniyye mülûkânem ta'llûkuyla fî-mâba'd der-sa'âdetimde mezkûremiz sağıre kebir tel ve kalbden ile ma'mûl esvâb iktisâb-ı tamamları vüzerâ'-yı ... dahî mezkûr içün bu misüllü ile hitâb eylememleri husûsunu bundan iktizâ idenlere buyuruldular ısdâr ile tenbîye ve tekîd kılınmış olmakdan nâşî sizki vüzerâ'-yı mişâr ve mîr-i mîrân-ı vusûlü ve kuzzâtü'n-nûâb vesâir mûmâ-ileyhümâsiz vusûl emr-i şer'îfimde zeyr-i hükümetinizde kâin bil-cümle şehir-i kazâ ve kasabât ahâlisine ve ve gerek dâireleriniz halkında küçük ve büyük ve ilâveler ve'l-hâsıl nesvandani(?) mâa'd ahâli ve simden ma'mûl entârî ve telli şer'itli taş cebbe ve vesâir bu misüllü esvâb giymamlarını bil-cümle efrâd-ı ricâle gereği gibi tenbîye ve te'kîd ve bade'l-yevm bu makûle elbise-i memnû' (...) itmemlerini dahî kezâlık zeyr-i hükümetinizde bulunan vüzerâ'-yı esnâfına dahî safice men ve tehdîd iderek zahr te'dibleri husûsuna ihtimâm ve mübâderet eylemeniz fermânım olmağın i'lâmen ve ifhâmen ve tenbîhen mahsûsa ve iş bu emr-i celilü'l-kaderim ısdâr ve ile tesyîr olunmuşdur imdi bu emirden (silik) ve merâm-ı mücerred 'ibadullahın hilâf-ı şer'-i

serâfâtıdan sıyânetleriyle istikmâl refâh ve asâyîşleri (silik- gurbundan?) ibâret idiğü ve olmağla vusûl-ü emr-i şer'îfimde zeyr-i hükümet ve idârenizde kâin bil-cümle ve kazâlarda mezkûrdan küçük ve büyük ferdend (?) ve simden entârî ve tellî şer'itli taş cebe ve kalıbdanlı vesâir bunlara muhâsil esvâb giymamları (silik) esnâfî dahî ba'de-l-yevm bu misüllü memnû' itmemleri husûsunu cümleye tenbîye ve tekîd ve hilâfına mütecâsir olanları derhâl men ve tehdîd ile vakten mine'l-evkât iş bu yesâg pâdişâhânemin hilâfî sâlih ve hareket vukû' gelmemesi esbâbın istihsâline dâimâ müstemirren bil-ittifâk akdem ve sarf-ı rûiyet eylemeniz kata' matlûb mülûk-ânem idiğü ma'lûmunuz olduk da ber-vechî meşrûh 'amil ve hareket ve enfâr-ı emr ve irâde-i pâdişâhânemle ikâ-yı muktezâ-yı hamiyetkârî ve (...) mezîd-i sa'-yî ve gayret ve bir vakitte agmâz ve tesâmuh misüllü vaz' ve hâlet vukû'nda tevkî' ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldunuz (boşluk var) vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve'lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûnyla 'amil ve hareket eyleyesuz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fî evâhir-i şehri-i recebü'l-ferd sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeü'l-mahrûse

BELGE : 31

Şerbetçi Oğlu Hacı Hamid'in Hücceti

Medîne-i Antakya hânedânlarından Kavvâs başî sa'âdetlü el-hâcî Mehmed ağânın mahdûmı el-hâcî Osman ağânın celîlesi monla Hatûn binti Mehmed efendi nâm meclîs-i şer'-i şer'îf-i enverde iş bu bâisü'l-vesîka şerbetçi zâde el-hâcî Hamid ağâ muvâcehesinde (...) ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm ider ki medîne-i mezbûre nevâhiyelerinden Cebel-i Akra nâhiyesinde Yakto kıta'sı toprağında vâki' mülk-ü mevrûsem ve bu zâmlık mülk-ü müşterâ olan bir kıta' ki dud bağçesi bir tarafı revâsî zâde bağçesi bir tarafı mütevec oğlu bağçesi ve bir tarafı ve Hatice Hatûn bağçesi ve bir tarafı 'âşık oğlu bağçesi iş bu hudûdu erba'sıyla mahdûd ve mümtâz olan bağçenin mülken serâsına taleb ve râgıb olan mûmâ-ileyh el-hâcî Mahmud ağâyâ tarafından icâb ve kabûl hâvî ve şurût-ı mağde sa' baş sıhhi(?) şer'iyile bin sekiz yüz gurûş seman mukâbelesinde sa' ve temlîk ve teslîm eyledim ve seman mebi' mezkûr bin sekiz yüz gurûş merkûmun bit-tamâm ve'l-kemâl ahz ve kabz ve istifâ-yı hak eyledim mezbûr mezkûr bağçede benim asla ve katâ' a'lâka ve müdâhelem kalmayub müşterî mûmâ-ileyhin mâl-ı müşterâsı ve keyfe mâ yeşâ' ve (...) mülkiyet üzere mutasarrıf olub ve yedinde mâ-vaka'

bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fiü'l-yevmü'l-öşrin min şehri zi-l-ka'de öşrin sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Sa'âdetlü el-hacı
 Hüseyin ağâ
 Emin efendi zâde
 Tahîr efendi
 Hoca zâde Mahmud efendi
 Semerci zâde 'Abdullah efendi
 Ve Hacı Mehmed efendi
 Mi'mari zâde Salih efendi
 Kilis zâde esseyd Mehmed
 Şerbetçi oğlu Monla Salih
 Mısırlı Hacı Emin
 Ve gayrehûm

BELGE : 32

Zâmm-ı mizânü'l harare

Destûr-ı mükerrem ve muâzzam meşir mefhûm ve muhterem nizâmü'l-a'lim müddebbirü'l-umûrü'l- cumhûr bil-fikrû'l -sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşirûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfû'l-melik âlâ 'ali Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ iclâle iktizâ kuzzâtü'l-müslimin evveli velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn râf'-i 'ilâm şerîf-i ve-d-dîn vâris ûlûm alâ bünyânü'l-mürselin mezîd-i 'inâyetü'l-melik el-ma'yîn mevlânâ Haleb kâdısı zîdet fazlehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran Haleb hânedânı zîde kudrehûm tevkî' refî' hümâyûn dâhil olacak ma'lûm ola ki tersâne-i 'âmirem hazine-i sene merbût memâlik-i mahrûsemde vâki' mizânü'l-harare mukâta'sı bin iki yüz kırk iki senesi martı ibtidâsından kırk üç senesi şubatı gaytına değin (...) izmiri katib zâde el-hâcî Mustafa zîde mecdenin ûhdesine ber-vechî mukâta'-ı ihâle olmuş olduğundan mukâta' mezbûr melhukâtından Halebü's-şehbâ ve tevâhî(?) resm-i mizânü'l harare iş bu iki yüz kırk üç senesine mahsûben seng vezîr-i müşârûn-ileyhsin sabık-ı(?) vecihle yetmiş bin gurûş bedel-i iltizâm ile ûhde ihâle ve tefvîz olduğu beyânıyla şurût-ı derc ile emr-i şer'îfim ısdârı husûsunu emin mûmâ-ileyh memhûr takrîr ile inhâ eylediği ecelden hazîne-i 'âmiremde

mahfûz başı muhasebe defterlerine nazar olunduk da memâlik-i mahrûsemde vâki‘ cem‘ kazâ ve kasabât ve cezâir ve karada hâsıl olan ve ahz mahalleden bila tezkîre tevârüd iden yedlerine mîrî mihriyle memhûr ada tezkîresi olmayânların beher kayd-ı haririnden altı gün altmışar pâre resm-i mizân sefer-i ba hattı hümâyûn şevket-makrûn şâhânem altmışar pâre dahi zâm ile ma’ zâm beher kaya sene üçer gurûş resm-i mizân payeleri tarafından tahsîl olunmak şurûtundan olduğu ve memâlik-i mahrûsemde vâki‘ resm-i mizân harir-i mukâta‘t kırk iki ve kırk üç senelerine mahsûba emin-i mûmâ-ileyhin ûhdesine ber-vechî maktua’ toydan(?) iltizâm ve ihâle olduğundan her bir memâlik-i resm-i mizân harîremi iltizâm ve ihâle olundukda lâzımü’l-sudûr olan evâhir-i şer‘îfîm emin-i mûmâ-ileyhin memhûr takrîriyle ısdâr ve tersâne-i ‘âmirem hazinem sene ilm ve hayr-ı îtâ olunmak muktezâ-yı nizâmından idüğü kayuddan mesteyân olarak mücebince tersâne-i ‘amirem zimmeti defterlerine ‘ilm ve hayr-ı virilmekle bir minvâl muharrer zabtığı hâvî (...) iş bu emr-i âlîşanım ısdâr ve irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde balâda bast ve beyân olduğuna üzere Haleb ifhîyâ ve tevâbî’ resm-i mizân harir-i sene-i merkûmeye mahsûba ‘ûhde elzem ve ihâle olunmuş olduğu ma‘lûmun olduk da eyâlet-i merkûmeden hâsıl olan ve ahr mahallelerden bila tezkîre tevârüd idub yedlerinde giru mihriyle memhûr ve ada-i tezkere olmayânların beher kaya haririnden ma’ zâm üçer gurûş resm-i mizânları ba meyleri(?) taraflarından tahsîl olunması husûsuna bezl-i cel-i himmet ve bu bahane ile (...) olan fukarâ-yı ra‘iyyet zalm ve ta’di itdirilmemesine ve meblağ mezkûrun emin mûmâ-ileyh tarafına vakit ve zâmanıyla irsâl ve teslîm olunmasına sarf-ı gül(...) eyleyesiz ve sanki mevlânâ mûmâ-ileyhsin dahî müceb emr-i şer‘îfimde ‘amil ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemek bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz hükm-ü şer‘îfîmle (boşluk var) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer‘ef-yâfte sudûr olan iş bu fermân-ı celîl-i âlî-şân vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimin mazmûn hakîkî üzere ‘amil olası şöyle bilesiz ‘alâmet-i şer‘îf-i î’timâd kılasız tahrîr fi’l-yevmü’l-sani öşrî şehr-i şaban sene sâlâse ve erba‘în ve mieteyn ve elf.

BELGE : 33

Mûcebince Buyuruldu

Kıdvetü’l-emâcid ve’l-ayân silahşorân hassâdan Antakya’da mütesellimimiz ‘izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû ve şer‘îf-i meâb Antakya nâibi faziletlü efendi zîde ilm ve mefâhirü’l-emâsil ve’l-akran ayân ve vecde ahâli vesâir iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki memâlik-i mahrûse-i resm-i mîzân harir-i mukâta’sına ba fermân-ı ‘ali zâm ve ilave buyurulmuş idüğünden Halebü’ş-şehbâ ve tevâbî’nden hâsıl olan ve ahz-ı mahallelerden bila

tezkîre tevârüd idub yedlerinde mîrî mihriyle mahûr ada tezkîresi olmayânların beher kaya haririnden alunugelan altmış pâre resm-i mizânına sene altmış pâre dahî zâm ile beher kayasından üçer gurûş resm-i mizânları (...) tarafından tahsîl olunmak ve mukâta‘ mezkûr bu vecihle zabt kılınmak bâbında tarafımıza vesâire hatta bâşir fariz salhîfe-i sudûr olan fermân-ı celîl-i âlî-şân bir kıta‘ mahz-ı sûreti tarafınıza irsâl olunmakdan nâşî keyfiyet mantûk münif sûret-i emr-i âlîden dahî ma‘lûmlarınız olduk da sûret-i emr-i âlî mezkûrun tenfîz ve icrâsına dikkat ve mefâyirinden tevkî ve mübâadet eylemeniz, bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve tesyîr olunmuşdur olunmuşdur yine teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 2 Zi-l-ka’de, sene 42

BELGE : 34

İş bu defter ma‘rifet-i şer‘ ve cümle vecde memleket ma‘rifetleriyle tanzîm olunmuş ve ‘âdet-i belde üzere masârifât merkûme-i terkîm kılınmak olduğu temayân olmağla zıkr olunan bir yük seksan dört bin elli gurûş un fukarâya sihvelet(?) olmak içûn istidâ’ olunduğu vecihle bir yük elli bin gurûş unu tevzî‘ ve taksîmini ve kusûrının selefiye tevkîfine mübâderet ve askeri bulunan taksît olunan dahî müsâraat tahsîl ve tevsîline dikkat olunmak Fî 5 Zi-l-hicce, sene 42

BELGE : 35

Defter oldur ki bin iki yüz kırk üç senesi receb-i şer‘îfinden kırk dört senesi muharremü’l-harâmına değin medîne-i Antakya’nın altı masârifât zarûriyesi ve gerek virilugelan muktezâ-yı divân belde ve gerek mutâlebât sâire defteridir ki ber-vechî âtî zıkr-i beyân olunur.

Hazine-i veliü’l-na‘mıya ba tahvîl ta’ahhüdlerimiz üzere olan deynlerimizin taksît-i evvel-i gurûş 28333-1

‘Atûfetlü mütesellim ağâ hazretlerinin bâ temessük ber-mûceb ta’hhüddlerimiz gurûş 32000

Mütesellim ağânın Haleb’de eylediği masârifât ber-mûceb ta’hhüddlerimiz gurûş 23750

Menzil bedel-i ma' (...) gurûş 260 (...)

Hidmet mübâşiriyesi tuğcu başı gurûş 400

Şer'îden der-'aliyeye mürûr iden Asâkir-i Muhammediyeye virilen (silik) sair gurûş 569-

Asâkir-i merkûmun mihâmmındârına(?) virilân hidmet gurûş 50

Etmekçiler ve kasâblardan alınan namân aziz ve Asâkir-i Mansure-yeye gerek Şâm-ı şer'îden virûd iden askere ve gerek derun-ı beldede gurûş 5001

'İzzetlü veli (...) efendimizin matlûbâtından geru kalan istikrâ men olunub virilân gurûş 3500

Asker bâbası mektûbu ali efendiye gurûş 2000 hidmet mübâşire

Faziletlü Ömer efendinin alacağından gurûş 25000

Men mürûr maddesine gelen çamaşur ağâsına virilen hidmet gurûş 850

Faziletlü hıfzı efendinin alacağı gurûş 10688

Makaracı başı ağâya altı aylık gurûş 15000

Faziletlü hâkim efendiye harc-ı ilâm gurûş 4500

Kâtibeye gurûş 150

Muhtara gurûş 100

Hademeye gurûş 200

'Atûfetlü mütesellim ağâ hazretlerine tahsîldara gurûş 7500

Tüfengçi başı kâtibeye (...) sâire gurûş 1500

Bu defa Haleb irsâl olunmakda olan Asâkir-i Mansure-ye harciran gurûş 150

Sorumlu (...) içün men emr-i âlî götüren tâtâra hidmet gurûş 100

Defter eminine gurûş 250

Şehr hacısına gurûş 100

Kethüdâsına gurûş 100

Zımmi kâtibi gurûş 150

Davetiye buyuruldusu mübâşirine gurûş 3000

Tebşîr buyuruldusu mübâşirine ve tatara gurûş 1600

Tatar ağâsına virilân gurûş 1000

Esnâf bakkal gurûş 2000

Esnâf arpacı gurûş 1000

Kethüdâ vekili Mustafa efendiye istikrâz olunub virilân gurûş 1500

Tatara ve uşâğına gurûş 250

Dâhil başıya gurûş 300

(...) başına gurûş 25

Bundan akdem makaracı başı istikrâz olunub virilân gurûş 2700

Keseb iskelesine ve meydan iskelesine muhafız içün asâkirine virilân cebhâne ve zahîre bahâ istikrâz olunub virilân gurûş 2580

Süveyde iskelesine bundan virilân cebhane ve zahîre bahâ ve mücerreden ilhâk olunan gurûş 3000 asâkir içün virulan

Şah karyesinden bundan akdem devletlü emin paşa efendimizin teşriflerinden olan mesarif gurûş 650

Yekün 184050

Bundan akdem ‘asker yedliyesinden isâbet iden

gurûş

25000

12500

37500 dirûn-ı belde sahmına isâbet iden

BELGE : 36

Sâlih efendinin menzil hücceti

Medîne-i Antakya mahallâtından Câmî‘-i Kebir mahallesi sâkinlerinden Sofular oğlu Es-Seyyid Monla bin İbrahim bin Emin nâm meclis-i şer‘i şer‘îf-i enverde iş bu bâisü’l-vesîka İsmâ‘îl efendi zâde muvâcehesinde batva‘(?) ikrâr-ı tam ve takrîr-i kelâm ider ki mahalle-i mezbûrede vâki‘ bir bâb menzil-i dîrûnunda bir bâb mesken ve harâbe mesken mahalle-i (silik) nısfı ve ma‘ber kadîmin nısf-ı bir tarafı berber Ahmed menzili ve bir tarafı bostanacı oğlu Monla Mehmed menzili ve iki tarafı tarîk-i âmm iş bu hudûd-ı erba‘ıyla mahdûd ve mümtâz olan menzilin mülk eşrâsında taleb ve râgıb olan mûmâ-ileyh Sâlih efendiye üç yüz yigirmi beş gurûş seman mukâbelesinde tarafından icâb ve kabûl hava-yı ve şurût-ı maksad ve (silik) baş sıhhî şer‘iyle sa’ ve temlik ve teslîm eyledim ve seman sa’ olan üç yüz yigirmi beş gurûş u mûmâ-ileyh efendi yedinden bit-tamâm ve’l-kemâl ahz ve kabz ve istifâ-yı hak eyledim men menzili mezbûrda resm asla ve kata’ alâka ve müdahalem kalmayub müşteri mûmâ-ileyhin malın müşterâsı ve hakk-ı sarfîdir keyfe mâ yeşâ‘ ve mülkiyet üzere makru olacağı tarafımızdan ve taraf-ı ahîrden dâhil ve takriz olunmayub didikde ma vâki‘ bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fî şehri zi-l-ka’det’üş-şer‘îf min salase ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

Emin efendi zâde
 El-hâcî Mustafa ağâ
 Semerci zâde Mehmed efendi
 Öküz oğlu Monla Ahmed
 Hacı ‘Abdülkâdir
 Ha‘şîm efendi tabibi
 Monla Mehmed ve Monla Hüseyin
 Sadık Efendi tâb‘
 Monla Ali
 Ve tâlebin oğlu Mehmed
 Beyr kebir(?) Halil oğlu Monla
 Mehmed

BELGE : 37

An-el asl ma'den ahâlîlerinden olub medîne-i Antakya'da dergâh-ı ‘ali kapucubaşlarından atûfetli Battal ağâ hazretlerinin şâtır iki fevt olan Monla Osman nâm mütevefânın zahîrede vârisi olmayub metrûkesi ma‘rifet-i şer‘-i şer‘îf ve ahâli mûmâ-ileyh ma‘rifetleriyle tahrîr ve terkîm ve sevk (...) ferhat olunduğu defterdir ki ber-vechî âtî zikr-i beyân olunur hurure-i.

Fî 19 Zi-l-ka'de, sene 143

Meslih(?), aded 1, gurûş 75
 cebe müsta'mel, aded 1, gurûş 221
 şalvar, aded 1, gurûş 61
 çift tabanca, aded 1, gurûş 200,5
 keçe, aded 1, gurûş 10
 fes, aded 1, gurûş 19
 kuşak, aded 1, gurûş 10
 çuka (...), gurûş 8
 entâri, aded 1, gurûş 33
 gömlek, gurûş 10,5
 entâri, gurûş 19,5
 şal, gurûş 25,5

şal, gurûş 61,5
 entâri, gurûş 65
 çâkşûr, gurûş 12,5
 okruk, gurûş 13,5
 don bokça, gurûş 9,5
 döşek yüzü, gurûş 45,5
 kağıd, gurûş 10
 çarşaf, gurûş 9,5
 (silik) altun aded 1, gümüş kutu aded 1, gurûş 50
 yüzük, gurûş 3
 saba melûk(?) aded 1, gurûş 52,5
 saba melûn aded 1, gurûş 55
 çift dabanca, aded 1, gurûş 120
 saba melûn gurûş 52
 divit makas, gurûş 24
 çarşaf, gurûş 14-
 hurç, gurûş 1,5
 saba melûn, gurûş 52-
 saba melûn, gurûş 52
 kemer kuşağı, aded 1, gurûş 15
 atlâz kiye, gurûş 10
Yekün
 1179,5

delâliye hamâliye gurûş 20
 techîz kefin, gurûş 48-
 resm-i, gurûş 20
 kâtibeye, hademeye, gurûş 15
 divân müsbet, gurûş 56,2
Yekün
 676-

sahh'el-bâki
 gurûş 5020

BELGE : 38

Hacı Hüseyin Ağânın mütesellimlik buyuruldusu

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan bu defa' Antakya'ya mütesellim nasb olunan 'izzetlü Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ş Antakya nâibi ve müftü fazîletlü efendiler zîde 'ilmehû ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-ayân silahşorândan kazâ-i mezbûr ayân-ı 'izzetlü Süleyman Ağâ ve vecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki siz ki efendiler vesâir mûmâ-ileyhümâ siz Antakya'da mütesellimimiz olan İbrahim Ağâ ba emru'l-lahüteâlâ ecel-i mev'ûd illet dâir bakiyeler tahsîl itmiş olduğundan Antakya'ya mensuf ve fukarâperver ve ûmûr memleketi han idâre ve rûiyetiyle zabt u rabt esâfil-i erâzile ve himâyet ve sıyânet fukarâyâ kadar ve matlûbât-ı seniyyenin tahsîl ve teâdiyesine muktedir mütesellim nasb ve ta'yîni lâzım velâyed olmakdan nâşî mûmâ-ileyhümâ Hüseyin ağâ bu defa' mütesellim nasb ve ta'yîni olunmağla bundan sonra ağâyı mûmâ-ileyhümâ her halde mütesellim ve zabıt bilub rây te'diye yine muvâffakat ve Süveyde ve Keseb iskelelerine bil-ittifâk evvelkinden ziyâde muhâfâza ve muhâresesine ihtimâm ve dikkat ve bil-vecde Hasan ittihâd ve ittifâk ve şerâitine ra'ıyyet birle ahâli ve fukarânın her vecihle himâyet ve sıyâneti ve ba evâmir-i 'aliyye ve irâde-i olan matlûbât-ı seniyyenin ve 'asker buyuruldusunun ve diğer buyuruldumuz ve sûreti emr-i 'âliden ma'lûmunuz olacağı vecihle (...) ba fermân-ı ali matlûb buyurulan asâkirden Antakya husûsuna isâbet iden süvârinin bu defa' rûiyet ve temşîyet ile bir gün evvel tahsîl ve te'diye ve neferât matlûbunun serien tanzîm ve irsâline ziyâde ihtimâm ve dikkat ve siz ki mütesellimimiz mûmâ-ileyhsiz siz dahî müstâkîme (...) rızâ-cûyânedan kata' inhirâf göstermeyub menkûl ol-vecde asâyiş fukarâ ve eministirâhat re'âyâ esbâbının istihsâli ve vâki' olan umûr ve masâlih yoluyla rûiyeti ve mürettebât mezkûre devlet-i âliyyenin tanzîm ve tahsîl ve teslîmi husûslarına kemâl-i ihtimâm ve dikkat ve iskele-i mezkûrlar (silik) harekete gayret velâzım ve inhâ olan husûsatı tarafımıza inhâ ve mübâderet ve her halde hilâf-ı şer' ve rızâ hareketlerden cümleliz ve mübâa'det iderek zât-ı şevket-semât hazreti mülûk-âne içün cümleden isticlâb da'vât-ı hayriyeye sarf ve sa' mukadderat eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şer'îf-i şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve teslîm mûmâ-ileyhin ık'adı zâmanında terfîk olunan enderûn çûkadârımız kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran 'izzetlü Emin Ağâ ile tesyîr kılınmıştır yine teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mucânebet eylesesuz deydü.

Fî 23 Rebî-ul-âhır, sene 42

BELGE : 39

Hacı Hüseyin Ağâ ve Süleyman Ağânın Aldıkları İltizâm Buyuruldusu

Velât-ı ‘azâm ve mîr-i mîrân-ı -ı kerem ve hazreti dâhil eyâlet ‘alüyelerinde olan mukâta‘t ve iltizâmeti taraflarından zabt ve tesir ile yollarını vakit ve zâmanıyla eshâbına te‘diye ve teslim eylemek veyahud taraflarından mensuf ve re‘âyâperver mültezimlere ihâle-i ilzâm idâre itdirmek şurût-ı müstahsene iktizâsından olmağın binâen birûn-ı ühdemizde olan Haleb eyâletinden Antakya‘da vâki‘ tevliyet-i Habîbü’n-neccâr ve mukâta‘-ı Büyük Burç ve ze‘âmet-i ‘âide ve mukâta‘ tevâdîn ve mukâta‘-ı Salkiye mukâta‘-ı zeytuniye mukâta‘-ı mizân hurur ve ze‘âmet-i Com ve ze‘âmet-i Keseb ve hassâ-i mukâta‘-ı hamurcu ve nısf mukâta‘-ı Güzelce burc ve mukâta‘-ı Terliyân ve mukâta‘-ı Kozluca ve rub‘ Mengüliye ve nısf-ı Filincar ve hisse-i mîrî Altun Özi ‘nin üç rub‘ ve nısf-ı mukâta‘-ı Feyzullah Monla ve mukâta‘-ı Karaksi ve mukâta‘-ı Filincar rub‘ hassâ-i mukâta‘-ı Sofular ve Yoğunoluk ve Tevliyet Ahmed Efendi ve diğer Tevliyet Ahmed efendi (...)ve Cebel-i Akra nâm mukâta‘t-ı iki yüz kırk üç senesi martı ibtidâ sından şubâtı gayetine değin silahşorân hassâdan Civelek zâde İbrahim ağâya ibtidâ -i martda ihâle-i iltizâm olunmuş ise de mûmâ-ileyh bu esnâda ba emrûllahu teâlâ ecel-i mev’ûd ile irtihâl-i dâr-i beka etmiş olduğundan mukâta‘t-ı mezkûre ahîre iltizâm ve der-ûhde etdirmek lâzımdan olmağla mukâta‘t-ı mezkûre sene-i mezbûr martı ibtidâsından itibâren şubâtı gaytına değin iltizâmına taleb ve râgıb olan kıdvetü’l-emâcid ve’l-ayân silahşorân hassâdan bu defa‘ tarafımızdan Antakya‘ya teslim nasb ve ta‘yîn kılınan ‘izzetlü Hüseyin Ağâ ve mütevefâ-i mûmâ-ileyhin mahdûmi olub bu defa‘ ayân nasb olunan silahşorân hassâdan ‘izzetlü Süleyman ağâ zîde mecdehû hümâyûn sâbıkı misüllü ihâle ve iltizâm olunub mûmâ-ileyhümâ dahî der-ûhde ve iltizâm birle ma‘lûm ol-mikdar bedel-i iltizâm ve semra muâyenesini mukâvele olunduğu ve iştirakâ hazinemize verdikleri temessük mûcebince maksaten bit-tamâm hazinemize te‘diye ve teslim etmek üzere mukattaât merkûmenin bir sene kâmîle zabt içün divân-ı eyâlet-i Haleb‘den iş bu buyuruldu tahrîr ve mûmâ-ileyhümâ yedlerine î’tâolunmuşdur gerekdir ki mukattaât merkûmeleri sene-yi mezkûreye mahsûben ağâ-yı mûmâ-ileyhümâ taraflarından zabt ve hâsılat ve rûsumat öteden berü olageldüğü minvâl üzere ahz ve kabz olunub ve fukarâ ve re‘âyâsı himâyet ve sıyânet ve rûsûmât-ı ‘âidiyesine ziyâde nesne talebiyle kimesneye te‘addi vukû‘undan hazır ve mücânebet olunsun .

Fî 23 Rebî-ul-âhır, sene 43

BELGE : 40**Süleyman Ağânın Ayân-ı Buyuruldusu**

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü Hüseyin Ağâ zîde mecdehû şer'îf-i meâb Antakya nâibi ve müftüsü faziletlü efendiler zîde 'ilmehû ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-ayân silahşorândan bu defa' Antakya'ya ayân nasb olunan 'izzetlü Süleyman Ağâ ve mecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki siz ki efendiler vesâir mûmâ-ileyhümâ siz Antakya ayân-ı mûmâ-ileyhümâ Hüseyin Ağâ bu defa' tarafımızdan Antakya'ya mütesellim nasb ve ta'yîni cihetiyle ûmûr-ı fukarâ ve re'âyâ-yı mütesellimimiz mûmâ-ileyh ile bil-ittifâk rûiyet ve temşiyeti husûsu içün bir ayân nasbi lâzım halden olmakdan nâşî mûmâ-ileyh Süleyman Ağâ kazâ-i mezbûre ayân nasb ve ta'yîni olunmağla mûmâ-ileyhi bundan sonra ayân bilub ayânlığa müteferri' husûsatın veya evâmîr-i 'aliyye ve arada olan matlûbât-ı seniyenin bir vâfk irâde-i rûiyet ve temşiyeti husûslarına ihtimâm ve dikkat olunarak hüsn-ü ittihâd ve ittifâk (...) raiyet ve siz ki ayân-ı mûmâ-ileyh siz dahî (..) şer'iat-ı (...) ayrılmayub cümle ile hüsn-ü ve ayânlığa mahsûs olan mevâddın bil-ittifâk vela-ittihâd rûiyet ve tesviyesine mübâderet ve hilâf-ı rızâ-i hareketden mübâadet eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü'ş-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ayân mûmâ-ileyhin akâ'dî zâmanında terfîk olunan enderûn çukadarımız kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân 'izzetlü Emin Ağâ ile tesyid olunmuşdur yine teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından cümmeniz hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 23 Rebî-ül-âhır, sene 43

BELGE : 41**Süvâri içün gelen fermân 'ali**

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali hala Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Emin paşa adamallah-ı teâlâ iktizâ kuzâtü'l-müslimin evvela velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn alemü'ş-şer'îf velidin varisü'l-'ulûmü'l-bünyânü'l-mürselin (silik) el-ma'yin 'inâyetü'l-melik el-ma'yin mevlânâ Haleb valisi zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzâtü'l-hükkâm ma'âdenü'l-fezâil ve'l-kelam Haleb eyâletinin (silik) olunub kazâlarımın kuzât'ün-nevâli zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akrân voyvogan ve ayân ve vecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde

kudrehûm taht-ı tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki cümleye ma'lûm olduğu üzere bu defa' Rusyalu memâlik-i mahrûse-i şâhânede tecâvüz ve tahtı ile ilân-ı harb etmiş olduğundan ittihâz olunan asul ittifâk-ı ittihâd üzere memâlik-i mahrûsemden tertîb olunan asâkir-i nasr-ı temâşir iktizâsına göre hudûd-ı garbû's-şarkiyeye sevk ve tesrîb olunmuş ve Rusyalunun evvel ve ahîr millet İslâmiye hakkında menvî-i zamîr olan sû-i kasd ihânet ve kurduğu dolab(?) ... nazaran bu muhârebe evvelkiler gibi hudûd-ı memleket da'vâsı olmayub mücerreddin ma'yin gavgâsı olarak bu bâbda fi sebil alâ gazâ ve cihâd kâfi ehl-i imâne f'arz-ı ayn olduğundan keyfiyeti herkes bilub taraf taraf sevk olunan 'asker kifâyet etmediği takdirce icrâ-yı fariza-i cihâd ve gazâ ve (...)binti halisâyısıyla on iki yaşından yetmiş yaşına kadar kâfi ehl-i ayân lediü'l-iktiza' (...) gazâ ve cihâda 'azimet etmek üzere ve ahîr ve amâde olmaları her tarafa neşr olunan evâmîr-i 'aliyye ile 'ilâm ve tenbîye olunmak ise de işin gelişine nazaran Anadolu ve Rumeli câniblerinden hudûdlara me'mûr ve ta'yîn kılınan 'asâkir-i derc kifâyede olmadığından icâb ve iktizâsına göre sihhet-i gazâ ve cihâda sevk ve irsâl olunmak üzere Anadolu'nun baz'ı münâsib mahallelerinden der-sa'âdetime biraz 'asker tertibi lâzım gelmiş olduğuna binâen Haleb eyâletinden matlûb olunan mürettebât sâireye helâl gelmemek üzere beş yüz nefer 'asker tertîb ve Haleb hânedânlarının ve Katâr ağâsı zâde dergâh ma'lûm kapucubaşlarından iftihârü'l emâcid ve'l-ekrem Ahmed'in nâm mecde tarafından muktedir başbuğlu der-sa'âdetime irsâl ve tesrîb olunması husûsuna irâde-i 'aliyyem taaluk etmekle siz ki vezîr müşâr ve mevlânâ vesâir mûmâ-ileyhümâ siz vusûl-ü emr-i şer'îfimde Haleb eyâletinden matlûb olunan mürettebât-ı sâireye helal kılmak şartıyla matlûb olan sâlîfû'z-zikr beşyüz neferi dahi misüllü güzide ve bahadır ve cenk ve harbe kadar tâmû's-salâh ve başı bağı ve tanzîm olarak ve içlerinden bir neferi der-sa'âdetim matrûdlarından olmayarak tez elden tedârik ve techîz ve 'amil idâre-i askeriyye muktedir kere ile derhâl der-sa'âdetime ihrâc ve irsâle mezîd-i akdem ve müsâraat eylemeniz fermânım olmağın mahsûsa iş bu emr-i celilü'l-kaderim ihdâr ve ber-vechî te'cîl sadr-ı a'zâm haftâncısı arkadaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mahmud zîde kudrehûm ile tesyâr olunmuşdur imdi bu husûs mevâdd-i sâireye makis olmayub mücerreddin mabeyni hizmeti olduğundan bu bâbda ibrâz gayret ve sadâkat edenlerin emek ve zahmetleri zâyî' olmayub iki cihânda mükâfât-ı hasenesi müşâhâde olunacağı (...) kayd-ı beyân olmağla iş bu emrim tarafınıza vardığı gibi şu beşyüz neferi dahi zikr olunan Haleb eyâletinden gayet güzide ve tavânâ ve tamû's-salâh ve muntazâm olarak ve zinhâr matrûd takımından olmayarak tedârik ve hânedânına ve kapucubaşı mûmâ-ileyhümâ tarafından muktedir başbuğlu der-sa'âdetime igrâm ve irsâle mezîd-i ihtimâm ve mübâderet eylemeniz sizden kata' matlûb mülûk-ânem idüğü ma'lûmeniz olduk da ber-vech-i meşrûh 'amil ve hareket enkâz-ı emr ve irâde-i şâhânemle ikâ-yı muktezâ-yı kâr güzârı ve sadâkate

bezl ve su' ve kudret ve bu emr-i deynde agmâz ve rehâvet ve igrâr ve ehyâ(?) irârıyla imrâr-ı vakit müceb hareket ve vukû' tecaviz ile sûal ve muâteb olmakdan gâyetü'l-gâye ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldumuz vusûl bulda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' ve'l-azimü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılâsız tahrîren evâsıt-i şehri zi-l-ka'detü'l-şer'îf sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyyeü'l-mahrûse

BELGE : 42

Mücebince Buyuruldu

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ve şer'îf-i meâb Antakya nâibi ve müftüsü faziletlü efendiler zîde 'ilmehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân ve vecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki cümlelerin ma'lûmu olduğu üzere Rusyalunun millet-i ... islâmiye hakkında menvî-i zâmîri olan sû'-i kasd ve ihânetinden nâşî el-hâletü hâzihi ilân-ı harb etmiş olub ve memâlik-i mahrûseden tertîb olunan asâkir hudûd-ı şarkiye-i ve garbiyeye sevk ve tesrîb buyurulmuş ise de bu muhârebe evvelkiler gibi hudûd ve memleket da'vâsı olmayub mücerreddin mabeyn gavgâsı olarak kafa-i ehl-i îmâna fî sebîl ile gazâ ve cihâd f 'arz-ı ayn olduğundan keyfiyeti herkes bilub taraf taraf sevk olunan asâkir-i kifâyet etmediği sûretde icrâ-yı fârizâ-i cihâd ve gazâ ve alay-ı külliye ... niyet hâlisâsıyla on iki yaşından yetmiş beş yaşına kadar kefa-i ehl-i îmân lediü'l-iktizâ sıhhat ve gazâda cihâda azimet etmek üzere hazır ve amâde olmalar içün her tarafa evâmîr-i 'aliyye-i neş olunmuş ve işin gelişine göre Anadolu'nun baz' münâsib mahallelerinden biraz asker-i tertibine dahî şürû' kılınmış idüğünden Haleb eyâletinden dahî mürettebât-ı sâireye helal kılmamak ve der-sa'âdet (...) olmamak üzere güzîde ve bahadır ve cenk ve harbe kadar ve tam alâ salah ve başı bağlu muntazâm (...) beşyüz nefer 'asker tertîb ve matlûb buyurulduğunu emr-i şer'îf-i efzâ-yı (?) sahîfe-i sudûr olan fermân-ı celîl-i âlî-şân haftâncı hazret-i sadâret-penâhî arkadaşlarından Mahmud ağâ mübâşiriyetiyle vârid ve vâsıl olmağla cümle vecde vesâir iktizâ idenler Haleb mahkemesine hâzır oldukları halde kırâat olunub ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle tevzî' ve taksîm olunarak bir mantûk emr-i âlî mütesellimimiz sa'âdetlü Ahmed'in ma'rifetiyle yekûn zâde 'izzetlü Yusuf Ağâ başbuğ nasb ve ta'yîn kılınmış ve Haleb hissesi olan üçyüz elli nefer suvârînin beher yine yedişer yüz ellişer' gurûş verilmek üzere bir taraftan tahrîrine şürû' olunmuş ve neferât mezkûrdan Antakya kazâsı husûsuna yetmiş beş nefer isâbet etmiş

ve zikr olunan emr-i âlînin bir kıta‘ mahz-ı sûreti tarafınıza irsâl olunmuş olmağla yine teâlâ vusûlünde tefsîl-i keyfiyet mantûk (...) sûreti emr-i âlîden dahî ma‘lûmlarınız olduk da oltarafda dahî beher nefer yedişer yüz ellişer‘ gurûş tecâvüz etdirilmeyerek (silik) yetmiş beş neferin ferdi âstâne-i ‘aliyye matrûdlarından olmayarak güzîde ve bahadır ve cenk ve harbe kadar ve tam ıslâh ve başbuğlu muntazâm olarak serien ve acilen tedârik ve (silik) karyede bu tarafda başbuğlu mûmâ-ileyh ma‘iyetine irsâl ve tevsil müsâraat eylemeniz bâbında bir mantûk emr-i âlî divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve enderûn çukadârimız Emin Ağâ zîde kudrehû ile tesyîr olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 23 Zi-l-hicce, sene 43

BELGE : 43

Bin iki yüz kırk dört senesi mâh-ı muharremü’l-harâm gurrende medîne-i Antakya’da meydana vâki‘ etmekçi firuni ayda bir hesab bağda aliyesinin gurûş undan dört pâre olmak üzere ve kasab dükkânları üç taksît (silik) ab nihâyetine kadar elli pareye lehm batmanî(?) ve eylûlden kânûn-i evvel nihâyetine kadar altmış pareye lehm batmânî kânûn-i ahîrden nisan nihâyetine kadar yetmiş pareye lehm batmânî olmak üzere cümle vecde belde ve ma‘rifet-i şer‘-i şer‘îf ile dergâh-ı ali kapucubaşlıların atûfetli Battal Ağâ hazretleri müteahhid olduğu iş bu mahale kayd olundu .

BELGE : 44

Medîne-i Antakya mahallâtından Câmi‘-i Kebir mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Ahmed bin Emin nâm mütevefânın hüccet-i dayısı oğlu Kasım bin Mustafa ve ‘Abdülkadir bin Ahmed ve deyzesi oğlu ermiş ve kızları papulı ve Zeyneb binti Seyd Mehmed nâmân kimesnelere münhâsır olduğu lediü’l-şer‘ül-enver zâhir ve nemâyan olduk da tereke mütevefâ-yı merkûm ma‘rifet-i şer‘ ve vereseler ma‘rifetiyle tahrîr ve tarkîm beyne’l-verese ‘ali mâ farzullah tevzî‘ ve taksîm olunduğu defterdir ki ber-vechî âtî zikr-i beyân olunur.

Fî 1 Zil-l-ka’de, sene 43

Hane-i (...)

Oturakçı esnâfının aldığı eşya bâhâsı, gurûş 310
 Seyd Mehmed'in aldığı eşya bâhâsı, gurûş 301
 Fatma Hatûn aldığı eşya bâhâsı, gurûş 252 (...) 5
 Kasım aldığı eşya bâhâsı, gurûş 223 (...) 5
 Receb oğlunun aldığı eşya bâhâsı, gurûş 59
 (silik) Ahmed'in aldığı eşya bâhâsı, gurûş 4
 Fırıncı aldığı, gurûş 2
 Hacı Mustafa'nın aldığı, gurûş 8

Yekûn

11604

Dükkân Eşyası

Seyyid Mehmed'in aldığı, gurûş 17
 Monla Mehmed'in aldığı, gurûş 18
 Monla efendi aldığı, gurûş 79 (...)
 (...) gurûş 47 (...)
 Şükrü bâhâsı Melik efendiye, gurûş 28 (...) 5
 Surcu Ali'de gurûş 3,5
 Surcu (...) gurûş 11
 Dellal (?) Mehmed'de gurûş, 1 (...)
 Surcu Kel Oğlandan, gurûş 17
 Reşid efendiden gurûş 16 (...)
 Deli amirde(?) gurûş 28
 (...) gurûş 1
 Amir Ali'de gurûş 18
 Menzilci oğlu Mehmed'de, gurûş 25,5
 Yazıcının oğlundan gurûş 9,5
 Deli Mustafa oğlundan gurûş 9
 Türkmen (...) gurûş 3
 (...) gurûş 3 (...)

Kasab Kasımında gurûş (...) 8
 (...) oğlu Süleyman'da gurûş 1 (...)
 (...) efendide gurûş (...)
 Mustaf efendi tabi' Bekir'de gurûş 1,5
 (...) Mustafa'da gurûş 3 (...)
 Seyyid Ahmed'de gurûş (...) 1
 Gökçegözlü Durmuş'da gurûş 36
 Kara İbrahim oğlunda gurûş 4
 Şer'betçi oğlu arabında gurûş 1,5 5
 Gökçegöz karyesinde incirlik(?) gurûş 150
 Altun bilezik (...) gurûş 887,5
 Sim kuşak (...) gurûş 164
 Harâbe bağ gurûş 20
 Malle-i mezbûrede vâki' menzil, gurûş 2500
Yekûn
 5269

Dîvân-ı müsbet

Hacı Osman ahâline, gurûş 325,5
 Kasab kızı Emine Hatûna, gurûş 259 – 3
 (...) oğlu ahâli Fatma Hatûna, gurûş 300
 küçük Ahmed ahâline, gurûş 100
 techiz ve tekfîn, gurûş 57
 Mehmed Emin dükkân kirası, gurûş 15 (...)
 Hacı (...) gurûş 6
 Kilisli oğluna gurûş 5

mütesellim ağâya (...) gurûş 793
 (...), gurûş 73
 (...) gurûş 1143(...) me'hûz 1050
 ve niha, gurûş 600

gurûş 1697(...) sıh'el-bâki

hisse-i Kasım, gurûş 484(...)

hisse-i ‘Abdülkadir, gurûş 484-1

hisse-i Durmuş, gurûş 364 (...) 7 7

hisse-i (...) gurûş 182 (...)

hisse-i Zeyneb, gurûş 182 (...)

BELGE : 45

Medîne-i Antakya ahâlilerinden ‘Abdülrezzak oğlu Mehmed bin Hüseyin nâm meclîs-i şer‘i şer‘îf-i enverde iş bu bâisü’l- vesîka Kasım bin Mustafa ve ‘Abdülkadir bin Ahmed ve Durmuş bin Mehmed ve papulu ve Zeyneb binti Mehmed nâmân kimesneler muhızrlarında da’vâ ve takrîr-i kelâm ider ki bundan akdem fevt olan tüleyk oğlu Ahmed bin Emin nâm kimesne benim lâb ‘umûm(?) oğlu olup iş bu mezbûran zevî-i erhâmdan dayısı oğlu ve teyzesi oğlu ve kızları olup benim ‘asviyetim(?) olduğu ecelden defter fîyamda olan ciltiden ba’del-deynü’l-harc ve’l-mesârif ve ba’del-vasiyet bin altı yüz dokuzan yedi gurûş üç rub‘ bâki teslîmetine şer‘ olunması matlûbumdur dedikde gıbb’el-suâl mezbûran cevâbında merkûm Mehmed mütevefâ-yı merkûm Ahmed’in emmisi oğlu olduğunu bi’l-külliye inkâr eylediklerinde merkûm Mehmed’den da’vâ meşrûhasini mutâbık beyyin taleb olundukda iki mahdan mütecevviz mühlet virilub (silik) ‘aciz olduk da meblâğ-ı mezkûr bin altı yüz dokuzan yedi gurûş üç rub‘ ali ma farz ve ref’ yerine tevzî‘ ve taksîm ve teslîm olunub mezbûr Mehmed da’vâ-yı meşrûhesinden(?) men ve def’ olunduğu gıbb’el-tasdik şer‘ mavâki‘ bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fi’ evâhir-i şehri zi-l-hicce şer‘îf sene sâlâse ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

Faziletlü Osman efendi

İbrahim efendi zâde faziletlü

Abdülkadir efendi

Ve karındaşı Salih efendi

El-hâcî Melik efendi

Kâtib Mustafa efendi

Muhdar Bekir Ağâ ve monla İbrahim

Ve gayrehûm

Rûz-i kasımdan

Makaracı başı Temmuz'un dördüncü gününe kadara Hacı Zülfikâr Ağâ müteahhid olmuştur.

6

06250

16000

22250

Temmuzun dördüncü gününden rûz-i kasıma kadar

BELGE : 46

İsti'câl 'asker buyuruldu

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü Hacı Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ve şer'îf-i meâb Antakya nâibi faziletlü efendi zîde ilmehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran silahşorân hassâdan kazâ-i mezbûr ayânı ve vecde kazâ ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki Haleb eyâletinden ba fermân âlî müretteb ve matlûb buyurulan beş yüz neferden Antakya hissesine isâbet iden yetmiş beş nefer süvârinin şimdiye kadar tekmil ve bu tarafa tevsil lâzımdan ve asâkir-i mezkûre hizmet deyn beyte sevk ve tesbîl olacağı hasbiyle ta'hiri tecaviz olunur mevâdd olmayub bir gün akdem irsâli herkes fariza-i hâliyeden iken el-yevm zuhûr ve virûd etmemiş ve Haleb hissesi olan neferât-ı tekmile karîb olmuş idüğünden ol-tarafdan gelecek 'asâkir içün hakkınızdan müstelzim vehâmet olacağı bî-iştibâh olmağla sâlîf'üz-zikr hisseniz olan yetmiş beş neferin tanzîm ve tedârikiyle bir gün akdem ve bir sâa't makdem bu tarafa sevk ve isbâline müsâraat ve mefâyiri vaz' ve haletden tevkî' ve mübâadet eylemeniz bâbında isti'câl ve tekîdi hâva-yı divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve kavvâslarımız halîl-i kavâs ile ba's ve tesyâr olunmuştur in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfindan hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

BELGE : 47**Tütüncü İbrahim da'vâcısı hatun hücceti**

Medîne-i Antakya mahallâtından Koca 'Abdi beldesi mahallesi sâkinlerinden Tütüncü İbrahim bin Hüseyin nâm meclîs-i şer'î şer'îf-i enverde iş bu bâisü'l- vesîka Fatma binti Halil nâm hatûn tarafından ibrâ-yı atiü'l-zikri tasdik vekili olan vâlidesi ekhâ-yı(?) binti Mehmed nâm muvâcehesinde ba'tû akrar tam ve takrîr-i kelâm ki bundan akdem fevt olan karındaşı oğlu Hüseyin'in terekesinden berber karyesi toprağında olan bağçeden mâa'd-ı her ne ki mal ve eşya ve takrîr-i cümlesinden gıbbe'l-vârisü'-şer' hissesine isâbet ve intikâl eyleyen hassâ-i şâiye iş bu merkûme Hatûn yedinden bit-tamâm ve'l-ikmâl ahz ve kabz ve istifâ-yı hak eyledim min ba'd-ı husûs-ı mezbûre tarafımızdan bila-salih ve bâldegâh(?) da'vâ-yı ve şerâh sudûr ider ise lediü'l-hükkâmü'l-keram mesmû' ve makbule olunsun dedikde merkûme hatûn bir minvâl muharrer ta'bir ve tasdik edecek mâ-vaka' bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fi evâsil-i şehri muharremü'l-harâm sene erba' ve erba' yn ve mieteyn ve elf

Kahveci Deli Ahmed

Dağlı oğlu Veli

Kâtib Mustafa efendi

Muhzır başı Bekir ağâ

Tüfenkçi Hakkı Mehmed

Muhzurazın

Muhzır ali

Ve gayrehûm

BELGE : 48**Men-i mürûr içün buyuruldu**

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü Hacı Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ve şer'îf-i meâb Antakya nâibi faziletlü efendi zîde ilmehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran silahşorân hassâdan kazâ-i mezbûr ayân-ı ve vücûd-ı kazâ vesâir iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki men maddesine ittifâk erler ile nizâm verilmiş ve bu husûsda defa'âtla ol emr-i âlî neşr olunmuş ve müceblerince buyuruldular tahrîr ve tesyîr ile tenbîye ve te'kid olunmuş iken taraflarınızdan 'adem takîd olduğuna binâen bu esnâda yine bir takım eşhâs mechûl mürûr ve 'ubur etmekde olduğu ihbâr ve tahkîk olunmuş olmağla nizâm-ı mezkûrun aliü'l-devam istikrârına kemâliyen ihtimâm ve dikkat olunmak muktezâ-yı

emr ve irâde-i ‘aliyye olmakdan nâşî bundan sonra ol-tarafdan bila tezkîre mürûr ve ubur idenler her kim olur ise olsun salıverilmek lâzım gelur ise husûsi mezkûre me’mûr olanlar haklarında encâmı ve haym(?) olacağı ma’lûmunuz olduk da fî-mâba’d bu emr-i ehm kemâliyle ihtimâm ve dikkat olunarak yedlerinde tezkîre olmayub eşhâsı her kim olur ise olsun ve ra’kib ahz ve kirfet ile keyfiyet sâlih tarafımıza i’lâm-ı mübâderet ve mefâyir-i vaz‘ ve hâlâtından(?) eşhâs ve mübâadet eylemeniz bâbında te’kiden ve ifhâmaen ve tenbihen divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve enderûn iğma etmezden Hafız Ağâ ile ba’s ve tesyâ’r olunmuşdur yine teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 5 Muharrem, sene 44

BELGE : 49

Aşık oğlu Ahmed Ağâ otuz nefer ile Süveyde iskelesine başbuğ nasb olunmuşdur on (silik) ile beher tezkere yetmiş gurûş vermek üzere ma’rifet-i şer‘ ve cümle vücûd marifetiyle rabt verilmişdir ve dahî otuz nefer etrafında olan karalardan ma’iyetine ta’yîn olunmuşdur sene erba‘ ve erba‘ yn ve mieteyn ve elf fî nısf şehri-muharremü’l-harâm

tezkere ‘aded 11
yalnız on bir tezkeredir
beher tezkereye, gurûş 70
yalnız yetmiş gurûş dur
gurûş 2500

BELGE : 50

Silahşorân hassâdan atûfetli mütesellim Hacı Hüseyin Ağâ hazretlerine beher mâh-ı iki bin beş yüzgurûş rabt verilmiştir beher mâh-ı ziyaret defterinden ahz ve ziyâdesini fukarâ maslahatına harc etmek ve deftere kayd etmek üzere ma’rifet-i şer‘ ve cümle vecde hazrâmıyla marifetiyle rabt verilmiştir.

Fî 5 Muharrem, sene 244

BELGE : 51**Süleyman Ağâ'nın vasi hücceti**

Medîne-i Antakya hane sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Civelek zâde İbrahim Ağâ bin el-hâcî Ebubekir ağâ nâm mütevefâ-yı merhûmun sulbi sağır oğlu Mustafa nâm yetime bâbası mütevefâ-yı mûmâ-ileyhden gıbbe'l-... hissesine isâbet ve intikâl eyleye hassâ-i şâiyasını hıfz ve himâye ve tesviye umûruna meclîs-i şer'î şer'îf-i enverde bir müstakîm ve dindâr vasî nasb ve ta'yîni olunması ve lâzım olmağla mütevefâ-yı merhûmun sulbi kebir oğlu iş bu bâisü'l-vesîka silahşorân hassâdan sa'adetlû Süleyman ağâ nâm müstakîm ve dindâr olduğı ve sağır merkûm üzerine vasi-i nasb ve ta'yîni olunması evveli vâkaka' ve ahır olduğınu zeyl vesikada muharrerü'l-(...) müslimin huzur-ı şer' lediü'l-ahbâr hâkim mevki' sâdr ketb (...) efendi hazretleri sağır merkûm üzerine ağâ-yı mûmâ-ileyh ve vasî nasb ve ta'yîni eyleyüp ol-dahî kabûl ve merâsimini kemâ-yenbağı adâya ta'hhüdd ve iltizâm eyledikden sonra (...) kelam ider ki bu defa' ve hasbi olduğı sağır merkûm nafaka ve kisve bahası iş bu ihtiyaç ile muhtaç olduğından cânib-i şer' enverde kadarü'l-kifaye nafaka ve kisve bahası farz ve takdir olunması matlûbumuz dedikde efendi mûmâ-ileyh dahî sağır merkûme yevmiye iki gurûş nafaka ve kisve baha-i farz ve takdir eylemeniz gerkdir ki ağâ mûmâ-ileyh makrûz mezkûrî sarf ve harc ve vakt-i zarûretde istidâne ve lede-z-zafer sağır merkûmenin mal-ı mevrûsesine (...) lede-t-tarih kifâyeden andan birle mâvâki' bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fi'evâil-i şehri muharremü'l-harâm sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf

Faziletlû müftü

Mehmed efendi

Atûfetli Battal ağâ

Sa'adetlû el-hâcî Hüseyin Ağâ

Müftü zâde faziletlû (...) efendi

Efendi efendi zâde el-hâcî Mustafa efendi

Faziletlû 'Abdülkadir efendi Es-Seyyid Salih efendi

Sa'adetlû Selim ağâ kâtib Mustafa efendi

Muhzır başı Bekir ağâ

Ve gayrehûm

BELGE : 52

Medîne-i Antakya karalarından Toprak Hisar kariyesi sâkinlerinden medd-i şeyh Ömer ba'd-ı İsmâ'îl nâm huzûr-ı şer'î şer'îf-i enverde iş bu bâisü'l- vesîka Antakya sâkinlerinden mezkûr Ziya hanımı binti semân nâman vekili zevce-i dâhil Yusuf veled-i haka nâm muvâcehesinde şu vecihle da'vâ-yı ve takrîr-i kelâm idüğü iş bu mezkûr Yusuf'un zevcesi Hanife'nin bâbası merd olan veled 'Abdülner'un beyne'l ahâli ve'l- icrân ma'lûmu'l-hudûd ahr kimesnelere iştirâ' eylediği eşcâr-ı zeytunun iki yüz adet eşcarı mütevefâ el-hâcî Hüseyin Ağâ'nın olub fevtinden sonra intikal idub el-hâletü hâzihi mezkûrenin taht-ı nısfından olub taleb eylediğinde teslîmine gıbb'el-sual olunub lede-ş- şerü'l-enver tahsîl ve teslîmi matlûbumuzdur ki dedikde gıbb'el-sual cevâbında akus mukâbele ider ki mezkûr ahâlin bâbası merd mesgûr saman ahr-ı kimesnelere iştirâ' eşcâr-ı zeytunun Hacı Hüseyin Ağâ'nın huzurunda 'ilmâ olarak iştirâ' ve muvacehesinde mutasarrıf olub (...) dava-yı (...) olmayub ve benim hissem var deyü dava etmeyub fevtinden sonra bu ana gelinceye kadar bir kimesne dava etmeyub verase-i mezbûreler lede-l mesmû' olur mu deyü istifa eylediklerinde (...) Ömer ve .. Bekir müslüman ilm marifetiyle beyn'el-hisar ve eşhûd(?) ma'lûm elhudûdn altı yüz yigirmi dört adet malın mevrûseleri olan eşcâr-ı zeytunu semayla ma'lûme Ömer'den iştirâ' ve teslîm idub Bekir'in muvâcehesinde üç seneden mütecevviz mutasarrıf olub Bekir bilâ-gadr sükût idub eşcârı mezkûreye (...) bir dava sudûrunda olmağın halde fevt olduk da Bekir'in verasesi Bekir'in eşcârı mezbûrede şu kadar hissesi var deyü da'vâ eyleyeler da'vâları mesmû' olur mu el-cevâb olmaz deyü cevâb ve faziletde fetvâ-yı mûidiyeden naklen (...) ırzen evdâden mutasarrıf el-müşteri zamânen sâkin sükût da'vâ ve ağa (...) mine'l-mevarësü'l-dava-yı fetvâyı şer'îf mûcebince iş bu merkûm bizimle davaya dedikde hakikât-ı hal bir minvâl muharrer mûin merkûmenin akdârlarına nazaran tevâterle(?) sabit olduğundan merkûm Şah Ömer'in davası mesmû' olmadığı mesârif olmağla ber- vech-i meşrûh davadan ve mâruzımın men olunduğu mavâki' bi-t-taleb ketb olundu tahrîren fî yevmü'l-öşrin min şehr-i Rebî-ül-âhır sene hamis ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Atar zade elhâcî

İbrahim efendi

Efendi mahdûmı Şakir Ahmed

Sa'adettü Selim ağâ

Efendi muhzır diğer

Hacı Mehmed efendi

Kâtib Süleyman efendi

(...) efendi

ve gayrehûm

BELGE : 53

Medîne-i Antakya mahallâtından Ümran mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan evası Hüseyn bin İbrahim nâm mütevefânın hüccet-i arsiyesi(?) celîle-i metrûkesi papulu hatûn ile sulbi kebir kızı Hadice ve sağire kızları Hafife ve Hanife nâmân kimesnelere tahrîr olduğu lede-ş-şer'ül-enver zahîr ve nemâyan olduk da tereke-i mütevefâ-yı akdem ma'rifet-i şer' ve vasi eyâm Hacı Bekir ma'rifetin tahrîr ve terkîm ve beyn'el-verese ali mâ farzullah tevzî' ve taksîm olunduğu defterdir ki ber-vechî âtî zikr-i beyân olunur.

Fî 25 Muharrem, sene 44

müsta'mel kilim, aded 1, gurûş 25

mürtebânı, aded 2, gurûş 3

sini, aded 2, gurûş 2

sahan, aded 1, gurûş 1 (...)

tencere, aded 1, gurûş 8

oruk sinisi, aded 1, gurûş 3

müsta'mel fes, aded 1, gurûş 4

küçük kazân, aded 1, gurûş 3

hakk, aded 2, gurûş 2

müsta'mel alaca entâri, aded 1, gurûş 25

müsta'mel gömlek, aded 2, gurûş 5

müsta'mel cebe çûka ,gurûş 75

müsta'mel (...), aded 1, gurûş 2

(...) kuşak köhne, aded 1, gurûş 5

beyaz entâri, aded 1, gurûş 8

köhne (silik), aded 1, gurûş 1,5

beyaz sanduk, aded 1, gurûş 2

(...), gurûş 46

fevt olan ahâlinden rub' hissesi, gurûş 891-

bıçak, aded 5, gurûş 25

tüccar altı, gurûş 30

sanduk, aded 2, gurûş 20
 merba‘ tas, aded 3, gurûş 15
 tüccar dükkânı gurûş 250
 derz-met(?) kel Ahmed oğlu gurûş 12
 derz-met(?) Bekir gurûş 45
 derz-met hacı humra oğlu gurûş 62
Yekün gurûş 1568,5

resm-i (...) gurûş 49
 kâtibeye hademeye gurûş 11
 mihr-i (...) gurûş 50
 techiz legençe (...) mesarif gurûş 154
Yekün 1313-8

Hisse-i zevce, aded 8, gurûş 164
 Hasan Mehmed, gurûş 459,2
 Hisse-i Hadice, gurûş 229
 Hisse-i Hafife, gurûş 229,6
 Hisse-i Hafize, gurûş 229,6

BELGE : 54

Men mürûr fermânı

Destûrun mükerrerrem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-‘âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun sağ kolu emini vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûrü'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ihtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ihtişâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l- a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ulâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i i'lâmü's-şerif vârisû ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm kuzzâtü'n-nüâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş

erleri ve zîde kudrehûm tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olacak ma‘lûm ola ki; men mürûr hakkında ittifâk ara ile karâr-gîr olan nizâm müstahsene muktezâsı üzere memâlik-i mahrûsemde bir mahalden bir mahale şahs ve ahzın tezkîre siz salıverilmesi ve taşralardan asitâne-i sa‘âdetime gelmek isteyenlerin bu tarafda görülecek maslâhat-ı sıhiyyesi ve ara ile mahallelerinde yedlerine mumhûr-ı mürûr tezkeresi verilmek maslahat-ı sıhiyyesi olmayânlara mürûr tezkeresi gerek bundan böyle gerek der-sa‘âdetimden taşra ve taşralardan asitâne-i ‘aliyyeye gelüp gidenlerin ve gerek memâlik-i mahrûsemin bir mahâlinden bir mahâline mirûr-ı ubûr idenlerin yedlerinde bulunan mirûr-ı tezkerelerine her bir memâlik-i me‘mûrlar bir tarafından layıkıyla efmân(?) nazar-ı dikkat olunarak Anadolu’nun tenhâyî hudûdunda kâin mahaller içûn virilân mürûr tezkereler tarih üç ay vasıta olan yerlerin tezkerelerin tarihi dahî nihayet iki ay tecaviz etmiş bulunur veyahud tarihi mahkûk ve sahte olur veya asmm ve işgâlinde bir güne uygunsuzluk anlaşılab ise ve makûlelerin mirûrlarına kata’ ve kati ruhsat ve cevaz verilmeyub heman geldikleri mahalde tedkik olunarak gereği gibi istintâklarıyla eğer kendüsünden fesâd ve habâset mamûl olmayân ehl-i ırz gerûhunde olub yedlerinde bulunan tezkere tarihinin istikmâl dahî mücerred yollarda şayed hastalanub kalmakdan veyahud ahr bir güne gadr-ı şer‘ vukû‘ndan nâşî olduğu bir garz sıhhihen ta‘yîn ve tahkîk ider ise o misüllülerin yedlerinde bulunan ‘akik tezkereler ahz ve olunarak asmm ve işgâli (silik) yedlerine müceddemâ tezkereler î‘tâsıyla ise emrârlarına (silik) ve eğer böyle olmayub da olunan kimesneler sadnâtından(?) uygunsuz ve ahâli fesâddan oldukları tahkîk ider ise derhâl tutulduğu mahalde habes ve tevkîf ile keyfiyeti der-sa‘âdetime tahrîr ve eşa‘âre mübâadet olunması ve memnû‘ olan okuçlarını(?) memleketlerinden bütün bütün kat’ alaka ederek der-sa‘âdetimde ikâmet niyetiyle gelmek dâiyesinde olan zikûr ve enâsın(?) salıverilmemesi husûsları Rumeli ve Anadolu’nun ücra kollarına mukaddem devâhir mutedir evâmir-i ‘aliyyem ısdâr ve tesyîr ile cümlede tenbîye ve eşâa’r ve hilâfına cesâret edenlerin icrâ-yı te‘diyelerine ibtidâr olunacağı beyân ve tezkâr kılınmış ise de el-hâletü hâzihi baz’ mahallelerde bu emr ve vâcibü’l-ittibâ‘ yine layıkıyla takîd ve dikkat olunmadığından baz’ işsiz ve güçsüz aslı ve nesli belürsüz kimesneler birer takrib tezkereler ahz ile ve birazı dahî tezkere bir ücra mahallelerden der-sa‘âdetime gelmekde oldukları bu defa‘ bila-ahbar tahkîk kılub cem’-i zâmanda muktezâ-yı vakit ve hala gün şu günlerde bu husûs kemâliyle i’tinâ ve dikkat bil-cümle vüzerâ’ ve me‘mûrunun ve ecbe-i zimmetleri iken husûsi mezbûrun bu vecihle şu görülmesi menkıl vecde rızâ-yı meyân irtizâ-yı mülû-kânemin hilâfı idüğü zâhir ve bundan sonra hiç bir husûslarada iğmâz ve batait idenler haklarında lâzım gelen te‘diyât bilâ el-hâl icrâ kılınacağı olmakdan nâşî sûret-i emr ve irâde-i seniyyem bu vaka’ dahi iktizâ eden mahallelere evâmir-i ‘aliyyem teşiriyle bildirilmiş olmağla siz ki vüzerâ-yı ‘azâm ve mîr-i

mîrân-ı ve mevâl-ı kuzzât ve nûâb vesâir mûmâ-ileyhüm siz fî-mâba'd siz zeyr-i hükümetinizde lâzım gelen (...) ziyâde sed ve bendiyle tezkiresiz (...) salıverilmemesi ve Anadolu'nun tenhâyî hudûdunda veyahud vasıt olan mahallelerden ûmûr ve 'ubur edenlerin yedlerinde olan tezkîreler tarihi üç veya iki mâh-ı tecâvüz etmiş bulunur veyahud tarihi mahkûk ve sahte olur veya asmm ve işgâlinde bir güne uygunsuzluk anlaşılır ise o makûleler tevkîf ve istintâk olunarak eğer ahal-i 'arz görülmekden olub yedlerinde bulunan tezkere tarihinin eskimesi bir güne gadr-ı şer' vukû'undan nâşî olduğu tahkîk eder ise tezkereleri şakk olunarak asmm ve işgâli tasrîhiyle mücerred tezkereler 'îtâ ve eğer böyle olmayub uygunsuz ve asl-ı fesâddan oldukları tahkîkeder ise derhâl habes ve tevkîf ile keyfiyeti der-sa'âdetime tahrîr ve enbâ olunması ve sıhhi maslahatları olmayânlara dahî rica ve şefâa't veyahud akçe-i ahz ile kıtâ' ve kâti tezkere verilmemesi ve bundan başka şu men mirûr-ı nizâmına dâîr şimdiye kadar bil-defa'ât sudûr eden emr ve irâde-i seniyyemin harf harf icrâsıyla bir vakitte hilâf-ı vaz' ve halet vukû' gelmemesi sâilinin istihsâli ve istikmâline sarf ve sa' eylemeniz fermânım olmağın tenbîhe ve te'kîd mahsûsa iş bu emr-i celil-i el-kadirim ısdâr ile tesyîr olunmuşdur imdi balada beyân olunan her bir emr ve tenbihât-ı şâhânemin dâimâ ve müsterâ harf be harf icrâsıyla bir vakitte hilâf-ı vaz' ve halet vukû' gelmemesi husûsuna bil-ittifâk mezîd-i akdem ve dikkat eylemeniz kata' matlûb-ı pâdişâhânem idüğü ve bundan sonra dahî bu emr vâcibü'l-ittibâ' agmâz ve batâet ve adem dikkatle bir güne uygunsuzluk vukû' gelur ise lede-t-tahkîk cesâret edenlerin lâzım gelen te'dibât-ı icrâsında dakika fevt olunmayacağı ma'lûmunuz olduk da bervech-i meşrûh 'amil ve hareketle icrâ-yı emr ve irâde-i şâhânem kemâl-i akdem ve mübâderet ve hilâfindan begayet ittikâ ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyurulunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i i'timad kılasız tahrîr fî evâhir-i şehir-i cemâzi-yel-evvel sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 55

Şark cânibine süvâri içün emr-i 'âli sûreti

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-'âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali hala Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Emin paşa adamallah-ı teâlâ iktizâ kuzâtü'l-müslimin evvela velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn

alemü's-şer'îf velidin varisü'l-'ulûmü'l-bünyânü'l-mürselin (silik) el-ma'yin 'inâyetü'l-melik el-ma'yin mevlânâ Haleb valisi zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzâtü'l-hükkâm ma'âdenü'l-fezâil ve'l-kelam Haleb eyâletinin (silik) olunub kazâlarımın kuzât'ün-nevâli zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran voyvogan ve ayân ve vecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm taht-ı tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki öteden beri bu din ve mabeyn ve millet-i müsliminin hasm-ı (silik) olan kefresi Muhammediye hakkında merkûz zâmir-i habâset semiri olan sû-i kasd ve ihâneti icrâ dâiye-i (...) ber-mûceb (...) ahd ve ilân-ı harb ile evvel illerden Rumeli ve (...) taraflarından ve geçenlerden (silik) sudûrunda kâin cânibinden memâlik-i mahrûseme tecâvüz ve taht-ı ve mukâbelesinde bulunan (silik) İslâmiye ile muhârebeye tasaddî etmiş veliü'l-hamid almana gazat ve cihâdere vâki' olan sebâk metânet ve gayret ve sadâkatlarına mebnî her bir muhârebe dâhilice geru ve (...) gelmiş ise de Kars ahâlisinden (silik) habbesinin kemâl-ı habbe-i eşrâsından taşlı kala-i pâdişâhânemi bila hurûret(?) vire sûretiyle (silik) teslîm eylemeleri kefre sağirenin bir kat dahî gurur ve istikbârını artırub berülere doğru gelmek dâiyesine düşmüş olduğundan yoğun ve 'inâyet hazreti bari kala-i merkûmenin tez' ve bala fihâm gereği gibi tedbiri zımnında hala Erzurum valisi ve balâ (silik) ordusu seraskeri sadr-ı esbak destûr-ı mûkerrem ve mu'âzzâm meş'iri mefhûm ve muhterem nizâmü'l-'alim vezîrim Es-Seyyid Mehmed Said Galib paşa adamallah-ı teâlâ iclâle ma'iyetine külliyetli asâkirin (silik) ve bundan akdem sair mahallelerden tertîb olunduğu misüllü Haleb eyâletinden dahî bin kisve akçe 'asker bedel-i tertîb olunmuş ise de el-hâletü hâzihi ma'kûlenin gitdikçe gurur ve istikbâr (silik) hıfzullah-ı teâlâ kâin bil-cümle memâlik-i İslâmiyemi zabt ve istilâ ve kâfi ehl-i imân yeryüzünden kaldırub beyzâ'-i beyzâ münevvere-i islâmiyeyi ve (...) eylemek 'arz (silik) kilit ve sevk üzere taraf taraf memâlik-i İslâmiyeye hücum ve iftihâm etmekde olduğundan bu bâbda gazâ ve cihâd şarka ve garba bi'l-cümle memâlik-i islâmiye ahâlisine baş ve (silik) garaz-ı ayn olmuş ve (...) emr vâcibü'l-ittibâ' pâdişâhânemle te'kid eylemiş olduğundan şimdiye değin memâlik-i mahrûse-i pâdişâhânemde 'asker ve bedel-i tertîb olunan (silik) külliyetli asâkir-i zafer me'mûr tertîb ve icrây olunmakda olduğuna mebnî Haleb eyâletinden dahî mezkûreden başka gayta biraz süvâri 'asker tertîb olunması ferâiz Halebden olmakdan nâşı bedliye-i mezkûreye helâl gelmemek şartıyla Haleb eyâletinin hâvî olduğu kazâlar şark ordusuna süvâri olarak bin nefer 'asker tertibi husûsuna irâde-i seniyyem mülûk-ânem (silik) edüp ol-bâbda hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn pâdişâhânem sahife birây-ı sudûr olmağla siz ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ kuzzâtü'n-nüâb vesâir mûmâ-ileyhümâ siz vusûl emr-i şer'îfimde bir an ve bir dakika icrâd ve vakti tecâvüz etmeyerek zikr olunan bin nefer süvâri askeri işe yaramaz makûlesinden olmayub cümlesi güzide (silik) ve 'itinâ (...) rabtlu olarak derhâ ihrâc ve şark

ordusu seraskeri müşârün-ileyh (silik) sevk ve irsâline bil-ittifâk kemâl-i akdem ve eylemeniz fermânım olmağın tenbihen ve akdâma(?) mahsûsa iş bu emr-i celil-i kadirim ısdâr ve (silik) ve tesyîr olunmuşdur imdi siz ki vezîr-i müşârün-ileyh ma'lûm (silik) vecihle bu sefer sair sefer gibi olmayub düşman din (...) neferinin (silik) ibraz gayret ve hamiyet (...) vâciben zimmet-i diyânet(?) ve maâz-Allah u tealâ (silik) ve gıybet idüğü ve (...) kayd-ı esâret olmağla iş bu emrim tarafınıza vardığı gibi bir dakika(?) (silik) tecâvüz(?) etmenizin zikr olunan bin nefer süvâri askeri derhâl cümle ittifâkıyla (silik) kadar tam (...) olarak tanzîm ve ifrâc ve acâleten ser 'asker müşârün-ileyh ma'iyetine sevk (silik) gayret eylemeniz matlûb pâdişâhânem idüğü ma'lûmunuz olduk da ber-vech-i meşrûh 'amil ve (silik) emr ve irâde-i mülûk-ânemle ikâ-yı muktezâ-yı kâr-güzârî ve sadâkata mezîd-i akdem ve dikkat (silik) ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte fermân vâcibü'l-ittibâ' ve-lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîri fi evâsıt -i şehri muharremü'l-harâm sene erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 56

Mücebince buyuruldu

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü Hacı Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ve şer'îf-i meâb Antakya nâibi ve müftü faziletli efendiler zîde ilmehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran silahşorân hassâdan kazâ-i mezbûr ayân-ı 'izzetlü Süleyman Ağâ ve vecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki düşmân-ı din hısm kapu me'mûn ve mevhibdin olan Moskov keferesinin şarka ve garba hudûdundan İslâmiyeye tahtı ve tecâvüzünden nâşı bu bâbda emr-i cihâd ve gazâyâ dikkat cümle farîza-i zimmet olmakdan nâşı bil-emrali tertîb ve matlûb buyurulan yedliyye helâl gelmemek üzere eyâlet-i Haleb'den şark cânibi ordusuna bin nefer süvâri tertîb ve muktedir başbuğ maiyetiyle bir kıdem akdem şark cânibi seraskeri maiyetlerine ba's ve tesrib tesrib olunmak bâbında şer'ef-vurûd olan fermân âlî-şânımın bir kıta sûreti ihrâc ve her irsâl olunmuş ise de neferât-ı mürettebe-i matlûbeden beş yüz neferinin afvıyla beş yüzünün serien tahrîr ve techîzi husûseti bâ î'lâm (...) niyâz kılınmış hayr-ı zuhûruna kadar beşyüz neferin tahrîri iğrâhimde(?) cümle ittifâkıyla karar verilmiş olduğundan neferatı merkûmeden Antakya kazâsı hissesine mukaddem tertîb misillü yetmiş beş nefer isâbet etmekle tefâsil keyfiyet mâl-ı sûreti emr-i 'âlîyyeden ma'lûmunuz olacağı vecihle bu sefer işâa'r sâikâlara kıyas olunmayub ehl-i ayân olanlar bil-ittifâk hâlen ve can ve baş ile çalışub bezl ve sadr etmeleri beş vakit namaz misüllü

cümlemize f'arz-ı ayn olarak bu husûsda mikdâr batâet mûceb yeşsemâni(?) ve zeâmet olacağından mâru'l-zıkr beşyüz neferden kazânız hissesine isâbet eden yetmiş beş neferin tam olarak ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiniz ve mübâşir ta'yîn kılınan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran hazinemiz muğtâç(?) ağâsı 'izzetlü Hasan ağâ ma'rifetiyle bir dakika mukaddem techiz ve tedârik vecihle irsâl ile din ve devlet-i âliyye hizmet ve sadakat ve icrâ-yı irâde-i seniyye ziyâde eylemeniz bâbında ber-mûceb emr-i 'âlî divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve ağâ-yı mûmâ-ileyh ile tesyîr olunmuştur yine teâlâ vusûlunde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfindan hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 23 Safer, sene 44

BELGE : 57

Dere bahası için emr-i âlî

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-'âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l -sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali hâlâ Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ iclâlen ve iktizâ kuzzâtü'l-müslimin evvel-i velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil râf'-i ilâm'üş-şer'if ve-d-dîn vâris-i ulûmu'l-bünyânü'l-mürselin el-mahsûsa mezîd-i 'inâyetü'l-melik mevlânâ Haleb kâdısı zîdet fezaile ve mefâhirü'l emâsil ve'l hükkâm ma'âdenü'l-fezail ve'l-keâm Haleb sancağında vâki' kazâların (silik) zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân ve zâbitân voyvogan ve iş erleri zîde kudrehûm (silik) ref'-i hümâyûn ve asl ma'lûm ola ki hala Erzurum valisi ve şark cânibi ser askeri destûr-ı mükerrer (silik) ve muhterem nizâmü'l-'âlim sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Said Galib paşa adamallah-ı teâlâ iclâle ma'iyetine (silik) eden asâkir için zahîre ve mühimmât naklî hizmet ve hizmet sâîrede istihdam olunmak üzere Haleb sancağının hâvî olduğu kazâlardan iş bu iki yüz kırk dört senesine mahsûba ihrâcî mürettib matlûb olan yüz elli mihâr-ı şitrâkımın (?) yerlü yerinden ihrac ve müşârün-ileyh tarafına irsâli bâbında bundan 'akdemce emr-i şer'îfim ısdâr ve irsâl olunmuş ise de şitrân(?) mezkûrenin henüz ihrac ve irsâli husûsuna şurû' ve mübâşeret olunmadığı tahkîkinizden şâhânem olmağla şitrân-ı mezkûre ordu-yı müşârün-ileyhde zahîre ve mühimmât naklî hizmeti ve hizmet sâîrede istihdam olunmak üzere mürettib olduğundan bu ana kadar (silik) ihzâr olunmayarak (...) olması rızâ-yı şâhânemin bil-vecde hilâfı olmağla bundan böyle bir an ve dakika te'hîri tecâvüz olunmayarak tamamen ve serien yerlü yerinden ve icâb-ı vakitde (silik) ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifet ve ittifâkıyla ber-vech-i tekmil serien

ve âcilen tedârik ve ihrâc ve müşârün-ileyh (silik) sevk ve irsâli hissesine kemâl-ı ‘îtina ve dikkat ve (...) irad ile (...) vakitden ve mücânebet olumak fermânım olmağın tekîd ve isti‘câl ı hâv’î iş bu emr-i âlişanım ısdâr ve irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde siz ki vezîr (silik) ve mevlânâ-yı ve kuzâtü’n-nüâb ve ayân ve zâbitân vesâir mûmâ-ileyhümâ keyfiyet mantûk emr-i şer‘îfîmden ma‘lûmunuz olduk da Haleb sancağından hava-yı olduğu kazâlardan mürettib olan (silik) zikr yüz elli mihâr-ı şitrân-ı mukaddem ve bu defa‘ sâdr olan evâmir-i şer‘îfîm mûceblerince serien â‘cilen yerlü yerinden ihrâc müşâr’ün-ileyh tarafına sevk ve irsâli esbâbının sera’t-ı istihsâline (silik) ve bila (silik) i’tina ve dikkat ve te’hîrini tecâvüz ile mestûl(?) ve muâteb olmakdan gâyta enkâya tevkî’ ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyurulduunuz hükkam şer‘îfîmle vardık da o bâbda vech-i meşrûh üzere şer‘ef-yâfte sudûr olan iş bu emr-i şer‘îf-i celil’üş-şan vâcibü’l-ittibâ‘ velâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn itâ ‘atmakrûn ‘amil olasız şöyle bilesiz ‘alâmet-i şer‘îf-i î’timâd kılasız tahrîren fi’l-yevmü’l-(...) şehr-i muharremü’l-harâm sene erba‘ ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 58

(...)

Şerîf-i meâb şer‘ef-nüvâb mevlânâ Es-Seyyid Mustafa efendi kâm-yâb ba’del(...) inhâ olunur ki bervech-i mensûb mutasarrıf olduğu Antakya kazâsının umûr-ı niyâbet şer‘isi iş bu sene erba‘ ve erba‘in ve mieteyn ve elf şehr-i Rebî-ul-evâil guresinden kemâ-fî-s-sâbık (...) olunmuşdur gerekidir ki gur-re-i merkûmeden (...) zabt edüp beyn-el-ahâli icrâ-yı ahkâm-ı şer‘ ali birle vukû‘ bulan mevtâ askere muhallefâtını tahrîr ve terkîm ve terkîm ve beyn’el-verese bil-feriza-i tevzî‘ ve taksîm eyleyüp cânib-i şer‘ (silik) cevâz göstermeyesiz
(...) Es-Seyyid Mustafa
(...) Antakya

BELGE : 59

Koyun ve arpa içûn gelen emr-i ‘âlî sûreti

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü’l-‘âlim müddebbiru’l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû’l -sâkıb mütemmim mehâmmü’l-enâm bâr-râyü’l-sâib cumhûr bünyânü’l-devlet ve’l-ikbâl meşîrûn erkânü’s-sa‘âdet ve’l-iclâlü’l-mahfûfun bi-sandık ‘avâtıfı’l-melik âlâ ‘ali hâlâ Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ iclâlen ve iktizâ kuzzâtü’l-müslimin evvel-i velâtü’l-mevhiddin ma‘âdenü’l-fezâil râf’-i

ilâm'üş-şer'if ve-d-dîn vâris-i ulûmu'l-bünyânü'l-mürselin el-mahsûsa mezîd-i 'inâyetü'l-melik mevlânâ Haleb kâdisı zîdet fezaile ve mefâhirü'l emâsil ve'l hükkâm ma'âdenü'l-fezail ve'l-keîâm Haleb sancağında vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân ve zâbitân voyvogan ve iş erleri zîde kudrehûm (silik) ref'-i hümayûn ve asl ma'lûm ola ki hala Erzurum valisi ve şark cânibi ser askeri destûr-ı mükerrrem (silik) ve muhterem nizâmü'l-'âlim sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Said Galib paşa adamallah-ı teâlâ iclâle cem' eden asâkirin ta'yînâtları lâzimesi içün iş bu iki yüz kırk dört senesine mahsûbâ ignâ'mın mihriresi üçer gurûş ve sağıran beher keyli ma' nakliye yigirmi beş pâre fiyat ile Haleb sancağının hâvî olduğu kazâlardan mübâyaa si mürerttib ve matlûb olan yigirmi bin keyl-i şa'ir ve beş bin resm-i ignâ'mın ali hâl yerlüyerinden cem' ve tahsîl ve ordu-yı mezkûre sevk ve tesyîr ve müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûre teslîmi bâbında bundan 'akdemce emr-i şer'îfim ısdâr ve tesyîr olunmuş ise de şî'ar ve ignâ'm mezbûrenin henüz tahsîl ve te'diyesine husûsuna şurû' ve mübâşirat olunmadığı tahkîkinizden şâhânem olmakdan nâşî şî'ar ve ignâ'm merkûme ordu-yı mezkûrede asâkir ta'yînât rûzmede içün mürettib olub maâz-Allah u teâlâ vaktiyle erişemediği sûretde asâkir-i (...) mezkûrenin müteferrik ve perişan olmalarını müceb olacağına ve bu cihetle bir an ve bir dakika te'hîr ve tevkîfi tecâvüz olunur mebnî olmadığına ve bu defa' sâdr olan evâmîr-i şer'îfim müceblerince şa'ir ve ignâ'm mezkûrenin siz ki vesâir müşâr ve mevlânâ ve kuzzâtü'n-nüâb ve â'yân ve zâbitân voyvogan ve vecde memleket mûmâ-ileyhümâ siz bir danesi geriye kalmayarak ve infihâm ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetleriyle ber-vech-i tekml yerlüyerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden seriâ' ve acilen tedârik ve tahsîl ve ordu-yı merkûme sevk ve tesyîr ve müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûre teslîmi husûsuna kemâl-i acele ve şikâb ve te'hîrini tecâvüz ile müzâhere muvâhene itâb olmakdan begâyet ve ictinâb eylemeniz fermânım olmağın tekîd ve istimecâli hâvî iş bu emr-i 'âlîşanım ısdâr ve irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde balada tafsîl ve beyân olduğu üzere keyfiyeti mantûk emr-i şer'îfimdenden ma'lûmunuz olduk dan şa'ir ve ignâ'm mezkûrenin ba'd-ı ezîn bir an ve bir dakika te'hîr-i tecâvüz olunmayarak ve iğrâd ile imrâr-ı vakit kılınmayarak mukaddem ve bu defa' sâdr olan evâmîr-i şer'îfim müceblerince serien ve acilen yerlüyerinden tedârik ve tahsîl ve ordu-yı merkûme sevk ve tesyîr ve müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûre teslîmi husûsuna bezl cell-i hizmet ve mezîd-i î'tinâ ve dikkat ve hilâf rızâ-yı hareket-i ictisâr ile hareket-i vukû' götürülmemesi emrine sarf (?) müsâraat eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyurulunuz hükkam şer'îfimle (boşluk var) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan iş bu emr-i şer'îf alîşanım mazmûn birle 'amil olası şöyle bilesiz alamet-i

şer'îfîm itimad kılasız tahrîren fi'l-yevm'üs-sebt şehr-i muharremü'l-harâm sene erba' ve erba' yn ve mieteyn ve elf.
Kostantiniyyeü'l-mahrûse

BELGE : 60

Mûceblerince Buyuruldu

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü Hacı Hüseyin Ağâ zîde mecdehû şerîf-i meâb Antakya nâibi ve müftüsü faziletlü efendiler zîde 'ilmehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran silahşorân hassâdan kazâ-i mezbûr a'yânı 'izzetlü Süleyman Ağâ vecde kazâ vesâir iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki şark cânibi ordusunda istihdâm olunmak üzere eyâlet-i Haleb yüz elli tımâr-ı şitrânın(?) tedârik ve irsâlini nâtık başka ve yine hazret-i (silik) içûn eyâlet-i merkûmeden yigirmi bin keyl-i İstanbulu şa'îr ile beş bin resm-i ağnâm dâîr başka (silik) olan iki kıta' evâmîr-i 'aliyye Haleb mahkemesinde lediü'l-kırâta birer kıta' sûretleri ihrâc ve irsâli olunmuş ve keyfiyet-i hala sûret ma'lûmunuz olacağı vecihle bu husûs ûmûr-ı deyniyeden idüğünden icrâsı cümleye fariza-i hâlimden olmak olmağın derhâl matlûb buyurulan şitrân ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla 'alî vecde tevzî' ve taksîm olundukda Antakya kazâsı hissesine otuz sekiz nehâr-ı şitrân isâbet etmekle fukarâya sehv mûceb olacağından bedlâ tanzîmiyle beher (silik) dört yüz gurûş dan bahalarını serien irsâl ve tesyâr e mübâderet ve matlûb buyurulan şî'malden dört bin yedi yüz elli keyl İstanbul'u şair ve ağnâmına dahî yedi yüz yigirmi beş ağnâm isâbet etmekle bir mantûk irâde-i seniyye bir kıdem akdem ve tedâriki ile irsâli husûsuna mezîd-i sıhhi ve gayret eylemeniz bâbında ber-mûceb evâmîr-i aliyye dîvân eyâleti Halebü'ş-şehbâ'dan iş bu buyuruldu isdâr ve (silik) 'izzetlü Ahmed Ağâ ile tesyâr olunmuşdur yine teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfindan hazır mücânebet eyleyesuz deyü.

Fî 21 Şevvâl, sene 44

BELGE: 61

Sâdrü'l-mersûnû'l-meta' el-vacibü'l-kayyûl ve'l-akbâ' ali şeyh ve ihtiyarına karye-i Filincâr şahvân ûlûmen ane lâzım ahzâ etrafına lâcel ba'z sual ve cevâb kapu sol mersûmuna şeyhü'l-karye tecîb-i seneü'l-ihtiyâriye isneyn selâse ve serie'en tahzır ve'l- tarafına min-i gayr nâ-hayr vela ihmâl ma' râfî'-i mübâşirü'l-ma'în ve'l-mürsel fî senâen 'ali isdârına hezâel-buyuruldu divân-ı eyâlet-i Halebü'ş-şehbâ ve 'ayûnâ râfî' sofracı başına Hasan ağâ in-

şâ'-Allah u teâlâ ve itlâ 'akîm 'ali fehvâ fethatmaduh (?) teâmülü em-vacibe ve tahzîrvâm hareke gayet emhezîr min hilâfa deyü.

BELGE : 62

Kilis ahâlisinden Şilteli Oğlu Mehmed Efendinin 'afv ve itlâf buyuruldu sûreti

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâ-i Antakya'da mütesellimimiz 'izzetlü Hacı Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ve şer'iat Antakya nâibi fazîletlü efendi zîde 'ilmehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran kazâ-i mezbûr ayân ve vecde feza vesâir iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki ba'z ma'beyn bundan akdem ba buyuruldu Antakya'ya (silik) kılınmış olan Kilisli şilteli oğlu Es-Seyyid Mehmed efendi el-hâlete olunmuş ve (silik) husûsı bu defa' ba'z zevât-ı kerâm tarafından rica ve iltimâs olunmuş olduğunda mûmâ-ileyh fî-mâba'd Haleb'de kendü haliyle olmak şartıyla vâka'sı afv olduğu ma'lûmunuz olduk da (silik) tahliye eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan buyuruldu ısdâr tesyîr olunmuş yine teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesuz deyü.

BELGE : 63

İşâa't tezkîre-i dîvân sûreti

Şer'iat-ı şîâr Antakya kâdısı fazîletlü efendi zîde 'ilmehû ve me'zûn fakahetli efendi zîde fazlehûm ve iftihârü'l emâcid ve'l-ekrem silahşorân şehr-i yârından mütesellimi sa'adetlü el-hacı Hüseyin Ağâ dâm mecde ve kâim-makam (silik) siyâdetlü efendi zîde şer'ef-yâfte ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran vecde ahâli ve zabitân ve umûmi iş erleri ve söz sahibleri zîdet makadrehûm minhâmızdır ki iş bu ferhûnde mâh-ı Rebî-ül-evâsilinin yigirmi bir günü vâki' olan tevcîhât-ı hümâyûnda Haleb eyâleti devletlü 'inâyetlü veli

BELGE : 64

Ayn-ı asl ahâlilerinden olub Hicâz'dan 'avdetinde fevt olan Antakya'da Hacı Hüseyin bin 'Abdullah tam mütevefânın zahîrde vâris olmayub tezkeresi ma'rifet-i şer'-i şer'îf ve 'atûfetlü mütesellim ağâ ve Emin beytü'l-mâl ma'rifetiyle tahrîr ve terkîm ve sevk sultâniye ba(...) ferhat olunub vasisi olan bin Hüseyin nâm kimesneye teslîm olduğu ve

(silik) hayatına hükm-ü şer‘ihü’l-hak olduğu lediü’ş-şer‘ül-enverde her ve nemâyan olunduğu
hurure-i fi evâil şehr-i recebü’l-ferd sene erba‘ ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

keten entâri müsta’mel, aded 1, gurûş 250

Ahmediye, aded 5, gurûş 85

Ağâ baki, aded 1, gurûş 69(...)9

Yaşmak, aded 1, gurûş 12

Yaşmak, aded 1, gurûş 25

Ağâ baki, aded 4, gurûş 90

Alaca dob, aded 2, gurûş 45

sarık, aded 1, gurûş 7,5

kefen dob, aded 2, gurûş 26(...)9

kefen dob, aded 3, gurûş 32

(silik), aded 1, gurûş 15

tesbih deste, aded 4, gurûş 7,5

tesbih deste, aded 1, gurûş 7,5

filcan, aded 14, gurûş 10

tesbih, aded 1, gurûş 3

kılinc, aded 1, gurûş 150

tarak, aded 14, gurûş 12

şal, aded 1, gurûş 23

tarak, aded 16, gurûş 14,5

tesbih, aded 1, gurûş 1,5

şal, aded 1, gurûş 3

beygir râs, aded 1, gurûş 210

(silik), gurûş 25

tencere, aded 1, gurûş 6

yağ (...), gurûş 50

hurc, aded 1, gurûş 3

zemzemiye, gurûş 17

zemzemiye, gurûş 6

(...), aded 2, gurûş 28

silahlık, gurûş 20

yağmurluk, aded 1, gurûş 17(...)

ok, gurûş 6
 (...) aded 90, gurûş 475
 cihâriye, aded 9, gurûş 215
 ok gurûş 9
yekûn 1722(...) 3

dîvân-ı müsbet, gurûş 25
 kira, gurûş 72
 techîz ve tekfin, gurûş 88
 dalaliye gurûş 23
 resm-i kısmet ve teslim ağâ, gurûş 170
 kâtibeye gurûş 10
 hadâmeye mahrûseye, gurûş 20

yekûn
 1289(...)3 sıhelbaki' teslim

BELGE : 65

Kıdvetü'n-nûâb el-teşrî'n hala Antakya kadısı nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve (...) me'zûn bala kifâyetli efendi zîde 'ilmehû ve mefâhirü'l emâcid ve'l ayân bu defa' medine-i Antakya'ya mütesellim nasb ve ta'yîni olunan silahşorân hassâdan 'izzetli el-hacı Hüseyin Ağâ ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran silahşorân hassâdan ayân 'izzetli Süleyman Ağâ zîde kudrehûm ve kâim-makam nasibü'l-eşref siyadetli efendi zîde şer'ef vesâir vecde ayak ve iş erleri umûmen inhâ olunur ki iş bu beyân iki yüz kırk dört senesi mâh-ı recebü'l-evvelinin yigirmi yedinci gününde Halebü's-şehbâ eyâleti devletli 'inâyetli ve İbrahim paşa efendimiz tevcib buyurulub ve müşârün-ileyh efendimiz hazretleri ordu-yı hümâyûnda bulunduklarından Haleb eyâleti mütesellimliği ba fermân ûhde acizânemize ahal ve tefvîz buyurulmuş olduğu hasebiyle gerek (silik) ve gerek kazâsında kâin raiyetin tahsîl-i esbâb ve vesâil ve rahatları ve idâre-i ûmûr ve masâlhalar için bir mütesellim nasb ve ta'yîni lâzım haliden olduğundan teslim-i sâbık mûmâ-ileyh Hacı Hüseyin Ağâ sadâkatkâr ve (...) ve ahâlinin muhtarları bu zât olduğundan Antakya mütesellim ağâyı mûmâ-ileyh ahale ve tefvîz kılınub ve siz ki ağâyı mûmâ-ileyh (...) irsâl olunmuşdur vusûlünde (...) ile (...)ve meçûl ve mantûr olduğu (...) nazara vecde kerâm belde ile (silik) belde ve fukarâ-yı ra'iiyyetin emin ve

rahatları esbâb ve vesâilinin istihsâl-ı ve istikmâl ine ve mühimmâtına ve mürettebât-ı seferiyeye ve matlûbât sâîrenin yerlû yerinden tahsîl ve irsâline ve Süveyde'ye ve Keseb İskelelerin muhâfızları ve mürettib asâkirin Hüsn-ü istikâmetleri ve ednâ-ı kusûr ve (silik) mezîd-i î'tinâ ve dikkat ve teşmîr-i sâka gayret ve hamiyet eylemeniz bâbında tezkîre-i dîvân-ı tahrîr ile (silik) ve tesyîr olunmuşdur gerekdirki ber-vech-i meşrûh 'amil ve hareket eyleyesuz.

Kuzzâtü'l-müslîmin evveli velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil ve'l-ta'yin refâü'l-ilâm'üş-şer'îf ve-d-dîn vâris ve 'ulûmu'l-bünyânü'l- mürselin mezîd-i 'inâyetü'l-melik mevlânâ Haleb kâdısı zîdet fazlehûm mefâhirü'l emâcid ve'l-kerim (silik) mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l-dâim dergâh-ı ma'lûm kapucubaşlarından ve Haleb

BELGE : 66

Asitâne-i Haleb'de Civelek zâde İbrahim Ağâ'nın terekesinin tahrîri için Antakya nâibi faziletli Es-Seyyid Mustafa Efendiye hatt-ı virûd-ı emr-i 'âlinin sûreti

Kıdvetü'l-ilmehû el-mahfûfun mevlânâ Antakya nâibi Es-Seyyid Mustafa zîde 'ilmehû tevki' ref'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki kazâsı sâkinlerinden iken bundan akdem vefât eden Civelek zâde İbrahim nâm mütevefânın tahrîren terekesi mevât-ı mahsûsa kismet-i askeriyede binâen tahrîr husûsu ilamü'l-ilmen (...)mezîd-i 'inâyetü'l-melik ala ali bil-fa'l Anadolu kazaskerim mevlânâ Ali paşa Es-Seyyid Ali Rızâ adamallah-ı teâlâ fezâil tarafından (...) sipariş ve emekdarlarından iş bu Dârende-i fermân-ı hümayûn zîde kudrehûm ma'iyetin ta'yini olmuşdur gerekdir ki mütevefâ-yı mezbûrun (...) olan bil-cümle tezkeresini merkûm ma'rifetiyle tahrîr ve tarkîm beyne'l-verese bil-fârizâ-i şeri'ye tevzi' ve taksîm ve eğer bundan akdem tahrîr olunub resm-i kismet ahz olunmuş ise de dahî kirar-ı eshâbınadır ve mücerreden tahrîr ve tarkîm ve beyne'l-verese bil-fârizâ-i şeri'yeye tevzi' ve taksim ve tarafında iktizâ eden da'vâ-yı şeri'yesine birinci şerî' istimâ' ve hâsıl olan rûsûm-ı ve harc ba'de'l-ihrac (...) defteriyle emekdar merkûme teslim ve taraflarına irsâl ve isâl eylemek için (...) müşârün-ileyhin tarafından mihürlü mektûb verilmekle ber-mûceb mektûb 'amil olunmak fermânım olmuşdur buyurduğu hakim-i şer'îfimle merkûm vusûl bulduk da bu bâbda sadır olan emrim ve mevlanâm müşârün-ileyhin tarafında verilen mihürlü mektûb mûcebince 'amil ve hareket edüp hilâfına rızâ ve cevâz göstermeyub mazmûn emr-i şer'îfimle 'amil olası şöyle bilub 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren evâil-i şehir-i zi-l-ka'de şer'îf sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 67

**Asitâne-yi ‘aliyyeden Civelek zâde İbrahim ağânın terekesi tahrîr içûn Antakya
nâibi faziletlü Es-Seyyid Mustafa efendiye hitâben virud eden emr-i âlînin sûretidir**

‘İzzet-meâb şer‘-i intisâb Antakya kazâsında nâibü’şer‘ olan mevlânâ Es-Seyyid Mustafa efendi kâtibi badel(...) inhâ olunur ki kazâ-i mezkûr sâkininden iken bundan akdem fevt eden Civelek zâde İbrahim nâm mütevefâ-yı tahrîr mezkûresi husûsi mevâdd-ı mahsûsen kismet-i askeriyeden olduğuna binâen tarafımızdan cenâbınıza ihâle ve tefvîz ve maiyetinize Hüseyin Ağâ ta’yîn ve irsâl olunmuşdur gerekdir ki vusûlünde mütevefâ-yı mezbûrun kazâ-i mezkûrde vesâir mahallelerde olan bil-cümle ve imvâl ve eşyasını ağâ-yı merkûm ma‘rifetiyle bir nâm şer‘ tahrîr ve tarkîm ve beyn’el-verese bil-fârizâ-i şer‘iye tevzî‘ ve taksîm eyleyüp eğer bundan akdem takrîb tahrîr ve tarkîm ve resm-i kismetî ahz olunmuş ise de kebr ve eshâbınadır ve teslîm mücerreden tahrîr ve tarkîm ve beyn’el-verese bil-fârizâ-i şer‘iyye tevzî‘ ve taksîm ve zımnında vâki‘ olan dâva-yı şer‘iyyeyi istimâ’ ve râiyet birle hâsıl olan resm-i kismet (...) badel-ihrâc (...) defter müfredâtıyla ma’aen ağâ-yı merkûm teslîmen tarafımıza irsâl ve isâle mezîd-i ihtimâm ve dikkat eylesesuz ve’l-islâm

BELGE : 68

Vecde ahâlidenden olub bu defa‘ Haleb eyâletine mütesellim nasb ve ta’yîni kılınan katar ağâsı İbrahim paşa ve ağâ-yı dâm mecde ve mefâhirü’l kuzzât ve’l-hükkâm ma‘âdenü’l-fezâil ve’l-keâm eyâlet-i merkûmede vâki‘ vesâir kazâların kuzzâtü’n-nüâb zîdet fazlehûm tevki‘ refî‘ hümâyûn vâsıl olacak ma‘lûm ola ki bu defa‘ Şâm-ı şer‘îf eyâletiyle mîr haclık cism-i Haleb valisi sadr-ı esbak mu’âzzâm meşîr-i nizâmü’l-’alim vezîrim Mehmed Emin Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ ‘ûhde eşhâline tevcib ve tefvîz kılınarak mahal olan Haleb eyâleti Doluca muhâfız sâbık (silik) mu’âzzâm meşîr nizâmü’l-’alim vezîrim Mehmed Emin Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ iclâliyle iş bu sene-i mübârekde Rebî-ül-evvelinin yigirmi yedinci gününde tevcihen ve ahsen hümâyûnum olmuş olub ihlâle hezâ müşârün-ileyh ve düşman ordusunda gazâ ve ile meşgûn almakdan nâşi eyâlet-i mezkûreye zabt u rabt memleket ve ittihâd ve def‘ ü ref‘ erba‘b-ı fesâd (silik) ve sıyânet-i ahâli ve fikrâ ve maddelerine husûsıyla mehâmm lâzımına ihtimâm-ı devlet-i âliyyemi tesviyeye zâhir eye mütesellim nasb gelerek kapucubaşı mûmâ-ileyh o saf mezkûre ile iktizâ-ı mebnî mütesellimenin mezbûrede ûhdesi ihâlesi husûsuna irâde-i seniyyem taalik idub ol-bâbda hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn sıhlî her bir ay sudûr olunmak olmağla mantûk-ı matbuğu üzere zabt u rabt memleket ve himâyet

ve sıyânet fikra-yı raiyet maddesine ve mihâc (silik) eyâlet-i merkûmede (...) vesâir devlet-i âliyyemin dahî rızâ-ı te'diye ve tesviyesi husûsuna sarf ve su' ve mukadderat ve her halde şer'îât-ı (...) ve ahâli-i ve fukarâya bir güne talim ve tasaddî ve vukû'ndan itibaren ederek taraf-ı eşraf pâdişâhânem içûn cümleden isticlâb da'vet-i hayriyeye sarf-ı rûyet eylemeniz fermânım olmağın tahsisâtı emr-i şer'îfîm ısdâr olmuşdur imdi bir minvâl muharrer mütesellimlik mezkûru ber-vech-i matlûb zabt ve irâde-i mübâderet birle müşârün-ileyh tarafına 'âidât ve tarih merkûmdan ahz ve kabz ederek defteriyle müşârün-ileyh te'diye ve teslîm mübâderet eylemek pâdişâhânem ederek ma'lûmun olduk da bir minvâl muharrer 'amil ve hareketle lâzımen kâr-güzârî ve sadâkâta ve bezl ve sû' ve kudret-i ve hilâfına tecâvüzden tevkî' ve mübâadet eyleyesiz siz ki mevlânâ-yı kuzzâtü'n-nüâb mûmâ-ileyhümâsiz mazmûn emr-i şer'îfîm siz ki dahî olarak mütesellimlik tarih-i merkûmdan kapucubaşı mûmâ-ileyh zabt ve müşârün-ileyh İbrahim Paşa'ya zâc' olan (...) olageldiği vecihle ahz ve kabz itdirub mütesellimlik ûmûruna icrâda dahîl ve tevzî' etdirilmemek bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur vusûlünde bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'âlâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fî evâhir-i şehri (silik) ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 69

Destûrun mûkerrem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun orta kolu emin vesâiriyle nihayetle varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûrü'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ihtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ihtişâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l-a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ûlâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i i'lâmü's-şerif ve-d-dîn vârisû ulûmü'l-enbiyâ-î ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil kuzzâtü'n-nüâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî'-i ref'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki; bir (...) velât-û hükkâm voyvodan ve 'âyan kendülerine mahsûs olan 'âidât ve (...) 'adem-i kanâat birle zeyr-i evâdlarında olan kazâlarında tekâlif-i (silik) ve matlûbât mîrîye ve mürettebât-ı seferiyeden

mâa'dâ (...) içün fukarâdan müceb akçe almak ve aralıkda siz ki asl ve esnâ ve kabâhat ile fukarâ ra'yyetinin çift ve çubuk ve duvarlarını sattırarak kendülerini tahrîm ve takrîm eylemek misüllü hilâf-ı şerîa't gar ve magâir hareket-i ictirâ' eyledikleri tahkîk olunduğuna binâen ba'd-ı velât-û hükkâm voyvodan ve 'âyan kendülerine mahsûs olan 'âidât kadimeye kanâa't birle tekâlîf ve mürettebât-ı sâireden başka kendü nefesleri içün bir akçe ve bir hab almak ve bir kimesnenin ve kabâhati vukû'unda harb ve takr'îr ve had ve kısâs lâzım gelen ahkâm şer'î'yesine ise icrâ olunub bir akçe cerîm alınmamak tenbîhatına dâîr balâları hatt-ı hümâyûn (...) pâdişâhânemle muvaşşah Anadolu ve Rum ilinin ücra kollarına mufassâl ve meşrûh sâdr ve tesyîr kılınmış olan emr ve celîle mülûk-ânemin mal-ı (...) baz'ı mağûlerini kendü merâm-ı maksadat encâmılarına göre tağîr ve ta'rîf ederek fukarâ-ı kefâen tekâlîfden ma'âf kılınmışdır deyü bir takım dâll kimesneleri taglît ve î'fâl ile matlûbât-ı mîrîye ve mürettebât seferiyenin ta'tiline bâis ve bâdı oldukları bu defa' bil-ahbar vâsıl şehri-yârenem olan fukarâ ve hilâfete semâtı mülûk-ânem cenâb hâlîku'l-berâbâ olmak melâbisiyle kâfi mezâlim ve te'diyetden himâyet ve sıyânet leri mezîd-i mükerrem pâdişâhânemde matlûb ve mültezim olduğu misüllü mürettebât devlet-i âliyye saltanât-ı seniyyemin dahî te'hîr ve ta'tilinden ve (...) ehm ve elzem idüğü zâhir ve cem' zamanda o mahsûs ile devlet-i âliyyemin taraf taraf der-kâr olan böylece meşguliyet hengâmında mürettebât-ı seferiyenin ta'tiline cesâret gayr-ı uygunsuz ise keyfiyet olduğundan ba'd-ı zen dahî bu misüllü muhtarı ile bir mahalde tekâlîf-i mühimmat ve mürettebât-ı devlet-i âliyyemin ta'tîl ve te'hîr kılındığı haber olunur ise bil-tahrat cesâret edenlerin icrâ-yı te'dîblerine ibtidâr olunacağı ve baher olmakdan nâşı siz ki vüzera-yı müşâr ve mîrîmîrân mevâlî-i kuzâtü'n-nûâb vesâir mûmâ-ileyhüm bir vusûl emri-i şer'îfimde keyfiyeti zeyr-i hükümet ve idârenizde kâin kazâ ve kasabât kara ahâlisine ifâde ve tebyîn ile kazâlarınızdan mürettib olan matlûbât mehâmm-ı seferiyeye ve tekâlîf-i (silik) her ne ise cümlesini yerlü yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden tamamen ve kâmilten ve tahsîl ve mahallerine 'itâ vasıtasıyla mübâderet ve bundan böyle o misüllü hilâf-ı rızâ gelen ibtidâr edenler olur ise icrâ-yı te'dîbler içün asm ve şehretleriyle keyfiyeti der-sa'âdetime tahrîr ve işâret eylemeniz fermânım olmağın tenbîhen mahsûsa iş bu emri-i celil-i kadrim ısdâr ve hassam hissikablerinden(?) kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân Es-Seyyid Mehmed Emin zîde mecde ile tesyâr olunmuşdur imdi vusûl-ü emri-i şer'îfimde keyfiyeti bil-cümle ahâlinin mezkûr emr ve tenbihât mülûk-ânem muktezâsı üzere 'amil ve hareket bil-ittifâk bundan akdem ve dikkat eylemeniz irâde-i 'aliyyem muktezâsından idüğü ma'lûmunuz olduk da ber-vech-i meşrûh 'amil ve harekete memleket-i ve fukarâ-yı ra'yyetden ziyâdesine ahz ve tahsîlinden begâyet ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyurulunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte sudûr olan fermân-ı

vâcibü'l-ittibâ' velâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eylesuz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılâsız tahrîr fî evâsıt -i şehr-i zi-l-ka'de şer'îf sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

(silik)

BELGE : 70

Vüzerâ-yı 'azâm ve mîrîmîrân ve sefer-i hümâyûna râhiyye olan süvârilere yem ve yiyecek verilmesi husûsu için

Destûrun mükerrrem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-'âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun orta kolu emin vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûrû'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ıhtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ıhtişâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l- a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ûlâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i i'lâmü'ş-şerif vârisû ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm kuzzâtü'n-nûâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki; bir (...) ba'z vüzerâ ve mîrîmîrân mensûbları cânibine 'azimetlerinde ve hadem ve mübâşirin dahî savb-ı me'mûrlarına iyâb ü zihâblarına esnâ-yi râhde uğradıkları kazâlardan yem ve yiyecek ahz ile bila müceb fukarâya yad oldukları kılındığına mebnî fî-mâba'd mürûr ve ubur eden vüzerâ'-yı mîrîmîrân ve mübâşirân yem ve yiyeceklerine dâir kendülerine lâzım olan şeyleri akçesiyle alub ahâli ve fukardan bir sudan başka mutâlebe olunmaması ve kazâlar tarafından dahî 'îta olunmaması mukaddemce Anadolu ve Rumelinin ücra kolları ısdâr ve tesyîr olan evâmir-i 'aliyyem ile tenbîhe ve te'kîd kılınmış olduğundan müceb ve muktezâsını icrâ olunmakda ise de (silik) sefer-i hümâyûn neferât makrûn pâdişâhânem tahkîkine Anadolu ve Rumeli câniblerinden muharrer farîza-i gazâ ve cihâd içün gazâ ve cihâda sevk ve ta'yîn kılınan vüzera ve me'mûrun ve asâkirin esnâ-yi râhde yem ve yiyeceklerini kendü akçeleriyle almaları gayr-ı caiz ve mukaddemce eden irâde-i seniyyem vakt-i vusûl fukarâtın (...) ibâret olub bu misüllü gazâtün hududuna ısdâr ve herkes (...) eder ki emr-i bâr-ber olmakdan nâşı mezkûr müşâr ve mîrîmîrân ve havâlisi ve kazâlar ve nûâb mûmâ-ileyhüm vusûlu emr-i şer'îfde keyfiyet zeyr-i hükümet ve idârenizde kâin olan kazâ ve kasabât ve ta'yîni ile bundan

böyle sefer-i me'mûr ve ta'yîn kılınan vüzera-yı mîrîmîrân vesâir me'mûrun ve asâkirin (silik) olur ise olsun esnâ-yi râh kazâların lediü'l-virur birer gecelik iktizâ eden yem ve yiyeceklerin 'itâ ve ferdâsı ileriki kazaya sevk (silik) olunmuş husûsuna mezîd-i akdâm ve mübâderet eylemeniz fermânım olmağın tenbihen ve akdâmen mahsûsen iş bu emr-i celilü'l-kadirim ısdâr ve hassam (silik) kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân Seyd Mehmed Emin zîde mecde ile tesyîr olunmuşdur imdi balâda beyân olunduğu vecihle bundan böyle sefer-i ta'yîn kılınan vüzera-yı mîrîmîrân ve me'mûrun ve asâkirinden esnâ-yi râhde taht-ı hükümet ve kazâlarınıza dâhil olunub birer gecelik lazım gelen yem ve yiyeceklerin 'itâ ve ferdâsı illerdeki kazaya sevk ve esr olunması ve bu vesile sefer-i hâvi olunanlardan mâa'd-ı şuna buna mücâneen nesne ahzıyla fukarâ-yı ihdâr olunmaması husûsuna bil-infâk-ı mezîd-i akdem ve dikkat eylemeniz (silik) pâdişâhânem idüğü ma'lûmunuz olundukda bir minvâl muharrer 'amil ve hareket ve inkâr ve emr ve irâde-i mülûk-ânemle îkâl muktezâ-yı ve sadâkat (silik) ve kudret ve hilâfından tevakkî ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn vesile 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fi evâhir-i şehri zi-l-hicce sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 71

Ehl-i İslâmın üzerine lâzım gelen sefer-i husûsı içün bir kıta' emr-i âlî sûretidir

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun orta kolu emin vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûr-ı'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ıhtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ıhtişâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l-a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ulâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'i i'lâmü's-şerif vârisü ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l-kuzzât ve'l-akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-ikelâm kuzzâtü'n-nüâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî-i ref'i-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki; ma'lûm olduğu vecihle Rusyalunun evveli ve ahîri din devlet-i âliyye-i Muhammediye hakkında der-kâr olan

husûmetini icrâ-yı mukarrem olmak üzere Rum milleti (...) tahsîli dâiye kâside ile izhâr eylediği ve isrârı olunacak ‘umûm-ı millet-i islâmiye-i ‘ilm kurduğu sû-i kasd ve ihânet-i dâiyesinden nâşî olarak yağtı bunun üzerine i’lân-ı harb ettiği halde evvelkiler gibi hudûd-ı memleket da’vâsı olmayub müceddeden mebyîn gavgâsı olacağından Rumeli ve Anadolu’da kâin ekseri bilerek vecde ve ayânları ve Arnavâluk hizân ve mîrîmîrânları fevc fevc der-sa’âdetime celb ve da’vet ve Rusyalunun şer‘en gazâ ve mütevellî bir vecihle ca’iz olmayân tekâlifle kerimesi ba keyfiyeti kendülerine i’lân ve işâât olunarak bir muktezâ-yı diyânet ve hamiyet umûm-i millet-i İslâmiye beyninde (...) ‘akd ve te’sis olunan asul ittihâk ve ittihâd üzere icâb ve iktizâ sına göre mecdeden mahrûsa-i şâhânemden tezâhirde(?) külliyyetli asâkir-i İslâmiye-i tertîb olunduğundan başka aylar ve alâ iktizâ on iki yaşından yetmiş yaşına kadar mecmûa-i ahâli islâm ayaklanub cihâd-ı fî-sebîl-illâh farîzasını icrâyâ kıyâm etmek üzere cümle tarafından ‘alfü’l-’umûm taahhüd olunub yine memleketlerine olunmuş ve cânîb-ü saltanât-ı seniyyemden dahi tedâbir lâzımıye teşbis ile avru seraskerliği halâ hirârının bir vukûca ile sancakları mutasarrıfı (silik) mûkerrem meşîr-i mu’âzzâmü’l-’âlim vezîrim Hüseyin Paşa adamallah-ı teâlâ iclâliye ihâle-i ta’viz ve Tuna Boyuna ve şark cânibine ve Akdeniz ve Karadeniz sû ahâline vesâir mahal ve mevâki’-i muktezâ-yı iktizâbına göre serasker ve me’mûrlar ve eşkar zafer beygirler ta’yîn kılınmış birî rüyâlu mâh-ı Şevvâl, şerifin yigirmi üçüncü günü (silik) tecâvüz ve memlekte begayete dâhil ile ilân-ı harb eylediği hala Silistire valisi ve Tuna cânibi seraskeri destûr-ı mûkerrem meşîr-i mefhûm-ı nizâmü’l-’âlim vezîrim el-hâcî Ahmed Paşa adamallah-ı teâlâ iclâle tarafından beyân-ı ve iş’âr olunmuş olduğundan başta şeyhü’l-islamına sâbık ve esbak islâm ve sudûr-ı kerâm ve îlmâ-yı ‘ilâm (...) devlet-i âliyye-i (...) ile gadr olunan meclis-i şûrâdaları el-müzâkere Rusyalu millet-i İslâmiyenin düşman tâbî’si olduğu evveli ve ahîri yetmiş ve bu defa’ dahî bu vecihle memâlik-i mahrûseme tecâvüz ve tahatti ile bil-fi’l ilân-ı harb ve izhâr (...) eylemiş olduğuna mabeyn taraf-ı saltanât-ı seniyyem dahî ‘avt ve ‘inâyet hazret-i bâriye tevkil ve agmâd ve imdâr revhâniyyet (...) ve iş eri ile mukâbiline levâzımının (...) kıyâm olmak ve kâfen ahâli-i İslâmiyenin başdan levâzım ittifâk ve ittihâd-ı tekbîr ve te’kîd ederek ‘âlî ve küçük ve büyük cümleten din mabeyn (silik) hane-i mazmûn sarf ile çalışmak lâzımgeleceği taraf-ı şer‘-i şer‘îfden beyân olunmuş olmak hasebiyle bir muktezâ-yı şerîa’t-ı muhızra senâyyenin tevkîf Allahu teâlâ tedâbir lâzımen gazâ ve cihâda mübâşer‘et olunarak derhâ ordu-yı seraskeri müşârûn-ileyhe beyân ve süvâriyi çavuş muhrin ile Tuna tarafına ihrâc ve iğrâm olunmuş ve Rusyalunun bu günlerde hudûd-ı şarkiyeye dahî tahtı ve tecâvüz eylemesi malhûz olduğundan hala Erzurum valisi ve (silik) şark cânibi seraskeri sadaretimin destûr-ı mûkerrem meşîr-i mu’âzzâm ‘ül-nizâmü’l-’âlim vezîrim Es-Seyyid Mehmed Galib Paşa adamallah-ı teâlâ iclâle

ma'iyetine (...) cânibinden mürettib olan 'asâkir nasr-ı temâser (silik) harc muhatablarından (silik) ve ihrâc ve aceleten ve müsâraat serasker müşârün-ileyhe sevk ve irsâl olunmak üzere muktezâ edenlere mahsûs evâmir-i şer'îfîm ısdâr ve tesyîr kılınmış ve taraf taraf sevk ve ta'yîn olunan mevhibdin havâle (silik) olanların ve bu cihetle kalub mû'mîn ile etmeğe nevâ manzûr muzaffer olarak (silik) ve defa' (...) kendü başına (...) ise dahî ma'âz-Allah û teâlâ (silik) maslahat-ı (...) millet-i İslâmiye'nin aliü'l-'umûm din mabeyn kıyam-ı akdem gelur olduğuna bil-cümle mahallelerin on iki yaşından yetmiş beşine kadar gelen ahâli-i islâmı enkâ-yı farîzâ-i gazâ ve cihâda kıyam etme üzere heman hazır ve amâde olmaları esbâb ve vesâlinin istihsâli ve istikmâline mezîd-i sa'y ve gayret eylemeleri etrafiyla bildirilmiş olmakdan nâşî siz ki vüzerâ-yı müşâr ve mîr-i mîrân-ı -ı kerâm ve mevâli-i fihâm ve kuzâtü'n-nüâb (...) vesâir mûmâ-ileyhüm siz dahî keyfiyet-i taht-ı hükümet gaza eder ki bil-cümle kazâ ve kasabât ve kara ahâli islâmına ilan ve işâa't birle kazâlarınızda matlûb olan mürettebât-ı seferiye hemân 'alelacele tanzîm ve tesviyesine mezîd-i akdem ve gayret-i mükâfeten ehl-i ayân sıhhü'l-kalb mansûriyet gayre mevhibdin ve makhûriyyet î'dâ-yı din içün (...) salavat mağruhda da'vât (davetler)-ı Hayriye iştigâl ve eylemelerini cümleye tenbihe ve tebyîn müşâbih ve ilme dahî fezâil-i gazâ ve cihâd etrafiyla tefhîm ve telkîm ederek asl memleketçe mürettib ve matlûb olan asâkirden başka olarak memâlik-i mahrûsem sektesi olan ehl-i selâmın eşlerinden muktezâ-yı gayret deyniyeleri üzere muhâfâza-i me'mûru şevket-makrûn din mabeyn ve muharese-i memâlik-i müslimin içün kendü gevâhiş ve rızâlarıyla fî sebîl ile malen ve bedenen gazâ ve cihâda gitmek merâd edenleri (...) şark cânibi seraskeri müşârün-ileyh maiyetinde gazâ ve cihâd etmek üzere Erzurum cânibine (silik) ve iğrâm-ı akdam ve mübâderet eylemeniz fermânım olmağın 'ilâma ve ifhâmen mahsûsen iş bu emr-ı celil-ül-kadirim (silik) ve hasm hasekilerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed zîde kudre ile tesyîr olunmuşdur imdi (silik) mağrûrâne vâki' olan Duru hareketine nazaran bundan böyle müslüman olanlar ve din mabeyn gayretini Kürtler Havâb ve rahatı harâm bilerek ve dâmen gayreti (...) eyleyerek din mabeyn ve devlet-i âliyye (...) mal ve can fedasıyla ibrâz-ı gayret ve sadakat edecek mevsimler idüğünü zeyr-i hükümet ve idârenizde bulunan bil-cümle kazâ ve kasabât ve kara ahâli İslâmiyene ilân ve işâa't birle kazâlarınızdan evâmir-i 'aliyyemle mürettib ve matlûb olan asâkir ve zehâir ve mehâmm-ı sâire-i sefirenin çarçabuk tanzîm ve (silik) husûsuna mezîd-i akrâm ve gayret ve bil-cümle ehl-i islâm (...) mansûrbat asâkir-i islam ve mağruriyet (silik) din (...) encâm muvafakiyet (...) saltanât-ı seniyye-i ebd-i kıya'm içün da'vât-ı hayriyeye mavâzıt ve iştigâl eylemelerini cümleye tenbihe ve tebyîn i ve bil-cümle müşâyih ve ilme mescid ve muhafelde gaza ve cihâd dahî etrafiyla tefhîm ve telkîn ederek icâblarından fî sebîl mâlen ve bedenen gazâ ve cihâd

hevâhişin olanları şark cânibi seraskeri müşârün-ileyh ma'iyetine sevk ve iğrâm-ı mübâderet veled-i iktizâ ikâ-yı fariza-i gazâ ve cihâd tahsîl rûz ma'âd içün cümle mevhiddin dahî şimdiden mahiye ve tevâ seferiyeye nezl ve sa'î ve mazeret eylemeleri esbâb vesâirenin istihsâline bil-ittifâk mezîd-i akdâm ve dikkat eylemeniz katî muttalebe pâdişâhânem ve bu bâbda ağmaz ve rehâvet ve kusur ve atânet ber-vecihle câiz olmadığı ma'lûmunuz olduk da 'amil ve hareket ve inhâr emr ve irâde-i şâhânemle icrâ-yı muktezâ-yı fermân biray ve sadâkata bilâ-ittihâd mezîd-i sa'î ve gayret-i ve hilâfindan begayet tevkî ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfindan hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılâsız tahrîren fî evâsıt -i şehir-i zi-l-ka'de'üş-şer'îf sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 72

Mürûr tezkîresine te'kîd ve ihtimâm içün bir kıta' emr-i âlî sûretidir

Destûrun mükerrerem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-'âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun orta kolu emin vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûrü'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ihtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ihtişâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l- a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ûlâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i i'lâmü'ş-şerif vârisû ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm kuzzâtü'n-nûâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî-i ref'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki; men-i mürûr hakkında ittifâk edâ ile karâr-gîr olan nizâm-ı müstahsene muktezâsı üzere memâlik-i mahrûsemde bir mahalden bir mahale şahs ve ahdin tezkîresini salıverilmemesi ve taşralardan asitâneme gelmek isteyenlerin bu tarafda görülecek bir güne maslahat-ı sıhiyyesini ve edâliyesi mahâlinde yedlerine mîrûr-ı tezkîresi virilub maslahat-ı sıhiyyesi olmayânlara mîrûr-ı tezkîresi verilmemesi ve bundan böyle der-sa'âdetimden taşralarda ve taşralardan asitâne-i sa'âdetime geri gidenlerin ve memâlik-i mahrûsemin bir mahalden bir mahale mürûr ve 'ubur

edenlerin yedlerinde bulunan mirûr-ı tezkîrelerine her bir mahalde me'mûrları taraflarından lâıyıkıyla im'ân-ı nazar (silik) olunarak Anadolu'nun hudûdunda kâin mahalleler içûn virilân mirûr-ı tezkîreleri tarihi (silik) ve vasıta olan bir tezkîreleri tarihi dahî nihâyet iki ay tecâvüz olunmuş bulunur (silik) tarihi mahkûk ve sıhâte olur veya asm ve işgâlinde bir güne uygunsuzluk anlaşılır ise (silik) mirûruna kıta'en ve kıta'beten ruhsât ve cevâz verilmeyub hemân geldikleri mahalde tevkîf olunarak gereği gibi istintâk ile eğer kendüsünden fesâd ve habâset ma'mûl olunmayân asl-ı 'arz gerühünden olub yedinde (silik) tezkîre tarihinin eskimesi dahî mücerred yollarda şayed hastalanub kalmağdan veyahud ahr bir güne (silik) vukû'undan nâşı olduğu bilâ-ırz sıhice beyn ve tahkîkederek o misillülerin yedlerinde bulunan (silik) ahz ve neşk olunarak asm ve işgâli tasdikiyle yedlerine müceddeden tezkîreler î'tâsıyla (silik)ve eğer böyle olmayub hadd-i zâtinde uygunsuz ve ehl-i fesâddan oldukları tahkîkeder ise derhâl etraflarını mahalde habes ve tevkif ile keyfiyetini der-sa'âdetim tahrîr ve işâ'de-i mübâderet olunması ve öteden beri memnû'lardan memleketlerinden bütün bütün kıta'-i alâka ederek der-sa'âdetimde ikâmet niyetiyle gelmek ve da'iyesine olan salıverilmemesi husûsları Anadolu ve Rumeli'nin ücra kollarına (silik) evâmîr-i 'aliyyem ısdâr ve tesyîr ile tevciye ve tenbihe kılınmış ve bu bâbda ağmâz ve batâet muhâllâki harekete cesâret edenlerin icrâ-yı te'diyelerine ibtidâr olunacağı dahî etrafiyla bildirilmiş ise de el-hâletü hâzihi ekser mahallelerde ise bu evâmîr vâcibü'l-ittinâ'ya layıkıyla te'kîd ve dikkat olunmayarak agmâz ve müsâmaha olmakda ve ba'z mahalled mevkî bu taraftan gönderilen kazâ mihirleri hükkâmının hükümceleri üzerlerinde durub' rast gelen esna' ve mahkeme (silik) olub diledikleri tezkîreleri temhîz etmekde ve ba'z dahî mihirleri zâyi' etdikde diyerek mihr-i hükmüyle (silik) ahr-ı kimesnelerin elinde kalub bu cihetle dahî dürlü mefâsid vukû' olmakda dahî ba'z şunun bunun elinde beyâna basılmış mahkeme mihirleri bulunmakda olduğundan esnâ'-i bu sebebler ile memâlik-i mahrûsemde firârî ve gerek (silik) ma'kûlelerin keyfe mâ yeşâ' ve bildikleri tezkîreleri yerlere gidüp gelmeğe başlamış ve yinede der-sa'âdetimden böyle baz' firârî zuhûr etmiş olduğu tahkîkinden şâhânem olub men-i mirûr-ı nizâmet-i cem'-i zâmanda ve husûsuyla şu aralıkda evvelkilerinden bir kaç kat ziyâde akdem ve dikkat lâzımeden iken me'mûr iken (silik) muharrer (silik) ve sudûr eden emr ve irâde-i seniyyeme bu bâbda yine agmâz ve batâet ve belki baz' mahallelerde (silik) dahî tefbisle tezkîresiz firârî ve serseri makûlesinin mirûrları içûn rahmet verilmesi siz ricalardan tanzîm cesâret ve bayağı gazaen padişâhânemi da'vet-i kalbden olduğu ve izhâr ve bundan sonra dahî bu husûsda agmâz ve batâet le bir mahalden mezkûre şahs ve ahdın salıverildiği ve kazâlar (silik) yine mahkeme-i mihrini meydana bırakarak rast gelen tezkîreleri temhîr eylediği haberü'l-nur ise ol-mahalde (silik) ve zabitanın ibrâd edeceği gard ve milleti bir vecihle

havâreen itibâr olunmayarak sâîre-i ‘ibret olacağı vecihle icrâ-yı te’diblerinde fevt olunmayacağı ve mukarrer olarak bu bâbda herkesi tahdiz ve ikâz zımnında olduğu sûret-i emr ve irade-i kata’ pâdişâhânem iktizâ eden mahallelere evâmîr-i ‘aliyyem neşriyle beyân ve işâa’t olunmuş ve bu günlerde silistire tarafından bila tezkîre firâr-ı sûretiyle der-sa‘âdetime gelmiş olan iki nefer kimesnelerin esnâ-yi râh de tezkîre-i sual olunmayân üç kazânın hâkim ve ayânları (...) birer mahale nef’î ve icrâ-yı olunmuş olmağla siz ki meşa vüzerâ’-yı meşar ve mîrîmîrân ve mevâlî-i kuzzât’ün-nüab vesâir mûmâ-ileyhüm sizsiz dahî (silik) yaşınıza düşürerek zeyr-i hükûmetinizde lazım gelen vesair adem-i mürûr mantûk olan dağ yollarını evvelkinden bir kaç kat ziyâde sed ve bend ederek tezkîresiz şahs ve ahdın bir mahale salıverilmemesi ve hükkâm şu olanlar mahkeme mihrini kutularında hıfz ve bila icâb kimesneye tezkîre verilmesi lâzım geldikde bir zât (silik) temhîr edüp azl ve vukû’nda salığı(?) kendü yediyle veyahud ise düyûnunda temhîren teslîm ederek fî-mâba’d hakimlerden başka inbâ’ ve mahkeme vesâir yedleriyle mirûr-ı tezkîresi temhîr olunmaması zinhâr ve zinbâr kimesne yedinde bir vecihle bayağâ basılmış mahkeme mühürleri bulunmaması ve bir mahalde zâyî’ olmuş mihr ve edaya dâimâ tahrî olunub ele geçtiği gibi ahz ve memhûren bu tarafa gönderilmesi husûslarına kemâliyle ve Anadolu’nun tenhâyî hudûdun veyahud vasıt olan mahallelerinden mürûr ve ‘ubûr edenlerin yedlerinde olan tezkîreler (silik) ve bâ iki mâhî tecâvüz olunmuş bulunur veyahud tarihi mahkûk ve sahte olur ve eşkâlî uygunsuzluk anlaşulur ise o makûleler tevkî’ ve istintâk olunarak ahal-i ‘arz geru olub yedlerinde bulunan tezkîre tarihinin eskimesi bir gün gadr-ı şerî’ vukû’undan başı olduğu tahkîk eder ise tezkîreleri şakk ile asm ve eşkâlî tasaddî olunarak müceddeden tezkîreler î’tâve böyle olmayubda uygunsuz kimesneler olduğu veyahud tezkîresiz firârî makûle seferin edüğü (silik) eder ise derhâl (silik) ile keyfiyeti der-sa‘âdetime tahrîr ve ityân olunması maslahatı olmayânlara dahî rica ve (silik) akçe ahz ile kat’an ve katiyen tezkîre verilmemesi ve’l-hâsıl şevki’ mirûr-ı nizâmete dâir şimdiye kadar bulmadıkta mürûr eder emr ve irâde-i seniyye min harf be harf icrâsıyla bir vakitte hilâf-i vaz’ hâlet vukû’ gelmemesi vesilesiyle isti‘câl ve istikmâl e sarf ve sa’ ve mukadderat eylemeniz fermânım olmağın tenbîhen ve te’kîden ve tehdîden evâir-i ara mahsûsan iş bu emr celilü’l-kadirim ısdâr ve hasm hasekilerinden kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Seyid Mehmed zîde kudrehûm tesyâr olunmuşdur imdi balâda beyân olunan ricâ ve tenbihât mülûk-ânem iktizâ sı ve bu bâbda mukaddem ve muvâher eden emr ve fermân muktezâsı üzere şu men mirûr-ı maddesi bundan böyle begayet dikkatlü ve etraflu tutularak hiç bir halde hilâfî hareket vukû’ saklamaması kat’î matlûb pâdişâhânem idüğü ve ba’del-ezin dahî batâet ve zehdâl ve gaflet ile hilâfî hareket mütecâsir olanların vâki’ olmak ibtidâr ların (silik) i’tibâr olmayarak beher hâl-i isda’katla(?) haklarından gelineceği

ma'lûmunuz olduk da keyfiyeti taht-ı hükümetinizde lâzım gelenlere etrafiyla (silik) ve tekîd ederek enkâz-ı emr ve irâde-i mülûk-ânem bil-ittifâk dâmen-der-meyân gayret olmak ve hilâf-ı rızâ ve men ve vukû'una (silik) gâyetü'l-gaye itkâ ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn ata itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mübâadet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'if-i î'timâd kılasız tahrîren fî evâhir-i şehr-i Şevvâl, el-mûkerrem sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 73

Destûrun mûkerrem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-'âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun orta kolu emin vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vûzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûrû'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ihtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ihtişâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l- a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ûlâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i i'lâmü's-şerif vârisû ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm kuzzâtü'n-nüâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olacak ma'lûm ola ki; cenâb-ı sâfi'ü'l-melik ve'l-mülket ve mükerrerü'l-... (...) irâde-i aliyye (silik) seyl-i imtidâd-ı salâh cihâd ve (...) nizâm-ı hâl-i 'ilmiyen olmakdan nâşî sulb-i (...) olub iş bu bin iki yüz kırk dört senesini mâh-ı muharremü'l-harâmın yedinci Cumaertesi günü Pakize ahterem Fatma Sultan alişan atâ-ullah Ömer Hamid (silik) Ziver efendi mihr-i vücud ve kalub enâm Enver paşa surûr nâ mudûd olarak bil-cümle (silik) mesrûr ve şâd-mân ve in-şâ'-Allah (...) şehr-i erkânın kâriben mensuben zuhur olmasını mukarrer hilâfet pâdişâhânem olan iş bu (...) üç gün rûsûm icrâ ve levâzım (silik) ve şâd-mân ikâ-yı olunduğuna binâen bu paşâdet hümâyûnun memâlik-i mahrûse-i alasıyla cümlelerin server kılınması lâzımen tahrîren nimet cenâb bâri olmağın neşr velâdat-ı sa'd ahterim zınnında iş bu o celil-ül(silik) imrâr ve mahsûsuna pâdişâhânemden olan şefkat ve tasrin ra'ıyyetler ve himmet muktezâsı üzere mücerred-i isticlâb da'vât-ı hayriye irâdesiyle el-hâletü hâzihi asâkir ve mevâdd sâireden dolayı mübtelâ-yı mesârif olan fukarâ ve hizmet mübâşireye mesârifinden vakâyen beher kazâdan fukarâta yigirmi beşer

gurûş verilmek üzere sadr-ı tatarlarından tatar ağâsı Hasan tatarıyla tesyîr olunmuştur imdi siz ki vüzerâ'-yı müşâr ve mîr-i mîrân-ı ve mevâlî-i kuzzât ve nüâb vesâir mûmâ-ileyhim siz keyfiyet-i ma'lûmunuz olduk da müşâh ve zihâd vesâir 'ibâd taraflarından saltanât-ı seniyyemde olduğu misüllü üçer tevyîf ve kalâa'dan tob ve tûfeng etdirilüb şenlik ile saltanât-ı seniyyem icrâ kılınarak izhâr-ı masiret ve şad-manı mübâderet ve bu vesile ile mikdar-ı muayeneden hizmet verilmekten ve tam icrâ ile fukarâya bir akçe ve bir habbe tar' ve tevzî' olunarak vukû' gelmekden begâyet hazır ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermânım vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fî evâsıt -i şehri-i muharremü'l-harâmın sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 74

Süvâri-yi matlûb içûn virûd iden bir kıtâ' divân tezkîresi sûretidir

Kuzzâtü'n-nüâb el-teşr'in Antakya nâibi faziletli efendi zîde 'ilmehû ve umdet-ül-'alimen ala alim me'zun balâ kıtâ (silik) efendi zîde ve mefâhirü'l emâcid ve'l ayân silahşorân hassâdan hala Antakya mütesellimi sa'âdetli (silik) Hüseyin Ağâ ve ayânı 'izzetli Süleyman Ağâ zîde mecdehûma ve kâim-makam nâkîbü'l-eşrâf siyâdetli efendi (silik) vesâir vecde ahâli ve zâbitân ve iş erleri 'umûmen inhâ olunur ki Erzurum ordusuna bundan akdem Haleb eyâletinden bin süvâri tertîb ve irsâlleri matlûb buyurulmuş olub (silik) merkûmeden beşyüzü götürülmesi ve diğer beşyüzün istihsâl bâbında bundan akdem aliyeye 'arz veistirhâm olunmuştur muktezâ-yı vakit ve hala nazaran ve askerinin olduğuna binâen istid'â'ya müsâ'de olunmayub bâ-yı hâl Haleb eyâletinden bin nefer süvâri tertîb ve amâde ve seri'en ordu-yı mezkûre cânibine sevk ve irsâline emr-i kıtâ' ekîd fermân cihanım buyurulmuş olmakdan nâşî Haleb'den tertibi iktizâ eden diğer beşyüz süvârinin tedârikine mübâderet ve şurûh olunmadığı ve yine teâlâ vesâir (silik) Çandurun'a kadar hazır ma'lûm olunacağı hasebiyle beşyüz süvâri mezkûrden Antakya kazâsına isâbet eden yetmiş beş süvârinin tertîb ve amâdesi ve cedîde olduğuna binâen ma'rifet-i şer'-i şer'îf ve cümle ma'rifetiyle diğer atanan yetmiş süvâri muktedir ve tamü's-salâha olarak Çandurun tarafından tedârik ve mihyâ etdirmeniz ve husûsi mezkûre (silik) olmayub gayret made-i hayriye olduğundan rûiyet ve cümle ehl-i farîza-i zimmet olunub iş bu tezkîre-i divân tahrîr ile bad ve tesyîr olunmuştur vusûlünde bir mantûk 'amil ve hareket eyleyesiz.

Bin iki yüz kırk dört senesi mâh-ı şubat şer'îfîn nısfında zi-l-ka'denin nısfına kadar yetmiş altı pâre satmak üzere taa'hüd idub ve ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle merkûmun eylediği hazır mukâvemeti için bir minvâl muharrer merkûm dahî kabûl eyleyüp ferhatine ruhsat verilub iş bu sicile kayd olunmuştur.

Fî 15 Şaban, sene 44

BELGE : 75

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun orta kolu emin vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûrü'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ihtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ihtişâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l- a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ûlâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i i'lâmü's-şerif vârisû ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm kuzzâtü'n-nûâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki; dinimizin düşmanı olan Moskovlunun devlet-i İslâmiyeyi hakkında der-kâr olan sû'-i kâd ve ihâneti ve her taraftan memâlik-i İslâmiyeye hücum ve iftihâr keyfiyeti mukaddem ve mâhir sahife sudûr olanlar evâmîr-i 'aliyyem cümleye bünyan ve eşâ'r kılınmışdı ihlâle hezâ meskûlu gurûd ve istikbâr ile Tuna'nın biru yakasına geçirmiş olduğu 'asker birer takımını silistire ve varta ve bir takımını dahî Şemeni taraflarına sevk ederek defa' vukû'bulan olmakda ise de günden güne sû'-i kâdını arttırarak umûm-i millet İslâmiye aleyhine çalışmakda olduğundan memâlik-i mahrûsede bulunan ehl-i imân dahî (...) sebîl (silik) şer'îfî muktezâ-yı münifî üzere üzerlerine beş vakit nâmaz gibi f 'arz-ı ayn olan gazâ ve cihâd icrâya aliü'l-umûm kıyam eylemek üzere mukaddemce her tarafa evâmîr-i 'aliyyem neşriyle niyetiyle kılınmış olsada henüz layıkıyla asâkir-i nasr İslâmiye her tarafda cem' ve temşîr itmemiş ve moskovlonun bu ve derc üzere millet-i İslâmiye hakkında olan (.....) fa'âle çıkarmak dâ'iyesinden 'ibâdet olduğu tebyîn ve tahkîketmiş olduğundan bundan sonra ehl-i imana durub (...) bilecek vakitler olmayub fazl-ı Allah el-mücahidin aliü'l-kâ'din icrâen azimen (...) kara mâh-ı fî sebîl-

illâh şer‘îfi mantûk üzere ihrâz beher cihâd ve gazâ (...) dinimiz yolunda sadık ve sebât ile çalışmak cümleye farîza-i zimmet ve vâciben ûhde-yi hamiyet olduğuna binâen’inâyet-i hazret hayrû’n-nasrıyla ve ‘itimâd ve imdâd ve cânibet cenâb-ı seydû’l-mürselin tevsil ve istinâd ile bil’-fîil sadr-ı a’zâm (...) ve serdâr-ı ekrem sadâkat-ı alm destûr-ı ekrem sadâkat ‘ilm destûr-ı ekrem meşîrun mefhum nizâmü’l-’âlim nâzım-i münâzım-ı enâm Mehmed Selim Paşa (silik) iclâle ve zâa’f-ı bit-tâbir iktidâre ve ikbâle asitâne-i şevkete eşyâne bir kaç gün zarfında ikinci ordu-yı hümâyûnum ile heman düşman üzerine müteveccihen alelacele Edirne tarafına azîmet etmek üzere iş bu muharrem ‘ül- harâmın yigirmi dördüncü Salı günü (...) diğer etmiş ve in-şâ’-Allah u melikü’l (silik) zât-ı hilâfet-i semât mülûk-ânem dahî livâ-yı sa‘âdetü’l-tevâ-yı hazreti fahr-i kâinât ‘aliyye ve alâ aliü’l-(silik) istishâb ile müstemmid begâyet alel-melikü’l-nasr bil-zat mukâbelen a’dâ’-yı din içün hareket-i hümâyûn ve yemenî ihtimâm ederek damı çiftliği nâm mahalle nasb-ı hıyâm mehâbet etmek üzere infâk, ada-yı hayr-ı havâhan din ve devlet ile karar verilmiş olmakdan nâşı iş bu sefer-i sûreti emr-i hümâyûnumda in-şâ’-Allah u teâlâ a’dâ’-yı dinimiz üzerine her taraftan tahsîl galebe fetvâ-hane mazhuretimiz iltâf celîle hazreti hayrûnnasirun mestûl ve müsterâ‘ olarak memâlik-i mahrûse-i şâhânemde kâin on iki yaşından yetmiş yaşına kadar ehl-i islam ve kâfen ümmet-i Muhammed heman silahları kabub gazâ ve cihâda sürât ve şitâb ile fevc fevc ordu-yı hümâyûnuma ve dudulacak canu gönülünden müsâraat eylemeleri lâzım gelmiş ve ma‘âdenü’l-fezâsil bundan sonra dahî gazâ ve cihâda ferdât olubda izhâr-ı gayret İslâmiyede ağır tavır edenler deyn-i... felân kistvan gibi söz söylemeği cesâret edenler olur ise o misüllüler yâdimi huzûr-ı hazret (...) cevâb veremeyub mazhâr (...) olacaklarında şekk ve şübhe olmadığı bu defa‘ her tarafa beyân ve ilân kılınmış olmağla siz ki vüzerâ’-yı müşâr ün ve mevâlî-i fihâm ve kuzzâtü’n-nüâb vesâir mûmâ-ileyhümâ siz siz dahî mazmûn emr-i şer‘îfimi ve iş bu hareket-i umûmiye ancak dinimiz içün olduğundan ona göre tavır almak lâzım geldiği deyr-i hükûme ve idârenizde kâin bil-cümle kazâ ve kasabât ve kara ahâliyi islamete ilân ve beyân ile eli silah tutan harb ve sarba kadar olan Mehmed Resûl ile diyenleri heman bir avazda gazâ ve cihâda tahrîs ve teşvik ederek fevc fevc ordu-yı hümâyûn nasretmakrûnum tarafına sevk ve irsâle bilâ-ittifâk mezîd-i akdem ve sa‘âdet eylemeniz fermân olmağın ilâmen ve ifhâmen ve tenbihen ve akdamen mahsûsen iş bu emr-i şer‘îfim ısdâr ve sadr-ı a’zâm tatarlarından kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Mehmed zîde kudrehûm ile tesyîr olunmuşdur imdi vusûl emr-i şer‘îfimde bir minvâl muharrer zeyr-i hükümet ve idârenizde olan mahallelerde ehl-i islâmını ayaklandırub’ fevc fevc ordu-yı hümâyûn tarafına sevk ve irsâle bilâ-ittifâk kemâl-i akdem ve gayret eylemeniz kat’î matlûb pâdişâhânem idüğü ve fî-mâba’d bu emre hem dinde her kim ta’lil ve muhalefet ve imrâr-ı vakite cesâret eyler ise o makûleler bir muktezâ-yı şer‘î şer‘îf eşî

olarak rûz-i (silik) muâteb ve muâkab olacakları ma'lûmunuz olduk da ona göre 'amil ve hareket ve enkâz emr ve irade-i mülûk-ânemle ikâ-yı muktezâ-yı fermâniri ve sadakate mezîd-i sa'yî ve gayret ve hilâfından tevki-i mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyurmadığı vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sâdr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' velâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesuz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılâsız tahrîren fî-l evâhir-i şehri muharremü'l-harâmın sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 76

Yigirmi bin sekiz yüz elli gurûşdan bedelen te'diye olunmak üzere bir kıta' emri celil-i âlişan sûreti

(silik) kuzâtü'l-müslimin evvel-i velatü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâsil ve-l-yakîn ref'-i ilâm'üş-şer'îf velidîn vâris (silik) ve'l-mürselin el-mahduz mezîd-i 'inâyetü'l-melik mevlânâ Haleb kâdısı zîde fazlehûm ve iftihârü'l emâcid ve'l-âyân dergâh kapucubaşlarından mütesellim Ahmed zîde mecdehû mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân ve zabt voyvogan vecde ahâli ve iş erleri ve bu husûsa mübâşir ta'yîni olan zîde kudrehûm tevki'-i ref'-i hümâyûn bir asl olacak ma'lûm olan Halebü's-şehbâ eyâletinden orduyu şarkiye ba fermân celîle-i alişan tertîb olunmuş olup bin nefer asâkirden beş yüz neferi techiz ve ihrac olmakda olduğunu ve kusûr beş yüz neferi dahî siz ki mütesellim mûmâ-ileyhin ma'rifetinle bundan sonra tedârik ve irsâl kılınacağı beyânıyla sâbık Haleb valisi olup (silik) dahî ilavesiyle bundan akdem Şâm-ı şer'îf eyâleti tevcîd olunmuş olan destûr-ı mükerrerem ve muâzzam meşîr-i mefhûm ve muhterem nizâmü'l-'alim nâzım münâzımü'l-ifâm sadr-ı esbak vezirim Mehmed Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ ve iclâle ve ikbâle ve iktidarenin halâ şark ordusu (...) ve hakkında ruhsat kâmile halâ kelam mülûk-ânem (silik) buyurulan maârif-i hümâyûnum eyâletleriyle Diyarbakır, Mardin ve Erzurum eyâletleri valisi ve yüz kat mutasarrıfı (silik) Haleb şer'îfî askeri destûr-ı mükerrerem meşîr-i mefhûm nizâmü'l-'alim müdebberü'l- umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l -sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşirûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ vezîrim Es-Seyyid Mehmed Salih Paşa adamallah-ı teâlâ iclâle ve zâa'f ikbâle ve iktidara tarafına tevârüd eden tahrîrâtında inhâ ve beyân kılınmış olup ancak ol-havâta(?) asâkir havâ-yı şarkiye hevâsıyla imtizâcları olmaya hakkına binaen ve rûsûmet olan beş yüz neferden başka mevhîre tertîb olunan beş yüz neferin tedârik ve tahrîrinden sırf tertipken beher neferini ikişer yüz elli gurûş dan te'diye olunmak üzere icâb eden yüz yigirmi

beş bin gurûş un sera't tahsîl ve ordu-yı mezkûre irsâl ve ibsâl içün isti'câl hâva-yı iş bu emr-i âlîşanım ısdâr ve mübâşir merkûm yedine î'tâile ve tesyîr olunmuşdur imdi vusûlünde balada bast ve beyân kılındığı üzere rûsumet olan beşyüz neferden başka mûhiren tertîb olunan beşyüz neferin tedârik ve muharrerinden sırf (...) tatbik birle nefer başına ikişer yüz elli gurûş dan bedlen ve te'diye olunmak üzere icâb eden yüz yigirmi beş bin gurûş un vusûl emr-i şer'îfimde bir akçesini geru kalmayarak ve şöyle ki bedlien mezkûr şark ordusunda müstahdim asâkirin icâb eden ulûfelerine tahsis olunmuş ve bu makûle mevâdd sağırede mâa'f ve gayrı mâa'f cümlesini sebât tutmayarak ma'rifetiniz ve ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla yerlü yerinden icâb ve iktizâ edenlerden tamamen tahsîl ve kabzına me'mûr mübâşirine teslîmen şark ordusuna irsâl ve tesbîline ihtimâm ve dikkat eylemeniz ve sizler ki vecde memleket ve a'yân ve iş erleri keyfiyet-i irade-i aliyem mantûk emr-i ma'lûmunuz olduk da mûceb ve muktezâsı üzere 'amil ve hareket ve mugâbir emr-i âlîşanım hareketden ictinâb ve mübâadet eyleyesuz deyü fermân âlî-şanım sâdr olmuşdur buyuruldunuz şer'îfimle vusûl bulduk da bu bâbında vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan iş bu emr-i şer'îfi alışanımda mazmûn birle 'amil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fî'l-yevmûl sâlâse şehr-i cemâzi-yel-evvel sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 77

Destûrun mükerrerem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-'âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfû'l-melik âlâ 'ali hala Haleb valisi sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Emin paşa adamallah-ı teâlâ iktizâ kuzâtü'l-müslimin evvela velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn alemü's-şer'îf velidin varisü'l-'ulûmü'l-bünyânü'l-mürselin (silik) el-ma'yin 'inâyetü'l-melik el-ma'yin mevlânâ Haleb valisi zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzâtü'l-hükkâm ma'âdenü'l-fezâil ve'l-kelam Haleb eyâletinin (silik) olunub kazâlarımın kuzât'ün-nevâli zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran voyvogan ve ayân ve vecde ahâli ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm taht-ı tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki siz ki vezîr müşârün-ileyhsiz mukaddem ve mevhîr şerif efzâ-yı sudûr olan evâmir-i celîle mülûk-ânem mûcebince Haleb eyâletinden mürettib yedliyye helal gelmemek şartıyla eyâlet-i mezkûrenin hâvî olduğu kazâlarda şark cânibi ordusu içün matlûb olan bin nefer süvâri askerin muktezâsı emr ve irâde-i şâhânem üzere tamamen tertîb ve ihrâc ve ordu-yı mezkûre sevk ve irsâl maddesi icâb vakt ve hala nazaran cümleye farîza-ı vakt ve evâciben ûhde diyanet iken 'asker

mezkûrede beş yüz neferi gönderilmek üzere tertîb ve amâde kılınıb kusur kalan beşyüz neferin ba'z 'ağdâd husûsi ahâli tarafından istid'â' ve istirhâm kılınmış olduğu bu defa' tarafınızdan şevket... vârid olan tahrîrinde din ve eşâ'r ve ol-bâbda verilen î'lâm dahî takdim ve tesyîr olunmuş olub ancak Moskovlu memâlik İslâmiye hakkında sût'-i kasd ve mekîdetini günden güne arttırmakda olduğundan bu sağır sair seferlere bir vecihle kabûl etmeyeceğini mebnî mukaddimce herkese bildirildiği üzere hâvî (...) din ve müfit(?) islam ve'l-müslimin olan zat-ı pâdişâhânem dahî zimmet-i himmet hilâfetimin (...) olduğu vecihle mücerred şer'iat Ahmet bâba nasret ve mukabelen ve düşmanlara bulunan ahvân-ı dine imdâd-ı ağânet.

BELGE : 78

Fellâhların (...)

Medîne-i Antakya mahallâtından Katvat mahallesi sâkinlerinden 'Aişe binti Hacı Hamize nâm meclîs-i şer'î şer'îfde iş bu bâisü'l- vesîka Karabacak oğlu Mustafa muhzuârında ikrâr-ı tam ve takrîr-i kelâm edüp medîne-i mezbûrede Katvat mahallesinde vâki' beyn'el-ahâli ve'l-icrân ma'lûm el-hudûd bir bâb menzîlim bundan akdem maâz-Allah u teâlâ ve vâki' olan zelzelerin ebniyesi(?) harâb olduğundan el-yevm menzîlim 'arsasını tarafımdan hakir olunub merkûm Karabacak oğlu Mustafa kendü ve ekyasından tamir edüp ebniyesi(?) mülkî olub ancak arsası içün mahiye otuz pâre hakiri tarafıma edâ etmek üzere kendü iznimle arsa-i merkûm hakir mezbûre ile merkûm hakir olunub tamirine tarafımdan izin ve ruhsat ve ol-dahî ber-vech-i muharrer kabûl merkûmu ta'mir ile hakir mezkûr mahiye otuz paremi tarafıma eda etmeye taahüt eyledim dedikde gıbb-et-tasdik mâ-vaka' bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fiû'l-yevmûl sab' şehri cemâzi-yel-evvel sene seman ve sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Şemseddin zâde Ahmed efendi

ahcızâde Mehmed Vehbi

Hüseyin zâde Mustafa efendi

Ma'â zâde Süleyman efendi

ser muhzır Emin ağâ

BELGE : 79**Dârende-i Tezkire**

Dârende-i buyuruldu Antakya yüz başısı Yusuf ağâ Haleb eyâletinden ordu-yı şarkiye mürettib askerden yetmiş beş nefer süvâri askerle bu defa‘ Erzurum’a virûd etmişler ise de bu tarafa vusûlleri (...) mevsimine tesâdüf eyleyerek ve asâkir-i merkûmenin bu hevâli ab ve hevesiyle iftira mümkün olmayarak vakt-i bahara kadar Erzurum’da ve tevkîfleri lâzım gelen cümlesi bir şân ve hasta ve ıslâhadan vâriste olacakları ve bu takrib-i hisaret mirîden başka vakt-i seferde bir iş bir malhuz idüğünden mevcûd ve ta‘yîn bulunan neferat-ı mezkûresiyle mezûn-ı ‘avdet etmekle ruhsatı hâvî makâm seraskeri şer‘îfden iş bu buyuruldu tahrîr ve itâ kılınmışdır gerekdir ki ber-mûceb-i buyuruldu hareket olunmak.

Fî 2 Receb, sene 44

BELGE : 80

İftihârü’l emâcid ve’l- kirâm câmiü’l-hâmid ve’l-mükerremü’l- mezîd-i ‘inâyetü’l- melik el-daim dergâh-ı ma’lâm kapucubaşlarından Haleb mütesellimi Ali dâm mecde ve kıdvetü’n-nûâb el-teşrî’n Antakya kâdısı nâibi mevlânâ zîde fazlehûm ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran voyvoda vecde memleket ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm tevkî’-i refî’-i hümâyûn ve asl olacak ma’lûm olan Haleb eyâletinde kâin Süveyde ve Keseb iskelelerinin hasb-el vakit ve ilhâl sûret-i istihsâli keyfiyeti sâbık Haleb ve hala Şâm valisi sadr-ı esbak destûr-ı mükerrem vezîrim Mehmed Emin Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ iclâleden lediü’l- istimlâm müşârün-ileyh zikr olunan mahalleleri bizzat keşt-i güzâr ile ma’âyen ederek mahal mezkûre beşer kata’ tob vaz‘ olunacak beş ‘aded tâbya inşâsı lâzımdan olduğu bundan akdem deyü müşârün-ileyh tarafından der-sa‘âdetime tahrîr ve eşa’r kılmış olmakdan nâsı senki mütesellim mûmâ-ileyhsiz zikr olunan tâbiyeler Haleb vücûhunda Abdü’l-bâki zâde kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Ahmed zîde kudrehûm ma‘rifetiyle inşâ ettirilmek üzere mâliye cânibinden diğer emr-i şer‘îfim tasdik ve tesyîr kılmış ise de mârr-üz-zikr tâbyaların muhafızı içûn mikdar-ı kifâye neferat ile her muhâfâza ta‘yînini lâzım gelüp Haleb valisi esbak muhafızı paşa kethûdası dergâh-ı ma’lûm kapucubaşlarından Mehmed Battal dâm mecde Antakya’da bir mâh-ı münâvveye sûretiyle verilecek yüz yigirmi nefer ‘asker ile muhâfâza merkûmede kıyam eylemek üzere me’mûr kılınarak ol-bâbda ve sâyâyı lâzım derciyle mûmâ-ileyh diğer emr-i şer‘îfim gönderilmiş olmağla dahî diğer olunan tâbiyeleri muhâfâzasında

kıyam içün Antakya'da bir mâh-ı müneviye yüz yigirmi nefer tertîb ve kapucubaşı mûmâ-ileyh ma'iyetine akâme ibtidar ise icrâ-yı lâzım gelir güzâr-ı hadâkate bezl ve gayret eylemeniz fermânım olmağın mücerred bir ayı sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn şâhânem mücebince 'ilâme ve fihâmen rikâb-ı .. divân-ı hümâyûnumdan iş bu emr-i celilü'l-kadirim isdâr ile tesyîr olunmuşdur imdi yalan beyân kılındığı vecihle mârr-üz-zıkr tabyalarda emr-i muhâfâzada kıyâm zınnında Antakya'da beher mâh-ı münevviye ile yüz yigirmi nefer tertîb ve kapucubaşı mûmâ-ileyh ma'iyetine ta'yîn olunması husûsa mübâderet eylemeniz irâde-i seniyye mülûk-âne m muktezâsından idüğü ma'lûmunuz olduk da bir minvâl muharrer 'amil ve hareket ihtimâm ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mübâadet eylemeniz ve siz ki tâib mevâliyesiz mazmûn emr-i şer'îfime siz ki dahî mahtûmunuz olarak müceb ve muktezâsı üzere 'amil ve hareket ve hilâfından ziyâde hazır ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz hükkam-ı şer'îfim vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' velâzımü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfından ziyâde hazır ve mücânebet eyleyesuz şöyle bilesuz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fî evâsıt şehri-i recebü'l-ferd sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 81

Kara Yusuf'un oğlu Hacı Mehmed'in hakkında gelen buyuruldu

Şer'iat-ı şîâr Antakya nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân mütesellimimiz sa'âdetli el-hâcî Hüseyin Ağâ zîde kudrehûm Antakya sâkinlerinden Kara Yusuf'un oğlu Hacı Mehmed nâm kimesne kendü 'arz ve edîble mukayyid olmayub hilâf-ı şer'î şer'îf ba'z harekete tasdik ve mekâbir rızâ-yı isyan başına bir takım erâzil-i cem' ederek şîrâzeen nizâm (silik) ibtidâr ı sıhhi tahkîkimiz olmağla bu misüllü kimesnelerin ahz ve kîrfet te'dîbât lâyıkalari icrâ içün bu tarafa ihzâr lâzımen olmağın imdi siz ki muhatabun mûmâ-ileyh siz ma'lûmunuz olduk da merkûm hacı Mehmed'i ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiniz ile hal ta'yîn olunan mübâşire terfîk en bu tarafa ihzâra dikkat ve agmâz ve müsâmaha ile merkûmenin firarından mübâadet eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu imrâr-ı gavvâslarımız Mehmed gavvâs ile tesyîr olunmuşdur in-şâ'-Allah u teâlâ vûsulünde ber-vech-i muharrer merkûm Hacı Mehmed'i tevcihle ve natrîk ile olur ise olsun ahz ve kîrfet te'dîb mübâşire terfîk en bu tarafa ihzâra dikkat eyleyüp ber-müceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından mübâadet eyleyesiz.

BELGE : 82**(...) hayrû'l-bâb**

‘İzzet-i meâb şer‘iat-ı nisâb mevlânâ müftüzâde İbrahim edâhim efendi kemâmeyâb ba’del-tahtü’l-vâkiye inhâ olunur ki iş bu sene erba‘ ve erba‘in ve mieteyn ve elf şehr-i cemâzi-yel-evvel gurrelerinden zabt etmek üzere ber-vech-i münasib mutasarrıf olduğum Antakya kazâsının ûmûr-ı şer‘iesi tarafımızdan cenâbinize ihâle ve tefvîz olunmuştur gerekdirki kazâ-i merkûmenin mezbûreden zabt edüp beyn’el ahâli icrâ-yı ahkâm-ı şer‘iyeden semî cemîl ve vâka’ olan askeriye-yi dahî tahrîr ve terkîm ve beyn’el-verese bil-fariza-i şer‘iye tevzî‘ ve taksîm eyleyüp cedden şer‘iat-ı gazâdan (...) cevaz göstermeyesiz ve’l-islâm.

(...) Es-Seyyid Mustafa

Antakya

BELGE : 83**Sûret-i hüccet-i vakf**

Hamid mevkûr ve Şakir nâm mahsûr evvel-i vâkîf ûmûr ve kâşif istâd cumhur hazretlerinin dergâh-ı efdis bârgâh-ı mağdaslarına olunur ki hilâf-ı ‘alim vüzerâ-yı kâtibi adem salavat ve teslîmât keyfiye evvel seyd enâm hâssâ ve ‘enâm hazretleri (...) ma’tarlarına taraf beyân ve tesbîl minhâc ayân eyledi dahî ve eshâbına ol (...) mütevellî cihât din ve şer‘ beyân oldular rıdvân teâla ‘aleyhîm ecma’yîn ba’d-ı sebep-i ırsâle sıhhiye şer‘ hitâb-ı makale-i budur ki medine-i Antakya (...) mahallâtından Uncılar mahallesi sâkinlerinden (silik) ve ra‘iyyetü’l-sadâkat ve seydetü’l-muhdârat ‘izzetlü Fatma kâdın binti Osman tarafından vakf-ı ati zikr-i tescil vekil Es-Seyyid Mehmed efendi meclîs-i şer‘i şer‘îf-i enverde mütevellî ta’yîn olan Emin fetvâ-yı Es-Seyyid Mehmed Hafız efendi muhtaratda ikrâr-ı sıhhi şer‘ i’tirâf-ı harc edüp bu ana gelinceye kadar mezbûrenin meslek olub medine-i mezbûrede Uncılar mahallesinde vâki‘ bir bâb menzil ve ati oğlu menzil şarken efendi menzil garben Tarık ‘imâm şimâlen Mahmud menzil iş bu hudûd-ı erba‘ ile mahdûdun fevkâti ve üç bâb mesken ve ve hâvî ve müşterek müştemîl menzil rızâtullah teâla yevm (...) taht-ı sadakât vakf-ı sıhhi harc mezbûre ile vakf-ı ve habes edüp şöyle ta’yîn şurût ve ta’yîn eyledim ki maarû’l-zikr vakf-ı mezbûre mütevellisi ma‘rifetle mûmâ-ileyh Fatma kâdın ve katın kadar menzil mezbûrede olub ba’d-ı fâthâ Emin fetvâ Es-Seyyid Mehmed Hafız efendi mütevellî olub evlâ ve evlâ ba’d-ı bütün bade min şer‘îfin intikâl etmekle mütevellî mûmâ-ileyh dahî vakf-ı mezbûrun kerâsitden(?) on ta’mir bade hazreti Habibü’n-neccâr ceamata beher sene bir

batmandan bir mum ve beş batman zeyt ve câmi‘ kebireden bir batman mum ve beş batman zeyt ve fazlasından senede bir yigirmi kuruş harc oluna ve dahi fazlasından câmi‘lere (...) ta‘yîn şurût ve ta‘yîn kayud edüp (...) mütevellî merkûm teslîm oldahî teslîm vesâir mütevellîler gibi tasarruf eyleye dedikde mütevellî mûmâ-ileyh bir minvâl muharrer tasarrıfını ikrâr ile tarafından tevâfuk emr-i ittimâm ve cânibden tasarruf husûsunu ihtimâm bulduk da ve iktiza’ mezbûrenin vekil Es-Seyyid Mehmed efendi vech-i meşrûh üzere serdâd ve recv‘ da’vâsına meşrûh edüp kıdvetü’l-enâm imâm-ı â’zâm ve hemâm ve ifhâm Ebu Hanife hazretlerinin katında lâzım olmayub kabûl recv‘ olmakla zikr olunan menzilin vakfından recv‘ eyledim deyü mütevellî mûmâ-ileyh dahî cevâb basevaba mütevvic olub egerçe hal minvâl muharrer üzeredir lakin imâmın katlarında mücerred etmekle vakf-ı sıhî anların şer‘îf râyı üzere vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzumuna hakkım talep ederim deyü hakim mevki’ sadr-ı küttâb (...) efendi hazretleri huzurunda müterrefâa’t fasl hısm tâlbân olduklarında hakim mûmâ-ileyh dahî ilmen beyn-el-minel eşref tarafının kelâmına nazır (...) olmakdan hazır edüp vakf-ı mezbûrun hüccet lüzumuna ali kul (...) hakim şer‘ edüp bad-ı vakf-ı mezbûrun tefz ve tefizine mecal mahal olub birle ba’d-ı Fatma Esmâ Alaeddin (...) hurrûre-i fiû’l-yevmûl sani ve’l-öşrin şehr-i zi-l-ka’de’üş-şer‘îf sene erba’ ve erba’in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 84

(silik) kuzzâtü’l-müslimin evveli velâtü’l-muhuddin ma‘âdenü’l-fezâsil ve’l-ta‘yîn râfî ‘ilâm’üş-şer‘îf ve’l-din vâris bünyânü’l-mürselin ‘inâyetü’l-melik mevlânâ Halebü’ş-şehbâ kâdısını zîdet fezâile ve mefâhirü’l kuzzâtü’l-hükkâm ma‘âdenü’l-fezâil ve’l-keâm Haleb eyâletinde vâki‘ kazâların kâdısı ve nâibleri zîde fazlehûm ve kudretü’l-emâcid ve’l-‘âyân Halebü’ş-şehbâ eyâleti mütesellimi zîde mecdehû mefâhirü’l emâsil ve’l akran ayân ve zâbitan voyvogan ve vecde ahâli ve iş erleri ve bu husûsa mübâşir ta‘yîn olunan zîde kudrehûm tevkî‘-i refî‘-i hümayûn vasl olucak ma‘lûm şark cânibi ordusuna teşşir eden asâkir muhiddininin idâre-i teminat rûz-ı murat içün iki yüz kırk dört senesine mahsûben Halebü’ş-şehbâ eyâletinin hâvî olduğu kazâlardan beher keyl ma‘ yigirmi beşer pâre fiyat ile yigirmi bin keyl şair ve beher râs üçer gurûş olarak beşbin râs ağnâm ve yüz elli mihmâr-ı şitrân irâde-i şâhânem tertîb olunarak yerlü yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden bil-tahsîl ordu-yı mezbûre irsâl ve teslîmi batıda bundan akdem isti‘câl olunub ısdâr ve tesyîr olunan evâmîr-i şer‘îfenin vusûlünden bahisle öteden berü ve ağnâm Erzurum eyâleti cânibinden Haleb olunageldiğinden ve şair dahî bu hengâmda Haleb eyâletinde mevcûdiyeti der-kâr ise de mesa‘fe olduğundan taklitden müceb edüğü beyânıyla rahman aynen irsâli ‘avf olunarak

ağnâmın beher râs-ı beşir ve şa'irin beher ikişer gurûşdan belden tediyesi mezkûr ol-mikdar şitrânın mübâşer'et kılınarak rûz tarafında irsâl kılınacağı Haleb valisi olub bu defa' eyâlet-i mezbûre ûhdesinden Şâm-ı şer'îf eyâleti tevcihe olunan destûr-ı mükerrerem ve mu'azzâm meşîr-i mefhûm ve muhterem sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Emin Rauf Paşa adamallah-ı teâlâ iclâle bir kıta' tahrîrinde ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyh iki kıta' ilanda tahrîr ve inhâ eyledikleri ecelden (...) Haleb eyâletinin hâvî olduğu kazâlardan ordu-yı mezkûre içün beher üçer gurûş olarak beş bin râs-ı ağnâm ve beher keyl ma' tefliye yigirmi beşer pâre fiyata ile yigirmi bin keyl şair ve yüz elli mihâr-ı şitrân tertîb olmuş ve ordu-yı merkum içün mezbûreye mahsûben sair eyâlet velâyede mürettib şairin beher keyl ve ağnâmın beher râs onar gurûş olarak rahma(...) te'diye kılınmak ve şitrânın aynen irsâl olmak üzere tanzîm olunmuş olduğu sitân olmağla siz ki mevlânâ ve mütesellim mûmâ-ileyha siz eyâlet-i merkûmeden mürettib olan sâlifü'z-zikr beş bin râs-ı ağnâmın beher râs-ı gayrâz onar ve yigirmi bin keyl şairin beher keyl kezâlık gayrez fitât altışar gurûş dan icâb eden cem'en bir yük yetmiş bin gurûş yollarının emsalleri misüllü bir akçesi giru ağalıyarak tamamen ve ol mikdar dahî yerlû yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden bir an akdem hal-i tahsîl ve ordu-yı şarkiyeye serien ve 'acilen irsâl ve teslîm olmak fermânım olmağın iş bu emr-i âlîşanım ısdâr ve mübâşir merkûm yedine itâ ile tesyîr olunmuşdur imdi vusûlünde balâda sabt ve beyân kılındığı üzere eyâlet-i merkûmden ba irâde-i seniyye mülûk-ânem mürettib olan ağnâm ve şiar ordu-yı mezkûreden cem' ve ihtişâm olunan asâkir-i mahsûs olduğundan bu husûsda kemal-i mürettib her yerlerin ve ihtimâm ve dikkat tam ederek iş bu tertibat-ı mürettebât sâireye evkât-ı sâbıkaya makûs olmadığından gayr-ı dakika ve âhde 'avk ve te'hîzine bir vecihle cevâz ve müsaade göstermeyerek ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla yedliye ve şitrân mezkûre tamamen ve şu günlerde alâyı hâl serien ve acilen tahsîl ve mübâşireye teslîmen ordu-yı mezkûreye irsâl ve tevzî'yle ve maâz-Allah u teâlâ bu husûsda adem te'kid birle yedliye-i merkûmun tacizine sebep olanlar mestûl ve muatab olacaklarını iktizâ edenlerin (...) mezîd-i ihtimâm ve dikkat eyleyerek şitrân ma'lûmunuz aynen tedârik ve tesyîr ve teslîmi mezkûr-ı dahî bad-ı ezin vesâit ve bir dakika imhâl ve ihmâl ve tevkîf ve te'cizine cevâz ve müsade verilmeyerek bâyı veckân yerlû yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden serien ve acilen tahsîl ve tekmîl ve tenbihen birle kabzına me'mûre tamamen ve tekmîlen teslîm ve ordu-yı şarkıye hazinesine irsâl ve teslîm ve terbiye dikkat eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz hükm-ü şer'îfimle vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan iş bu emr-i âlî-şân mazmûn birle 'amil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmü'l-hamis şehir-i cemâzi-yel-ahîr sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 85

Şer'iat-ı şîar hala Antakya kâdısı fazîletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetu'l-ilmehû (silik) efendi zîde takvât ve iftihârü'l emâcid ve'l-keram hala silahşorlarından mütesellimimiz sa'âdetlü elhac Hüseyin Ağâ dâm mecdehû nâkîbü'l-eşrâf sa'âdetlü efendi zîde şer'îf ve mefâhirü'l emâsil ve'l ayân ayân-ı 'izzetlü Süleyman ağâ zîde kudrehûm ve umûm-ı vecde keram ve alay-ı vekil vesâir iş erleri zîdet makudrehûm minhâmızdır ki Haleb eyâletinden bundan akdem şarkiye ordusuna baladan yine matlûb buyurulan yigirmi bin keyl şair ve beşbin râs-ı ağnâmdan Antakya kâdısı isâbet eden dört bin yüz elli keyl şair ve bin yüz yigirmi beş râs-i ağnâm mübâsa'sı(?) husûsi akdemce ol-tarafa eşâ'r ve beyân kılınmış olduğu üzere keyl-i esaret olduğundan bahisli bedlâ müsâ'desiistirhâm olunmuş olduğundan mebnî beher keyl altışar gurûşdan ve beher ras-ı ağnâm onar gurûş dan mübalağa mezkûre yerlû yerinden ve acilen gönderilmek bâbında Erzurum defteri ve devletlü efendi hazretlerinin baş çukadarları mübâşir (silik) bu defa' bir kıta' emr-i âlî şeref-bahş virûd idub emr-i celil-i âlişan.

BELGE : 86**Berât-ı alişan sûret-i**

Antakya kâdısı kurbunda süveyde nâm mahalde karm' ve meyân ve şeyh hazret makâmlarının vazife-i ile berât-ı ali türbe-dârlık mutasarrıf olan eşşeyh ali bin şeyh Mehmed mutasarrıf olduğu türbe-dârlık mezkûr-ı kendü hüsn-ü rızâsıyla erba'b-ı istihsâl sulbi oğulları iş bu râfi'ân tevkî'-i refî'-i alişan hâkânî tamamen ve hafız Yusuf nâm karındaşlara ve kasîd ve yedinde olan 'atıf(?) berât-ı teslîm etmekle merkûmenin dahî her vecihle layık ve mahal-i müstehak olmalarıyla der-sa'âdetimden türbe-dârlık ve yine (...) oğulları merkûmane 'aliü'l-şitrân tevcihle olunub yedlerine berat-ı şer'îf-i alişanım verilmek bâbında istidâ'-yı 'inayet etmek bir mantûk kayd-ı Antakya kazâsı kurbunda Süveyde nâm mahalde kadimi ve meyân şeyh hazret makamlarının vazife-i türbe-dârlığı kazâ-i mezbûrun ahâlisinden der aliyeden bulunan Mehmed bin Mansur ve'l-hâc Osman bin Mehmed haberleriyle zahîr olan eşşeyh Ali bin eşşeyh Mehmed Cihat mezkûreyi sulbi kebir oğulları molla Numan ve Hafız Yusuf rızâsıyla kasîd eylediği huzur-ı şer'de bizzât takrîr ve (...) etmekle cihet-i mezkûre mezbûrun (...) oğulları merkûmene ister ona tevcihe olunmak iktizâ ile imtisâlen ulûmü'l-'aliyye â'limü'l-ilmen(...) bil-faal Anadolu kâdıaskerim mevlânâ Ali paşa kasîde-i Es-Seyyid Ali Rızâ adamallah-ı teâlâ fezâil-i 'ilâm ile mücebince tevciid olmak deyü bin iki yüz kırk üç

senesini zi-l-ka'desinin ikinci günü tarihiyle müverrec ve fermân âlî-şânım sâdr olmuştur sâdr olan fermân-ı ali mücebince merkûmene tevcîd ve sadaka edüp (silik) verdim ve buyurdumki ba'de-l-yevm merkûmenin ve Hafız Yusuf (silik) Ali nâm karındaşlar varub zikr olunan makamları bâbaları tarihi mezbûrun terbiye-i ber-vech-i iştirâk türbe-dârlığı olub hizmet lâzımelerin mer' ve mûdî kılındıktan sonra vazîfe-i ma'iyyesine dahî ber-vech-i iştirâk mutasarrıflar olub ve iktizâ'nın revc' devam 'ûmûr ve devlet içün dâ'ye müdâvemet göstereler bu bâbda taraf bir vecihle dâhil ve tevzî' kılmayalar şöyle bilub 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılalar tahrîren fi'l-yevmü'l-hamis (silik) zi-l-ka'de sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 87

Haleb'de kâin Asakir-i Mansûre-yi Muhammediye taburunun ikinci yüz başının beşinci on başı Mustafa Bilen kazâsı sâkininden olub halâs tarafına otuz gün ikâmet etmesi içün zabtı tarafından ikâde olmağla verilen mahal-i mezkûre kadar nefer-i merkûmun mirûruna muhalefet olmamak içün iş bu tezkîre tahrîr ve bu merkûme itâ olunmuştur.

Fî 3 Rebî-ül-âhır, sene 44

Es-seyyid Ali (...)

BELGE : 88

Medîne-i Antakya nevâhî sinden kurye ahâlilerinden Hacı Emin bin Yusuf nâm şer'-i şerîf-i enverde iş bu bâisü'l- küttâb Hüseyin bin Ahmed nâm muhızırında şu vecihle da'vâ ve takrîr-i kelâm eder ki bundan akdem fevt olan 'Aîşe binti Yusuf nâm hatûnun evkâkından ba'del-ahâli ve'l-ciran ma'lûm'ul-hudûd ve'l-aded perâkende mutasarrıf olduğu eşcâr-ı zeytûn ve içün fevtinden sonra ümmisi oğlu olduğum hasebiyle iki münhasır olmuş iken mütevefâ-yı mezbûre 'Aîşe Hatûnun halısı oğlu iş bu merkûm Hüseyin Fuzûlî zabt eder sûal olunub lediü's-şer' ül-enver kifâyedine tenbihe şer' yedliyedimi teslîmi matlûbumdur dedikde gıbbel-suâl cevâbında merkûm Hacı Emin müteveffnının emmisi oğlu olduğu inkâr eyledikde merkûmdan da'vâsına mutâbık yine taleb olunduk da (...) izhâr edüp ve hilâfa dahî olmağla vakf-ı mezbûr merkûm hasebine mazhar olduğu zahîr ve nemayat olmağın inhisârına hakim-i şer' vilâyet-i olduğu mavki' bi-t-taleb ketb olundu tahrîren fi'l-yevmü'l-hâdis ve'l-öşrin şehr-i cemâzi-yel-evvel sene hamis erbâ'yn ve mieteyn ve elf

sağireye şeyh Mehmed
 za‘ter oğlu
 gayrud(?) oğlu Hacı Mehmed
 Hacı Monla zâde Mehmed
 (...) oğlu Seyd Mehmed

vakf olan eşcarların beyânıdır

Com toprağında, (...) eşcarı, aded 24

Keseb toprağında eşcar, aded 20

Beşirbe toprağında eşcar aded $40 + \text{defa}‘ (...) 20 + \text{defa}‘ 40 = 100$

sağireye toprağında eşcar aded 27

mezrâ’-yı ... eşcar aded $7 + \text{defa}‘ \text{Kilis toprağında } 49 = 56$

ceviz eşcarı aded $5 + \text{barım eşcarı } 25 = 30$

(...) sağireyede aded 2

çiftlik aded 1

BELGE : 89

Destûrun mükerrem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü’l-‘âlim müddebbiru’l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû’l-sâkıb mütemmim mehâmmü’l-enâm bâr-râyü’l-sâib cumhûr bünyânü’l-devlet ve’l-ikbâl meşîrûn erkânü’s-sa‘âdet ve’l-iclâlü’l-mahfûfun bi-sandık ‘avâtıfı’l-melik âlâ ‘ali Anadolu’nun sağ kolu emini vesâiriyle nihayetine varınca vâki‘ vüzerâ-yı ‘azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â’zâmü’l-umûrû’l-kerâm efâhimü’l-kebr mihâmü’l-el-kadrü’l-ihtirâm eshâbü’l-furû-ü’l-ihtişâmü’l-muhtessûn bî-mezîd-i ‘inâyetü’l-melikü’l- a’lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü’l-müslimin ulâ vülâtü’l-muvâhiddîn ma‘âdenü’l-fezâil ve-l-yakîn ref’-i i’lâmü’ş-şerif vârisû ulûmü’l-enbiyâ-i

ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm kuzzâtü'n-nûâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki; ve ba'z velât ve hükkâm voyvodan ve ayân kendülerine mahsûs olan 'aidat ve 'adem-i kanâa't birle zeyr-i idârelerinde olan kazâlardan tekâlif-i ve mücebince ve matlûb mîrîye ve mürettebât sağireyeden mâ'ada kendü (...) içün fukarâdan bilâ müceb akçe almak ve aralıkda şuna buna vâsl gazâ ve cihat ve esnâ ve kabâhatle fukarâ-yı ra'iiyyetin (silik) satdırarak kendülerini tahrîm ve takrim etmek misüllü hilâf-i şer'iat gazâve mukâbir rızâ-i harekete ictirâ' eyledikleri tahkîk olunduğuna binâenfi-mâba'd velât ve hükkâm voyvoda ve ayân kendülerine tahsis olan 'ânzât(?)'ı kadimeye kanâat birle tekâlif sıhhıce ve mürettebât sâireden başka kendü nefesler içün bir akçe ve hab almak ve bir kimesnenin hasm ve kabahati vukû'unda darb ve had ve kıssâsı misüllü lâzım gelen ahkâm-ı şer'iyesine ise icrâ olunub bir akçe cürüm alınmak tenbihâtına dâir balâları hatt-ı hümayûn itmekrûn pâdişâhânem muvaşşah Anadolu ve Rumelinin ücra kollarına makasil ve meşrûh ısdâr ve tesyîr kılınmış olan evâmîr-i celîle mâlûkânemin mal-ı sayfî ba'z-ı maksad ve makûleleri kendü merâm-ı maksaddan encâmılarına göre tekîd ve tahrîk ederek tekâlifden ma'âf kılınmışdır deyü bir takım sâd-ı dal kimesneleri taklit ve iğfâl ile matlûbât mürebbiye ve mürettebât seferriyenin ta'tiline bâi's ve bades olundukları bu defa' balâ vâsl şehir-i yârânem olub fukarâ ve zat-ı hilâf-ı mülûk-ânem voyvogan hâliku'l-berbâ olmak kâfen mezalim ve ta'dibât-ı himâyet ve sıyânetleri (silik) pâdişâhânemde matlûb ve iltizâm olduğu misüllü mürettebât devlet-i âliyye ve mehâmm-ı saltanât-ı seniyyemin (silik) ve ta'tilden ve kâyası ehîm ve elzem idüğü zahîr ve cem' zâmanda ve husûsuyla devlet-i âliyyemin taraf taraf der-kâr olan bir meşgûliyet-i hengâmında mürettebât tezkîrenin ta'tiline cesâret gayet uygunsuz bir keyfiyet (silik) ba'd-ı ezin dahî bu misüllü muhteriare ile bir mahalde tekâlif-i mihâm ve mürettebât devlet-i âliyyemin ta'til ve tâciz kılındığı haber olunur ise bil-tahrî cesâret edenlerin icrâ-yı te'diye lerine ibtidâr olunacağı bu olmakdan nâşî siz ki vüzerâ'-yı müşârûn-ileyh ve kuzât'ün-nûâb vesâir mûmâ-ileyhümâ vusûl emr-i şer'îfimde keyfiyeti zîde hükümet ve idârenizden kâin kazâ ve kasabât ahâlisine ve ta'yîn ile kazâlarınızdan mürettib olan matlûbât-ı seviye ve mehâmm-ı seferiye her ne ise (silik) yerlû yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden tamamen ve kâmilan tahsîl ve mahallerine 'itâ ve tesbîli mübâderet ve bundan böyle o misüllü hilâf-ı rızâ-ı kelâm edenler olur ise icrâ-yı tedîbler içün asm ve şehretleriyle keyfiyeti der-sa'âdetime tahrîr eylemeniz fermânım olmağın tenbihen ve ihtimâmen mahsûsen iş bu emr-i celil-i âlişan ısdâr ve hâssam haskeblerinden kıldetü'l-emâcid ve'l-ayân ve'l-âyân Ahmed Şemseddin ile tesyîr

olunmuştur imdi vusûl emr-i şer'îfimde muktezâsı üzere 'amil ve harekete bil-ittifâk mezîd-i sa'yı ve dikkat eylemeniz irâde-i 'aliyye m muktezâsından idüğü ma'lûmunuz olduk da ber-vech-i meşrûh 'amil ve hareket ve harekete bil-ittihâd mezîd-i sa'yı ve gayret ve bu vasiyle ile tekâlif-i sıhhice ve mesârif-i seferiye ve maksatdan ma'âda ahâli-i memleket ve fukarâ ra'yyetden tam sene ahz ve tahsîlinden begâyet ve mübâadet eylemeniz fermânım sâdr olmuştur buyurdumun vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' velâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfından begâyet tehâşî ve mücânebet eyleyesuz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılâsız tahrîren fî evâsıt -i şehri zi-l-hicceü'l-şer'îf sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 90

Destûrun mükerrerem meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-'âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun sağ kolu emini vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûrû'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ıhtirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ıhtışâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l- a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ulâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i i'lâmü'ş-şerif vârisû ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-ikelâm kuzzâtü'n-nüâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki; ve ba'z vüzerâ ve mîrîmîrân mensubları cânibine azimetlerinde ve hadım ve mübâşiran dahî savb me'mûrunlarına ayâb ve zehâblarında esnâ-yı rahde uğradıkları kazâlardan ve mücânebet yem ve yiyecek ahzıyla bila müceb fukarâya bâr oldukları tahkîk kılındığına mebnî fî-mâba'd mirûr-ı ve ubûr eden vüzerâ ve mîr-i mîrân-ı ve hadım ve mübâşirân yem ve yiyeceğe dâir kendülerine lâzım olan eşyaları akçesiyle olub ahâli ve fukarâdan bir sudan başkasına mutâlebe alınmaması ve kazâlar tarafından dahî itâ kılınmaması mukaddemce Anadolu ve Rumeli'nin ücra kollarına ısdâr ve tesyîr olunan evâmir-i 'aliyyemi tenbîhe ve te'kîd kılınmış olduğundan olan müceb ve muktezâsı icrâ olunmakda ise de ihlâle hezâ sefer-i hümâyûn pâdişâhânemde tahkîkine mebnî Anadolu ve Rumeli câniblerinden mücerred ve ikâyı fariza-i gazâ ve cihâd içûn gazâ ve cihâda sevk ve ta'yîn kılınan vüzerâ ve me'mûrun ve asâkirin

esnâ-yı rahde yem ve yiyeceklerini kendü akçeleriyle almaları gayrı câiz ve mukaddemce sunuc eden irâde-i seniyyem vakt-i hazırda fukarânın beyhûde mesârifden ve ibâret olub bu misüllü gazât mevhibdin imdâd ve ayâna her kim zimmet idüğü emr bâzar olmakdan nâşî siz ki vüzerâ-yı müşâr ve mîr-i mîrân-ı ve kuzzâtü'n-nüâb vesâir mûmâ-ileyhümâ siz vusûl emr-i şer'îfimde keyfiyeti zeyr-i hükümet ve idârenizde kâin kazâ ve kasabât ahâlisine ifâm ve ta'yîni ile bundan böyle sefer-i me'mûr ve ta'yîn kılınan vüzere ve mîr-i mîrân-ı vesâir me'mûrun ve asâkir yedine her kim olur ise olsun esnâ-yı rahde kazâlarınıza lediü'l-virûd birer gecelik yem ve yiyecekleri itâ ve ferdâsı eyledüğü kazâlara sevk olunması husûsuna mezîd-i akdâm ve mübâderet eylemeniz fermânım olmağın şeyhen ve akdemen mahsûsen iş bu celîlü'l-kaderim ısdâr ve hisse-i hâsılanızdan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân Ahmed Şemseddin kulları böyle tesyîr olunmuşdur imdi balada beyân olduğu vecihle bundan böyle sefere ta'yîni kılınan vüzerâ ve mîr-i mîrân-ı ve asâkiriden her kim esnâ-yı rahde taht-ı hükümet ve kazâlarınıza dâhil olur ise fakat bir gecelik lâzım gelen yem ve yiyecekleri itâ ve ferdâsı ilerükü kazâyâ sevk ve ırsâl olunması ve bu vesile ile sıhhice sefere me'mûr olanlardan mâa'dâ şuna buna ve mücâneen nesne ahzıyla fukarâ ihrâr olunmaması husûsuna bil-ittifâk mezîd-i akdem ve dikkat eylemeniz kata' matlûb pâdişâhânem idüğü ma'lûmunuz olduk da bir minvâl muharer 'amil ve hareket ve enkaz emr ve irade-i mülûk-ânemle ikâ-yı muktezâ-yı fermânım ve sadakata bil-ittihâd sarf ve sa' ve kudret ve hilâfindan tevki ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfindan hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fî ahîri vacib'üş-şer'îf sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE :91

Şer'iat-ı şîâr mahrûsen Haleb'den medine-i Üsküdar'a varınca esnâ-yı rahde esnâ-yı kâin kazâların kuzzâtü'n-nüâb faziletli semâhatli efendiler zîde fazlehûm ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-ayân müslimin ve ayân ve voyvodaları sa'âdetli ağâlar zîde mecdehûm inhâ olunur ki Halebü's-şehbâ eyâletinden ba fermân-ı ali matlûb buyurulan Asâkir-i Mansure-yi Muhammediyenin iki yüz nefer tertîb ve dâîremiz ağâ ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân 'izzetli Ömer Ağâ zîde kudrehûm terekef ve ma'd'ût-tekrara sevk ve tesyîb kılındığı siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma'lûmunuz olduk da maa'rûl-zikr Asâkir-i Mansure-yi herhangınızın (herhanginizin) taht-ı hükümet kazâ ve kasabasına dâhil ve asl olunurlar ise iktizâ eden konak

ve yem ve yiyeceklerini itâ‘ birle ikâyı levâzım mühimmânnevâzî raiyet ve ferdâsı iktizâ eden ihmâl ve eskallar içün kemâr bargirlerini vermeğe mübâderet ve ve bir ferd-i firar etmemek için mûmâ-ileyhümâ Ömer ağâyâ muâvenet eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ağâyı mûmâ-ileyhümâ itâ bais ve tesyîr kılınmıştır in-şâ‘-Allahu teâlâ vusûlünde sâlif’üz-zikr Asâkir-i Mansure-yi her kangının kazâ ve kasabasına asl olurlar ise levâzıman zarûriyelerine itâyâ himmet ve emnâen ve salman berberlerinizin kazâ ve kasabasına imrâre müsâraat ve her halde ikâyı levâzım mühimmânnevâzî raiyet eyleyüp bermûceb buyuruldu ‘amil ve hareket buyurasız.

Fî 11 Rebî-ül-evvel, sene 244

BELGE : 92

Buyuruldu sûreti

Hala Antakya’da sene-i teşyîn şaban fazîletlü efendi zîde ‘ilmehû iftihârü’l emâcid ve’l-‘âyân müslimin sa‘âdetlü ağâ zâde mecdehû mefâhirü’l emâsil ve’l akran vecde belde vesâir söz sahibleri ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki şark ordusu içün bundan mukaddem ve bu defa‘ Haleb eyâletinin hâvî olduğu kazâ ve enhâye tevzî ve taksîm olunan ‘asker yedliyesi vesâir matlûbât pâdişâhânın tahsîli bâbında mukaddemce ba evâmir-i ‘aliyye dergâh-ı gedüklülerinden atufetlü zâim ağâ mübâşir ta’yîn olunmuş ve müddet-i me’mûriyetlerinden nenâhir ve kazâlarınızda akçe tahsîl olunmuş ordu-yı padişahenemde olan asâkirin idâresi husûsuna gaytla ve muktezâ-yı olmuş ve mübâşir mûmâ-ileyhin bu tarafda meks ve ikâmeti çok olmuş olmakdan nâşî matlûbât mezkûrenin tekrar tahsîli isti‘câlını hâvî bu defa‘ dahî sâdr olan ekîdü’l-mazmûn uc kata evâmir-i seniyyeler ile hala şark ordusu defterdarı devletlü efendi hazretlerinin kethüdâları sa‘âdetlü Zâim ağâ dahî mübâşir ta’yîn ve isti‘câl kılınmış olmağla muttaleb mezkûrenin fî-mâba’d tâciz ve tevkîfî bir vecihle tecâvüz olunmayub sera’t tahsîl ve tevsiline akdam ve nasb nefes ve ihtimâm olunmamak icâb edecek olur ise maâz-Allah u teâlâ vehâmeti çekileceği dergâr olduğu evâmirlerden eşkâr olmak olduğu siz ki muhâtabun mûmâ-ileyh siz ma‘lûmunuz olduk da bir saa’t evvel tahsîl ve mübâşire teslîmen tarafımıza tevsiline mezîd-i ‘itinâ ve dikkat ve halâkindan begâyet hazır ve mücânebet eyleyesiz .

BELGE : 93**Karaca'lı deli Hasan'ın oğlu Ali'nin salyânesi içün**

Bin iki yüz kırk dört senesi mâh-ı muharrem gurresinde tevzî' olan salyâne-i nefer sâkinlerinden iken keserde sâkin deli Hasan'ın oğlu Ali karye-i nefer ahâlisine beher salyâneden on beş gurûş itâ' etmek üzere karye-i mezbûre ahâlileri ve şeyh ve ihtiyarları medîne-i Antakya mütesellimi atûfetli elhac Hüseyin Ağâ ve cümle ma'rifetiyle huzur-ı şer'î şer'îf-i enverde râbt verilub meskûr Ali dahî beher salyânede on beş gurûşa razı olub dahi nefer ahâlileri bu güne razı olub fî-mâba'd meskûr Ali'den bundan böyle bir pâre ve bir akçe salyânesine zâm olunmak içün iş bu sicile kayd olunmuştur .

Fî 1 Muharrem, sene 44

faziletli Es-Seyyid Mehmed Durmuş efendi Şemseddin zâde
faziletli elhac Mustafa efendi Emin efendi zâde
hısm(?) han zâde faziletli Mustafa efendi
mütesellim hacı Hasan ağâ
serkât zâde Mehmed ağâ

BELGE : 94**Sûret-i hatt-ı hümayûn-ı şer'îf**

İş bu fermân âlî-şânımda mestûr olan tenbîhât-ı celîlenin her yerde ve her mahalde harf-i harf (silik) ve icrâsına cümle tarafından akdâm ve dikkat olunmak matlûb kata' pâdişâhâneme olub şöyle ki bu günkü günden sonra gerek vüzerâ ve mîr-i mîrân-ı ve teslîm voyvodalar ve mübâlağâcılar ve kereste nazırları ve kazâ ayânları vesâir me'mûru ve zâbitan-ı memâlik tarafından ve gerek icrâ-yı şer'î'at gazâyâ me'mûr kuzzâtü'n-nüâb vesâir hükkâm-ı şer'î' ve ahal-i ark câniblerinden bunun hilâfına her kimin bir güne harekete cesâreti olur ise derhâl icrâ olunacağı tahkîkiyle esnâ ona göre herkes aklını başına devşirib kendülerine dünya ve ahîret selâmeti lâzım ise tenbîhât şâhânemi tamamca icrâsın çaresine baksınlar sonra bildik bilmedik ve ahâli ve fukarâ dahî 'arz ve edebleriyle mukayd olarak emr ve hükkâm-ı itâa'tde kusur etmesinler alel-husûs din ve devletimizin esâsı emr-i diyânet olmağla bayı ve kira küçük ve büyük kâfen ehl-i islâm evâmirü'l-sıhhiyati(?) ve (...) gereği gibi hazır ve ertikâ ederek avfât.

Hamisde(?) devam-ı ûmûr ve devletim

Ve gâyesine meşgul

olsunlar

BELGE : 95

Sûret-i fermân âlî-şandır

Destûrun mükerrer meşîrûn mefhûmun ve muhterem nizâmü'l-âlim müddebbiru'l-umûr-ı cumhûr bil-fikrû'l-sâkıb mütemmim mehâmmü'l-enâm bâr-râyü'l-sâib cumhûr bünyânü'l-devlet ve'l-ikbâl meşîrûn erkân's-sa'âdet ve'l-iclâlü'l-mahfûfun bi-sandık 'avâtıfı'l-melik âlâ 'ali Anadolu'nun sağ kolu emini vesâiriyle nihayetine varınca vâki' vüzerâ-yı 'azâm adamallah-ı teâlâ iclâle ve â'zâmü'l-umûrü'l-kerâm efâhimü'l-kebr mihâmü'l-el-kadrü'l-ihirâm eshâbü'l-furû-ü'l-ihîşâmü'l-muhtessûn bî-mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l- a'lâ ali mîr-i mîrân-ı -ı kerâm dâm ikbâlehûm ve akzâ kuzzâtü'l-müslimin ulâ vülâtü'l-muvâhiddîn ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref' -i i'lâmü's-şerif vârisü ulûmü'l-enbiyâ-i ve-l-mürselin el-muhtessûn mezîd-i 'inâyetü'l-melik muîn mevâli-i fehâm zîde fazlehûm ve mefâhirü'l kuzzât ve'l akran ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm kuzzâtü'n-nûâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran müslimin voyvodan ve 'âyan ve vecde-i ihâle ve bil-cümle iş erleri ve zîde kudrehûm tevkî' -i ref' -i hümâyûn vâsil olacak ma'lûm ola ki; cenâb-ı malikü'l-melikü'l-memleket celleşâne ve 'umnevâlî(?) mücerred ve teşyîr-i revâbıt-ı dîn mabeyn ve te'kid zavâbıt-i ahvâl bala ve müslimin irâdesiyle zât-ı hilâf-tesmât mâlûkânemi imâmü'l-müslimin halîken rûy-i zemin kılub mehâmm-ı enâm ve umûr-ı cumhûr havâss-ı davâ-yı ve teslîm buyurulmağla zıll-ı zalil cihândâr-ânemde olan bil-cümle fukarâ ve (...) kâfeen muzâlim ve ta'dibândan ve kayalarıyla sâiren merâhmevâli pâdişâhânemde veistirâhat olmaları dikkat-i himmet mülûk-âneme lâzım ve muhterem idüğü zâhir ve cel-i ve cânibü'l-münâkıb(?) cihândâr-ânemde memâlik-i mahrûse-i el-mâlik hadivâneme(?) velât ve hükkâm ta'yîninden maksûd ve merâm dahî bil-cümle memâlik ve aktâr ve kâfeen muzâlim kemâl-i asâyış ve emini va'detullah(?) olan mecmûa' ahâli ve sâkinesinin talim ve 'îtisaktan(?) himâyet ve sıyânet i ile istihsâl ve esbâb refah ve rahatları kâdisına mebnî idüğü cümleye beyândan müstâkını olarak zat-ı şevket-i ayâb şehr-i yârâ mevhîen olan şeyhen kerimen (...) ve emr-i himmet ve saciben fencimen(?) tevkîf ve adalet-i iktizâ sı üzere dâimâ bu husûsa sarf-ı efkâr ile o misüllü velât ve hükkâm ve zabitan sâire taraflarından bir mahalde zalim ve ta'di vukû' tahkîkinde def' ve ref' maddesine ibtidâr olunmakda olduğundan gayr-ı fukarâ za'fânın bir müddet beru oldukları yarkirân(?) mesârifden tahlis(?) ve kayaları zınnında

bundan ‘akdemce Anadolu ve Rumeli’nde kâin menzilhaneler külliyyen kaldırılıb umûmen kiraya tahdil ile kazâlardan öşri dercinde bedel-i tertîb olunarak menzil masarısından kurtarılmış ve hasb-el-îcâb memâlik-i mahrûsemin bir mahâlinden bir mahâline azimet eden vüzera ve mîrîmîrân ve mütesellimin vesâir hadım ve mübâşiran vardıkları ve (...) eyledikleri mahallelerde kendülerine ve gerek süvârî oldukları hayvanlarına muktezâ olan yem ve yiyecek ve mallarına vesâiren kendü akçeler ile alub fukarâdan yalnız bir sudan başka nesne almamaları taraf taraf evâmir-i celîle mülûk-ânem neşriyle herkese tenbîhe ve te’kîd olunmuş fî-mâba’d vüzerâc ve mîrîmîrân ve mütesellim taraflarından müsved ta’birü’l-nevârî(?) asl davalar ile ba buyuruldu kazâlara mübâşir ta’yîn olunmak ve masalih-i sıhhim zınnında buyuruldu ve mübâşir irsâl icâbında dahî hizmet mübâşiriyesi ber-mûceb fetvâ-yı şer’îfe mütemmered ve şurûtu üzere mudî‘ mütemmered(?) tahsîl olunmak ve velât ve mutasarrıfını taraflarından kazâlara bil-iktiza’ gönderilecek mübâşirler maslahat ve mahalline göre kapucular kethûdası ve silahdar ve iç çukadârı mu‘taber gediklerden(?) olduğu halde mahal ve maslahatın tahmiline göre nihayet iki bin ve aşağılarına bin beş yüz ve dahî maddesine(?) bin ve ondan aşağı geru gelür beş yüz ve anın emsâline iki yüz ve maddesine yüz .

BELGE : 96

Hasıyla bu kıyas ile kadarına göre verilub ol-vecihle tahsis olunan hizmetleri yedlerine verilecek buyuruldu ve tezkîrelerin zuhûruna işaret ve ol-mikdardan başka hediye ve ikrâmiye tahsîl akçe ve eşya verilmemesi tasrîh ve sah(?) olunarak andan ziyâdesine alındığı ve verildiği tahkîkolunur ise elinden ahz ve aldığı mahale ve kendüsü te’dib ve aldığı mahalden bi-t-taleb verilmiş ise ve verenler dahî sual olmak üzere bil-cümle vüzerâ ve mîrîmîrân ve mütesellimlere makâm-ı sadâretten mevkîd(?) ve tenbiheler gönderilmiş ve’l-hâsıl mürettebât devlet-i âliyye ve gerek velât ve mutasarrıfın ve hükkâm ve mütesellimin içün mahsûs olan aidât ve tazminatdan başka fukarâ ve zafâ’dan akçe vesâir nesne ahzı ve cihet vesâire ile hilâf-i şer’î’at gazâ ve te’adi vukû‘ hem rızâ-ı bariye(?) ve hem rızâ ma’let(?) irtizâ-yı(?) mülûk-âneme mukâbir ve zâfi olarak cesâret edenler dünya ve ahîretde cevâba kadar olamayub beher hal sual ve muatab alacakları keret(?) bad-ı ihra(?) herkese bildirilmiş ise de taşralardan ba’z vüzerâ ve ve maden eminleri sancak mutasarrıfları voyvoda ve mütesellimler ve hükkâm ve nûab vesâiren ehl-i ark tâifesi cümlesine Allah u tealî mecbûr ve mentûr oldukları ve erkâb cihetle (...) korkub ve yine iş bu tenbihâ ma’dalet-i eyât(?) pâdişâhâneme ziver kabûl edüp alıştıkları talim ve ‘itisâktan katen tekvîl etmeyerek ve bu uygunsuzluklarda ehl-i şer’ ile ehl-i ark yerleştikleri birbirini men‘ ve zecr etmek şöyle dursun

belki irtikâblarına(?) devâc vererek her biri beher cihetle fukarâ ve za'fâya etmedikleri gadr ve sitem kalmamak ve kazâlara memnû' olan makûlesi şeylerle mübâşirler gönderilub hizmet mübâşireye aldirmek ve kabâhatle ve kabâhatsiz cerimeler(?) almak ve tevzî'ât ve defterlerine tam ihra ile dürlü nesneler ilave (silik) ve zahîre mayâyesi me'mûrlar ile dahî mahallerinde fukarâdan tahsîl eyledikleri zahâyiri ve dozluk nâm ve nâm-ı ahz ile fukarâdan ihrâr etmek ve tersâne-i amireme merbût kereste(?) nazırları taraflarından kazâlara çıkan marangozlar dahî mücerred akçe kaymak ve dâiyesiyle cab ve endâze uymadı diyerek fukarâya güne gün ve eziyet etmek ve ba'z mirûr-ı ve ubûr eden vüzerâ ve mîr-i mîrân-ı ve hadım ve mübâşiran kendülerine lâzım olan yem ve yiyeceğe dâir şeyleri mücâenen(?) fukarâdan almak misüllü halat diye ve nice harekât marzî vukû' bulmakda olduğu sıhhıcen tahkîk kerde pâdişâhânem olub devlet-i âliyye-i ibdel-devâmı(?) devlet-i Muhammediye olarak esas da'im şer' kavim ile müveşşes olduğundan her bir maslahatdan şer'iat muthûraya tevşîl ve temessük ile kitâbü'l-aleyhin ahkâm-ı şer'îfesi üzere hareket ve şer'î şer'îfin mesâğı(?) olmayân sıhvelet ve ferâgat olduğu neferce in-şâ'-Allah u teâlâ ümûr ve mesâlih din ve devletimiz Keseb ederek zınnında mevâdd olan fevz ve nasret(?) ileyheye (...) der-kâr olduğu misüllü maâz-Allah u teâlâ hilâfet-i erkâb ve ısrar-ı sûreti dahî gasb(?) hazret yareye mazhariyetini müceb olacağı biraz ve dinimizin düşmanları olan kefredin envâi' ri'vânet ve ve malufat(?) ve taraf taraf millet-i İslâmiye hakkında vukû' bulmakda olan sui kasd ve ihanetler dahî ancak fukarâ hakkında bir takım ber-vech-i (...) yahûd ikâ eyledikleri mezâlim ve ta'dibâtan umûmen kabilinden olduğu eshâb basirete zâhir ve hüveyde olduğuna binâenbu cihetlerle cümleden mukaddem ehm ve elzem olan ahkâm-ı şer'iat matharanın(?) icrâsı ve eser-i mezâlim ve 'îtisâkın(?) külliyyen memâlik-i islâmiyenin ref' ve imhası çaresine bakılmak farîza olmakdan nâşı bu def' der-sa'âdetim olan bil-cümle vüzerâ-yı 'azâm ve ilmehû 'ilâm (silik) devlet-i âliyye ile bâb-ı şah islâmiyede akid eyledikleri encümen şûrâda husûsât-ı merkûme tezkîre ve der-beyân olunarak fî-mâba'd memâlik-i mahrûsemenden bir mahalde fukarâ ve iğtibâdan hiç bir kimesneden cerime nâmıyla bir akçe ve bir hab alınmayıb sıhhi tehmitibi(?) olanların tehmitibine göre (silik) kabâhati hakiki ise takrîr ve ziyâvece(?) ise darb ile müstehak(?) siyaset ise ona göre şer'en cezâsı tertîb kılınması ve bu günkü günden sonra dahî vüzerâ ve mîr-i mîrân-ı ve mütesellimin ve hükkâm-ı voyvogan vesâir taraflarından balâda muharrer olduğu vecihle fukarâya ve ta'dibaya cesâret olunur ise her hankı tarafından olur ise olsun casuslar (...) haber aldığı anda artık agmâz ve müsâmaha olunmayarak heman nizâmü'l-'âlim içûn her kim olur ise olsun gayratü'l-(...) tertîb hizâ olunması ve memleketlerde olan tekâlif-i tevzî'ât fesâdlarının hakikatı anlaşılmak içûn fî-mâba'd her bir kazânın tevzî' defterleri (silik) der-sa'âdetime gönderilerek bil-temâs makâm-ı sadâretten masârifât vâkalarının tedkikât ve

tanzîmatına ahal-inazar ve dikkat ve ba'de balâ-yı deftere sıh keside olunarak masârif-i sıhhihinin tasaddihle tevzî'âta ruhsâtı hâvî emr-i âlî ile mahâline olunub ötedenberu ve tevzî'ât vâki' ba'z kazâda hane ve ba'z mahalde çift i'tibariyle ve rea'ya karyelerinde dahî orak hesabıyla olageldiğinden defter-i mufâsala ve gerek verilecek emr-i âlî'de tasrî' ve tebyîn olacak mikdara göre ol-kazânın her bir karyesi hane ve çift ve gerek orak başına kaç gurûş isâbet eder ise lediü'l-hane ma'lûm olarak sonra bir mahalde gönderilen defterden ziyâde akçe tahsîline cesâret olunmuş olur ise mütecâsir olanların mücâza lâzımleri icrâ olunmak içün ma'ruzat üzere sicil mahkemeye kayd ve sabit olunub ona göre tevzî' ve tahsîle mübâşiret kılınmış ve hizmet-i mübâşireyler mukaddem gönderilen tenbihât mücebince hadd-i î'tidâlda ahz olunub hadd-i î'tidâldan hizmet-i mübâşireye ve fukarâdan meft ve müccâneen(?) yem ve yiyecek mutalebe olunmaması ve mübalağâcılar ve kereste nazırları taraflarından dahî fukarâya o makûle vaziyet ve defter-i tevzî'ât nâm ahr ile akçe ilavesine cerâit olunmaması ve tarık-ı aliyyeden dahî hilâf-ı şer'-i şer'îf baz'ı şeyler olduğu zikr olunan meclis-i şûrâ da beyân ile cümle tarık kazâda şuna buna hevâ-yı münasibler verilerek beyn'el-nâs alınub satılmakda ve hükümet-i şer'iyeler sair iltizâmat misüllü sarraf yedleriyle bir takım elzem ve havale olunmakda ve Rumeli ve Anadolu kazâsına yemin vesâir ta'bir ile nasb olunan ikişer nefer taht-ı başılar münasebetiyle dürlü fesâdlar vukû'bulmakda ve kazât kapu kethüdâları dahî güne gün uygunsuzluklarda alt müstakille(?) alub hal-i münasib şer'iyeler ve binâen kâfeen me'mûriyetden (...) iken ibadullah teâlâ zâmane hükümetince o hallere girmesi (silik) ve uygunsuz olduğu edna ve derc akl ve ensâfî olanlara zahîr ve alal-mahsûs hükümet-i şer'iyenin esâsı bu derc fesâda varınca memâlik-i mahrûsemde icrâ-yı ûmûriyetine ahkâm-ı şer'iat mathara husûsu meyr alınmayacağı vasih ve cell ve'l-hâsıl din ve devletimizin esâsı şer'i şer'îf olub cümleden olhükümetşer'îye bu ve derc-i fesâddan kurtarılmadıkça masâlih-i din ve devlet-i âliyyem kesb-i suhûlet etmeyeceği beyândan müstakını olduğuna dâir ilmeyu 'ilâm taraflarından ibrâd olunan hâkânîyet semât cümle tarafından tasvib ve istihsâl ile ba'd-ı ezin bu misüllü hevâdan münâsib tevcihi ve beyn'el-nâs fûrûhati def' ve taht-ı başılık maddesi nizâm-ı rabt ve şer'îyyet fî-mâba'd iltizâm sûretiyle alınub verilmekten men birle kuzzât-ı ûmûriyeti sâdrın mahzarları rûiyet etmek üzere kapukethüdâlıklar tatkih kılınmış ve ilme-yu din kesrullahu teâlâ ala yevmüddin haklarında hürmet ve ra'îyyet vaciben zimmet ise de bir takım cehlen nûab ve zalim geru dahî etmedikleri kalmayub halbuki emr-i dünyada siyâset yalnız 'avâma ve şuna buna munhasır olmayarak siyaset-i şer'iyeden 'avâm ve ilme yekân olduğundan ba'dı ezin her kankı(herhangi) tarıkdan balâda muharrer-i tenbihât şer'iyenin hilâfına hareket ederi olur ise cürm ve hayatına göre her dürlü mecâzetleri icrâ olunmak üzere beş bin kendülere bildirulub tahaddid ve ondan olunması husûslarınaittifâk ara ile karar

vererek devamı meşrûh na meşruhun külliyyen def' ve ref' ile balada beyân olunan tenbihât her tarafda ve her mahalde tenkid ve icrâsı zınnında Anadolu ve Rumeli'nin ücra kollarına ve tarık kazâyâ dâîr husûsat-ı mezkûre içün Rumeli nado(?) kazâskerlerine hitaben başka başka evâmir-i şer'îfîm tasdir(?) ve cânib-i şeyhü'l-İslâmiyeden dahî bil-cümle kuzzâtü'n-nüâb taraflarına başkaca tenbihât şer'îyye (silik) muktezâ-yı meş'ir mektûbları tahrîr ve tesyîr ve taksîb kılınmış olduğuna binâenol-vecihle harf-i harf tenkid ve icrâsı husûsuna irade-i kat'en mülûk-ânem taaluk edüp ol-bâbda şer'ef-yâfte sahifen sudûr olan hatt-ı hümâyûn isâbet makrun mülûk-âne mücebince zikr olunan evâmir-i şer'îfen pâdişâhânem ısdâr ve mektûblar tahrîr kılınmış olmağla siz ki vüzerâ'-yı müşâr ve mîr-i mîrân-ı ve mevâlî-i kuzzât'un-nuab ve müsliman voyvodalar ve ihtisâb me'mûrları ve ayân ve vecde memleket ve bil-cümle iş erleri mûmâ-ileyhümâ iş bu fermân-ı pâdişâhânemi zeyr-i hükümetinizde kâin her bir kazâda câmi'-i şer'îflerde bil-cümle vecde ve ihmali cem' olunarak ve ferânet birle mazmûn cümleliz gereği gibi mutâlaa ve endişe ve 'âkît emr-i (silik)ederek ve size selamet hal lâzım ise bu husûslara itina ve dikkat eyleyerek mukaddem (silik) olunan tenbihât celîlen cihândâr-âne min harfiharf icrâsına dikkat ve ba'de-l-yevm cerime tamı ve tam ahr ile fukarânın bir akçe ve bir habbesini almayub herkes kendü ve arvât mahsûsuna ve monla bir şahıs (silik) göre şer'en darb ve habes lâzım geldikde yüz tekindir(?) veyahud memleketin muteberander(?) diyerek cerimesi ahzıyla savaştırılmayub beher hal muktezâ-yı şer'îyesine ise icrâ ve eğer müstehak siyaset ise tertîb cezâ ile bir (...) tokatlamayarak bil-cümle mal-ı verasesine siz ki ve bala verase ol-vakit cânib-i beytü'l-mâla def' ve itâ kılınmış ve emr te'dîbde (...) tutulub ve hatıra râiyet sûretleri tecavûz olumaması ve kazâlara ayân nasbi vukunda vüzerâ ve mîrîmîrân ve sairleri taraflarından caize tamı tam ve ahr ile nasb olunan ayânlardan ve gerek velâyetden akçe almakda olduğu rivâyet olunmağla bundan böyle bil-iktizâ bir kazâyâ ayân nasbi lâzım geldikde ayân olacak kimesne eshâb garzdan olmayub mensûf ve mu'tedîl ve ber-vech-i hâkânîyet ûmûr-ı kazâ-yı rûiyet muktedir olması ve bu evsâf ile mutasarrıf olarak nasb olunacak ayânın ibtidâr ı ve gerek sonra kendüde velâyetden bir akçe ve bir habes alınması ve eğer ba'd-ı ezin ayânlık içün almağla mütecâsir olanlar olur ise vüzerâda ve emrada her kim olur ise olsun aldığı akçe ba'd-el-tahkîk tamamen kendüden derc ve tahsîl ve eshâbına eda ve teslîm ettirildikten sonra alan ve veren te'dîbât şedîde ile terbiye olunması ve mîrî zahire muayanesine me'mûr olanlar fukarâdan hassâ-i mübâşirlerini mahâlinde ol-cevâb aldıktan sonra tekilden noksan götürerek ve tozluk ve tamı ve tam ahr ile ziyâdesiyle alarak tekrar fukarâ-yı gadra uğratmak bu misüllü mezâlim ve te'dîbât dan vukû'gelmemesi ve her kim cesâret eder ise hatır ve gönüle bakılmayub ve kimesneden korkulmayub kalmayub hakikât-ı

hal tutulduğu gece der-sa'âdetime 'arz ve 'ilâm olunması ve'l-halâte hiza ruz kasım geçmiş olduğundan gelecek rûz-ı hazirana bed ile velâyetlerin cümle ve vecde ahâli ve fukarânın ma'lûm ve kâbul kerdleri olan mesârif-i sıhhice defterleri ile altı aydı bir defa' der-sa'âdetime gönderilub ber-vech-i bala bizzat makâm-ı hidâretten bil-tedkik sıhhi kesidesiyle tevzî'ât ına ruhsât-ı hâvî verilecek emr-i âlîde tasrîh olunan mikdardan ziyâde velât ve mutasarrıfıma ve mâ'den ve hükkâm ve nûab voyvogan ve mütesellimin taraflarından nâm ahr ile bir akçe ve bir habbe zâm ve ilave olunmaması ve defter-i tevzî'ât a hükkâm-ı şer' içün gurûş başına birer pâre vazî' ise de ilhaline hizâ ve dürüst olan tertibat seferiye ve tevzî'ât ı rahmanü'l-fukarâ bunlardan müstesnâ olarak bundan böyle tevzî' olunacak mürettebât-ı seferiyenin muktedir sıhhiyesi ise öylece tevzî' ve tahsîl birle zinhâr hükkâm-ı şer' ve gerek zabitan 'arz içün bir sene ahvâl kalınmamasını ber-vech-i meşrûh bil-cümle tevzî'ât vâki'nin sûret-i tevzî'ği mağardât üzere sicillât-ı muhakeme kayd ve sabit olunması ve'l-hâlete bundan sonra küçük ve büyük kâfin me'mûrun o misüllü mezâlimden ile fukarâ ve za'fânın refah ve asâyişleri esbâbının istihsâl ine bil-ittifâk ve akdem kılınması husûslarına harf ve su ve mukadderat ve bundan sonra dahî o misüllü mezâlim ve 'îtisâkatından münhâsır olan her kim olur ise olsun taraf-ı şâhânemden tahkîk olundukça bil-iman mazhar-ı seyâsat ve cezâ alacaklarını yakinen bilub ona göre aklınızı başınıza devşirerek ve fesatlığı ele alarak zâman (silik) aktaran cihândâr-ânemde zinhâr ve zinhâr hiç bir güne zalim ve ta'di vukû'gelmemesine bil-ittifâk gayret ve bu cihetlerle dünya ve ahîretde necât ve selâmetinizi müceb olacak ikmâl ve her kâfe ferden ve cümleliz ihtimâm ve dikkat eylemeniz fermânım olmağın tenbihen ve ihtimâmen ve hatt-ı hümayûn şevket-makrûn pâdişâhânemle müvveşehen iş bu emr-i celilü'l-kaderim ısdâr ve hasekiyân hassamdan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân alizîde mecdehû ile tesyîr olunmuştur imdi balada tahrîr ve beyân olunan emr ve tenbihât katen şâhânemi cümleliz basiret ve hakiki ve sıhhi alel-devam icrâsına sarf ve sa' ve liyâkat ile her bir maslahatda ahkâm-ı şer'iat (silik) icrâsına ve zeyr-i destan olan fukarâ üzerinde esâr zalm ve 'îtisâktan hiç eser kalmayarak (silik)himâyet ve sıyânet leri ile zıll-ı zalil şevket ve adalet mülûk-ânemde cümlesinin refâh-ı hal ve aramış ve (silik) istihsâl e mezîd-i ihtimâm ve gayret eylemeniz kati' matlûb hadivânem idüğü ve bu bâbda (silik) ve hilâf-ı mezkûre ve halât vukû' ecsâs(?) olunur ise cesâret edenler her kim olur ise olsun beher hâl balâdan mücerrer ve 'âidât olacaklarından başka ruz-ı haziran dahî envâi' (...) olacaklarında (silik) olmadığı ve mûmâ-ileyhümâ iktizâ eden hizmet-i mübâşiriyesi bu tarafda kendüye itâ' olunmuş (silil) vardığı kazâlardan hizmet ve gerek hediye nâmıyla habbe ve ahde verilmemesi irâde-i seniyye şâhânem muktezâsından ma'lûmunuz olduk da bir minvâl muharrer 'amil ve hareket ve enkâz-ı emr ve irade-i mülûk-ânem le icrâ-yı lâzımen fermân(silik)veyahud akdâm ve gayret ve hilâfından gayetü'l-gâye

temâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer‘ef-yâfte sudûr olan vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn itâ ‘atmakrûn ‘amil ve hareket ve hilâfından mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şer‘îf-i î’timâd kılasız tahrîren fî evâil-i şehri-i cemâzi-yel-ahîr sene sâlâse ve erba‘in ve mieteyn ve elf .

BELGE : 97

Hüseyin Ağâ’nın mütesellimlik buyuruldusu

Şer‘îat-ı şîâr Antakya hakimi fazîletlü efendi zîde fazlehû ve mefâhirü’l emâcid ve’l ayân silahşorân hassâdan olub bu defa‘ tarafımızdan Antakya’ya mütesellim nasb olunan ‘izzetlü el-hâcî Hüseyin Ağâ vecde memleket ‘izzetlü (silik) zîde mecdehûm inhâ olunur ki istihsâl esbâb istirâhat ve istikmâl aramış zınnında der-iskâr ve ra’iyat ve kâr-güzârî (...) bir mütesellim nasbî ehm ve ağâyı mûmâ-ileyhin nısf-ı ve istihâli mütesellim olduğundan Antakya’da mütesellim nasb olduğu siz ki muhatabun mûmâ-ileyhüma ağâ-yı mûmâ-ileyh tarafımızdan nasb olunmuş mütesellim bilub kendüsüyle hısn-ı ittifâk ve (silik) ve şer‘î şer‘îf muvaffak ve kanun mutâbık vâki‘ olan emr ve nihayetine ve itâa’t eylemeniz hâvî ve sanki mütesellimimiz ağâ-yı mûmâ-ileyhsiz dahi vecde belde ile hüsn-ü imtizâc ve kâfeen ahvâlde fukarâ-yı ra‘ıyyetin istihsâl i asâyiş-i hal ve istikmâl aramış bâlları husûsuna mezîd-i î’tinâ ve dikkat ve ser-muzâlim ve te’âdi vukû‘gelmemesine basiret ve ahvâl mîrîye ve umûr-ı mehâmm-saltanât-ı seniyyen vakit ve zamanıyla tanzîmi maddesine mübâderet ve her husûsa ahkâm-ı şer‘ıyyeye mütâbaat velâzım inhâ olarak husûsâtı (silik) ve eşâ’re (silik) eylemek mahsus taraf-ı acizden iş bu buyuruldu tahrîr ve emlâ ve ağâ-ya mûmâ-ileyhin yedine ‘îta olundu in-şâ’-Allah u teâlâ gerekdir ki ber-vech-i meşrûh ittihâd-ı derûn ile ibrâd (silik) cümleye gayret ve hilâf-ı iktizâ vukû‘unda mücânebet eyleyesiz tahrîren fî ahîr şehri-i ramazânü’l-mübârek sene erba‘ ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 98

Şâm-ı şer‘îfden gelen Asâkir-i Muhammediyeye bir ve iki gecelik yem ve rahde verilmesi için buyuruldu

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi fazîletlü efendi zîde fazlehû ve mefâhirü’l emâcid ve’l ayânteslîm ve ayân ve vecde ‘izzetlü ağâ zîde kudrehûm inhâ olunur ki ba fermân âlî-şânım şer‘îfden matlûb buyurulan beş yüz nefer asâkir muhammediye tahrîr ve (silik) sevk ve tesyîr

olmağla asker-i mezkûr Antakya ‘ya vusûlünde bir gecelik iktizâ eden yem ve yiyeceklerini virub’ ve icâb eden diğ er bir gece dahî (...) îkâ-yı levâzım raiyet ve Antakya ferba‘leye (silik) gönderilmesi için tarafımızdan mihhanda(?) kıdvetü’l-emâsil ve’l-imsâl ‘izzetlü Said Ağ a ta’yîn olunduğı siz ki muhatabun ma‘lûmunuz olduk da selef ’l-zikr asâkir-i mansûre Antakya’ya vusûlünde bir gece iktizâ eder ise iki gece yem ve (silik) it ’ya gayret ve yollarım bir firar etmemek i  n beyân ve süvâri ile irs llerine mübâderet ve bunda firâr-ı vukû’ bulur ise tarafımızdan tanzîm kılınacağı der-k r olduğundan ol-vecihle fir rlarından (silik) etmekden tarafımızdan i  bu buyuruldu ısdâr ve mûmâ-ileyh Halil ağ  ile irsâl ve tesy r olunmuşdur in-üç’-Allah u teâlâ ve sûreti bervech-i muharrer ‘amil ve hareket ve hilâfindan mücânebet eylesesuz deyü.

F  15 Rebî- l- h r, sene 44

BELGE : 99

(...) buyuruldu

Bin iki yüz kırk dört senesi rûz-i hazirandan rûz-i kasıma kadar medîne-i Antakya’nın makaracı başlık el-h cı (silik) ağ a yigirmi bir bin be  yüz gur   taahüd edüp huzur-ı  er‘den ma‘rifet-i  er‘ ve cümle marifetiyle ber-vech-i muharrer verilub i  bu mahal kayd olunmuşdur.

F  3 Rebî- l- h r, sene 44

BELGE : 100

(...)

  m-ı  er‘ fden   sk dar’a varınca yol üzerinde vâki‘ kazâlardan kuzât’ n-nevâli fazîletlü efendi ve voyvogan mefâhirü’l emâsil ve’l akran mütesellimin voyvoda vesâir i  erleri z de kudrehûm inhâ olunur ki  er‘ f ve gazâ sancakları ze me ve sipahilerinin alayıkları ma’iyetle der-sa‘ dete iğ r m olunur olmağla ma‘rifetiniz ki taht-ı kazâ ve toprağına ve asl ve dâhil olurlar ise birer gece (silik) ile husûsa ra’ yet ve iktizâ eden yem ve yiyecekleri i’tâsıyla savb eylemeleri husûslarına dikkat eylemeniz i  n i  bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr olunmuşdur yine teâlâ gerekdir ki ber-m ceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve dikkat ve gayret eylesesuz.

F  2 Rebî- l- h r, sene 44

BELGE : 101**Meydan ağâsı İsmâ'îl ağânın berâtı**

Medîne-i Antakya'da kuş meydanında vâki' (silik) ile kiyâl olan Osman Halife ibni veliddin ve lediş olub birî hâli ve (silik) lâzimesi ma'tîl kalmağla erba'b-ı istîhkâkdan iş bu râfi' tevki-i refû's-şân hâkânı İsmâ'îl bin Ömer zîde kudrehûm vecihle mahal ve müstehâk olduğu erba'b-ı ve fevk meclis-i şer'-i ihbâr etmeleriyle kiyâllık mezkûr mütevefâ-yı mezbûrun mahlûlünden merkûm tevciye ve yedine berât-ı alışânım verilmek bahsine Antakya kâdısı nâibi mevlâna Es-Seyyid Mustafa zîde 'ilmehû 'arz etmekle ber-mûceb 'arz-ı tevciye olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd-i 'inâyetü'l Padişâhânem zuhura götürüb bin iki yüz kırk dört senesi cemâzi-yel-evvelinin on dördüncü günü tarihiyle müverrec virilân rûs-i hümâyûnum mücebince bu berât-ı hümâyûn verdim ve buyurdum ki mezbûr İsmâ'îl bin Ömer zîde kudrehûm varub' mütevefâ-yı merkûmun mahlûkundan kiyâllık mezkûre mutasarrıf olub ada-yı hazimet eyledikten sonra bundan evvel kiyâl olanlar vazife-i ma'iyetine tevciyle mutasarrıf olagelmış ise merkûm dahî ol-vecihle vazifen olub mutasarrıf ada şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmü'l hamis ve'l-öşrin şehr-i cemâzi-yel-ahîr sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 102**Paşa Begin Cebel-i Akrâ' buyuruldu**

Şer'iat-ı şîâr Antakya nâibi fazîletlü efendi zîde fazlehû ve kıdvetü'l-ilmenü'l-mahfûfün fazîletlü efendi zîde fazlehû ve silahşorân hassâdan iftihârü'l emâcid ve'l-âyân mütesellimimiz elhac Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ve kâim-makam nasibü'l-eşrâf siyadettü efendi ve umûm efendi beyân vecde merâm-ı zîdet makudrehûm inhâmızdır ki sâbık Bosna valisi devletlü el-hâc Mustafa paşa hazretlerinin 'uhde devletlerinde olan Antakya'da vâki' Cebeli Akrâc mukâta'sı iş bu bin iki yüz kırk dört senesine mahsûben kıdvetü'l-emâcid ve'l-akran saâ'dettü 'Abdülrahman bin zîde mecdehû ûhdesine takvîz ve ihâle buyurmuş olduklarından tarafımızdan ruhsatı hâvî iş bu tezkîre î'tâolunmağla gerekdir ki mûmâ-ileyhin iktizâ eden mu'avenet ve mazâhirinde ihtimâm ve dikkat ve mukâta'-ı mezkûrenin zabtı husûsunda muhtac olduğu gayret ve hamiyeti icrâya bezl-i mukadderat eylemeniz içün iş bu tezkîre-i divân tahrîr ve yedimiye mûmâ-ileyhe 'îtâ ' ve tesyîr olunmuşdur in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde ber-vech-i muharrer müceb tezkîremizde 'amil ve hareket ve hilâf-ı vukû'nda tevki' ve mücânebet eyleyesiz .

Fî 23 Rebî-ül-âhır, sene 44

BELGE : 103

‘İzzetmeâb Antakya’da müezzin zâde Mehmed efendi ba’del-islâm inhâ olunur ki kazâ-i mezbûrde beyn’el-ahâli hüsn-ü ‘arz ve muhzır tarafımıza inhâ ve hizmet celîle-i fetvâ’ hakkında istidâ’ olunmağla tarafımızdan îkâ olunmuşdur gerekdir ki led’i-ül-iktiza aleyhim (...) edüp ketb mağirede nakil harc ve imzalarında Antakya kazâsı müftüsü olduğunu tasri‘ eylesin harcû’l-(...) ve’l-öşrin(...) el-mübarek sene erba‘ ve erba‘in ve mieteyn ve elf. (Pençe var)

BELGE : 104

Bin iki yüz kırk dört senesi medîne-i Antakya ‘nın kasab başılığı Şer‘betçi zâde elhac Samur ağâ tahaddüd edüp mâh-ı Haziran (silik) kadar altmış pareye ferhat etmek üzere huzûr-ı şer‘-i şer‘îfde cümle muvâcehesinde taahüd ve iltizâm etmekle iş bu mezkûr kasâb başılık ûhdesine ihâle olunduğu iş bu sicile kayd ve sebt olunmuşdur.

BELGE : 105

(...) izzetmeâb şer‘iat (...) mevlânâ müftü zâde İbrahim adehim(?) efendi (silik) ba’del-(...) inhâ olunur ki ber-vech-i münasib mutasarrıf olduğum Antakya kazâsından iş bu sene erba‘ ve erba‘in ve mieteyn ve elf şehr-i ramazan el-mübarek guresinden ûmûr-ı niyabet şer‘iyesi tarafımızdan cenâb-ı sa‘âdetinize ihâle ve ta’viz olunmuşdur ki gerekdir ki kazâ-i merkûmı (...) mezkûremiz (...) zabt edüp ediü’l-ittibâ icrâ-yı ahkâm şer‘iye (...) ve vâki‘ olan muhâlefet mevtâ-yı askeriye tahrîr ve terkîm ve beyn’el-verese bil-farîzâ-i şer‘iye tevzî‘ ve taksîm husûsuna fevt ve câmi‘-i şer‘i şer‘îf-i enverde (...) cevâz göstermeyesiz ve İslam.

BELGE : 106

İktizâ kuzzâtü’l-müslimin evveli velatü’l-mevhiddin el-fuzl ve-l-yakîn râf’i îlâm’üş-şer‘îf ve-d-dîn vâris ulûmü’l-enbiyâ-i ve’l-mürselin mezîd-i ‘inâyetü’l-melik el-ma‘yin mevlânâ-yı Haleb kâdısı zîdet fazlehûm ve iftihârü’l emâcid ve’l-mükerremül mezîd-i ‘inâyetü’l-melik el-daîm dergâh-ı ma‘lûm kapucubaşlarından Haleb mütesellimi Ali beg dâm mecde ve mefâhirü’l kuzzâtü’l-hükkâm ma‘âdenü’l-fezâil ve’l-keâm Haleb eyâletinde vâki‘

kazâların kuzzâtü'n-nüâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân vesâir zâbitân zîde kudrehûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûse-i el-mâlik şâhânemde kâin kâfeen fukarâ ve za'fânın hıfz ve himâyetleri sayen mülûk-ânem de (...) ve istirâhat olmaları ağz merad-ı cihândâr-ânem olduğuna binâen tekâlif ve mürettebâtı saltanât-ı seniyyemden ve velâtü'l-hükkâm min'el-kâdim mahsûs olan 'aidat ve maksatdan başka zalim ve cerime namıyla mutâlebesiyle rencide ve ra'ide olunmamalarını mazmûn balâları hatt-ı hümâyûn padişâhânemle müveşşeh Anadolu ve Rumeli'nin ücra kollarına mahsûs evâmîr-i şer'îfim ısdâr ve irsâl ve evvel vecihle fukarânın ve zulm ve gaddardan vakayaları istihsâl i teşebbüs olunmuş olduğundan bil-cümle ahâli-i fukarâ dahî bu cihetle haklarında sudûr eden begâyet seniye-i kendümde ve şefkat olduğunu (...) zımnında vâciben zimmetleri olan da'vât Hayriye-i cihândâr-âne m mevâzi't ve iştigâl ile tekâlif vesâir matlûbât saltanât-ı seniyyemin vakit ve zâmanıyla te'diyesine bil-ittifâka ve gayret eylemeleri lâzımdan iken zikr olunan emr-i şer'îfim Haleb ve dürûnda ba'z (...) tahrîk ve fesâdlarından nâşî ferâyâ-yı kendü merâmları üzere (...) vererek irâde-i mülûk-ânem ahâli ve fukarâya layıkıyla tahkîm olunmayarak bir takım fukarâ-yı taklit ve iğfâl etmekde olduklarından ihâle-i kâfeen tekâlif den ma'af olduk deyü ma'âfiyet düşer'ek ve matlûbât mirîye ve mürettebât sağireyi te'diyen imtinâ' ve istinkâf etmekde buldukları bu defa' bil-ahbâr tahkîkinde şâhânem olub ahâli-i merkûmenin bu vecihle harekete ibtidârları haklarında (...) olan inâyet (...) şâhânemin kadar ve bilmediklerinden ve vecde memleket ve ayân-ı vilayetin dahî muktezâsı irâde-i seniyyemi layıkıyla kendünde takhîm etmediklerinden nişâm etmiş olmağla ba'd-ı ezin mukeddema sâdr olan emr-i şer'îfimi layıkıyla anlamayub kendüleri merâmları üzere merâmlarını mavâki' ma'nâlar vererek tekâlifât-ı ve mürettebât devlet-i âliyyemin ta'tîl ve te'hîri sûretlerine cerâit olunur ise bil-tahkîk cesâret edenlerin icrâ-yı te'dîblerine ibtidâr olunacağı muhakkak ve mukadder olmakdan nâşî siz ki mevlânâ ve mütesellim ve kuzâtü'n-nüvâb vesâir mûmâ-ileyhimesiz vusûl emr-i şer'îfimde keyfiyeti taht-ı hükümetinizde kâin bil-cümle kasabât ve kara ahâlisine ifade ve tebyîn ederek ve mukaddem emr-i şer'îfimde hâlâs-ı mefhûmunu büyüklerine Haleb eyâletinde mürettib ve matlûb olan tekâlif -i ve mürettebât sağireye her ne ise vakit ve zâmanıyla yerlû yerinden icâb ve iktizâ edenlerden tamamen tahsîl ve mahallelerine 'îtâ ve tesbîle mübâderet ve bundan böyle o makûle hilâf-i rızâ ahâliyi taklit ve iğfâle(...)edenler olur ise icrâ-yı te'dîblerine ibtidâr olunmak içûn asm ve şahvanlarıyla keyfiyeti der-sa'âdetime tahrîr ve eşa're dikkat eylemeniz fermânım olmağın tenbîhe ve (...) rikâb (...) iş bu emr-i celil-i kaderim ısdâr ile tesyîr olunmuşdur imdi minvâl muharrer üzere keyfiyeti Haleb eyâletinde kâin kazâ ve kasabât ve kara ahâlisinin kuş(?) heveslerine Kozluca ve tefhîm mülûk-ânem fukarâ-yı ra'iiyyetin bir takım erba'b mezâlimin

bila müceb tahrîm ve ihdârlarına ve kâyıt ve himâyetleri olub bu hüsn-ü tekâlif ve mürettebât seferiye (...) vermesinler demek olmadığını herkesin mesâm-ı intibâ (...) gereği gibi takhîm ederek emr ve tenbîhât-ı şâhânemin icrâsına bil-ittihâd mezîd-i i'tinâ ve dikkat eylemeniz irâde-i seniyye m muktezâsından idüğü ma'lûmlarınız olduk da ber-vech-i meşrûh 'amil ve hareket ihtimâm ve dikkat ve vesile ile tekâlif sıhîce (...) seferiye ve (...)ahâli-i memleket ve fukarâ-yı ra'iiyyetden ziyâdesine ahz ve tahsîlden (...) tevkî' ve mübâadet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyurdumki vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sâdr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' velâzımı'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn 'amil ve hareket ve hilâfından hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılâsız tahrîren fi evâil-i şehir-i zi-l-ka'de sene erba' ve erba'in ve mieteyn ve elf .

BELGE : 107

Bin iki yüz kırk dört senesi zi-l-ka'denin gurreinde belde-i Antakya'dan matlûb olan (silik) 'asker yedliyesinden ve matlûbât veliyyü'l(...) ve nuzûl-ı (...) ve cedîden vesâir masârifât içûn ba ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle tar' tevzî' olan mübalağâ karalara isâbet etmekle beher yetmiş dört bin iki yüz elli gurûş hesâbından dürûn-ı beldeye beher nefere seksan gurûş ve beher zâm ve diğer on sekiz gurûş hesabı defetrlidir beyân olunur.

Karye-i Şeyhköy, zam, rub' 1, gurûş 2125

Karye-i Cidâliye, zam, rub' 1, gurûş 1062,5

Karye-i Sofular, zam, rub' 1, gurûş 708-0

Karye-i Hayno, zam, rub' 1, gurûş 531-

Karye-i Turfanda, zam, rub' 1, gurûş 531-

Karye-i Salkıya, zam, rub' 1, gurûş 708

Karye-i Mishane, zam, rub' 1, gurûş 2125

Karye-i Karbeyaz, zam, rub' 1, gurûş 106(...)

Karye-i Bayra, zam, rub' 1, gurûş 365,5 5

Karye-i Türkmânlar zam, rub' 1, gurûş 1416

Karye-i (...)zam, rub' 1, gurûş 531-

Karye-i Seferiye, zam, rub' 1, gurûş 1416

Karye-i Keferabil, zam, rub' 1, gurûş 531

Karye-i Filincar, zam, rub' 1, gurûş 1416

Karye-i Hetye, zam, rub' 1, gurûş 106

Karye-i Beşirbe, zam, rub‘ 1, gurûş 106
 Karye-i (...), zam, rub‘ 1, gurûş 354
 Karye-i Alaniye, zam, rub‘ 1, gurûş 106
 Karye-i Kalanus, zam, rub‘ 1, gurûş 106
 Karye-i Mukabris, zam, rub‘ 1, gurûş 1416
 Karye-i Bâbatorun, zam, rub‘ 1, gurûş 531
 Karye-i Deyr, zam, rub‘ 1, gurûş 1416
 Karye-i Baksanus, zam, rub‘ 1, gurûş 2833
 Karye-i Kişkinid, zam, rub‘ 1, gurûş 1416
 Karye-i Mağdele, zam, rub‘ 1, gurûş 1416
 Karye-i Türkmen Kıta’sı, zam, rub‘ 1, gurûş 531
 Karye-i Cünte, zam, rub‘ 1, gurûş 1416
 Karye-i Surye, zam, rub‘ 1, gurûş 1416
 Karye-i Fatkiye, zam, rub‘ 1, gurûş 1416
 Karye-i Kınabir, zam, rub‘ 1, gurûş 106
 Karye-i Fenk, zam, rub‘ 1, gurûş 2125
 Karye-i Kurye, zam, rub‘ 1, gurûş 353
 Karye-i Ermence, zam, rub‘ 1, gurûş 106
 Karye-i Bâbitra, zam, rub‘ 1, gurûş 106
 Karye-i Baslıka, zam, rub‘ 1, gurûş 106
 Karye-i Karsu, zam, rub‘ 1, gurûş 2125
 Karye-i Büyükburç, zam, rub‘ (...), gurûş 531
 Karye-i Afsıya, zam, rub‘ 1, gurûş 708-5
 Karye-i Kürt mevrâsı, zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Toprakhisar, zam, rub‘ 1, gurûş 1416(...) 7
 Karye-i Ferzele, zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Ziyaret, zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Bohşin, zam, rub‘ 1, gurûş 708-5
 Karye-i Bidenbo, zam, rub‘ 1, gurûş 797
 Karye-i Kozluca, zam, rub‘ 1, gurûş 265..5
 Karye-i Tanışma, zam, rub‘ 1, gurûş 106..
 Karye-i Çarkıye(?), zam, rub‘ 1, gurûş 708-5
 Karye-i Telhabeş, zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Gökçeğöz, zam, rub‘ 1, gurûş 254

Karye-i Ağcurun, zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Narlıca, zam, rub‘ 1, gurûş 354-
 Karye-i Bitirin, zam, rub‘ 1, gurûş 354-
 Karye-i Com, zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Hacıpaşa, zam, rub‘ 1, gurûş 708-5
 Karye-i Alakend, zam, rub‘ 1, gurûş 354-
 Karye-i Betatin, zam, rub‘ 1, gurûş 265..5
 Karye-i Miras, zam, rub‘ 1, gurûş 265..5
 Karye-i Güzelburç, zam, rub‘ 1, gurûş 106..
 Karye-i Sünberi, zam, rub‘ 1, gurûş 106..
 Karye-i Aydiye, zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Akıllı (Akıllıye), zam, rub‘ 1, gurûş 708-5
 Karye-i Karaksi (Karaksiye), zam, rub‘ 1, gurûş 106..
 Karye-i Kilisecik, zam, rub‘ 1, gurûş 708
 Karye-i Barbarun, zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Tüleyli Hambeles, zam, rub‘ 1, gurûş 708-5
 Karye-i (...), zam, rub‘ 1, gurûş 531-
 Karye-i Seldiren (Saldıran), zam, rub‘ 1, gurûş 1416..7
 Karye-i Orhaniye, zam, rub‘ 1, gurûş 265..5
 Karye-i Deyr zam, rub‘ 1, gurûş 265..
 Karye-i Kavasiye, zam, rub‘ 1, gurûş 2652
 Karye-i Mengüliye, zam, rub‘ 1, gurûş 531..
 Karye-i Hüseyinlü, zam, rub‘ 1, gurûş 531..
 Karye-i Saylıca, zam, rub‘ 1, gurûş 708-7
 Karye-i Mağdele (mağralı?), zam, rub‘ 1, gurûş 1062,5
 Karye-i Tıraş (Taraş?) Kabaklu, zam, rub‘ 1, gurûş 265,5
 Karye-i Zeytûniye, zam, rub‘ 1, gurûş 7437,5
 Karye-i Mısrakiye, zam, rub‘ 1, gurûş 708
 Karye-i Mugayrun (Mağırın), zam, rub‘ 1, gurûş 1062
 Karye-i Levşiye, zam, rub‘ 1, gurûş 708
 Karye-i Cüdeyde, zam, rub‘ 1, gurûş 354
 Karye-i Kabusiye (Kapusuyu?), zam, rub‘ 1, gurûş 708
 Karye-i Hacı Habibli, zam, rub‘ 1, gurûş 2125
 Karye-i Yoğunoluk, zam, rub‘ 1, gurûş 3187,5

BELGE : 108**Büyük Karaçay'da sâkin Deli Hasan'ın oğlu Ali nâm mesfûr kaydı**

Bin iki yüz kırk dört senesi nehr-i kebirde sâkin Deli Hasan'ın oğlu Ali bundan akdem neferde sâkin iken emlâk-ı harâbe olub ve ba'zı emlâkını din içün ağâsı zabt etmekle mesfûr falân karye-i kalkub nehr-i kebirde sâkin olub beş on sene deyü ve salyane nehr-i kebire 'îta edüp dahî sağirden salyane taleb eyledikde cevâb ederek bin salyanemi nehr-i kebire 'îta edüp sizlere verdim dedikde mabeynlerinde husumât olması için beher salyanede ve beher (...) karyesinde on beş gurûş itâ etmek üzere huzûr-ı şer'-i enverde karye-i şeyh ve ihtiyarları huzurlarında sâlif'üz-zıkr ber-vech-i muharrer üzere tarafını dahî kabûl eyleyüp iş bu sicile kayd olunmuştur.

Faziletli el-hacı Mustafa efendi zâde

Emin efendi zâde

Faziletli Turfan efendi

Şemseddin zâde

Atûfetli el-hac Hüseyin Ağâ Bereket zâde Mehmed ağâ

(...) zâde faziletli Mustafa efendi zâde

BELGE : 109

Medîne-i Antakya mahallâtından Kantara mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan Osman bin Mustafa nâm mütevefânın sulbi sağir oğlu Mustafa ve sulbien sağire kızı Fatma nâmân ikâmeden bâbası mütevefâ-yı merkûmdan isâbet ve intikâl eden hassâ-i arsalarını hıfz ve himâye ve tesvîye ûmûrlarına kabl'el-şer'-i-şer'îf ağrardan(?) bir müstakîm ve dindâr vasi-i nasb ve ta'yîn olunmak layık velâzım olmağın sağir ve mezbûrların ceddesi iş bu bâisü'l- vesîka Emin binti Osman nâm hatûn müstakırr ve dindâr ve sağir ve sağire üzerine vasi olmağla evveli ve enka' olduğunu zeyl-i küttâbta muharrerü'l-sâmi müslimin huzur-ı şer'-i lediü'l-ahbar hakim mevki' sâdrü'l-küttâb ve hasmâb(?) efendi hazretleri dahî mezbûre hatûnu sağir ve sağire üzerine vasi nasb ve ta'yîn edüp mezbûre Hatûn dahî ve kabûl ve merâsimini kemâ-yenbağî adayı taahüd ve iltizâm eyledikde ve

mavâki‘ bi-t-taleb ketb olundu hurrure-i fiü’l-yevmü’l-hamis ve’l-öşrin min şehr-i cemâzi-yel-evveli sene hâmis ve mieteyn ve elf.

Ve gayrehum

(...) efendi

Ve Süleyman efendi

Katib Halil efendi

(...) zâde Mustafa ağâ

(...) oğlu monla ali

BELGE : 110

Dürûn-ı hüccetinde olan vasi mezbûre Emin binti Osman nâm hatûn huzur-ı şer‘de kelâm ederek vasileri sağır ve sağire-i üzere nafaka ve kisve bahâ farz olunmak matlûbumdur dedikde efendi hazretleri beher yerine yevmiye sekiz pâre nafaka ve kisve baha farz ve takrîr eylediği iş bu mahale kayd olunmuştur .

Fî 25 Rebî-ül-âhır, sene 45

Muhzırat(?) Emin ağâ

Hasan Rızâ Efendi

(...) zâde Süleyman efendi

Şemsseddin zâde Halil

(...) hacı Halil

BELGE : 111

Medîne-i Antakya mahallâtından Şenk mahallesi sâkinlerinden merkûm Abdülnuman ağâ İsmâ‘îl ve kerimesi Şerife namân hatûnlar tarafından (...) zâde Mehmed efendi (silik) Mustafa efendi vekil ve vekâleti sabit ve (...) hakim şer‘ü’l-ahvâ olub merkûm huzûr-ı şer‘i şer‘îf-i enverde iş bu bâisü’l- küttâb karye-i Düveyr ahâlilerinden deli oğlu Ahmed ve diyâb muvâcehesinde şu vecihle da’vâ ve takrîr-i kelâm eder ki vekil olduğum nâmân hatûnlar merhûm Abdülnuman ağânın varisleri olmağla merkûm dibâb(?) ve Ahmed zimmetlerinde ‘Abdülnuman ağâyâ iki yüz yetmiş beş gurûş alacak olub matlûbumdur dedikde gıbb-el-suâl ‘akîbü’l-imtihâr da‘vacı vech-i meşrûhlerine mutabık yine taleb olundukda (...) lediü’l-(...)

mâ'rız men olunduğu mavâki' bi-t-taleb ketb olundu tahrîren fî şehr-i ramazan sene hamis ve erba'in ve mieteyn ve elf .

Kasid-i zâde el-hâcî Mehmed ağâ

Bostancı hacı Halil

Efendi Mehmed .. Rızâ efendi

Şemseddin zâde Halil efendi

Mamadi zâde Süleyman efendi

Muhzıratının ve gayrehûm

BELGE : 112

Şer'îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletli efendi zîde zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan mütesellimimiz sa'âdetli el-hacî Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran bil-cümle vücud-ı kerâm ve ayân zîde kudrehûm inhâ olunur ki medîne-i Antakya da vâki' olan tevzî'ât (...) tutularak bir kere tevzî' o hal olan matlûbât (silik) kadar ahr mahale sarf olunarak mahal masrûh(?) tahrîr olunmak ve hıyn-ı hesabda yerli yerine ta'yîn eylemek muktezâ-yı vusûlünden tahsîl bir mahalde kesr-i zuhur eder ise mahalle-i beyân olunmak lâzım iken bu ahvâllerin cümlesinden harf-ı nazır ile heman akçe iktizâ eyledikçe tevzî' lerinden verilub yine mükerrer maddeler deftere kara ahâlilerinin emini giderek müceb-i olduğundan kata' nazır (silik) tevzî' maddesi gayet dikkat olunacak mevâdd olub fukarâ-yı izdârdan vakâya muktezâ-yı me'mûriyetimiz olmak bu defa' cümlelerin müntahib ve mu'temed olan Antakya nâkîbü'l-eşrâf siyâdetli efendi hazretleri masarîf beldeye nazır ve hala defter emini Mehmed efendi sandık emini nasb olunarak telefe içûn iktizâ eyledikçe verilecek hazimet mübâşireye ve matlûbât-ı seniyye ve kâfeen verilecek ve alacak mevâddlara mûmâ-ileyh Nasib efendi nezâretiyle ve Mehmed efendi böyle alınub verilmesi husûsuna (...) nâib ve mütesellim vesâir muhâtabun mûmâ-ileyh siz bir tarafından dâhil ve ve tevzî' etdirmeyub vusûl defter tevzî' dikkat etdirilmeleri ve sanki fukarâ-yı sandık sene nazır ve sanduk emini ta'yîn olunan siyâdetli efendi ve Mehmed efendiler sizler dahî bu

husûsa dikkat tam eyleyüp bir husûsa akçe verildiği dikkat mahkemede pusula alarak ve masârif kayd tevzî'den pusulalarıyla defterinizi birer yine tatbik ederek (...) bir madde mükerrer tevzî' vazi' olunmakdan hazır ve mücânebet ve muatab olmakdan kendünüzü muhafızıyeye mübâderet eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu ısdâr ve irsâl ve tesyîr olunmuşdur in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde ber-vech-i meşrûh 'amil ve hareket ve hilâfindan mücânebet eyleyesuz

Fî Muharrem sene 45

BELGE : 113

Şer'iat-ı şîar Antakya nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân zıkr-i âtî husûsu Antakya sûret-i nizâmına me'mûr kethüdâımız sa'âdetlü ağâ zîde mecdehû ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-ayân silahşorân hassâdan mütesellimimiz sa'âdetlü el-hâcî Hüseyin ağâ zîde mecdehû ve kıdvetü'l-ilmehû mahfûfun me'zûn bil-iktâ fakahetli efendi zîde ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran bil-cümle vecde-i kerâm ve esnâf şeyhleri ve iş erleri zîdet makudrehûm (silik) medîne-i Antakya 'da vâki' olan tevzîât (...) tuşlayarak bir kere tevzî' o hal olan matlûbât tahsîline kadar ahr mahalle-i sarf olunarak mahalle-i tahrîr kılınmak ve can hesabda yerlü yerince ta'yîn etmek ahval maslahatdan ve tahsîl bir mahalde kesr-i zuhur eder ise mahalle-i beyân olunmak lâzımdan iken bu ahvallerin cümlesinden ma'rif-i nazır ile hemân akçe iktizâ etdikçe tevzî'mat paresi mevcûdundan verilub dökündükce yine iki başdan mükerrer maddelere ve Kara ahâlilerinden emini matlûb olarak müceb olduğundan kata' nazır tevzî' maddesi dikkat olunacak mevâdd (kanun, maddeler)dan olub fukarâ-yı gaddar ve ihrârdan vâka-yı me'mûriyetimiz muktezâsından olduğundan bu defa' cümlelerin münasib gördüğü üzere Antakya nasibü'l-eşrâf siyadettli efendi masarîf beldesine nazır ve hala defter emini olan Mehmed efendi sanduk emini nasb ve ta'yîn kılınarak vakaya içûn iktizâ etdikçe hezimet mübâşireye ve matlûbât verilecek ve alınacak mevâddlara mûmâ-ileyh Nasib efendi nezaretiyle ve Mehmed efendi böyle alınıb verilmesi husûsuna siz ki nâib ve kethüdâımız me'mûr mûmâ-ileyh ve mütesellimimiz ve muhatabın sair siz bir taraftan dâhil tevzî' etdirmeyub ahval defter tevzî' kemâl-i ihtimâm ve dikkat ve mefâir-i herkânın(?) vukû'götürülmemesine mezîd-i î'tinâ ve gayret eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîren 'amil ve hareket ve hilâfî vukuunu tecâvüzden mezîd-i ittikâ ve mübâadet eyleyesuz .

Fî Muharrem sene 45

BELGE : 114

Şer'iat-ı şîar Antakya kâdısı fazîletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-ilmehû'l-mahfûfun bil-iktâ fakahetli efendi zîde ve silahşorân hassâdan mütesellimimiz iftihârü'l-emâcid ve'l-âyân sa'âdetlü el-hâcî Hüseyin Ağâ zîde mecdehû ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akran kâim-makam nâkîbü'l-eşrâf sa'âdetlü efendi zîde siyadet vesâir vecde belde ve iş erleri (silik) minhâmızdır ki irâde-i seniyye Süveyde iskelesinde inşa olunacak tabyalara (silik) içün cânib-i devlet-i âliyyeden gönderilmiş olan iki nefer topçu ustasının ve tertîb olunacak kırk beş nefer toçu neferatının ikâmetleri lâzım gelen teminat ve masârifât ları Haleb eyâletinde kâin kazâlara bundan sonra tevzî' ve taksîm kılınacağı ve Antakya kazâsı fukarâsına (silik) kazâ-i mezkûre fukarâsına aded olacağında sair kazâlar bu maddede kazâ ve mezkûreye mücânebet etdirileceği ma'lûmlarınız olmak ve fukarâ-yı mezkûreye takhîm ve ifade kılınmak içün iş bu buyuruldu tahrîr ve tasdik ile irsâl ve tesyîr olunmuşdur in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde muharrer 'amil ve hareket ve hilâfı vukû'ndan tevzî' ve mücânebet eylesiz .

Fî 3 Muharrem sene 45

BELGE : 115

Şer'iat-ı şîar Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-ilmehû el-öşrin fakahetli müfti efendi ve (silik) Nasib efendi zîde ilmehû ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-âyân silahşorân hassâdan mütesellimimiz sa'âdetlü elhac Hüseyin ağâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akran ayân ve vecde belde 'izzetlü ağâlar zîdet makudrehûm ve esnâf ve tüccar ve ahâli inha olunur ki memâlik-i İslâmiyenin vaciben olduğu vecihle her halde ve'l-celal hazretleri rızâsını tahsîl olan padişahü'l-islam efendimizin emr ve fermânlarına itâa't ve tebcîl kılınmak farîza zimmet olub memâlik-i mahrûse-i kain Keferabil'den misüllü Antakya ihtisab vaz' olunmasına kata' hazreti mehânder taaluk ederek iradesi ihâle buyurularak bir kıta' emr-i celil-i âlîşan ve virud etmiş olduğu akdemce tarafınıza tahrîr ve beyân ve ihtisâb mezkûrenin ve ittifâk olunmak ise de ba'z kendü kendünü bilmeyenler ve cibiliyetlerinde fesâd ve 'asvât(?) olanlar tarafından olub izhâr-ı tevtîl mümânetle(?) sene düştükleri müsmağmız olduğu anda üzerlerine asâkir-i ta'tîl olanların haklarından gelinmek hazreti cihândâr-âne mde bir aşdan olmayarak tertîb ve ta'yîni kılınmış ise de hele bir endâz ve ahzâr olsun ve ballarına girmeyelim terhâmatıyla(?) cümleye hitâben buyuruldumuz yazılmış olduğundan cümle vecde belde bu defa' tarafımıza gelüp ihtisâb mezkûrun temeşşenine(?) taahüd ederek bu defa'lık o makûliyesi veya kimesnelerin zuhura gelen istid'â' ve hala kethüdâmız emr-i iftihârü'l-emâcid

velâ kerâm sa‘âdetlü el-hacı Mehmed nasib efendi zîde mecdehû bu husûsa ta‘yîn eylemenizi rica etmeleriyle mûmâ-ileyhümâ efendiler ve vücudların ricalarına tarafımızdan müsaade vesâir ehl-i zedelenmeden ve zınnında kendü kendünü bilmeyen (silik) gelen sâbıkları bu defa‘lık ve sarf-ı inzâr kılınarak kethüdâmız efendi mûmâ-ileyh husûs-ı mezkûreye ta‘yîn olunmuşdur imdi sizler ki muhatabun mûmâ-ileyh ber-mûceb emr-i âlî irâde-i seniyye üzere bu defa‘ ma‘rifet ve ta‘yîn me‘mûr mûmâ-ileyh ma‘rifetle husûs-ı mezkûrenin ta‘ahüdünüz üzere temeşşenine(?) ve tanzîmini bil-ittifâk taraf taraf ihtimâm ve dikkat edüp ve maâz-Allah u teâlâ bu defa‘ dahî misüllü vukû‘ gelmek lâzım gelir ise fukarâ ve ahali (silik) ve balları yenikilere iktizâ eden maâmalât sâbıklarına ibtidâr ve haklarından gelinmesinde dakika-i ve ahde fevt olunmayacağı bir emr-i olmağla bir vererek avâkıb-ı umûr bir Kozluca ederek emr ve irade-i seniyyenin icrâsına saî ve gayret eylemeniz içün iş bu buyuruldu ısdâr ve tesyîr olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu ‘âmel olasız .

Fî 3 Muharrem sene 45

BELGE : 116

(...) vakf-ı şer‘îf için buyuruldu sûreti

Şer‘îat-ı şîâr Antakya kâdısı fazîletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-ayân Antakya’da mütesellimi sa‘âdetlü el-hacı Hüseyin Ağâ zîde mecdehû inhâ olunur ki Kuseyr nâhiyesinden kâin Kabacık karyesinin nısf-ı husûsu Haleb eyâletinde olunmadığından mahlûl mezkûr kimesneye ve rahde olmayub ve mâl alınamayub kalmış (silik) bundan böyle zarât olunarak mal makaydı Haleb mahsalasına beher sene eda olunmak ve mal-ı fazlası fukarâ-yı mevleviyeye olmak şartıyla cümlesi Mevlevihâne tarafından zabt etdirilmek ve vakf-ı şer‘îf ve cânib mirîye ve menfa‘ât olunacağı ‘and-ı ‘acizinde(?) tahkîk etmiş olunduğu (silik) üzere mezîd-i merkûmeye fî-mâba’d kimesne müdahale eylemeyub Mevlevihâne şeyhî reşâdetlü efendinin ziraat etdirmesi ve hâsılatı kemâlen husûsuna maavenet ve re‘âyâlarını himâyet eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu ısdâr ve irsâl olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfindan mücânebet eyleyesuz.

Fî 24 Muharrem sene 45

BELGE : 117**Boyacı Es-Seyyid Mustafa hücceti**

Medîne-i Antakya ‘da vâki‘ nehr-i Asî kenârında ba berât-ı alışan mütevellisi hacı sağır şah nâm-ı hende bundan akdem bin iki yüz otuz dokuz senesine mâh-ı muharreminden iş bu bâisü’l- vesîkatü’l-şeri’yye sabâğ Es-Seyyid Mustafa bin nâm mahzurundan batû şu vecihle ikrâr-ı tam ve takrîr-i kelâm eder ki ba berât-ı alışan mütevellisi olduğum mezbûriyenin ibtidaları murur-ı ayâm ile olub ve otuz yedi tarihinde dahî vâki‘ olan külliye harâb mukataa avarız hali olub tamir ve terekemine vakf-ı müsaade olmadığından külliye harâb kalmakdan ve cânib vakf-ı vücûhla evveli ve enkâ’ olduğundan tekmilen mezbûre arsasının şark tarafından iki aded (silik) bir tarafından Tarık İmam bir tarafından (...) dükkânı ve bir taraftan (...) ve bir taraftan tekye(?) mezbûre kapusu ile Mahdûd ve mümtaz olan arsasının taleb ve râgıb merkûm seyd Mustafa’ya otuz üç gurûş birinci şer‘ hükkar eyledim gerekdir ki merkûm kendü kisesinden tamiraniyesine mülki fakat arsası içûn senvî otuz üç gurûş hükkârını taraf defa‘ eda etdikçe tarafımızdan ve taraf-ı ihzârdan müdahale olunmuş dediği zeyl-i vesikadan muharrerü’l-islami müslimin huzur-ı şer‘ü’l-ahbâr etmeleriyle gıbb’el-tasdik şer‘ mâvâki‘ bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fiü’l-yevmûl hadi ve’l-öşrin min şehri (...) sene hamis ve erba‘in ve mieteyn ve elf.

Mehmed Salih efendi

Şeyh (...)

Kâtib Mehmed efendi

Dibağ hacı Ali paşa

Dibağ Tutu Hatûn

Oğlu İsmâ‘îl

Mehmed efendi

Osman Kaşif(?)

(...) Mehmed

Monla Yusuf oğlu Hüseyin

Hacı Mehmed

Osman Mustafa oğlu

Hacı Ahmed

Seyd Hüseyin

Seyd Ahhmed

Seyd Mehmed

(...) Şâm-ı şer'îfden Üsküdar'a varınca yol üzerinde vâki' kassabat kuzzâtü'n-nüâb faziletli efendiler zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran mütesellimimiz vesâir iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki ali Şâm-ı şer'îfden der-sa'âdete matlûb buyurulan asâkir-i Mansûrenin bir takımı alarak dersaadetde hafız Reşid ağâ ma'iyetiyle iki yüz nefer Asâkir-i Mansure bu defa' dahî der-sa'âdete gönderilmiş olmağla imdi esnâ-yi râh de hareketinizin taht-ı hükümet ve kazâ ve kasabasına ve asl olur ise birer gece ve piyade olduklarından mahalde yatmak içün ikişer gece beytûtet ile lâzım gelen yem ve yiyecekleri ve memleketler ve uğradığı mahallelerden yigirmi ras-ı mekâdi(?) bargirleri 'îtâ 'sıyla merâsim mühimmat tevazileri(?) husûsata ve bir vakite irade-i padişahı bir gün evvel asitaneye isâle dikkat eylemeniz içün tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve tesyîr olunmuşdur in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfindan hazır eyleyesiz ve islâm .

Fî 13 Muharrem sene 245

(Pençe var)

BELGE : 118

(silik) emin fetvâ-yı şer'îf İsmail efendi hazretlerinin niyâbet(?) buyuruldusudur

Şer'îat-ı şîâr bu defa' Antakya nâibi nasib olunan faziletli el-hâcî İsmail efendi zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran mütesellimimiz sa'âdetli el-hâcî Hüseyin Ağâ vecde memleket 'izzetli ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki Antakya nâibi olan İbrahim adahûm(?) efendi zîde ilmehûnun müddet-i tekmîliyle der-sa'âdet azimet etmiş olmağla der aliyyeden bir nâîb gelinceye kadar (...) ve mensuf bir nâîb nasbî olunduğu ve efendi mûmâ-ileyh siz ma'lûmlarınız mezkûre ile nısf olduğundan Antakya nâibi nasb olunduğu siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma'lûmlarınız olduk da efendi mûmâ-ileyhümâ tarafımızdan nasb olunmuş olub şer'i şer'îf ve muvaffak ve kanun mutabık emr ve nihayetine mütâbaat ve ûmûriyeti mübâderet eyleyesiz ve sanki nâîb mûmâ-ileyhümâ kazâ-i mezkûre vukû'bulan kâfien da'vâ-yı taraf-ı şer' lediü'l-havâle hukuk 'Abdullah'ın sûret-i şer' ve kanun üzere ihkâk-ı hak ve icrâsına dikkat ve her husûsda cadde-i şer'den ayrılmayarak her halde tahsîl rızâ Hazret-i dîb'bel-erba'bın evâmir-i 'aliyyenin gayret eylemek bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu ısdâr ve irsâl olunmuşdur in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfindan mücânebet eyleyesiz .

Fî 5 Rebî-ul-evvel, sene 45

BELGE : 119**Müftü efendinin müftülük buyuruldusu**

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve iftihârü’l emâcid ve’l-‘âyân silahşorân hassâdan mütesellimimiz sa‘âdetlü el-hacı Hüseyin Ağâ dâm mecde ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran bil-cümle vecde memleket ve ayân ve vilayet iş erleri makudrehûm inhâ olunur ki medîne-i Antakya ‘da müftü bulunan efendi ûmûr-ı fetvânın rûiyetini terkâbirle(?) (silik) gidib biri hali ve hizmet ûmûr-ı fetvâ ma’til kalmağla hizmet-i mezkûreden kıyam etmek üzere (silik) tahsisi lâzım geldiğinden cümlelerin müftüsü ve muhtarı müftü sâbık

Nefer içün

şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-ilmehû’l-mahfûfun me’zûn bil-iktâ ve kâim-makam nâkîbü’l-eşrâf (silik) ısdâr ve iftihârü’l emâcid ve’l-‘âyân mütesellimimiz sa‘âdetlü Ali ağâ zîde mecdehû ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran vecde (silik) vilayet vesâir iş erleri inhâ olunur ki öteden berü velât-ı hizâm hazretinin hayvânâtına (silik) Antakya kazâsına ber-vech-i sâbık iki bin dört yüz sebil araya isâbet edüp (silik) ber-vech-i (silik) ve matlûb olunmuş ise de şimdiye kadar şa’ir Medine-i mezkûreden müteselliminiz olmayub hacı olmağla (silik) virilügelen mürettebât mukarreden(?) olduğundan bir vecihle tahiri kabûl eden mevâddan (silik) olmağın sizler ki muhatabın mûmâ-ileyhümâ siz ber-vech-i virilegelinmiş olduğundan iki bin (silik) olmak üzere yerlü yerinden cem‘ ve tahsîl ve mütesellimimiz mûmâ-ileyhümâ ağâ tarafına teslîm ve tevsili (silik) ihtimâm ve dikkat eylemeniz içün iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve tesyîr olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde (silik) etmeyerek şîar mezkûrun cem‘ ve tahsîline mütesellim mûmâ-ileyh tarafına gayret ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket eyleyesuz .

Fî 13 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 120**‘Atûfetlü ‘Ali Ağanın Mütesellimlik Buyuruldusu**

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-ilmehû’l-hakika fakahetli müftü efendi ve nâîb efendi ilmehû ve mefâhirü’l emâcid ve’l ayân vecde memleket ve ahâli sa‘âdetlü ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki Antakya’da mütesellimimiz olan elhac Hüseyin Ağâ ve halıkü’l-berbâ olan fukarâ-yı ra‘iyyeti hoş tutmadığından başka emvâl mirîli ve muka’atalı telef eylediği ve dâire-i itâa’tden hurûc eden rahatlu ‘öşriyle zahire

ve cebhane verdiği vesâir muavenet hissetmiş edüğü tahkîkinden olub merkûm mütesellimlikden ve yerine re'âyâperver bir mütesellim lâzım gelmekle erba'b-ı reşid ve dâîremiz kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân 'izzetlü ağâ zîde kudrenin Hasan (silik) ve serâd-ı temâyana zahîr ve ayân olmağla Antakya'ya mütesellim nasb olunduğu muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma'lûmlarınız olduk da ağâ-yı mûmâ-ileyhümâ mütesellim bilub ûmûr-ı mübâderet ve şer' ve kanunu muvaffak ve tedbirine bil-vecde kendüsüne mukavenet (?) ve istihsâl memleket veistirâhat fukarâ-yı ra'iiyet husûslarına sarf tâb mektet(?) ve emvâl ve mîrîye mukâta'lı vakit ve zâmanıyla cem' ve tahsîl bil-ittifâk mezîd-i ihtimâm ve dikkat ve her husûsda ahkâm-ı şer'iyeye itâat ve evâmîr-i 'aliyyeye inkiyad ve 'itâ eylemenizi ve sanki mütesellimimiz mûmâ-ileyhümâ vecde ve ahâli ile ve istikmâl aramış balları husûsuna mezîd-i î'tinâ ve dikkat ve ser muzalim(?) ve te'adi vukû' gelmemesine medingâh(?) basiret-i ve her husûsda ahkâm şer'iyeye mütâbaat velâzım olan husûsâtı peyder-pey tarafımıza inhâ ve işâ're mübâderet eylemeniz bâbında me'mûriyetiyle hâvî tarafımızdan iş bu buyuruldu ısdâr ve imlâ ve yedine olmuştur gerekidir ki ber-mûceb buyuruldu cümleiniz 'amil ve hareket eyleyesiz .

Fî 7 Rebî-ül-evvel, sene 45

BELGE : 121

Şer'îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-ilmehû'l-hakika fakahetli ve siyadetlü Nasib efendi zîde 'ilmehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akrân mütesellimimiz ağâ ve vecde memlket ve iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki Antakya eşkiyalarından bir ikdâr (silik) hoş tutmadığından başka emvâl mirîyeye ve mukataa telef eylediği ve dâîre atağından (?) eden ricatlu öşriyle verdiği vesâir muâvenet hissetmiş edüğü takikden olub merkûm mütesellimlikden ve yerine re'âyâperver bir mütesellim (...) lâzımgelmekle erba'b-ı reşid ve dâîremiz (...) kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân 'izzetlü Ali Ağâ zîde kudrenin Hasan (...) zahîr ve ayâna olmağla Antakya'ya mütesellim nasb olunduğu siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma'lûmunuz olduk da ağâ-yı mûmâ-ileyhümâ mütesellim bulub ûmûrunu (...) mübâderet ve şer' ve kanuna muvaffak rayı ve tedbirine bil-vecde kendüsüne mukâvenet ve istihsâl esbak memleket veistirâhat fukarâ-yı raiyet husûslarına sarf (...) ve emvâl mirîye ve mukataayı vakit ve zâmanıyla cem ve tahsîl bil-ittifâk mezîd-i ihtimâm ve dikkat ve her husûsda ahkâm-ı şer'iyeye itâat ve evâmîr-i 'aliyyeye inkiyâd ve itâ' eylemenizi ve sanki mütesellimimiz mûmâ-ileyhümâ vecde ve ahâli ile Hasan kâfeen ve ahvâlde fukarâ-yı ra'iiyet istihsâl asâyiş ve istikmâl aramış balları(?) husûsuna mezîd-i î'tinâ ve dikkat ve ser muzalim ve ta'di vukû' gelmemesine basiret ve her husûsda ahkâm-ı

şer'iyeye mutâ'abaat velâzım olan husûsatı (...) tarafımıza inhâ ve işa' re mübâderet eylemeniz bâbında me'mûriyetinin hâvî tarafımızdan iş bu buyuruldu ısdâr ve imla ve yedine itâ' olunmuşdur gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu cümleiniz 'amil ve hareket eyleyesuz.

Fî 7 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 122

Şer'iat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm kıdvetü'l-ilmehü'l-hakika fakahetli efendi ve siyadetlü nasib efendi zîde ilmehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran mütesellimimiz ağâlar ve vecde memleket ve iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki Antakya eşkiyalarından bir ikdâr 'Abdülkerim ve (silik) oğlu ve (...) yiğid başısı ve tüccarlarının oğlu ve tüccarların şancı ve (...) ahz ve kirfet ve te'dibât (silik) mübâderetle dürûn-ı memlektleri loş ve (...) olduklarından muktezâ-yı me'mûriyetimizden siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma'lûmlarınız olduk da ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla tevcihle ve olur ise olsun maârul-zıkr eşkiya merkûmunu ahz ve kirfet ve Kilis mütesellimimiz sa'âdetlü Mehmed mezîd-i î'tinâ ve dikkat eylemeniz bâbında tenbihi hâvî tarafımızdan iş bu buyuruldu irsâl ve tesyîr kılınmışdır in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde ber-vech-i meşrûh 'amil hareket eyleyesiz.

Fî 7 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 123

İhtisâb buyuruldusu

Şer'iat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân mütesellimimiz sa'âdetlü Ali ağâ zîde mecdehû ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân ve vecde memleket 'izzetlü ağâlar zîdet makâdrehûm inhâ olunur ki Antakya (silik) irâde-i seniyye ûhdemize ihâle kılınmış olmağla ihtisâb mezkûr hısn-ı idâresine tarafımızdan kâr-güzâr ve müstâkim alâ tavâr(?) bir kimesneye ihâlesi lâbed(?) olduğu der-kâr ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran 'izzetlü ağâ zîde kudrehûm her vecihle ve mensuf ve hezkâr olduğundan ihtisâb ağâsı olunarak ol-tarafa gönderilmiş idüğü siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ağâ-yı mûmâ-ileyhümâ Antakya ihtisâbına (silik) gönderilmiş idüğü ma'lûmlarınız olduk da ber-mûceb kanunnâme-i ve bir mantûk defter-i Hâkanî (silik) cem' ve tahsiline kendüsüne muavenet ve ûmûr ve husûsatını mübâderet eylemeniz ve sanki ağâ-yı mûmâ-ileyhümâ dahî bu taraftan hareket ve Antakya'da ihtisâb ına mahsûs ve birle rüsûm-ı ihtisâbına ber-mûceb defter-i Hâkanî cem' ve tahsiline mezîd-i ihtimâm ve dikkat ve fukarâ-yı raiyete (silik) mücânebet

eylemeniz bâbında me'mûriyetini hâvî tarafımızdan iş bu buyuruldu imla ve yedine 'îta olundu in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket eyleyesiz.

Fî 6 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 124

Bin iki yüz kırk dört senesi mâh-ı Rebî-ül-âhırın beşinci gününden belde-i Antakya'dan zuhur eden bir takım (silik) nâmun eşkiyaların şer'lerinden olan fukarâ geruhası(?) halas olunması içûn medine-i mezbûre ahâlileri cümleten niyaz ve müster caniblerine(?) Halebü'ş-şehbâ devletlünün efendi efendimiz hazretleri tarafından gelen ordu-yı masrûfatı ve menzil ayânası ve (silik) esnâfata ve ekmekçi başına vesâir masrufat zarûriye içûn ba ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetle medine-i mezbûre mahallâtına ve tevzî' ve beher haneye yüz otuz beş gurûş isâbet etmekle ber-vechî âtû'l-zikr beyân olunur.

Mahalle-i Cunûniye, hane 31, gurûş 41..

Yeni mahalle, hane 25, gurûş 6075

Günlük mahallesi, hane 76, gurûş 10260

Mahalle-i Sofular, hane 2, gurûş 11605

Tabi' sofular, hane 61, gurûş 8505

Güncan mahallesi, hane 26, gurûş 3375

Kundun mahallesi, hane 102, gurûş 12500

Mahalle-i Mahsen, hane 103, gurûş 13905

Şenbek mahallesi, hane 41, gurûş 4455

Debbus mahallesi, hane 15, gurûş 2160

Uncular Mahallesi, hane 43, gurûş 5805

'İmrân mahallesi, hane 22, gurûş 2970

Sarı Mahmûd, hane 37, gurûş 4995

Kastal mahallesi, hane 31, gurûş 4185

Kapu bölüğü, hane 20, gurûş 2700

Koca Abdi bölüğü, hane 60, gurûş 8100

Kantara mahallesi, hane 49, gurûş 6615

Şirince mahallesi, hane 17, gurûş 2295

Mukbil mahallesi, hane 21, gurûş 2135

Ağ bâba bölüğü, hane 25, gurûş 3375
 Tût Mahallesi, hane 103, gurûş 14175
 Câmi-i kebir mahallesi, hane 30, gurûş 4050
 Meydan mahallesi, hane 80, gurûş 10800
 Hümmâre mahallesi, hane 25, gurûş 3375
 Sahâ mahallesi, hane 30, gurûş 4050
 Şeyh Ali mahallesi, hane 35, gurûş 4725
 Sekâkin mahallesi, hane 20, gurûş 2700
 Rikâbiye mahallesi, hane 30, gurûş 4050
 Dört Ayak mahallesi, hane 185, gurûş 24975

Mahallât aded 29

Bin iki yüz kırk beş senesi mâh-ı cemâzi-yel-evveli gurreinde medîne-i Antakya mahallâtına tar‘ ve tevzî‘ olan salyâne defteridir ki iş bu mahalle kayd olunmuşdur beher haneye vechî âfî üzere altmış dokuz gurûş isâbet etmiştir.

Mahalle-i Cûnuniye, hane 31
 Yeni mahallesi, hane 35
 Günlük mahallesi, hane 76
 Sofular mahallesi, hane 83
 Tabi-i sofular, hane 61
 Güncan mahallesi, hane 25
 Kundun mahallesi, hane 102
 Mahsen mahallesi, hane 103
 Şenbek mahallesi, hane 41
 Debbus mahallesi, hane 15
 Uncular mahallesi, hane 42
 ‘İmrân mahallesi, hane 44
 Sarı Mahmud mahallesi, hane 37
 Kastal mahallesi, hane 31
 Kapu bölüğü mahallesi, hane 20
 Koca Abdi mahallesi, hane 57
 Kantara mahallesi, hane 49

Şirince mahallesi, hane 17
 Mukbil mahallesi, hane 21
 Tût mahallesi, hane 103
 Ağ bâba mahallesi, hane 25
 Câmi‘-i kebir mahallesi, hane 30
 Meydân mahallesi, hane 70
 Hümmâre mahallesi, hane 24
 Sahâ mahallesi, hane 20
 Şeyh Ali mahallesi, hane 35
 Sekâkin mahallesi, hane 20
 Rikâbiye mahallesi, hane 30
 Dört Ayak mahallesi, hane 180

Hane 1429

19

BELGE : 125

Bin iki yüz kırk beş senesi mâh-ı cemâzi-yel-evveli gurreinde bundan akdem matlûb buyurulan bedel-i şa‘ir ve ‘asker yedliyesi ve bedel-i (silik) ve Asâkir-i Mansure-yi Muhammediye’nin kisve bahası ve hizmet mübâşire ve devletlü Rauf paşa hazretlerinin mücânebet vüzerâ-yı ‘azâm ve aid kıst-ı evvel ve kıst-ı sâni Antakya ve kazâsına ma‘rifet-i şer‘ ve cümle marifetiyle tar‘ ve tevzi‘ olunan defter-i masarîf mahalleleridir ki ber-vech-i ati beyân olunur.

Asker yedliyesinden, az gayr teslimât, gurûş 12500
 Bedel-i ağnâm ve bedel-i şiar, ve asker-i islamiyun, gurûş 97137
 Kırk dört ve kırk beş senesi (...), gurûş 8400
 Defa‘ menzil ve taksît ruz, gurûş 2500
 Def‘-i ref‘ menzil ve taksît, rûz-ı kâsım ve rûz, gurûş 5000
 Askeriye muhammediye neferâtı, (...) gurûş 25000
 Nefer 225, 20
 Kesr-i bedel-i ve mübâşireye, gurûş 22150
 Kıst’ul yevm, gurûş 52500
 Rauf paşa, bakâyası, gurûş 56500

Kuseyr nâhiyesinden ba havali, gurûş 36260
 Şeyh Ebubekir ta'mir içün, şeyh bayrak ta'mirine gurûş 12500
 Harc defteri hakim efendiye, bir (...), gurûş 2500
 Tahsildâra, gurûş 10000
 Tüfenkçi başı ağâya, gurûş 500
 Müslim ağâ kâtibine, gurûş 250
 Sarâğıya(?), gurûş 1150
 Mahkeme kâtibine, gurûş 250
 Defter emini ve vilayet hâcısına, gurûş 350
 Kiracı başı, ücret gurûş 5000
 Ordu Antakya'ya geldikde, virilen mükerreremi(?), gurûş 2200
 Bedel-i kesr isti'câbına gelen mübâşir Mehmed ağâya, hizmet, gurûş 1000
 Muhammediye askerinin elbise için, gelen mübâşire Hüseyin ağâya, hizmet, gurûş 900
 Beglik sarâyı tamir içün, ve düşme vesâir masarrâfat gurûş 11960
 Antakya'da telef olan mini cebhânem(?) içün, gurûş 2440, sandık aded 4
 Üç defa' Haleb irsâl olunan hizmet masarafi, gurûş 650
 Tekrar Antakya'dan vüzerâ-yı 'azâm tahsis olan, gurûş 5200
 Antakya vecde ve ağâlar eylediği masaraf, gurûş 11930
 Arpacı esnâfına, gurûş 7700
 Bakkal esnâfına, gurûş 4781
 Manavcılara, gurûş 535
 Kasab esnâfına, gurûş 5269
 Kerc ve kiremit, bahası, gurûş 282
 Ordu Antakya'ya geldikde 'asker virilen şair, gurûş 5525
 Attâr esnâf bâ defter, gurûş 934
 Bakaya tahsîli içün gelen Osman ağâya hizmet, gurûş 1550
 Zülfîye ta'hîr olunan
 gurûş 72740
yekûin
 gurûş 305303
036260 Kuseyr kazâsından bâ havâle minhâ (...)
 269543

BELGE : 126**‘İzzetlü**

Şer‘îf-i şî‘âr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-ilmehü’l-hakika me’zûn (silik) ısdâr ve siyâdetlü Nasib efendi ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran ayân ve vecde memleket ‘izzetlü ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki Antakya mütesellimimiz Ali ağâ hasb-el-icâb mütesellimlikden gaza ve yerine dâîremiz (silik) mefâhirü’l emâcid ve’l ayân sâbık kethüdâmız nihayetlü Ali yaverin zîde mecdehû mezkûre bir nısf-ı (silik) edüğünden bu defa‘ Antakya mütesellimi Nasib olunarak gönderilmiş idüğü siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ ma‘lûmunuz olduk da mir-i mûmâ-ileyhümâ mütesellim bilub şer‘î şer‘îf muvaffak ve kanun münife(?) mutabık emr ve tenbihe ve ûmûr-ı mihamına şâhânenin cem‘ ve tahsîline bil-ittifâk ihtimâm ve dikkat ve ûmûr ve husûsatı tesbihle izzet ve fukarâ-yı ra’iyet istihsâl -i asâyiş ve rahatlarına müsâberet eyleyesiz ve sanki mütesellim mûmâ-ileyh siz dahî mahcub(?) olduk da ve hamiyet mukâta‘ınca vecde belde ile hısn-ı imtizâc el-fet(?) ve kâfi ahvalde fukarâ-yı ra’iyyetin istihsâline ve rahatlarına mezîd-i î’tinâ ve dikkat ve ser muzalim ve ta’adi vukû‘gelmemesine mezgâh(?) basiret ve erâzil ruhsat vermekden mübâadet ve her husûsda ahkâm-ı şer‘iyyeye mütâbaat velâzım inhâ olunur ki husûsatı tarafımıza inhâ ve işa’re mübâaderet eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîren ve ‘îta olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-vech-i meşrûh itimad derun ile ibrâz-ı me’sir(?) cümleye dikkat ve hilâfından tevkî‘ ve mücânebet eyleyesiz.

Fî 4 Rebî-ül-âhır, sene 245

BELGE : 127**Asâkir-i Muhammediye hakkında gelen buyuruldu**

Şer‘îat-ı şî‘âr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-ayân mütesellimimiz sa‘âdetlü ağâ zîde mecdehû ve kıdvetü’l-ilmehü’l-hakika sahatatlı müftü efendi zîde ‘ilmehû ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran ayân ve vecde vecde memleket ‘izzetlü ağâ zîde kudrehûm inhâ olunur ki ba fermân âlî eyâlet-i Haleb’den matlûb olunub kazâmız husûsuna isâbet eden yüz yigirmi beş nefer Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyenin yol harçlıkları ve elbise bahâları olarak icâb eden iki beşer yüz gurûş cemaen(?) yigirmi beş bin gurûş cem‘ ve tahsîl ve serien irsâli lâzımeden olduğu siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma‘lûmunuz olduk da ber-vech-i muharrer yüz yigirmi beş neferin beherine yol harçlığı ve elbise bahâ olarak ikişer yüz gurûş dan yigirmi beş bin gurûş un ma‘rifet-i şer‘ ve cümle

ittifâkıyla kasanıza tevzî‘ ve taksîm ve yerlû yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden cem‘ ve tahsîline ve acilen ta‘yîn olunan mübâşire teslîmen îsâl ve tebsîli husûsuna müsâraat ve avk ve ta‘hîrden ve imrâr-ı vakit tecâvûz olunur mevâddan olmayub beher hal tahsîli farîza olmağla ol-vecihle ‘amil ve hareket eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân ‘izzetlü Hüseyin Ağâ ile irsâl ve tesyîr olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından mücânebet eyleyesiz .

Fî 21 Rebî-ül-âhır, sene 245

BELGE : 128

Erzurum cânibi içûn matlûb ‘asker yedlisi buyuruldu

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-ayân mütesellimimiz sa‘âdetlü Ali ağâ zîde mecdehû ve kıdvetü’l-ilmehü’l-hakika fazîletlü müfti ve nâîb efendi zîde takva ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran ayân vecde memleket ‘izzetlü ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki ba fermân âlî Erzurum cânibi içûn matlûb buyurulan ‘asker yedlini eğerçe bundan akdem tevzî‘ olunmuş olub ancak hizmet mübâşiriyesi ve Asâkir-i Mansure-yi ve mübâşiri Selim ağâ ma‘rifetleri olarak bir yük otuz üç bin yigirmi üç bin gurûş azıd alarak terâkim etmiş olmağla mebâlig-i mezkûreyi ma‘rifet-i şer‘ ve cümleittifâkıyla Haleb eyâletinde hâvî olduğu kazâlarda tar’ ve taksîm olunduk da taraf-ı şer‘den olduğu üzere Antakya husûsuna yigirmi iki bin yüz elli gurûş isâbet etmekden nâşî bir mantûk pusula mebâlig-i mezkûreyi ma‘rifet-i şer‘ ile cümle ittifâkıyla kazânıza tar’ ve tevzî‘ ve yerlû yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden cem‘ ve tahsîl ve bir an akdem tarafımıza irsâl ve teslîmi husûsuna mezîd-i î’tinâ ve dikkat ve ve avk ve tahîrden mücânebet eyleyesiz ve bu vesile ile fukarâ-yı ra‘iyyete mübâadet eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve dâîremiz ‘ağvâtdan ‘izzetlü Mehmed Ağâ ile irsâl ve tesyîr olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır mücânebet eyleyesiz .

Fî 19 Rebî-ül-âhır, sene 245

kazâ-i Antakya

gurûş

22150

yalnız yigirmi iki bin yüz elli gurûşdur

Mukaddema tevzî‘ olunan altı yük elli bin gurûş dan azıd alarak bir yük otuz üç bin yigirmi üç gurûş masarîf sıhhıce sarf olunmağla masarîf-ı zaide-i mezbûre cümle ma‘rifetiyle tevzî‘ olundukda balada mezkûr meblağ kazâ-i mezbûrede isâbet etmiştir.

İş bu pusula Halebü’ş-şehbâ mahkemesinden mahrû‘ cumhur balada kayd olan buyurulduya mevzû‘en gelüp iş bu mahale kayd olunmuştur

BELGE : 129

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-‘âyân mütesellimimiz sa‘âdetlü ağâ zîde mecdehu ve kıdvetü’l-ilmehû’l-hakika semahatlü müftü efendi ve siyadettü Nakıb efendi zîde takvahümâ ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran ayân ve vecde memleket ‘izzetlü ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki Antakya kazâsına isâbet eden yüz yigirmi beş neferin defa‘atle (silik) olmuş ise de olduğunuz batâet ve rehâvetinizden makayd olmayarak bundan akdem fukarât-ı mezkûrun mübâşiri devletlün enâm serasker paşa efendimizin sağireci başısı fütüvvetlü Selim ağâ ma‘rifetiyle ihrâc ve irsâl olunan askere yigirmi dört nefer Antakya’dan ve on beş nefer Kuseyr nâhiyesinden tarkîk olunmuş ve olvecihle otuz dokuz nefer irsâl olunmuş ise de neferât-ı mezkûrenin harçlıkları ve kisveleri beher nefere iki şer‘ yüz gurûş dan icâb eden akçesi tarafımızdan (silik) olmağla otuz dokuz neferin tarafımızdan verilmiş olan maarü’l-zikr ikişer yüz gururşdan yedi bin yüz gurûş tarafımızdan irsâl ve mâa’da seksen altı neferin dahî tedârik ve tehtîbe(?) ve iktizâ edecek elbiselerini mübâşir mûmâ-ileyhin tarafından matlûb ve harçlık ve kisve bahaları ikişer yüz gurûş dan anın dahî icâb eden kisve bahası ve harçlıkları on yeddi bin iki yüz gurûş serba‘ irsâle mübâderet eylemeniz içün ve kisve bahaları ve harçlıkları mübâşirine verilmekte olduğundan neferât-ı mezkûrun mübâşirine teslîm edüp kisve ve harçlıkları başkaca tarafımızdan irsâle mübâderet eylemeniz içün tarafımızdan iş bu buyuruldu ısdâr ve mübâşir mûmâ-ileyhin adamı said ağâ ile irsâl ve tesyîr kılınmıştır in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde bermûceb buyuruldu ‘amil ve hareket eyleyesiz .

Fî 15 Rebî-ül-âhır, sene 245

BELGE : 130

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran mütesellimimiz sa‘âdetlü Ali ağâ ve vecde ilmehû ve ayân ve vecde sâîre ‘izzetlü efendiler ve ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki askeriyemizin ıkâdımız (silik) şeyh Bekir ve şeyh yaprakda müceddeden inşâ olunan mahalleler ile sair ta’mirât ve termimanat ve muayene olunduk da yetmiş beş bin gurûş masarîf ile ve vecde geleceği tebin(?) etmekle meblâğ-ı mezkûr ma‘rifet-i şer‘ ve cümle ittifâkıyla Haleb eyâletinde tar’ ve takrim olundukda Antakya hissesine on iki bin beş yüz gurûş isâbet eylediği siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma‘lûmlarınız olduk da meblâğ-ı mezkûru ma‘rifet-i şer‘ ve cümle ittifâkıyla kazânıza tar’ ve tevzî‘ ve yerlü yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden cem‘ ve tahsîl ve bir an akdem ta‘yîn olunan mübâşire mütesellimâ tarafımızdan isâl ve tesbîli husûsuna mezîd-i ‘itinâ ve dikkat ve avk ve tahîrden emrâr-ı dikkatine mübâadet eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu ısdâr ve tesyîr kılınmıştır yine vusûlünden ber-vechî muharrer ‘amil ve hareket ve hilâfından mücânebet eyleyesiz.

Fî 4 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 131**‘asker yedliyesi buyuruldu**

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-‘âyân mütesellimimiz sa‘âdetlü Ali ağâ zîde mecdehu ve mefâhirü’l emâsil ve’l akranvecde ilmehû ve’l-‘âyân ve vecde sâîre zîde kudrehûm inhâ olunur ki Haleb eyâletinden matlûb buyurulan asâkir-i yedliyesinden Antakya kazâsına isâbet eden doksan bin ve kûsür gurûş ile bedlât-ı sâîrenin ma‘rifet-i şer‘ ve cümleittifâkıyla yerlü yerinden cem‘ ve tahsîl ve peyder-pey tarafımızdan tesbîli husûsuna müsâraat muktezâ-yı maslahatdan edüğü nemûdâd(?) olmağla imdi siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma‘lûmunuz olduk da ber-vech-i muharrer yedliye mezkûre ve bedlât sâîre ba’del-yevm avk ve tahîri câiz olmadığı ve ihmal ve müsamaha ile imrâr-ı vakit tasaddî olunur ise hükkâm ve zabitân muattab olacağı bilub ana gün dâmen-der-meyân gayret edüp bir an akdem mukaddem cem ve tahsîl ve te‘diyesine peyder-pey tarafımıza isâl ve tesbîli husûsuna teşmâz(?) gayret ve her halde ikâ levâzım hamiyetkârıya mübâderet eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu ihdâr ve tesyîr kılınmıştır in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından tevkî‘ ve mücânebet eyleyesiz .

Fî 27 Rebî-ül-âhır, sene 245

BELGE : 132**Cisr-i hadîdî ta'mirine gelen**

Şer'îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-â'ân mütesellimimiz sa'âdetlü ağâ zîde mecdehu ve ayân ve vecde sâire 'izzetlü ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki Haleb ile Antakya beyninde kâin cisr-i hadîdî bir müddetden berü harâb olub vakt-i şitâda nehr-i Asi'den ebnâ-yı sebîl ve sair me'mûrun mürûr edemeyub envâi' meşâkk ve nice nice telfât(?) vukû' geldiği eşkâr olmağla cisr-i mezkûrun bu esnâda i'mârına niyet-i halâs ile teşbis olunarak tarafımızdan kıdvetü'l-emâsil 'izzetlü elhac Halil Ağâ mi'mâr ta'yîniyle gönderilmiş ve Antakya ve Kuseyr'den seksen amele tertîb olunarak münâvebe ile yani gün aşırı cisr-i hadîdîye gönderilerek inşâsına gayret olunmak içün ta'yîn kılınmış idüğü siz muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma'lûmunuz olduk da husûsu mezkûr-ı husûs sâireye mukayese olmayub rızâsı içün olmak hasebiyle mârû'l-zikr Antakya'dan tertîb olunan kırk nefer ameleiy ve gerek vesâir levâzımâtın icâb-ı ücret vesâir bahaları mûmâ-ileyh mütesellimimiz tarafından verilmek üzere gün aşırı cisr-i hadîdîye göndermeğe gayret ve betûfeyt(?) cisr-i mezkûrun bâbda tekмили husûsuna (silik)eylemeniz içün iş bu buyuruldu ısdâr ve mûmâ-ileyh ile tesyîr kılınmışdır in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından mücanebet eyleyesuz .

Fî 25 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 133**İhtisâb -ı (...) gelen buyuruldu**

Şer'îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-â'ân mütesellimimiz sa'âdetlü Ali ağâ zîde mecdehu ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran vecde ilmehû ve ayân ve vecde sâire 'izzetlü efendiler ve ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki sene-i mâhiye muharremin gurbundan iş bu mâh-ı Rebî-ül-âhırın nihayetine değin on altı mâh-ı tarafından ber-mûceb defter-i mufâsala ve musamaha ve ber-mûceb emr-i âlî Antakya'da vâki' dükkânlar ve niceler vesâirlerden defter-i mûmzâsıyla mezkûreden merkûm olduğu vecihle mâh-ı tahsîl ve tevâdur etmekle olanhumûlen vesâir (silik) dahî ilâvesi ile mahzı defter ile der-aliyeye gönderilmek muktezâsı irâde-i seniyyeden ise ba'z esbâba mebnî nâ tahsîl kalarak eshâbında terâkim etmiş vehumûlenlerden zâyî' olmuş olmağla mûceb-i i'tâb(?) alacak ise de on altı (silik) dükkânın ve yağcılar ve mâlum olan mevâriden ber-mûceb defter-i Hâkanî resm-i ihtisâbı cem' ve tahsîl ve ma'rîfet-i şer' defter-i (silik) ve ba'd-ı ezîn tevâdüd

edecekhumûlen vesâir yevmiye alınacak ihtisâb-ı vâridâtına dikkat ve (silik) ihtimâm ve gayret eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl ve tesyîr kılınmıştır in-şâ'-Allah u teâlâ gerekdir ki balada bast ve beyâma(?) olunan vecihle rûsûm-ı ihtisâb ının müddet-i mezkûre tarafından her ne hâsıl olur ise defter-i mûmzâsıyla tarafımızdan göndermeğe gayret ve hilâfindan mücânebet eylesiniz .

Fî 27 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 134

Medine-i Antakya'nın ihtisâb ve rûsûmuna dâîr der-aliyeden virûd eden (...) defter sûretidir

Esâmî-i esnâf-ı bâzîrgân-ı müsîlim

(silik) oğlu Osman, dükkân, yevmiye pâre 1
 Elhac Derviş, dükkânı, yevmiye pâre 1
 Öküz oğlu elhac Mehmed, dükkânı yevmiye pâre 2
 Musa efendi zâde monla Mustafa dükkânı pare 1
 İsmâ'îl ağâ dükkânı yevmiye pâre 2
 Tüccar oğlu Monla 'Abdullah dükkânı yevmiye pâre 3
 (silik) Ahmed dükkânı yevmiye pâre 3
 Monla Muhammed oğlu Monla Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Öküz oğlu monla Ali dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Zekerîya oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Mesken zâde monla Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Elhac Ali ağâ dükkânı yevmiye pâre 2
 (silik) efendi dükkânı yevmiye pâre 2
 Es-seyyid Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Monla Said dükkânı yevmiye pâre 1
 Yünci oğlu Monla dükkânı yevmiye pâre 1
 Faki oğlu 'Abdülkadir dükkânı yevmiye pâre 2
 Pastacı elhac Halil dükkânı yevmiye pâre 2

Esnâf-ı bâzîrgân-ı zımmiyân

(silik) oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 İlyas oğlu yevmiye pâre 0
 Dâlî Nekula(?) oğlu yevmiye pâre 5
 İbrahim dâlî dükkânı yevmiye pâre 5
 (silik) oğlu dükkânı yevmiye pâre 5
 Dâlî Hanâ oğlu dükkânı yevmiye pâre 4
 Karındaşı ‘Abdülmesih oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Sanrı(?) oğlu dükkânı yevmiye pâre 5
 Yusuf dükkânı yevmiye pâre 4
 Yusuf oğlu Şekri dükkânı yevmiye pâre 3
 Kostantiyân dükkânı yevmiye pâre 4
 Dâlî Cebre dükkânı yevmiye pâre 2

Esâmî-i yehûd-ı bâzîrgân

Yutub dükkânı yevmiye pâre 5
 Şebub dükkânı yevmiye pâre 5
 Eşli dükkânı yevmiye pâre 5
 Zuyti(?)dükkânı yevmiye pâre 5
 Dâvûd Semâvi dükkânı yevmiye pâre 5
 Masarut(?) oğlu Yusuf dükkânı yevmiye pâre 5
 Halvet oğlu İbrahim dükkânı yevmiye pâre 5
 İshak oğlu Dâvûd dükkânı yevmiye pâre 5
 Dakûl dükkânı yevmiye pâre 5
 Hâvut oğlu Dâvûd dükkânı yevmiye pâre 5

Esâmî-i esnâf-ı ‘attârân-ı müslim

Sargut(?) oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Es-seyyid el-hâcî Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 1
 Es-seyyid Halûk dükkânı yevmiye pâre 2
 Boyacı oğlu Monla Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2

Remc oğlu Monla Emin dükkânı yevmiye pâre 1
 Melik efendi oğlu İsmâ'îl efendi dükkânı yevmiye pâre 1
 Monla Osman dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 2
 Havacı zâde Muhammed efendi dükkânı yevmiye pâre 1
 Makaracı oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Şeyh Mustafa dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Durmuş dükkânı yevmiye pâre 2
 Salih efendi dükkânı yevmiye pâre 1
 Cânib oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Ahî zâde Monla Emin dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Süleyman dükkânı yevmiye pâre 1
 Monla Ömer dükkânı yevmiye pâre 1
 Ali bin oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Hati zâde dükkânı yevmiye pâre 1
 Hünkâr zâde dükkânı yevmiye pâre 1
 Semerci zâde 'Abdullah dükkânı yevmiye pâre 1
 Fathuracı oğlu elhac Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Monla dükkânı yevmiye pâre 1
 Erzincanlı Ahmed ağâ dükkânı yevmiye pâre 1
 Monla Halil dükkânı yevmiye pâre 1
 Semerci zâde 'Abdulfettâh dükkânı yevmiye pâre 1
 Kurbât oğlu Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Canhan oğlu Es-Seyyid Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i 'attârân-ı zımmiyân

(silik) oğlu Mencâil dükkânı yevmiye pâre 3
 Keleş oğlu Ya'gob dükkânı yevmiye pâre 3
 Mencâil dib dükkânı yevmiye pâre 3
 Takule dükkânı yevmiye pâre 3
 Altun oğlu apdal dükkânı yevmiye pâre 3

Esâmî-i ‘attârân-ı Yahûdi

(sîlik) dükkânı yevmiye pâre 3
 Saron oğlu İbrahim dükkânı yevmiye pâre 3
 İshâk dükkânı yevmiye pâre 3
 Destefî oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Tabbah oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Musânî dükkânı yevmiye pâre 2
 Sâho dükkânı yevmiye pâre 1
 Manob Saron dükkânı yevmiye pâre 3

Esnâf-ı neccerân

Receb oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Birâder ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 2
 Bidecekli oğlu Ömer dükkânı yevmiye pâre 2
 (sîlik) dükkânı yevmiye pâre 2
 Sa‘îd dükkânı yevmiye pâre 1
 Es-seyyid ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 1
 Monla Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Receb Halil oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Küçük Abdi dükkânı yevmiye pâre 1
 Deli Osman dükkânı yevmiye pâre 1
 (sîlik) dükkânı yevmiye pâre 2
 (sîlik) dükkânı yevmiye pâre 1
 Hüseyin oğlu Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyid Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Nakkaş Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 (sîlik) dükkânı yevmiye pâre 1
 Sarı oğlu Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyd İbrahim dükkânı yevmiye pâre
 (sîlik) dükkânı yevmiye pâre 2
 (sîlik) dükkânı yevmiye pâre 1
 ‘Abdûlmecid dükkânı yevmiye pâre 1

Hüseyin zâde dükkânı yevmiye pâre 2
 Dâvûd oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Sadık oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Semerli oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Birâder Monla Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Kâhtalının oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı ‘Abdûlgani dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Durmuş dükkânı yevmiye pâre 1
 Kûs İbrahim oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Haykî(?) dükkânı yevmiye pâre 1
 Kôr Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 1
 Kâşif oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Mehmed Celebi dükkânı yevmiye pâre 1
 Yasin oğlu dükkânı yevmiye pâre 2

Esnâf-ı debbâğân

Hacı ‘Abuş oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 İffetlü Ali dükkânı yevmiye pâre 2
 Helvacı oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Kasab oğlu Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Emr-i halil dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Habâyes dükkânı yevmiye pâre 3
 Hacı Kerkez dükkânı yevmiye pâre 3
 Ali paça dükkânı yevmiye pâre 3
 ‘Abuş dükkânı yevmiye pâre 2
 Halat dükkânı yevmiye pâre 1
 Elhac oğlu Ali dükkânı yevmiye pâre 2
 Kavakçı oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Kôr Kasım dükkânı yevmiye pâre 1
 ‘Abdûlgani oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Delgi oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Kôr Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Emr-i ‘âli dükkânı yevmiye pâre 2

Hemşân yaveri dükkânı yevmiye pâre 3
 Ağzı eğri dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı İbrahim dükkânı yevmiye pâre 2
 Eyüb dükkânı yevmiye pâre 2
 Kürd oğlu Hacı İbrahim dükkânı yevmiye pâre 3
 Selman dükkânı yevmiye pâre 2
 Ahrez dükkânı yevmiye pâre 2
 Cerv oğlu Ali dükkânı yevmiye pâre 2
 Kolu kısa oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Kör Yahya dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Kurdu dükkânı yevmiye pâre 1
 Cabbar Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Nalbant oğlu Fodur dükkânı yevmiye pâre 1
 Tavîl Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Dâlî ‘Abdülkadir dükkânı yevmiye pâre 2
 Düz taban dükkânı yevmiye pâre 2
 Dâlî Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Kurd oğlu Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Malbağçı Kör Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 1
 Habeş dükkânı yevmiye pâre 1
 Mehmed Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Kara Yusuf oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Kara Osman dükkânı yevmiye pâre 3
 Sadık oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Ali Bulaş dükkânı yevmiye pâre 2
 Selli Mısdık dükkânı yevmiye pâre 1
 Asker oğlu Mısdık dükkânı yevmiye pâre 2
 Aybu dükkânı yevmiye pâre 1
 Bardakçı ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 2
 Bardakçı Ömer dükkânı yevmiye pâre 3
 Es-seyyid Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Bardakçı Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Acem Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Hannımâl Ali dükkânı yevmiye pâre 1

Elhac Şahin dükkânı yevmiye pâre 2
 Dûmûr ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 2
 Hüseyin elhac dükkânı yevmiye pâre 1
 Cunuz oğlu Ömer dükkânı yevmiye pâre 2
 Battahçı oğlu Hasan dükkânı yevmiye pâre 2
 Habeş oğlu Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Kırlangıç dükkânı yevmiye pâre 1
 Kokar Mustafa dükkânı yevmiye pâre 1
 Kübeli Muhammed dükkânı yevmiye pâre 1
 Şah-ı bender dükkânı yevmiye pâre 1
 Haber etmez oğlu Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Köse Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 2
 Veli oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Kefşgerân

Topal Depâb dükkânı yevmiye pâre 2
 Zâkid dükkânı yevmiye pâre 2
 ‘Arkı oğlu İsmail dükkânı yevmiye pâre 1
 Mahalli Kefşger dükkânı yevmiye pâre 1
 Sağır ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 2
 Ceyb dükkânı yevmiye pâre 3
 Elhac Reşid dükkânı yevmiye pâre 2
 ‘Arkı oğlu Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Fındık dükkânı yevmiye pâre 2
 Altı ayak Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Mercan oğlu Halil dükkânı yevmiye pâre 2
 Derviş Muhammed dükkânı yevmiye pâre 1
 Monla ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 1
 Çerçi oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Bilekli Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Hasan oğlu İbrahim dükkânı yevmiye pâre 2
 ‘Akuş İbrahim dükkânı yevmiye pâre 2
 Bostancı Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1

- ‘Abdullah oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
Halil Sabta dükkânı yevmiye pâre 1
Sa‘id dükkânı yevmiye pâre 3
Kör Osman dükkânı yevmiye pâre 2
Kuyumcu oğlu Ali dükkânı yevmiye pâre 2
Debâlı Halil dükkânı yevmiye pâre 1
Kuyumcu hacı derviş dükkânı yevmiye pâre 2
Vanlı oğlu Mustafa dükkânı yevmiye pâre 2
Hamamcı Yusuf dükkânı yevmiye pâre 1
Seyid Osman dükkânı yevmiye pâre 1
Seyd Mustafa oğlu Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
Dâlî Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
Kaktanız(?) dükkânı yevmiye pâre 2
Durmuş İsmâ‘îl dükkânı yevmiye pâre 1
‘Abdülkadir Küçük Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
Şeyh Şâ‘ir oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
‘Abdullah ‘Akuş dükkânı yevmiye pâre 3
Monla Ali dükkânı yevmiye pâre 1
Kel oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
‘Abdülrezzak oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
Halil dükkânı yevmiye pâre 2
Mesnî oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
Hacı bacakız dükkânı yevmiye pâre 2
Mestçi Selman dükkânı yevmiye pâre 1
Mestçi Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
Mirim efendi dükkânı yevmiye pâre 1
İşçi Es-Seyyid Mehmed dükkânı yevmiye pâre 3
Mustafa Hacı Derviş dükkânı yevmiye pâre 2
Harputlu oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
Anbarcı oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
Kâşif dükkânı yevmiye pâre 3
Şeyh Mustafa Akıllı dükkânı yevmiye pâre 3
Elhac İbrahim Sehvli dükkânı yevmiye pâre 2
Karaman kâdısı oğlu dükkânı yevmiye pâre 3

Hıdır dükkânı yevmiye pâre 3
 Sevver Kaş dükkânı yevmiye pâre 3
 Hacı Mehmed solak dükkânı yevmiye pâre 3
 Monla Mehmed sihhiveti dükkânı yevmiye pâre 3
 Mustafa virud dükkânı yevmiye pâre 2
 Emir Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyd Mehmed Ömer dükkânı yevmiye pâre 1
 Mestûre dükkânı yevmiye pâre 3
 Seksek dükkânı yevmiye pâre 3
 Sakallu Mustafa dükkânı yevmiye pâre 3
 Süleyman Mahûk dükkânı yevmiye pâre 3
 Hacı Ahmed oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Kürt Fatih oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Hamus Şakird dükkânı yevmiye pâre 2
 Seydullah arpacı dükkânı yevmiye pâre 1
 Esirli oğlu Hasan dükkânı yevmiye pâre 2
 (silik) dükkânı yevmiye pâre 1
 Dare Bekir dükkânı yevmiye pâre 1
 Yemenci Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Güzel ağâ dükkânı yevmiye pâre 1
 Zımmî Nigon(?) dükkânı yevmiye pâre 3
 Eşkir ‘Abid(?) dükkânı yevmiye pâre 3
 Katar (?) Süleyman dükkânı yevmiye pâre 3
 Bostancı seyid Şakir dükkânı yevmiye pâre 3
 Vezvez oğlu İsmâ‘îl dükkânı yevmiye pâre 1
 Fırıncı oğlu Yusuf dükkânı yevmiye pâre 2
 Yalancı Ali oğlu Hasan dükkânı yevmiye pâre 3
 Eskici Halil dükkânı yevmiye pâre 3
 Vezvez oğlu Ahmed dükkânı yevmiye pâre 3
 Kursağı çıkık dükkânı yevmiye pâre 2
 Yalancı Ali oğlu Emin dükkânı yevmiye pâre 1
 Has oğlu İsmâ‘îl dükkânı yevmiye pâre 3
 Yemci oğlunun oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Kara Ahmed dükkânı yevmiye pâre 3

Delî oğlan dükkânı yevmiye pâre 1
 Kâtırcı oğlu Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Kasa dükkânı yevmiye pâre 1
 Eskici Süleyman dükkânı yevmiye pâre 3
 Bir hum dükkânı yevmiye pâre 1
 Kel ‘Abid dükkânı yevmiye pâre 3
 Sakallu Yusuf dükkânı yevmiye pâre 3
 Mustafa oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Halim oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Kör Halil dükkânı yevmiye pâre 3
 Baklava dükkânı yevmiye pâre 2
 Eskici Mustafa dükkânı yevmiye pâre 2
 Eskici Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Kânıbdan oğlu dükkânı yevmiye pâre 2

Esâmî-i Esnâf-ı Oturakçıyân

Şerbetçi oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Kara biber dükkânı yevmiye pâre 2
 Hemşân zâde oğlu Ahmed efendi dükkânı yevmiye pâre 2
 Süleyman dükkânı yevmiye pâre 1
 İsmâ‘îl Sıhhiyeti dükkânı yevmiye pâre 2
 Tütüncü Halil dükkânı yevmiye pâre 1
 Kör oğlu monla Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 1
 Şahan oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Hemşân zâde Mustafa dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Monla zâde Monla Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Sa‘id oğlu Mustafa dükkânı yevmiye pâre 1
 Balta oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Hasan Kalâ‘va dükkânı yevmiye pâre 1
 Veysi oğlu ‘Abdülkadir dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Dâba oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Sablı oğlu dükkânı yevmiye pâre 2

Zincir oğlu Ömer dükkânı yevmiye pâre 1
 Hayyâz oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Fenkli oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Suviter Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Tütüncü İsa dükkânı yevmiye pâre 2
 Tütüncü Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Ömer Balta oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Balbal oğlu dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Acâbyab(?)

Sadık dükkânı yevmiye pâre 1
 Ali Halif dükkânı yevmiye pâre 2
 Mehmed Halika dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyd Kasım dükkânı yevmiye pâre 2
 Ahmed ağâ dükkânı yevmiye pâre 1
 Emin bin dükkânı yevmiye pâre 1
 ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 2
 Monla Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyid Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Sihlum oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Said dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Tahîr dükkânı yevmiye pâre 2
 Durmuş dükkânı yevmiye pâre 2
 Yorgancı oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2

Esâmî-i Esnâf-ı Manvâb

Derviş Sabuncu dükkânı yevmiye pâre 2
 ‘Abdülhalid Sabuncu dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 2
 Delî Mustafa oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Süleyman dükkânı yevmiye pâre 2

Oyacı oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Kürçi mücerred dükkânı yevmiye pâre 2
 Vanlı oğlu ‘Abuş dükkânı yevmiye pâre 2
 Delî Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Ceneviz oğlu İsmâ‘îl dükkânı yevmiye pâre 2
 Seis oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Osman Ömer dükkânı yevmiye pâre 2
 Kâşif dükkânı yevmiye pâre 1
 Sâbu dükkânı yevmiye pâre 2
 Cin Bekir dükkânı yevmiye pâre 1
 Emir oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Delî “Abuş dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Hüseyin oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Kör Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 2
 Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 1
 Sa‘id Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Topcu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Kel Sa‘id dükkânı yevmiye pâre 1
 Emir ‘Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Topal derviş dükkânı yevmiye pâre 1
 Merhûm oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Kör Abdi dükkânı yevmiye pâre 1
 Rüstem dükkânı yevmiye pâre 1
 Halaklı oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Kömürcü Emir ‘Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Da‘lan oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Topal Osman dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyd Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Kapu başı dükkânı yevmiye pâre 1
 Oduncu oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1

K r Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Zeytunlu oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Uncu oğlu Latif dükkânı yevmiye pâre 1
 Kömürcü ‘Abdi dükkânı yevmiye pâre 1
 Keyf(?) oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 ‘Abdi dükkânı yevmiye pâre 1
 Halil ağ  dükkânı yevmiye pâre 1
 Acı badem dükkânı yevmiye pâre 1
 K r Durmuş dükkânı yevmiye pâre 1
 Mürteza dükkânı yevmiye pâre 1
 Batlı  mer dükkânı yevmiye pâre 1
 Aybunun oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 ‘ mikli oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 (silik) oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Tatar oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Bastacı ‘Aynur(?) dükkânı yevmiye pâre 3
 Semerci dükkânı yevmiye pâre 1
 ‘Ab za oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Arsuzlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Bedev  oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
  ap r Hasan dam adı dükkânı yevmiye pâre 2
 Arab dükkânı yevmiye pâre 2
 (silik) oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Kırmızı (...) dükkânı yevmiye pâre 2
  a‘y n dükkânı yevmiye pâre 2
 Tanb re dükkânı yevmiye pâre 2
 Fahreci Ali oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Ma‘taracı Ali oğlu dükkânı yevmiye pâre 2

Esâmî-i Esnâf-ı Bakkal

Mahruk oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Balta oğlu Mustafa dükkânı yevmiye pâre 2
 Ahmed  avuş d kk n  yevmiye p re 2

Hacı “Abuş dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Halif dükkânı yevmiye pâre 2
 ‘Abuş dükkânı yevmiye pâre 2
 ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 2
 Mahmud dükkânı yevmiye pâre 2
 Selman dükkânı yevmiye pâre
 Mehmed Ağâ dükkânı yevmiye pâre 2
 Hask(?) Balta dükkânı yevmiye pâre 1
 Halil dükkânı yevmiye pâre 1
 Es-seyyid Durmuş dükkânı yevmiye pâre 2
 Boyacı oğlu Mustafa dükkânı yevmiye pâre 2
 Ceneviz dükkânı yevmiye pâre 2
 Seyid Bekir dükkânı yevmiye pâre 1
 Kûs Bekir dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Bekir dükkânı yevmiye pâre 2
 K r Süleyman dükkânı yevmiye pâre 3
 Zimm  Cebre dükkânı yevmiye pâre 3
 Zimm  Simy n dükkânı yevmiye pâre 3

Esâmî-i Esnâf-ı  ulfa

K r Ahmed oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Sürmeli oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Halil dükkânı yevmiye p re 1
 ‘Abdülkerim d kk n  yevmiye p re 2
 Seyd Musa oğlu d kk n  yevmiye p re 2
 E li d kk n  yevmiye p re 1
 Celil oğlu d kk n  yevmiye p re 1
 Ali d kk n  yevmiye p re 1
 Seyid ‘Abdi d kk n  yevmiye p re 1
 Cafer Ali d kk n  yevmiye p re 1
 K r Mustafa d kk n  yevmiye p re 1
 K r Abdi d kk n  yevmiye p re 1

Hacı monla dükkânı yevmiye pâre 1
 Monla Muhammed dükkânı yevmiye pâre 1
 Mehmed Çelebi dükkânı yevmiye pâre 1
 Surcu oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Kavakçı oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Beyt oğlu İbrahim dükkânı yevmiye pâre 1
 Mehmed Çelebi dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Yetmuci(?)

Şakir oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 İbiş oğlu Halil dükkânı yevmiye pâre 3
 Şahan dükkânı yevmiye pâre 3
 Şeyh selman Mehmed dükkânı yevmiye pâre 3
 Kurbat Salih oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Karaca oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Cayar oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Mericân oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Durmuş dükkânı yevmiye pâre 2
 Mericân oğlu Yusuf dükkânı yevmiye pâre 2
 Bender oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Kilimci Halil oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Civa'ân oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Sakallı Ali dükkânı yevmiye pâre 3
 Sezer oğlu İsmâ'îl dükkânı yevmiye pâre 3
 Seyd Muhammed dükkânı yevmiye pâre 2
 Şeyh oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Yorgancı İsmâ'îl dükkânı yevmiye pâre 2
 Delî Hasan dükkânı yevmiye pâre 2

Esâmî-i Esnâf-ı Na'ibandân

Kürd oğlan dükkânı yevmiye pâre 2
 Kara Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2

Selman Celbi dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Halil Şaban dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Kasım oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Mustafa Çelebi dükkânı yevmiye pâre 1
 Delî Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Hediye dâlî dükkânı yevmiye pâre 1
 Harfâb(?) dükkânı yevmiye pâre 2
 Mehmed Çelebi dükkânı yevmiye pâre 2
 Hacı Mustafa Kara dükkânı yevmiye pâre 2
 Şeyh Çelebi dükkânı yevmiye pâre 1
 Kel Yusuf dükkânı yevmiye pâre 2
 Zımmî Debeb dükkânı yevmiye pâre 3
 Zımmî Yusuf dükkânı yevmiye pâre 3

Esâmî-i Esnâf-ı Habbâzân

Batakçı oğlu fırını yevmiye pâre 5
 Sandık oğlu firûnı yevmiye pâre 5
 Ağâ bin fırını yevmiye pâre 4
 Bedistan fırını yevmiye pâre 4
 Cuniye(?) fırını yevmiye pâre 4
 Sabahlık(?)fırını yevmiye pâre 4
 Meslih Hasan fırını yevmiye pâre 3
 ‘Akkuş oğlu fırını yevmiye pâre 3
 Kalaycı oğlu fırını yevmiye pâre 3
 Sadımıye(?) fırını yevmiye pâre 3
 Habibü’n-neccar fırını yevmiye pâre 4
 Menzilhane fırını yevmiye pâre 3
 Dud dibi fırını yevmiye pâre 3
 Katat fırını yevmiye pâre 3
 Kavvas fırını yevmiye pâre 3
 Bilezikçi fırını yevmiye pâre 3
 Hables fırını yevmiye pâre 3
 Dört Ayak fırını yevmiye pâre 3

Saka Hamamı fırını yevmiye pâre 4
 Küçük Sevika(?) fırını yevmiye pâre 3
 Laka(?) oğlu Halil fırını yevmiye pâre 4

Esâmî-i Esnâf-ı Berberân

Hacı Halil dükkânı yevmiye pâre 1
 ‘Askar oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Şugur Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyd Mustafa dükkânı yevmiye pâre 1
 Yalancı seyid Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Durmuş dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyd Hasan dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyd Hüseyin dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyid Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Ahmed ve (silik) dükkânı yevmiye pâre 1
 Tohumcı Yusuf ve arpacılar ‘ind dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Derziyân

Zımmî Yusuf dükkânı yevmiye pâre 5
 Kara oğlan dükkânı yevmiye pâre 5
 Andun oğlu dükkânı yevmiye pâre 5
 Sema‘ât Kayvuk dükkânı yevmiye pâre 5
 Verd oğlu Süleyman dükkânı yevmiye pâre 5
 Zımmî ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 5

Esâmî-i Esnâf-ı Mi‘mârân

Minhail ma‘s yevmiye pâre 3
 Batrûs Keleş yevmiye pâre 3
 ‘Abdülmesîh yevmiye pâre 3
 ‘Abdullah Şakir yevmiye pâre 3
 Süleyman (silik) yevmiye pâre 3

Mükerreremin yevmiye pâre 3
 Cebre İnhan yevmiye pâre 3
 Şükrü Kâandin yevmiye pâre 3
 Abdi ve Kurûh yevmiye pâre 3
 Cerces ve Davûd yevmiye pâre 3
 İlyas Mağtûn yevmiye pâre 3
 Cercis Mağtûn yevmiye pâre 3
 Hanâ Keleş yevmiye pâre 3
 ‘Abdülmesih yevmiye pâre 3
 İlyas Makıs yevmiye pâre 3
 ‘Abdülmesih şeker yevmiye pâre 3
 İlyas Şakir yevmiye pâre 3
 Cebre Canku(?) yevmiye pâre 3
 Batros (sılık) yevmiye pâre 3
 Yusuf Nus yevmiye pâre 3
 ‘Abdullah deyn yevmiye pâre 3
 İbrahim ahz batros yevmiye pâre 3
 Dâvûd yevmiye pâre 3
 Mahûl ‘Andiş(?) yevmiye pâre 3
 Minhâil Hamde yevmiye pâre 3
 Circusyân yevmiye pâre 3
 Sama’n sa‘de yevmiye pâre 3
 Minhâil Keleş yevmiye pâre 3
 İbrahim Mankıs yevmiye pâre 3
 Suhte oğlu yevmiye pâre 3
 Kara Tâzı Mehmed yevmiye pâre 2
 Şeyh Câir oğlu yevmiye pâre

Esâmî-i Esnâf-ı Arpacıyân

Solak Sâlih dükkânı yevmiye pâre 3
 Kûs oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Ahmed Harmende(?) dükkânı yevmiye pâre 3
 Hasan dükkânı yevmiye pâre 2

Kara Mustafa dükkânı yevmiye pâre 2
 Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Solak Sâlih oğlu dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Semerciyân

Hasan Çelebi dükkânı yevmiye pâre 1
 Demyân dükkânı yevmiye pâre 1
 Musto dükkânı yevmiye pâre 1
 Sâbâ dükkânı yevmiye pâre 1
 İbrahim dükkânı yevmiye pâre 1
 Batris dükkânı yevmiye pâre 1
 Yusuf dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Kuyumcıyân

Zımmî İsa dükkânı yevmiye pâre 2
 Kara beyt dükkânı yevmiye pâre 2
 Avâdis dükkânı yevmiye pâre 1
 Urfalı dükkânı yevmiye pâre 1
 Sağır dükkânı yevmiye pâre 2
 Kende dükkânı yevmiye pâre 1
 Musa dükkânı yevmiye pâre 2
 Küçük dükkânı yevmiye pâre 2
 Kör Batris dükkânı yevmiye pâre 2
 Bozmoz(?) dükkânı yevmiye pâre 1
 Sülun dükkânı yevmiye pâre 3
 Dibâb oğlu dükkânı yevmiye pâre 3

Esâmî-i Esnâf-ı Moytâb(?)

İsmâ‘îl dükkânı yevmiye pâre 2
 Ahmed Kes dükkânı yevmiye pâre 2
 Musto Balât dükkânı yevmiye pâre 2

Ahmed Şirgâvî dükkânı yevmiye pâre 2
 Kan ‘Ali dükkânı yevmiye pâre 2
 Kara Halil oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Kûs Süleyman oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Solak Sâlih oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Ahmed Solak dükkânı yevmiye pâre 2
 Külli dükkânı yevmiye pâre 1
 Şeyh dükkânı yevmiye pâre 1
 Şehûd dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Çıkrıkçıyân

Payaslı oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Ahmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Tecerli oğlu İbrahim yevmiye pâre 1
 Karındaş Mustafa dükkânı yevmiye pâre 1
 Şâhin oğlu Süleyman dükkânı yevmiye pâre 2
 Delî Ahmed oğlu dükkânı yevmiye pâre 1
 Kavvas oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 İbrahim dükkânı yevmiye pâre 1
 Payaslı oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Zervent oğlu dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Kalâyıcıyân

Şahin dükkânı yevmiye pâre 2
 İbrahim dükkânı yevmiye pâre 1
 Dibâb dükkânı yevmiye pâre 2
 Abdakçı oğlu dükkânı yevmiye pâre 3
 Delibli oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Garuz oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 ‘Abid dükkânı yevmiye pâre 1
 Delî Gâvır oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Semûn(?) dükkânı yevmiye pâre 1

Ali oğlan dükkânı yevmiye pâre 1
 Ermeni oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Kr Hasan dükkânı yevmiye pâre 2
 Halil Mon(silik?) dükkânı yevmiye pâre 1
 Selim oğlu dükkânı yevmiye pâre 2
 Dud oğlu dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Zaferciyn

Leblebici Hızır dükkânı yevmiye pâre 3
 Seyd Ahmed dükkânı yevmiye pâre 3
 Himmb(?) dükkânı yevmiye pâre 3
 Ali dükkânı yevmiye pâre 3
 Helvacı Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Kemikçi Talip dükkânı yevmiye pâre 1
 Kemikçi Hamid dükkânı yevmiye pâre 2
 Kemikçi ‘Abdullah dükkânı yevmiye pâre 3
 Sandıklı dükkânı yevmiye pâre 4
 Çekerci Hasan dükkânı yevmiye pâre 3
 Kebbcı Ahmed dükkânı yevmiye pâre 3
 Kenefci Yusuf dükkânı yevmiye pâre 4

Esâmî-i Esnâf-ı Panbuçyn

Ahmed bâba dükkânı yevmiye pâre 2
 ‘Abdullah bâba dükkânı yevmiye pâre 2
 Ks Yusuf dükkânı yevmiye pâre 2
 Cm ‘Abdlrahman dükkânı yevmiye pâre 1
 Zımmî İlyz dükkânı yevmiye pâre 2
 Zımmî Can dükkânı yevmiye pâre 2
 Seyd Osman dükkânı yevmiye pâre 1
 Ma‘m dükkânı yevmiye pâre 1
 Seyd Mustafa dükkânı yevmiye pâre 1
 Mehmed Fellfı(?) dükkânı yevmiye pâre 1

Seyd ‘Abdulrahman dükkânı yevmiye pâre 1

Hacı Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1

Zımmî İlyâz dükkânı yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Kahveciyân

İki kapulu kahve yevmiye pâre 2

Tahmis kurbunda kahve yevmiye pâre 1

Meydan han kurbunda kahve yevmiye pâre 1

Nakıb han kurbunda kahve yevmiye pâre 1

Oturakçı (silik) kahve yevmiye pâre 2

Câmi‘-i Cedîd kahve yevmiye pâre 1

Uzun Ahmed kahve yevmiye pâre 1

Uzun çarşıda kahve yevmiye pâre 1

Bezhane kurbunda kahve yevmiye pâre 1

Kuyumcu bâzârında kahve yevmiye pâre 2

İplik bâzârında kahve yevmiye pâre 2

Soykada kahve yevmiye pâre 4

Dud dibinde kahve yevmiye pâre 1

Şirince’de kahve yevmiye pâre 1

Aşağı çarşıda kahve yevmiye pâre 1

Ali bekar kahve yevmiye pâre 1

‘Anna Beg kahve yevmiye pâre 1

Dibâ‘ marka kahve yevmiye pâre 1

Esâmî-i Esnâf-ı Ebeci Zımmîyân

Hûrî dükkânı yevmiye pâre 4

Dibâb dükkânı yevmiye pâre 3

Yusuf dükkânı yevmiye pâre 2

Dib katramına(?) dükkânı yevmiye pâre 4

İbrahim dükkânı yevmiye pâre 4

Dib dükkânı yevmiye pâre 4

Yusuf dükkânı yevmiye pâre 2

Hanâ dükkânı yevmiye pâre 3
 İbrahim dükkânı yevmiye pâre 2
 Cebrâ dükkânı yevmiye pâre 2

Esâm-ı Hamâmât ve Tevâhin

Hamam-ı Cendi yevmiye pâre 8
 Hamam-ı Cedîd yevmiye pâre 8
 Hamam-ı Meydan yevmiye pâre 4
 Hamam-ı Saka yevmiye pâre 2
 Hamam-ı Yârı yevmiye pâre 1
 Tâhûn Kantara yevmiye pâre 8
 Tâhûn Denin yevmiye pâre 8
 Tâhûn Sağır yevmiye pâre 6
 Tâhûn Kantara yevmiye pâre 8
 Tâhûn ‘İlvân yevmiye pâre 4
 Tâhûn Rikâbiye yevmiye pâre 4

Esâmî-i Bağcevân

Diyâb bağçesi Hassa 2, hane yevmiye 7
 Ahı bağçesi yevmiye pâre 6
 Paşa bağçesi yevmiye pâre 5
 Bedâvî bağçesi yevmiye pâre 20
 ‘Arabî bağçesi yevmiye pâre 8
 Fahre bağçesi yevmiye pâre 3
 Hacı Durmuş bağçesi yevmiye pâre 8
 Hanbelid Selin bağçesi hassa 2, yevmiye pâre 3 +2=5
 Kantara bağçesi yevmiye pâre 8
 Kayalı bağçesi yevmiye pâre 4
 Dink bağçesi yevmiye pâre 11
 Çekmece bağçesi dur kimân dâre(?) yevmiye pâre 4
 Çekmece Nakib zâde yevmiye pâre 8
 Çekmece Battal ağâ yevmiye pâre 8

Ma‘şûkiye câmi‘-i bağçesi yevmiye pâre 4

Ma‘şûkiye Veysi oğlu yevmiye pâre 2

Ma‘şûkiye Veysi oğlu yevmiye pâre 2

Diğer Veysi oğlu yevmiye pâre 2

Hacı Hasan ağâ yevmiye pâre 2

Bereket zâde bağçesi yevmiye pâre 1

Silahdâr bağçesi yevmiye pâre 3

Es-seyyid Ahmed bağçesi yevmiye pâre 2

Toyûs zâde bağçesi yevmiye pâre 2

Korkulu bağçesi yevmiye pâre 2

Dalyan bağçesi yevmiye pâre 4

‘İlvân bağçesi yevmiye pâre 3

Asta bağçesi yevmiye pâre 2

Çekmece Süleyman ağâ yevmiye pâre 1

‘Înâbelik fahresi(?) yevmiye pâre 6

Kastil fahresi yevmiye pâre yevmiye pâre 6

Hamâm fahresi yevmiye pâre 6

Mahmud ma‘srası yevmiye pâre 5

Câmi‘ ma‘srası yevmiye pâre 5

Kurşunlu Hân yevmiye pâre 3

Meydan Han yevmiye pâre 3

Küçük Han yevmiye pâre 2

Takib Han yevmiye pâre 3

Tüccar vesâir humûlesinden pâre 6

Taşradan gelen tüccarat gidinceye değin yevmiye pâre 6 ‘îlâ, 3 evsat

Mirûr-ı ‘ubur eden koyun pâre 4, keçi 2

Mirûr-ı ‘ubur eden sığır ve her külli ve inek vesâir bu makûle

hayvanatdan pâre 8

humûle-ı hitabdan pâre 8 deve, 4 bargir, 2 merkeb 2

humûlen hant ve şa‘ir vesâir zehâir

pâre 30 deve

10 bargir

04 merkeb

alınmaması bâbında mahsûs bir takım emr-i ‘âlî sudûr olunmuştur
sene 46 muharrem 15
ve kayd olunmuştur mahâlinden taleb olunub (silik)

humûlen ‘asl, pâre 12 deve, 08 bargir, 04 merkeb
humûlen rугan sade pâre 12 deve, 08 bargir, 04 merkeb
humûlen rугan zeyt pâre 20 deve, 06 bargir, 03 merkeb
humûlen kömürden pâre 15 deve, 06 bargir, 03 merkeb
humûlen birinciden pâre 15 deve, 08 bargir, 4 merkeb
humûlen sabundan pâre, 20 deve, 06 bargir, 03 merkeb
humûlen bakamızdan(?) pâre, 8 deve, 4 bargir, 2 merkeb
humûlen balıkdan, pâre, 15 deve, 12 bargir, 06 merkeb

kâl olan simin beher yüz derhumundan(?) pâre 40

bâzâr yerinde fûrûhat olunan hayvânâtın beher gurûş unda rusm-ı
ihtisâb pâre 1

silahanede zay‘ olunan pâre, 4 koyun pâre 1
4 keçi pâre 1
2 kuzu pâre 5

Resm-i mezkûr olduğundan koyun ve keçiden onar pâre ve kuzudan beşer pâre alınmak üzere
ba irade-i der-sa‘âdetde tanzîm ve icrâ-yı şer‘îf derc olmuştur.

Kazâ-ı Antakya’da olan tutluk nemasından hâsıl olan hurîreden gerek beher koyun beş pâre
alınmak üzere (silik) iftira-i muharrer ise de bu dahî (silik) olduğu beher mahiyesinden
yigirmi beşer pâre alınması ba irâde-i ‘aliyye der-sa‘âdetden tanzîm olunub emr-i şer‘îfime
derc olunmuştur.

Esâmî-i Abacıyân-ı Müslim

Kısa Osman dükkânı yevmiye pâre 1
Süleyman dükkânı yevmiye pâre 1
Malâ Şâkir dükkânı yevmiye pâre 1

Abdurrahman dükkânı yevmiye pâre 1
 Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Derviş Halif dükkânı yevmiye pâre 1
 Gaytâbeli(?) oğlu Mehmed dükkânı yevmiye pâre 1
 İsmâ‘îl dükkânı yevmiye pâre 1
 Divâreci dükkânı yevmiye pâre 1
 Emir Yusuf dükkânı yevmiye pâre 1
 Mıstığ(?) dükkânı yevmiye pâre 2
 Ömer dükkânı yevmiye pâre 1
 Yusuf dükkânı yevmiye pâre 1
 Ali dükkânı yevmiye pâre 1
 Hacı Ahmed dükkânı yevmiye pâre 1
 Osman dükkânı yevmiye pâre 2
 Şer‘îf dükkânı yevmiye pâre 2
 Sakallı Abdurrahman dükkânı yevmiye pâre 1
 Mehmed dükkânı yevmiye pâre 2
 Vâkıs(?) dükkânı yevmiye pâre 2

BELGE : 135

Nakib efendi zâde Es-Seyyid elhac Hasan efendinin mektûbun buyuruldusu

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-
 ‘âyân mütesellimimiz sa‘âdetlü ağâ zîde mecdehu ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran ayân ve
 vecde memleket izzetli ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki bir müddetten berü ve Antakya
 müftüsü olan Şemseddin efendi zâde Mehmed efendi buz esbâbını ûmûr-ı fetvâdan (silik)
 etmek hizmet mezkûre ma‘til kalmamak içün erba‘b-ı istihkâkdan ve eshâb-ı verâit biririnin
 ûhde ahâlisi ba garz muhzır inhâ ve kıdvetü’l-ilmehü’l-hakika Antakya vecde ilmesinden
 faziletlü Es-Seyyid elhac Hasan efendi zîde neferan evsâf-ı mezkûre ile nısf olduğundan
 ûmûr-ı fetvâyı şer‘îfden ûhdesine istida‘â eylediğimize binâen tarafımızdan bâb-ı aliye ‘arz
 olunmuş olub hizmet-i mezkûre şimdiden rûiyet eylemesi lâzımdan idüğü siz ki muhatabun
 mûmâ-ileyh siz ma‘lûmunuz olduk da efendi mûmâ-ileyh belde bilub şer‘-i şer‘îf muvaffak ve
 kanun mutabık emr ve nihayete mutabaat ve ûmûr-ı husûsatını (...) eyleyesiz ve siz ki efendi
 mûmâ-ileyhümâ sen dahî muktezâ-yı hamiyetin üzere belde-i mezkûrede vukû‘bulan kefâ-i
 dava-i (...) lediü’l-havale hukuk ibâdullahın sûret-i şer‘ ve kanun üzere iktiza eden fetvâlarını

itâ'ya dikkat vesâir masâlih-i memleket Hüsn-ü icâbına göre rûiyet ve tahsîl rızâ hazret-i rebiü'l-erba'bın ve ve tenkid emr ve iradesinin maddelerine sarf-ı gayret eylemeniz bâbında ruhsât-ı hâvî tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl ve tesyîr kılınmıştır yine teali vusûlünde ber-mûceb buyuruldu cümleiniz 'amil ve hareket ve ikâ-yı levâzım hamiyetkâriye gayret eyleyesiz .

Fî 15 Cemâzi-yel-evvel, sene 45

BELGE: 136

Emin efendi zâde Es-Seyyid elhac Mustafa Efendinin nikâbet buyuruldusu

Şer'iat-ı şîar Antakya nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-â'ân mütesellimimiz sa'âdetli ağâ zîde mecdehu ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran vecde memleket ve handan vilayet 'izzetli ağalar zîde kudrehûm inhâ olunur ki Antakya'da nâkîbü'l-eşrâf kâim-makam olan Es-Seyyid elhac Hasan efendi hasb'el-icâb ûmûr-ı fetvâ şer'îfeye me'mûr olup hizmet-i nikâbet ma'til kalmamak içün erba'b-ı istihkâkdan vecde kiramdan bedizâtın(?) ûhdesine ahale inhâ ve evsâf mezkûre ile mutasarrıf Emin efendi zâde kıdvet'üs-sa'âdet siyadeti elhac Es-Seyyid Mustafa efendi zîde şer'îf her vecihle layık olduğundan hizmet-i şer'îf nikâbet ûhdesine takvizine(?) istida'â olunmağla tabk(?) istidaanıza üzere bâb-ı ali'ye 'arz olunub ruhsatnâme gelince şimdiden nakib olduğu siz ki muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz ma'lûmunuz olduk da sıhhi-i intisâb sa'âdet-i kerâmdan olanların hukuk-ı mutaallık(?) da'vâları vukuunda meclis-i şer'-i ihzâr ve te'dibleri ve hukuk-ı şer'iyeyi tahsîl lâzım olduk da efendi mûmâ-ileyh tarafından ahz ve kabz olunmak ve ehl-i arf(?) tâifesi tarafından habes ile ta'di olunmamak husûsuna gayret ve ûmûr-ı husûsatını tesbihle mübâderet eyleyesiz ve sanki nâkîbü'l-eşrâf kâim-makam mûmâ-ileyhsin bundan böyle sa'âdet-i kerâm haklarında merâsim-i ra'ıyyeti icrâya dikkat ve ehl-i 'arz taraflarından haseb ile teaddi olunmamalarına basiret ve hizmet-i mezkûre-yi layık üzere rûiyet ve temaşeye ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında me'mûriyetini hâvî tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl ve tesyîr kılınmıştır in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu cümleiniz 'amil ve hareket eyleyesiz.

Fî 15 Cemâzi-yel-evvel, sene 245

BELGE : 137

Rusya devleti ile muhasâla husûsu içün gelen fermân âlî sûretidir

İktizâ kuzât'ün-müslimin evveli velâtü'l-mevhiddin ma'âdenü'l-fezâil ve-l-yakîn ref'-i ilâm'üş-şer'îf (silik) vâris 'ilûmü'l-enbiyâ mezîd-i 'inâyetü'l-melik el-ma'yîn mevlânâ Haleb kâdısı zîdet fazlehûm ve iftihârü'l emâcid ve'l-keâm (silik) mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l-daim dergâh-ı ma'lûm kapucubaşlarından Haleb mütesellimi Ali bin dâm mecde tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki in-şâ'-Allah u teâlâ devlet-i aliye-i daimü'l-karâr ve saltanât-ı seniyye (silik) ile Rusya devleti beyninde meskûn olan harb ve husûmat-ı emin ve asâyiş 'ibâde bâdî olmuş ve her ne kadar me'mûriyet (silik) icrâsına himmet-i fariza-i zimmet ise de bir muktezâ-yı vakt-i hal bundan böyle imtidâd-ı husumet (silik) aliyelerinden gayrı olmayacağı sûret-i halden etmiş olduğuna binâen mecde iş bu münâza' ve katâlik ve sükuneti balâda emniyet ve istirahatı zınnında elsalih badel-hükkâm medlûlunca(?) badâvât-ı meyâmen iktirânda(?) devlet müşârûn-ileyh 'akd masâlahâen hayriye olunarak tahdis etmiş olan münhâsır ve dâvât mübeddel sâlah ve masâlahat cânibinden îvâb harb katâlik tesyîrine ibtidâr kılınmış ve fakat istilâdıda olan memâlik-i islâmiyenin Rusya askerlerinden tahliyesi kadar her bir mevkûfde münhasıran ordu ve askerlerin şimdilik kemâkân oldukları mahallelerde tevkîf ve ikâmetleri lâzım gelmiş olmağdan nâşî bu husûs hayriye-yi mansûsun memâlik-i mahrûsem ilân ve işâa'tı lâzımdan olmağın ilamen ve ifhâmen rikâb-ı müstetâbımdan(?) mahsûsen iş bu emr-i celilü'l-kaderim ısdâr ve tesyîr olunmuşdur imdi el-hâletü hâzihi devlet-i aliyemle Rusya devleti beyninde olan muhârebe ve muhasebeyi müceb hâlt kalmayub emr-i musalaha iti'kâd bezîr olmuş ve bundan böyle şâhânem i'mâr-ı memleket ve istirahat-ı ahâli ve sâkinei vilayete ma'tuf ve kasrûf(?) kılındığı siz ki mevlânâ ve mütesellim mûmâ-ileyhümâ ma'lûmunuz olduk da keyfiyeti ol-arafda ilan ve aşağı ederek zât-ı hilâfet cenab-ı kebir olan fukarâ ve zua'fânın asâyiş refahiteleri esbâbını istihsâli mübâderet ve bundan böyle devlet-i müşârûn-ileyhanın zevâr ve adâm ve tüccarlarına tarafınızdan hasmâne olunmayub izhâr levâzım devlet-i ve ihtimâm ve dikkat birle taraf-ı eşref pâdişâhânem içün cümleden isticlâb da'vât-ı hayriyeye harf ve sa' ve kudret ve hilâfindan ve mübâderet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyurulduunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' velâzımü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûn ile 'amil olasıız şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılasız tahrîren fî evâsıt -i şehir-i Rebî-ül-âhır sene hamis ve erba' yn ve mieteyn ve elf Mahrûse-i Kostatiniyye.

Mûcebince Halebü'ş-şehbâ ve kâim-makamı devletlü 'inâyetlü merhametlü Ali bin efendi tarafından virûd etmiştir.

Ve bundan bir mâh-ı sonra (...) rikâb (...) kâim-makam tatarlarından elhac Mehmed tatar ile bir kıta' gibi fermân-ı zuhur idub (silik) olundukda (silik) olduk da kayd olunub yigirmi beş gurûş hizmet-i mübâşir fermân içün ziyâde kayd olunmuşdur tatar aliye iş bu mahale şer' virub' sene 45 muharrem 27 tarihi dahî Rebî-ül-âhır evâsıt inde tahrîr olunmuşdur.

BELGE : 138

Şer'iat-ı şîar mahrûse-i Halebden medine-i Üsküdar'a varınca esnâ-yı rahde kâin kuzzâtü'n-nüâbı fazîletlü efendiler zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâcid ve'l ayân müslimin ve'l-âyân vecde memleket sa'âdetlü begler ve ağâlar zîde mecdehûm inhâ olunur ki Halebü'ş-şehbâ eyâletinden ba fermân âlî matlûb buyurulan Asâkir-i Mansure-yi Muhammediyenin bu defa' üç yüz nefer tahrîr ve mihyâ dâîremiz ağvatından (?) 'izzetlü hacı Ömer ağâya terekefen der-bâr der-bâr şevket karâra ba't ve esra kılındığı siz ki muhatabun mûmâ-ileyh siz ma'lûmunuz olduk da neferat-ı mezkûre her katkınızın taht-ı hükümet kazâ ve kasabât dâhil ve asl olurlar ise bir gece fertlerine dikkat ve ve yem ve yiyeceklerini itâ' merâsim râ'iyet ve ferdası sob maksûdlarına emnâ ve sâlmâen imrâre mübâderet ve bir ferdi firar ve gayubeytlerinden hazır ve mücânebet eylemeniz bâbında tarafımızdan iş bu buyuruldu ısdâr ve ağâ-yı mûmâ-ileyh tesyîr kılınmışdır in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket eyleyesiz.

Fî Muharrem, sene 45

BELGE : 139

Antakya'dan dahî terfiken elli nefer irsâl olunduğu iş bu mahale kayd olunmuşdur

Mefâhirü'l kuzzâtü'l-hükkâm ma'âdenü'l-fezâil ve'l-keâm Üsküdar'dan Haleb'e varınca yol üzerinde vâki' kazâların kuzzâtü'n-nüâbı zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân vesâir zabitan vecde memleket ve bil-cümle iş erleri zîde kudrehûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki tımarlu asâkir mezkûr taburlarından yeddinci tabur bu defa' Haleb'de ikâmete me'mûr olarak mahal-i mezkûrede iğrâm kılınmış olduğundan bahisle tabur mezkûrun zabitan ve neferatının esnâ-yı rahde mürûr edecekleri merhâlelerde birer gece

beytütetlerinde yedlerine virilan ta‘limâna mücebince iktizâ eden ekmek ve arpa ve samanları î‘tâsıyla haklarında merâsim-i mühimmât-nevârî icrâ olunarak kazâ ve kasabat imrârları bâbında emr-i şer‘îfim sudûru hala bil-ittifâk Asâkir-i Mansure-yi ser-askeri destûr-ı mükerrem meşîr-i mefhûm nizâmü’l-‘âlim vezîrim Hasan ve Mehmed paşa adamallah-ı teâlâ iclâlâ ile nazır vekili iftihârü’l emâcid ve’l-keram Mehmed yektâ dâm mecde taraflarından bil-iştira cumhur-ı takrîr takdimiyle ifade ve inhâ olunmakdan nâşî siz ki kuzzâtü’n-nüâb vesâir mûmâ-ileyh vech-i meşrûh üzere ‘amil ve hareket mübâderet eylemeniz fermânım olmağın rikâb muttalebimden(?) mahsûsen iş bu emr-i celilü’l-kaderim ısdâr ve tesyîr olunmuştur imdi tabur-ı mezkûrede sa‘âdetimden Haleb’e varınca esnâ-yı rahde taht-ı hükümet ve kazânızda kâin merhalelerde birer gice beytütetlerinde ve arpa ve samanlarıyla haklarında merâsim mühimmâtnevarî icrâ olunarak kazâ ve kazâ imrarları husûsuna dikkat birle balâ min ve’l-islam (silik) esbâbını istihsâl ve bil-ittifâk ihtimâm ve mübâderet eylemeniz irâde-i seniyye-i mülûk-ânem muktezâsından idüğü ve asâkir-i mezkûre bir gün .. ve teadi misüllü vaz‘ ve halet vukuuna rızâ-yı hümayûnum olmadığı ma‘lûmunuz olduk da ber-vech-i meşrûh ‘amil ve hareket ve dikkat hilâfından begâyıt tevkî‘ ve mübâderet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuştur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer‘ef-yâfte sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ velâzımü’l-imtisâlimin mazmûn itâ ‘atmakrûn ile ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır begâyıt hazır mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şer‘îf-i î‘timâd kılasız tahrîren fî evâil-i şehir-i cemâzi-yel-evveli sene hamis ve erba‘ yn ve mieteyn ve elf.

BELGE : 140

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-‘âyân mütesellimimiz nihayetli Ali yaverin zîde mecdehu ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran icâb ve vecde memleket ‘izzetli efendiler ve ağâlar zîde kudrehûm ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran Kara mut (silik) inhâ olunur ki haccac-ı hedâ olan köprü kâldırımlardan harâb olmuşları bulunur ise gerek haccac-ı müslimin ve gerek kara-i hümayûn mürûr ve ubûrları istihsâline akdâm ve dikkat lâzımeden idüğü emr-i yâre olub Antakya’dan Kara mut hanına varınca rahdemde ta‘mîre muhtac olan köprü kaldırmaları bir an akdem gereği gibi ta‘mir ve terekem ettirmek bâbında irâde-i ‘aliyye taaluk edüp tarafımıza hitaben bir kıta‘ emr-i âlî tatarat hazret-i kâim-makam elhac Mustafa ağâ ile şer‘ef sudûr olmağla imdi siz ki muhatabun mûmâ-ileyh siz ma‘lûmunuz olduk da bu husûs mevâdd-ı ihrâya makyıs olmayub cemaati müslimin hizmeti olmağla mârûl-zikr Antakya’dan Kara Mut hanına varınca esnâ-yı rahte

olan köyde ve kaldırımları bir an akdem ve bir dakika mukaddem ta'mir ve termîmlerine mezîd-i 'itinâ ve dikkat ve hüccâc (...) olmamaları esbâbının istihsâli husûsuna vukuya gayret ve bu bâbda ricâvet caiz olmadığından her halde emr ve irâde-i seniyyenin ve icrâsına mezîd-i akdem ve mübâderet eylemeniz bâbında te'kiden ve tenbihen divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu isâl ve ile tesyîr olunmuşdur in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlüne gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından tevki-i ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî 3 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 141

Şer'îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve iftihârü'l emâcid ve'l-âyân nihayetli mütesellimimiz Ali yaverin dâm mecde ve me'zûn fakahetli efendi zîde ve takvâh ve kâim-makam nâkîbü'l-eşrâf siyadettli efendi zîde şer'ef sa'âdete ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran ayân ve bil-cümle vecde belde ve silahşorân ve iş erleri zîdet ma kudrehüm inhâ olunur ki Haleb mahtus(?) olan masarafatdan başka kâin eyâlete tevzî' ve taksîmi beş altı maddeden bir ve terâkim etmiş olan hizmetler ve ba irâde-i seniyye Süveyde İskelesine me'mûr topçuların mahideleri(?) ve topların (...) tamirâtı ve taraf-ı şer'-i enverden mihrâç pusula masarafât sâireden ma'rifet-i şer'-iyle tevzî' ve eyâlete taksîm olunarak Antakya husûsuna on altı bin yeddi yüz yetmiş gurûş isâbet etmiş olmağla dürûn-ı buyuruldumuza medsûnuen(?) gönderilmiş olan mahkeme pusulası üzere meblâğ-ı mezkûru bir kadem akdem ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle tevzî' ve taksîm ve mahallelerine te'dib kılınmak içün mübâşirine teslîmen bir an akdem tarafımıza irsâl ve tevcihle kemalis(?) ve akdâm eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve hazine kâtibimiz Ali efendi ile irsâl ve tesyîr kılınmışdır yine teâlâ vusûlünde ber-vech-i muharrer ve ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî 7 Rebî-ül-âhır, sene 45

BELGE : 142

Kazâ-i Antakya

16770

Haleb Mahkemesinden Mihrâç Pusula sûreti

Bedel-i şîar ve ağnâma gelen silahşor ağânın hizmet ve yevmiyesi ve bu husûsda isti'câle gelen (silik) hizmeti ve Süveyde İskelesine me'mûr olan topçuların mahiye ve yevmiyeleri ve topların (...) tamirleri ve Asâkir-i Mansurenin mübâşiri Selim ağânın bath(?)

vesâir masarafatı ve Asâkir-i Mansurenin Haleb'den ihracında tarkik (?) olunanların ücretleri ve alınan ba kebir ve mürekkebe bahaları ve iki hasekinin hizmeti ve mukaddem Rum İline (Rumeli) irsâl olunan askerin ba emr-i 'âlî matlûb mahiyeleri min habesü'l-mecmû' bir yük altı yüz on üç gurûş ma'rifet-i şer' ve cümleittifâkıyla Haleb ve hâvî olduğu kazâlara ve mahtum(?) defter mücebine tar' ve tevzî' olundukda (silik) mezkûr-ı meblâğ Antakya kazâsına isâbet etmekle iş bu mahalle-i şer' verildi.

BELGE : 143

Şer'iat-ı şîâr Antakya nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve me'zûn balâ fakahetli efendi zîde takvât ve iftihârü'l emâcid ve'l-'âyân mütesellimimiz nicâbetli bin zîde mecdehû ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân kâim-makam nâkîbü'l-eşrâf şer'âfetli efendimiz siyadetli ayân-ı vesâir vecde memleket ve iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki kapulu ve kapusuz askeri tâifesi vesâir yolcu makûlesi ve katlı ve katsız Kara mut nüzûl ve hayvanatların bâğla içûn fukarânın sağır ve (?) mevâsiblerine taşra ihrac ve güne gün uzâ' ile dürlü dürlü (silik) ederek müceb halâta devcâr güne günden perakende ve perişanına olduklarından başka harâbiyyetleri der-kâr olmağla (silik) olan fukarânın bu vecihle rencide bir vecihle caiz ve revâ olmadığı ve bundan böyle 'îmârları husûsuna niyet-i halisâ der-kâr olduğu siz muhatabun mûmâ-ileyhümâ siz keyfiyeti ma'lûmunuz olduk da etraf ve inhânızda bulunan karada tenbîye ve tahrîr ederek bila tezkîre yed ferdî karalarına (silik) dikkat ve tarafınızdan bir mahale gönderecekler adem karyeye beytûtet edecekleri iktizâ eden ol-karyeye muhâtab olduğuna tezkîre verilmek ahveline mübâderet ve fî-mâba'd bila tezkîre karyeye nüzul etdirmemek husûslarına mezîd-i 'itinâ ve dikkat eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve çaldı(?) başı elhac Ahmed ağâ ile tesyîr olunmuşdur (silik) ber-müceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından tevkî'-i mücânebet eyleyesiz deydü

Fî 27 Rebî-ül-âhır, sene 245

BELGE : 144

İzzetmeâb Antakya'da sâkin elhac Hasan efendi ba'del-islâm inhâ olunur ki kazâ-i mezbûr müftüsü Şemseddin zâde Mehmed efendinin hizmet fetvâdan isti'gası(?) bir kıta' mektûb ile diğer bir kıta' ahâlinin muhızırından (...) ve eyâletin ve istihkâk binâen me'zûniyetin(?) istidâ' olunmağla merkûm Mehmed efendi hacr olunub yerine kazâ-i mezkûrde iftâya tarafımızdan sekâ ezin(?) verilmiştir gerekdir ki lediü'l-istiktâ hankıya(?) aleyhim rahman rebbiü'l-berbâ ile iftâ idub ketb nakl Antakya müftüsü olduğunu tasaddî

eyleyesin hurrûre-i fiü'l-yevmûl salase öşri min cemâzi-yel-ahîr sene hamis ve erba'in ve mieteyn ve elf ve'l-islâm .

BELGE : 145

Kıdvetü'l-sa'âdet el-kerâm Emin efendi zâde Es-Seyyid el-hac Mustafa efendi dâm şer'îf siyâdete ba'del-taht inhâ olunur ki Antakya kazâsında kâim-makamımız olan el-hac Hasan efendi iş bu bin iki yüz kırk beş senesi recebü'l-ferd gurriresinden ba 'ilâm evvel emânet-i kübrâdan mezbûreden cenâbınızı kazâ-i merkûm kâim-makamı nasb ve ta'yîn etmiştir gerekdir ki sa'âdet-i kerâm tevhîr ve ahzâm idub kuzzât ve kâim-makam senedleriyle ve izhâr-ı alâmet hazrâ(?) edenleri men ve def' cenâbınız dahî kimesneye 'elâmet-i hazrâ(?) zımmından hitabet ve edâa'-yı siyâdet edenleri tarafımıza havaleye mübâderet ile iş bu emânet-i kübrâda 'aft ve istikâmet eyleyüp sa'âdet-i kirâmdan tevcihetiye (...) sâîren nâmer ziyâ nâmıyla bir akçelerin almayub ve aldirmayub siyânet-i 'arz ve hallerinde sa' ve mefkur ve zınnında şevketlü mihayetlü (?) kudretlü kerâmetlü padişah-ı 'âlem-penâh efendimiz hazretlerine isticlâb da'vet hayriyyeye ahkâm emirde şer'-i şer' imtisâl tam eyleyerek mazhâr semâa't hazret-i seydü'l-enâm 'aliyye ve ali ala fazl ve'l-islâm olasız

Elhasan – seyid – Ahmed (...) ali ala (...)

BELGE : 146

Sûret-i fermân vüzerât Ali Rızâ Paşa

İftihârü'l emâcid ve'l-kerâm câmiü'l-hamid ve'l-mükerremü'l-mahsûs mezîd-i 'inâyetü'l-melikü'l-dâim dergâh-ı ma'lûm kapucubaşı hala Haleb mütesellimi meyr-i ali dâm mecde tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ola ki sen berâr ve Üsküdar (silik) vecihle 'aliyyeme layık ve siz evâd(?) olduğun ecelden hakkında mezîd-i 'inâyetü'l 'aliyye şâhâne ve mezîd-i Rafet padişah zuhura götürülüb iş bu bin iki yüs kırk beş senesi cemâzi-yel-ahîresinin üçüncü gününde 'avâtıf-ı mülûk-âne ve 'avârıf ve inmeden şer'ef-yâfte sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn mücebince vüzerâtıyla Haleb eyâletim sekâ nevceye(?) ve 'inâyet edüp 'ilâm içün ta'yîn olunmuşdur hatt-ı hümâyûna 'inâyet-i ma'krumla sâdr olan fermân-ı celilü'l-kaderim mücebince vüzerâtıyla (silik) Haleb eyâletine tarih merkûmdan mutasarrıf olub zabt-ı rabt memleket ve hümâyûn siyânet ve ra'ıyyet bâbında vâki' ve ref' ta'dibât ve mezâlimden vesâir fermânım olan hizmet-i aliyemin eda ve temşîyet ve tekmilinde bezl ma hasl efendâr(?) ve sa' başımâr(?) eyleyüp ba'd-ı fukarâ-yı ra'ıyyetde ve katâ' memleketde bir vecihle zalim ve ta'di ve tecâvüzden begâyet ihtirâz ve ictinâb üzere olası söyle bilesiz

‘alâmet-i şer‘îf-i î‘timâd kılasız tahrîren fiü’l(...) cemâzi-yel-ahîr sene hamis ve erba‘in ve mieteyn ve elf .

BELGE : 147

Sûret buyuruldu

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve iftihârü’l emâcid ve’l- kelam mütesellimimiz nihayetlü Ali yaverin dâm mecde balâda fakahetli efendi zîde takvat ve kâim-makam nâkîbü’l-eşrâf siyâdetlü efendi zîde şer‘î şer‘îf mefâhirü’l emâsil ve’l akran vecde memleket ve ayân ve zabitan iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki mâh-ı cemâzi-yel-ahîrin onuncu günü pazarında vâki‘ olan tevcihât-ı hümayûnda avâtıf-ı ‘aliyye mülûk-ânem (...) Halebü’ş-şehbâ eyâleti (...) istihâlimize(?) tevciye ve ihsân-ı hümayûn buyurulub ol-bâbda şer‘ef sudûr eden alişan (...) celil’üs-s(...) kapu kethüdâmız sa‘âdetlü efendi hazretlerinin paşa çukadarı ile iş bu mâh-ı hakın(?) beşinci rûz(...) tarafımıza (...) ve bittanzîm (...) ve kıratda olunmuş olduğunun kazâlara velâzım kelâm mahallelere i‘lam ve eşâ’t-ı (...)olduğuna mebnî sizler ki muhatabum mûmâ-ileyh siz dahî ilamı hâvî divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve harem kethüdâmız kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Hüseyin Ağâ ile irsâl ve tesyîr olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde ber-vech-i muharrer müceb buyuruldumuz ‘amil ve hareket eyleyesuz deyü

BELGE : 148

Müftü zâde Faziletlü elhac Mehmed Sadık efendinin (...) buyuruldusu

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l- ‘âyân Antakya mütesellimi sa‘âdetlü ağâ zîde mecdehû inhâ olunur ki Antakya eşrâfından darendede buyuruldu müftü zâde faziletlü elhac Sadık efendi hazretleri kendü halinde olarak ihlâk-ı (?) müstesnâsı makûlemiz olan (...) olmağla efendi mûmâ-ileyh hazretlerine ûmûr-ı belde vesâir mevâddan af olunarak (silik) mahale adam ta‘yîn ve kotağında(?) ve bağçesinde vesâir istediği mahale adam ve kankı mahale nakil eder ise keyfe mâ yeşâ‘ gerek taraflarınızdan ve gerek ahâli tarafından hilâf olan ûmûr-ı beldeye karışmak ve vecde ayânlık gibi tekfîr(?) olmak verildiği mahalde kıyâm ve aram eylemesi içün rahatı hâvî tarafımızdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve tesyîr kılınmışdır yine teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-müceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından mücânebet eyleyesiz

BELGE : 149

Şer‘îat-ı şîâr Antakya nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-‘âyân mütesellimimiz nicayetlü Ali yaverin zîde mecdehû ve kıdvetü’l-ilmehû’l-hakika fakahetli müftü efendi ve siyadetlü nakıb ahzı zîde ‘ilmehû inhâ olunur ki Antakya kazâsında vukû‘bulan tevzî‘ât ve masarafat yalnız halıku’l-berâbâ olan fukarâ-yı ra‘iyyet tar’ ve tevzî‘ olunmayub kazâ-i mezkûrede kâin damlara dahî hassâ-i taksîm olunmak bâbında akdemce bir kıta‘ buyuruldu tasdîr ve tarafınızda tesyîr kılınmış ise de mezkûr dâmlara hassâ-i tar’ sabuk(?) olmadığı ve vecihle kerâmın ba‘zıları mülki ve ba‘zıları taht-ı (...) olduklarından tekâlif at-ı mezkûreden mani’ oldukları (...) olmakdan nâşı (...)zıkr (...) vecde vesâir tasahhib(?) muhafız ile fukarâya olarak ihtilâl(?) belde (...) olmağın siz ki müftü efendi ve nakib efendi mûmâ-ileyh siz ola kendi emlaklarınızda vâki‘ (...) etmek sûretinde olduklarınız mesmû‘amız olur ise mûceb nedâmat olacağı gibi her kimin olur ise olsun bir tâm gerüye bırakmayarak alelseyiye(?) ta’dil ve tesviye şurûtuna ra‘iyyet ve ol-vecihle tekâlif atdan hassâ-i tar’ına mani’ olanlar her kimler ise iğtâ etmeyub masarafat-ı şer‘ ve cümle (...) üzere ve hal ve tahammülüne (?) göre tar’ ve tahsîl eylemeniz lâzımdan idüğü siz ki muhatabun mûmâ-ileyh siz mâlumlarınız olduk da yalan beyân olduğu üzere Antakya kazâsında vukû‘bulan tevzî‘ât ve masarafatı (...) üzere fukarâ-yı ra‘iyyet ve vecde vesâirenin emlâklarında vâki‘ tâmlara tar’ ve tevzî‘yye mübâderet ve yerlü yerinden cem‘ ve tahsiline (silik) ra‘iyyetden mücânebet eyleyesiz ve muhalefet ederi olur ise asm ve şehratıyla tarafımıza işâre dikkat eylemeniz bâbında te’kîd-i ve tenbihen divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve tesyîr kılınmışdır yine teâlâ vusûlünde gerekdirki bermûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî Şaban, sene 45

BELGE : 150**Büyük Burçlu ‘Aişe Hatûnun Hücceti**

Medîne-i Antakya nevâhî sinden Kuseyr nâhiyesinde Büyük Burç karyesi ahâlisinden iş bu refiü’l-küttâb ‘Aişe binti Uzun Ali nâm hatûn meclîs-i şer‘i şer‘îf-i enverde yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Kör Ahmed bin Celil emmisi oğlu Mehmed bin yüz nâmân muvâcehelerinde vecihle dava-yı ve takrîr-i kelâm ederek yüze nâm mezra‘ toprağında vâki‘ bir tarafı abdâl oğlu zeytunleri ve bir tarafı toprağı zeytuni ve bir tarafı toprak hisar zeytuni ve bir tarafı Alakend zeytunliği ile mahdûd(?) olan yüz elli aded eşcâr -ı zeytun bâbam merkûm

uzun Ali'nin mülkü olup ba'd-ı vefata eşcâr -ı mezkûre ve karındaşım 'Abdülkerim nâm olup mutasarrıf iken karındaşım merkûm dahî fevt olduk da verâset-i yekâ münhasıra olup eşcâr-ı mezkûre yekâ münhasır etmiş iken merkûman Kôr Ahmed ve emmisi oğlu Mehmed eşcâr-ı mezkûreyi zabt ve ta'rif ederler suâl olunub yerlerinden ahz ve yediye teslîmi taleb ederim dedikde gıbb'el-sual merkûman cevâbında eşcâr-ı mezkûre bize şurût-ı mevkûf ve şurût (...) bu vecihle mutasarrıf oluruz dediklerinde ketb (...) mütevellid olan dava eden (...) mülki da'vî eden hârcın Rebî-ül-evveli olmağın mezbûreden davasına mutâbık ve muvâffak yine taleb olundukda ihrâr-ı ricâl müsliminden karye-i mezbûre ahâlilerinden İsmâ'îl bin Mustafa ve Mustafa bin Hamud kimesneler hazırân olup birinci şer' muvâcehen edâ-yı şahadan şer'iyeye eylediklerinde ba'del-ta'dil şahadetleri mesmû' ve makbule olup eşcâr-ı mezkûreden merkûman Kôr Ahmed ve emmisi oğlu Mehmed'in kifâyedlerine mezbûre 'Aîşe Hatûn yedine teslîmi şer'î olduğu mâ-vaka' bi-t-taleb ketb olundu hurrûre-i fiü'l- evâsıt -i şehri recebû'l-ferd sene hamis ve erba'in ve mieteyn ve elf.

Emin efendi Süleyman

Faziletlü Hafız efendi

Faziletlü Durmuş efendi

Birâder zâdesi muharif(?) efendi

(...) seyd ve Kasım

Kâtib-i mahkeme Celil efendi

Ve Hacı Süleyman efendi

Muhzır başı Emin ağâ

BELGE : 151

Medîne-i Antakya'da vâki' hazreti Habibü'n-neccâr câmi'-i şer'îfinin minaresi kurşunu bundan akdem (silik) teali vukû' bulan zelzele-i azimeden olduk da mezkûr-ı kurşun ma'rifet-i şer' şer'îf ve mütevellisi tarafından (silik) ve erba'b ma'rifetleriyle cam'i-i şer'îfin harem-i şer'îfinde vâki' kapuya sarf olunub fazla kalan atarımız şeyh efendiye ferhat olunub altı yüz elli altı buçuk gurûş olan câmi'-i şer'îfde imam olan Es-Seyyid elhac Tahîr efendiye teslîm ve mûmâ-ileyh efendi dahî câmi'-i şer'îfin (...) olan masarîf hururiyesine sarf olan mahalleri defteridir ki ber-vechî âtî beyân olunur hurrûre-i fiü'l-yevmûl hamis min şehri şabanü'l-azim sene hamis erba'in ve mieteyn ve elf.

Câmi‘-i şer‘îfîn düşmesi hıfz-ı içûn ta‘mir olunan (...) olan masarîf

Gurûş

116

014 tüccar seyid İbrahim yediyle hasır 3

020 defa‘ câmi‘ (...) yedliyesi 4

056 kenef tamirine fail kireç bahası

007 câmi‘-i derviş yediyle misafir hane topraklarına

003 oluk tamirine ustanızın (...) ve kilid

162 (...) aliye kiremit bahası

003 (...) içûn (...)

010 kiremit nakli içûn (...)

007- kuyuya (...) kirası (...)

007 defa‘ kirec bahası

030 defa‘ fâ‘l (...) toprağâ ve kirec bahası

088 câmi‘-i şer‘îf kapusu (...) sarf olunan

050-3 bir bağ ta‘rtiline ve kireç ve kırmızı toprağ

054 8 abdesthane ve (...) hane taktiyesine ve olukları içûn

032 toprak devgisi(?) içûn fellâhlara kirâ

663

Balâ-yı defterde mezkûr meblağdan mûmâ-ileyh imam efendi zımnında bir şey kalmadığından iş bu mahalle kayd olunmuşdur.

BELGE : 152

Şer‘îat-ı şîâr Antakya ve ve cîsr-i şagûr ve madık(?) kalası nâîbleri faziletli efendiler zîde fazlehûm ve mefâhirü‘l emâcid ve‘l ayân mütesellimleri ‘izzetlü ağâlar zîde mecdehûm ve mefâhirü‘l emâsil ve‘l akran vecde memleket ve iş erleri zîde kudrehûm ve Kara Mut hanı zabtı inhâ olunur ki bu sene emin olmağın hatt-ı hümâyûn emini iftihârü‘l emâcid ve‘l-keram dergâh-ı Ali kapucubaşlarından esbak mihr-i ahr evvel şehir-i padişah süvârimden paşa zâde sa‘âdetli Derviş Beg dâm mecde der aliyeden hareket ve semt-i hicâz azimet üzere olub gerek

cedden hümâyûnun ve gerek hüccac müsliminin emlâ ve imrâr ve Şâm-ı şer‘îf lâzımdan olmakdan nâşî üzere cedden hümâyûnı istikbâl içün tarafımızdan kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân kapucular kethüdâımız ‘izzetlü ağâ vesâir mefâhirü’l emâsil ve’l akran ‘izzetlü Musa ağâ mûceb ma’yini olan ‘asker ile me’ mûren gönderilmiş idüğü siz ki muhatabun mûmâ-ileyh siz ma’lûmlarınız olduk da ağâ-yı mûmâ-ileyh mevcûd maiyeti olan ve askeri ile hurre-i hümâyûn bir miktar kadim Kara Mut hanından istikbâl ve emnâ salmân hemâ hudûduna isâl eylemesi içün her vecihle muavenet ve zahîre hurririyenin mezîd-i ‘itinâ ve dikkat ve yolların tathiri(?) ve katen eşkiya olunan mahalelerin temini husûsuna mübâderet eyleyesuz ve sanki ağâ-yı mûmâ-ileyhsin sen dahî muktezâ-yı me’ mûriyetinin üzere hüccac ve vilâyet hacı ve cedden hümâyûnu Kara Murt hanından istikbâl ve balâ min vesselâm hemâ ve’l-islam mütesellimini teslîm ile teslîm kılındıklarını mişâ‘r sened ve hüccet-i ahz ve kabza dikkat ve her halde bir nevi‘ ve mazeret ve vukû‘bulmamak maddesine mezîd-i sa‘ ve gayret eylemek bâbında me’ mûriyetini hâvî ve divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve ‘îtâ ısdâr ve tesyîr kılınmışdır yine teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından mücânebet eyleyesiz .

Fî 13 Şaban, sene 1245

BELGE : 153

Hatice Bayrakdar oğlu Mehmed ağâya verilen sened dâhilinde eşkiyaların esâbları(?)

Kara Yusuf oğlu Muhammed

Karındaşı Deli Ali

Davacı Bekir oğlu Osman

Tüccarlar şahı Kôr Ali

Tüccarlar nakibi Seyd Muhammed

Kaş Koş oğlu Osman

Dev oğlu Ömer

Zühtü oğlu Osman

Çalık(?) Musa

Tımar ağâ

Şirinceli ‘Abdullah

Şirinceli ‘Abuş

Öküz oğlu deli ‘Abdullah

Şirinceli kôr oğlu

Abdülkerim

Mena kapucu oğlu

Kara Ali oğlu

Menzilci oğlu Mehmed

Kemikçi Kel Ahmed

Za' ter oğlu Ahmed

BELGE : 154

Şer'ât-ı şîâr Antakya nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-âyan mütesellimimiz nicabetli Ali yaverin zîde mecdehû ve (...) Kuseyr nâhiyesi şeyhü'l-meşâyih şeyh-i kürd vesâir müşâyihleri inhâ olunur ki mezkûr karalarından Alakend karyesi şeyh (silik) bağırmaq katl ve helâk eylediklerini tahkîk kerdemiz(?) olmağla bu misüllü hevm(?) binaen cesâret edem (...) ahz ve kirfet ve te'dîbât meşruheleri icrâ olunur muktezâ-yı me'mûriyetimiz idüğü siz ki muhatabun mûmâ-ileyh siz ma'lûmlarınız olduk da merkûm şeyh Ali kanlıları her kimler ise zâhire ihrâc birle mukayeden ve tarafımıza ihzâda dikkat ve yolumdan yollu iğrâr ve cerâet(?) olunur ise bir vecihle ahvâ olunmayarak beher hal kanlıların siz den matlûbumuz olmağla ol-vecihle kanlıların ahz ve kirfetine mezîd-i 'itinâ ve dikkat eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîren ve ısdâr ve bölükbaşılarımızdan Hüseyin Ağâ ile irsâl ve tesyîr kılınmışdır yine teâlâ vusûlünde bermûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından mücânebet eylesiz deyü

Fî 25 Ramazan, sene 245

BELGE : 155

Şer'ât-ı şîâr Antakya nâibi faziletli efendi zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran Antakya mütesellimimiz zîde 'ilmehû vesâir vecde memleket 'izzetli beg ve efendiler ve ağâlar zîde kudrehûm inhâ olunur ki memleket-i mahrûse el-melik şâhânede Amid şedâydan(?) tüccar ve ebnâ-yı sebîlin yollarında mirûr-ı tezkîresi olmadıkça bir mahalden bir mahale kesit ve güzarlara cevâz verilmemesine irade-i katen mülûk-âne den olmağın Antakya köprüsünden Amid şedâydan(?) gerek der aliye tarafından ve gerek Şâm vesâir havalı taraflarından tüccar ve esnâf ve ebnâ-yı sebîl vesâirenin (silik) tezkîresi olmadıkça mürûr ve ubûrlarına cevâz (silik) iken agmâz ile (silik) mechûl haval kimesneler gelüp açmakda olduğu tahkîkinde olub ba'del-yevm bu husûsa ziyâdesiyle ihtimâm ve dikkat olunmak bâbında haliden idüğü şer' muhatabun mûmâ-ileyh siz ma'lûmlarınız olduk da ol-

tarafdan ta'yîni der aliye tarafından gelen her kim olur ise yerlerinde mirûr-ı tezkîresi olmadıkça mirûruna cevâz vermemek gayret ve yedinde mirûr-ı tezkîresi olmayanlar var ise ahz ve habes edemeye asm ve şehreti ve şehrini tarafımıza inhâ mezîd-i ihtimâm ve dikkat bu tarafdandır yani Şâm ve Haleb tarafından dahî geçen adamların yedlerinde mirûr-ı tezkîresi olmayânların mirûrlarına ruhsat vermeyub her halde bu tezkîre husûsuna zenhâr zenhâr (?) ziyâdesiyle itina ve dikkat eylemeniz bâbında tenbihen ve te'kiden divân-ı eyâlet-i Halebü'ş-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve kahvecimiz (silik) iftîhârü'l emâsil Ahmed ağâ ile tesyîr kılınmışdır in-şâ'-Allah u teâlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu ve 'amil ve hareket ve hilâfından mücânebet eyleyesuz deyü

Fî 19 Şaban, sene 45

BELGE : 156

Bin iki yüz kırk beş senesi mâh-ı receb'üş-şer'îfin (...)faziletli müftü efendi ve atûfetli mütesellim beg efendi ve şer'âfetli Nakib efendi hazretleri mevfîlerine rûiyet-i hisâb olunub mâh-ı mezkûrdan hâsıl olunan ibrâ ve beyân olunur.

gurûş

Maymuncudan ahz olunan 100

Cünthe mahallesinde hark olan avrat ba ma'rifet-i şer' 300

Karye Fellâhlarından alınan Süleyman ağâ ma'rifetiyle 700

Celîle-i maddesinden katl içün alınan Kavvas Ali ma'rifetiyle 200

Kubâb(?) karyesinden (...) maddesi Kavvas Ali ma'rifetiyle 200

Küçük Karaçaydan İbrahim efendiler ile 500

Ve Zeytûniye ahâlilerinden ve büyük 500

2500

Bayra karyesinden gavas Ali yediyle 0100

Ermence karyesinden 0060

Öküz oğlundan ve (...) 0035

(...) 0050

Ordu karyesinden alınan ve (...) 0060

Demirciden ahz olunan ve (...) 0011

2816

yalnız iki bin sekiz yüz on altı gurûş iş bu mahale kayd olunmuşdur

(...)

Alakend maktul şeyh Ömer maddesinden alınan gurûş 985

Berber oğlu şeyh hazine defter emini ma‘rifetiyle alınan gurûş 12

Hacı (silik) alınan (...) gurûş 40

(silik) alınan (...) gurûş 250

Karakız maddesinden Yoğun oluk karyesinden gurûş 250

Gurûş 1740

Yalnız mâh-ı şaban (...) bin yeddi yüz kırk gurûş dur

BELGE : 157

‘Atûfetli İbrahim Ağânın mütesellimlik buyuruldusu

(silik) ayân silahşorân hassâdan bu defa‘ Antakya mütesellimlik ihâle kılınan ‘izzetlü İbrahim Ağâ (silik)Antakya nâibi faziletlü efendi zîde ‘ilmehû ve mefâhirü’l emâsil ve’l akran (silik) ahâli (silik) vesâir iş erleri zîde kudrehûm inhâ olunur ki efendi vesâir mûmâ-ileyhümâ (silik) olan Hafız efendi hasb’el-iktizâ icâb etmeğin mensuf ve fukarâ mirûr-ı ûmûr (silik)ve rûiyetiyle zabt u rabt erâzel kadar himâyet ve sıyânet fukarâ ve ve mal-ı (silik) vakit ve zâmanıyla tahsîl ve te‘diyesine muktedir bir mütesellim nasb muktezâ-yı olduğundan ile İbrahim Ağâ bu defa‘ Antakya tarafımızdan mütesellim nasb ve ta’yîni olunmağla bundan sonra ağâ-yı mûmâ-ileyhümâ her halde mütesellim ve zabt bilub rây-i ve tedbirine muvâffakat ve harc-ı hareketden mübâadet eyleyerek hüsn-ü ittihâd ve ittifâka ve şer‘ itina ve ra‘iyyet birle ihmale ve fukarânın her vecihle himâyet ve sıyânet i ve ba evâmîr-i ‘aliyye ve irâde olan matlûbât-ı seniyyemin bir vakit irade-i rûiyet ve temşîyetini husûslarına ziyâde ihtimâm ve dikkat ve siz ki mütesellimimiz mûmâ-ileyhümâ siz dahî câdde müstakimi şeriatı ve mülk-i rızâceveyânedan katâ’ ihrâk göstermeyerek mengül ol-vecde asâyiş fukarâdanistirâhat re‘âyâ esbâbının ve istihsâli vâki‘ olan ûmûr ve masâlihın yedliyesi rûiyeti ve mürettebât devlet-i âliyyenin vakit ve zâmanıyla tahsîl ve teslîmi husûslarına dikkat velâzım inhâ olan mevâddı ve erâzil ve sefhâ makûlesi zuhura gelur ise asm ve şehretleriyle keyfiyetlerini tarafımıza inhâ ve ilana mübâderet ve her halde hilâf-ı şer‘ ve rızâlarınızdan mübâadet ederek zât-ı şevket-makrûn hazret mülûk-âne içün cümleden isticlâb davet-i hayriyeye sarf-ı mukadderât eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü’ş-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve itâ olunmuşdur in-şâ’-Allah u teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu ‘amil ve hareket ve hilâfından hazır cümleiniz tevkî‘ ve mübâderet eyleyesuz deyi.

Fî 3 Şevvâl, sene 43

BELGE : 158**Ağâ-yı mûmâ-ileyhin aldığı iltizâmet buyuruldusu**

(silik) azâm ve mutasarrıfın kerâm-ı hazreti taraflarından zabt ve temşir ile yollarını vakit ve zâmanıyla eshâbına tedib ve teslîm eylemek veyahud mensûf ve re'âyâperver mültezimlere ihâle ve iltizâm ile idâre ettirmek şurût-ı müstehasına iktizâsından olmağın binâen bir an 'uhdemize ihâle ve ta'viz kılınmış olan Haleb eyâletinde vâki' Antakya kazâsında tevliyet (silik) mukâta'-ı Büyük Burç ve ze'âmet ve mukâta'-ı bedâvin(?) ve mukâta'-ı salkiye ve mukâta'-ı zeytuniye ve mukâta'-ı hîzân(?) ve ze'âmet-i Com ve ze'âmet-i Keseb ve mukâta'-ı çamurcu nasf mukâta' Güzelburç ve mukâta' tevliyet ve mukâta'-ı Kozluca ve mukâta'-ı Narlıca ve Mengüliye vesâiri ve hassâ-i Altun Özi ve mukâta'-ı Feyzullah Monla ve mukâta'-ı Karaksi ve mukâta'-ı Filincar ve mukâta'-ı (silik) ve yoğun oluk tevliyet Ahmed efendi ve mukâta'-ı yelöti(?) tam mukâta'-ı iş bu iki yüz kırk üç senesi martı ibtidasından şubatı gaytına değin iltizâmına tâleb ve râgıb olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan Haleb ve Antakya mütesellimimiz 'izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû (silik) ihâle ve elzem olunub olduğudur ûhde ve iltizâm birle ma'lûm olmakdan bedel-i iltizâmına ve seman muayenesi makâved(?) olunduğu vecihle ve hazinemize verdiği temessük mûcebince mukataa iltizâm hazinemize (silik)ve teslîm etmek üzere bu sene-i kâmile zabt için divân-ı eyâlet-i Halebû's-şehbâdan iş bu buyuruldu tahrîr ve isdâr ve yedine itâ olunmuşdur gerekdir ki mukattaât merkûmesine mezkûreye mahsûben ağâyı mûmâ-ileyhümâ tarafından ve hâsılat ve rûsûmât öteden berü evveldekiler gibi minvâl üzere baz olunub ve fukarâ-yı ra'ıyyet himâyet ve sıyânet ve rûsûmât 'aid nesneden ziyâdesine talebiyle kimesne (silik) vukû'atından hazır ve mücânebet olunmak .

Fî 5 Ramazan, sene 43

BELGE : 159**(...) paşanın fermânı**

Mefâhirü'l kuzzâtü'l-hükkâm ma'âdenü'l-fezâil (silik) Üsküdar'dan Şâm'ı şer'îfe varub' gelen nihayetlü Ali yaverinin vâki' kazâların kuzzâtü'n-nüâb zîde fazlehûm ve mefâhirü'l emâsil ve'l akran voyvogan ve (silik) ve bil-cümle ve kirâcı başları zîde kudrehûm tevkî'-i refî'-i hümâyûn (silik) ma'lûmunuz olduk da vecihle şehir-i (silik) hareket ve (silik) idüğü ol (silik) bundan akdem (silik) vusûlleri ehemmiyât mihâmdan olduğuna hâsıl olduk da Şâm-ı Şer'îfe varub' gelince sol rahde uğradıkları mahallelerde tevkîf ve te'cîr olunmayub (silik) ve emr-i şer'îfimde mûcebince iktizâ eden bargirler tevânâ(?) olarak balâ ta'hîr tedârik

ve erkâb ve kazâ ba kazâ ûmûrlarına dikkat ve bir mahalde büyüce tevkîf ve tahîr olunurlar ise cesâret edenler ve şehretleriyle(?) der-sa'âdetime 'arz ve ilan mübâderet olunması husûsuna her bar evâmîr-i şer'îfemde ısdâr ve tesyîr ile iktizâ edenlere tevsiye ve tenbîye olunmakda olub bu sene-i mübarekde dahi te'kîd-i hâvî emr-i şer'îfim sudûru (...) başı evvel ve sani taraflarından istid'â' olunmağla vech-i meşrûh üzere 'amil olunmak fermânım olmağın tekîd ve ihtimâma iş bu emr-i şer'îfime ısdâr ve irsâl olunmuşdur imdi evvel ve saniyenin me'mûr oldukları hizmet-i celîle masâlah(?) azraya makis (?) olmayub ûmûr-ı hayriyeden olmak müsta'hcibleri olan tahrîrât ile ve'l-islam vakit ve zâmanıyla der-sa'âdetimden Şâm-ı şer'îfe ve avratlarında (?) dahî Şâm-ı şer'îfden istinâ-i 'aliyyeme emnâ ve irâde-i seniyye m muktezâsından idüğü ve tahîrlerini müceb (...) vukû'una cesâret idüğü ve bu bâbda ağmâz ve tekâsil(?) edenler mestûl olacaklarına şeyh olmadığı siz ki kuzzâtü'n-nüâb ve mûmâ-ileyhümâ siz ma'lûmunuz olduk da ona göre 'amil ve hareket bil-ittifâk ihtimâm ve dikkat ve bir mahalde hilâf-ı rızâ tevkîfleri müceb harekete mukadder eden olur ise o makûleleri asm ve şehretleriyle der-sa'âdetime 'ilâm ve inhâya mübâderet ve hilâfını tahrîrden begâyet ve mübâderet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdr olmuşdur buyuruldunuz vusûl bulduk da bu bâbda vech-i meşrûh üzere şer'ef-yâfte sudûr olan fermân vâcibü'l-ittibâ' velâzımü'l-imtisâlimin mazmûn itâ 'atmakrûnıyla 'amil ve hareket ve hilâfindan gayetü'l-gâye hazır ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şer'îf-i î'timâd kılâsız tahrîren fî evâhir-i şehr-i şabanü'l-mu'âzzâm sene sâlâse ve erba'in ve mieteyn ve elf.

BELGE : 160

Ahçı Hacı Ahmed'in ihzârı buyuruldusu

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan hala Antakya mütesellimimiz 'izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû ve şer'îat-ı şîâr nâibi faziletlü efendi zîde fazlehûm inhâ olunur ki Antakya ahâlisinden ahçı hacı Ahmed nâm kendü halinde olmayub balâda ihtisârından nâibi merkûmu ordu(?) karyesine defa' olunmuş olduğu tarafımıza bil-ilâm ifade ve inhâ olunmağla bu makûle maksat tekârların(?) icrâyı te'dipleri velâzıma fîrar idüğünden merkûm Ahmed'in yanına adamlar tarkîk olunarak mürûr ettirmenizin kaydına ile mahsûben tarafımızdan ihzâr ve Ali vechgân(?) ermesi ve teyyarı husûsuna mübâderet ve mezîd-i ihtimâm ve ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve tarafınıza bas ve tesyâr olunmuşdur yine teâlâ vusûlünde gerekdir ki bermüceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfindan begâyet hazır ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî 27 Ramazan, sene 43

BELGE : 161**Karındaşının ihzârı buyuruldusu**

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân silahşorân hassâdan hala Antakya mütesellimimiz 'izzetlü İbrahim Ağâ zîde mecdehû ve şer'îat-ı şîâr nâibi fazîletlü efendi zîde fazlehûm inhâ olunur ki Antakya ahâlilerinden ve hümâyûn hacı Mehmed nâm kimesnenin ba'z husûsu tahkîki zınnında tarafımıza celim(?) lâzım gelmekle yanına adamlar terfîkiyle Ali bu tarafa ihzâr irsâli husûsuna ve mezîd-i 'itinâ ve dikkat eylemeniz bâbında divân-ı eyâlet-i Halebü's-şehbâdan iş bu buyuruldu ısdâr ve tarafınıza ba's ve tesyîr olunmuşdur yine teâlâ vusûlünde ber-mûceb buyuruldu 'amil ve hareket ve hilâfından mücanebet hazır ve mübâadet eyleyesuz deyü.

Fî 15 Ramazan, sene 43

SONUÇ

Muhafaza edilerek günümüze kadar gelebilen Şer‘iyye Sicilleri; XV. Yy.’ın ikinci yarısından başlayarak XX. asrın ilk çeyreğine kadar gelen Türk tarihinin, Türk içtimai hayatını, Türk iktisat ve siyasi hayatını yakından ilgilendirmekte ve bu nedenle Türk kültür ve tarihinin temel kaynaklarından birini teşkil etmektedir. Sicillerin sahip olduğu zengin muhtevanın çok yönlü araştırmalara imkan vermesinin anlaşılmasıyla, ülkemizde son elli yılı aşan bir süredir pek çok araştırmacı tetkiklerde bulunmuş ve bu sicillere dayalı olarak eser telif etmişlerdir. Batıda ise bu kaynakların kullanımı daha geç tarihlere rastlar.

İncelediğimiz 20 numaralı Antakya Şer‘iyye sicilindeki 161 adet belgeden, h. 1245-1247, m. 1829-1831 yılları arasında Antakya’nın idari, iktisadi, sosyal vs. bir çok bilgiler elde ettik. Bunları şu şekilde özetlememiz mümkündür:

İdari açıdan bakacak olursak; çalışma dönemimizde Antakya Halep eyaletine bağlı kaza (veya sancak) statüsündedir. Belgelerde Haleb eyaletinin valisi olarak “Mehmed Rauf Paşa” isimli birisi geçmektedir. Antakya’nın mülki idarecisi olarak da 33. belgeye kadar “İbrahim Ağa”, 38. belgeden 120. belgeye kadar Hüseyin Ağa isimli mütesellimler bulunmaktadır. 120. belge ise “Ali Ağa’nın mütesellimlik buyuruldusu” dur. Bu belgeyi incelediğimizde, 120. belgeye kadar adı geçen Hüseyin Ağa’nın vazifesini layıkıyla yerine getiremediğinden ve halkı hoş tutmadığından bahsedilerek, yerine reayaperver bir mütesellim lazım olduğundan bahsedilmiştir. 157. belge İbrahim Ağa isimli birisinin mütesellimlik buyuruldusu ile ilgilidir. 161. belgeye kadar mütesellim olarak İbrahim Ağa’nın adı geçmektedir.

Osmanlı Devleti için çok önemli olan 1828-29 Rus Harbi’nin Antakya’ya olan yansımalarını incelediğimiz sicil defterinde görebilmekteyiz. Antakya, bu dönemde sahip olduğu İskenderun ve Süveydiye limanları ile Akdeniz hâkimiyeti için önemli bir noktadadır.

1828-29 Osmanlı-Rus savaşı nedeniyle merkezden ülkenin dört bir yanına ülkenin içinde bulunduğu durum anlatıldıktan sonra alınması gereken tedbirler ile ilgili yazışmalar yapılmıştır. 20 Numaralı Antakya Şer‘iyye Sicili’nin transkripsiyonunu yaparken, bu konu ile ilgi birçok belge ile karşılaşmıştır. Bunlar; 13, 29, 41, 42, 46, 49, 55, 56, 70, 71, 75, 76, 77, 79, 80, 84, 85, 90, 91, 95, 98, 100, 127, 114, 137 numaralı belgelerdir.

Belgelerde genel olarak şu konulardan bahsedilmektedir: Mora ve diğer Akdeniz adalarında yaşayan Rumların çıkarmış olduğu isyanların, Rusya, Fransa ve İngiltere devletlerinin kendi aralarında yaptıkları anlaşmalarla desteklendiği belirtilmiştir. Fransa,

İngiltere ve Rusya devletlerinin İstanbul'da bulunan elçilerinin Dersa'adet'e geldikleri ve Rumlar için bağımsızlık talep ettikleri anlatılmaktadır. Devletin bu talebi reddettiği, elçileri susturmaya çalıştıkları anlatılmıştır. Bu durum karşısında bir savaşın çıkmasının muhtemel olduğu ve bu üç devletle yapılacak olan savaş için hazırlıklı olunması gerektiği belirtilmiştir. Rusya Devleti'nin Osmanlı'ya savaş ilan ettiğini ve bu durumun evvelkiler gibi basit bir sınır ihlali olmadığını belirterek, Rusya'nın İslam milletine olan düşmanlığının çok eski tarihlere dayandığı ifade edilmiştir. Ayrıca söz konusu olan savaş için sınır boylarında bulunan idarecilerin orada yaşayan halkı konu ile ilgili olarak bilgilendirmeleri gerektiği üzerinde durulmuştur. 12 yaşından 75 yaşına kadar herkese haber verilerek, hazırlıklı olmaları istenmiştir. Eğer böyle bir savaş çıkarsa İslam milletinin tek vücut halinde savaşa katılması istenmektedir. Ayrıca lüzum görüldüğü vakit hayvan, araba vesair talep edilirse bunların karşılanması istenmiştir.

Rus birliklerinin Prusya nehrini geçerek Boğdan'ı işgal ettiği anlatılmaktadır. Osmanlı Devleti ise bunu savaş nedeni sayarak Rusya'ya savaş ilan ettiğini belirtmektedir. Antakya sınırlarındaki Süveydiye ve Keseb İskelelerinin muhafazası için görevlendirilmiş olan 30 kadar askerin yeterli olmayacağı ve muhakkak bir bölükbaşı ile birlikte asker takviyesi yapılması gerektiği anlatılmıştır. Süveydiye ve Keseb iskelelerinin geceli ve gündüzlü olmak üzere muhafazası için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmiştir. Mütessellimden çok dikkatli olması istenmiştir.

Batı ve Doğu cephelerine gönderilmiş olan askerlerin yetersiz olduğu belirtilerek 500 asker istendiği, Haleb hissesine ise 350 asker düştüğü, bu sayıdan 75'inin Antakya kazasından karşılanacağı belirtilmiştir. Her süvari için de yem ve yiyecek parası olarak yedişer yüz ellişer gurus tahsis edilmesi istenmiştir. Gaza ve cihada sevk, ta'yîn edilen memur-askerlerin yolda yem, yiyeceklerini ve kendilerine lazım olan şeyleri kendi paralarıyla almaları, halktan bir sudan başka bir şey talep etmemeleri istenmektedir. Bu konu ile ilgili defterde birçok belge bulunmaktadır.

137 Numaralı belge, 1828-29 Osmanlı-Rus Harbi'nin bitmesi üzerine yapılan bir yazışma ile ilgilidir. Artık mevcut savaş halinin sona erdiği anlatılmaktadır. Rus askerlerinin İslam memleketlerini terk etmelerine kadar cephelerdeki askerlerin yerlerini terk etmemeleri istenmektedir. Yapılan barışın tüm görevlilere ve halka duyurulması istenmiştir. Devlet yayınladığı fermanla Rusya ile savaş için hiçbir sebebin kalmadığını, savaş sonrasında artık asıl işin fukaraların huzur ve güvenliğinin sağlanması olduğu belirtilmiştir. Rusya Devletinden gelecek veya Rusya'ya gidecek kişilere, ziyaretçilere ve tüccarlara düşmanca davranışlardan kaçınılması, onlara dostça yaklaşılması istenmiştir.

Osmanlı Devleti içinde bulunduğu durumu taşra yöneticilerine anlatarak halkın bilgilendirilmesini istemiştir. Savaş ile ilgili alınması gereken tedbirler tek tek sıralanmıştır. 137. belgede de görüldüğü gibi Osmanlı Devleti aynı zamanda mücadele halinde olduğu devletler ve bu devletlerin halklarına karşı da bazı tedbirler almıştır. Böylesine önemli bir savaştan sonra halkın huzur ve güvenliğinin sağlanmasına çalışılmış ve hayata kaldığı yerden devam edilmiştir.

20 numaralı Antakya Şer'iyeye Sicili'ne göre Antakya sancağına bağlı dört nahiye mevcuttur. Bunlar Altun Özi, Kuseyr, Süveydiye ve Cebel-i Akra nahiyeleridir. Bu nahiyelere bağlı toplam 80 köy bulunmaktadır. Fakat bu köylerden kaçının hangi nahiyeye bağlı olduğunu kayıtlardan tespit etmek mümkün olmadı.

Ayrıca defterdeki kayıtlardan 4 tane mezra tespit edilmiştir. Mezra sayısı daha fazla olmakla beraber kayıtlara sadece dördünün isminin geçmiş olduğunu düşünüyoruz. Bunlar: Kürd Mezrası, Hacipaşa Mezrası Kilisecik Mezrası, Kabacık Mezrasıdır.

Diğer pek çok Osmanlı şehirlerinde olduğu gibi, Antakya şehri de mahalleler şeklinde örgütlenmiştir. 20 numaralı Antakya Şer'iyeye sicilindeki kayıtlara göre Antakya şehrinin toplam mahalle sayısı 29'dur. En büyük mahalle, 185 avarız hanesi ile Dörtayak Mahallesi'dir. Mahsen, Tut, Meydan, Sofular diğer büyük mahallelerdir. Bunların avarız hane sayıları 80 ile 103 arasında değişmektedir. En küçük mahalleler ise 15 ve 17 hanelik Debbus ve Şirince'dir.

Elde ettiğimiz bu bilgileri, daha önce transkripsiyonu yapılmış olan diğer Antakya Şer'iyeye Sicilleri ile karşılaştırdığımız zaman pek fazla bir fark görememekteyiz. Zira 21 Numaralı Antakya Şer'iyeye Siciline bakacak olursak; 29 adet mahalle ismi bu sicil defterinde de geçmektedir. Sadece "Şekercik" isimli mahalleye bizim incelediğimiz sicil defterinde rastlayamadık. Ayrıca bu sicil defterinde tespit edilen köy sayısı 59, mezra' ise Gülderân ve Danışma olmak üzere 2 tanedir.

23 Numaralı Antakya Şer'iyeye Siciline baktığımız zaman, 20 No'lu sicil defterinde geçen "Yeni Mahalle" ve "Kastal" isimli mahallelere rastlanılmamaktadır. Yine aynı sicil defterinde 86 tane tespit edilen köylerden Bezgiye, Cilli, Cilliye, Halisiye, Hansuma, Hansumâ ma'a Tum Tum isimli köyler incelediğimiz sicil defterinde geçmemektedir.

Diğer taraftan çeşitli dinlere mensup insanların yaşadığı şehrin bu mahallelerinden hangilerinin gayri müslim veya hangilerinin her iki unsurun (müslim, gayri müslim) yaşadığı mahalleler olduğunu defterdeki kayıtlardan tespit etmek mümkün olmadı.

20 No'lu Antakya Şer'iyeye Sicili'ni daha önce transkripsiyonu yapılmış olan Antakya Şer'iyeye Sicilleri ile karşılaştırdığımız zaman belge çeşitleri ve sayılarında da pek

fazla farklılık görememekteyiz. Fakat başka şehirlerin şer'iyeye sicilleriyle karşılaştırıldığı zaman farklılıklar görülebilmektedir. Mesela 262 Numaralı Adıyaman Kadı Sicili (M. 1899-1900) ile karşılaştırdığımız zaman; bu sicil defterindeki 126 adet davanın 48'ini darb, 30'unu hakaret, 16'sını hırsızlık, 3'ünü devlet memûruna karşı gelme, 6'sını haneye tecavüz, 10'unu yaralama davaları oluşturmaktadır. Ayrıca 1'er tane de rüşvet, dolandırıcılık, zina, emanete ihanet etme gibi davalar yer almaktadır. Davaların % 45'i darb davalarıdır. Bu açıdan bakıldığı zaman 20 Numaralı Antakya Şer'iyeye Sicili'nde darb, dolandırıcılık, hakaret, devlet memûruna karşı gelme, yaralama, haneye tecavüz, zina ve hırsızlık gibi yüz kızartıcı suçlardan hiçbirine rastlanılmamaktadır.

İktisadi açıdan bakacak olursak; şehrin çevresinde sanayiye yönelik en önemli tarım ürünü zeytindi. Zeytin işleyen tesisler de şehirde bulunuyordu. Özellikle sabun imalathaneleri çok sayıdaydı. Defne tanesi yağından gar sabunu yapılıyordu. Esnaf Cumhuriyet dönemine kadar loncalar halinde teşkilatlanmıştı. Şehri boydan boya kesen cadde ile nehir arasında kalan kısmın orta yerindeki çarşı, uzun çarşıdan başlar köprüye uzanırdı. Çarşı kuzeye doğru üç paralel cadde ile köprüye ulaşır, en soldaki uzun çarşının devamı olan cadde üzerinde kunduracılar, nalburlar, terziler, neccarlar (marangoz) ikinci paralel caddede tenekeçiler, manifaturacılar; sol taraftaki handa ise kuyumcu ve tuhafiyeciler bulunurdu. Attar ve manifaturacılar çarşısı hububat satılan meydana ulaşır, diğer taraftan ikinci bir cadde olarak da saraçlar ve köşklerle (yemenici) devam ederdi. Sağ tarafta eski elbise satıcıları, ikinci ve daha geniş caddede demirci esnafı, yine sağda bir cadde üzerinde keçi kılı işleyen esnaf yer alırdı. Kefşger esnafının iş yerlerinin bitiminde çıkırıkçı esnafı, onun önünde sağa açılan cadde üzerinde kilim ve aba dokuyan esnaf, paralel üçüncü caddede yoğurtçu, peynirci, bakırcı ve bıçakçılar vardı. Bıçakçıların karşısında Debbağhane camii ve ardındaki caddede tabak esnafı bulunuyordu. Köprü çarşısı denen yerde bakkal, manav, kasap, kebabçı esnafı karışık olarak yerleşmişti. Asi kıyısındaki cadde üzerinde oteller ve kahvehaneler sıralanmıştı. Hükümet Konağı'na doğru uzanan cadde ise şehrin en gözde semti idi. Ayrıca XIX. Yüzyılın sonlarında şehirde bir iplik fabrikası kurulmuştu.

İnceleme dönemimizdeki Antakya'da canlı bir iktisadi hayatın varlığını tespit edebilmekteyiz. Gerek terekelerde geçen ticaret eşyaları, gerekse şehirde kalabalık bir esnaf grubunun bulunması bizi bu sonuca götürmektedir. 20 Numaralı Antakya Şer'iyeye Sicilinde şu esnaf gurupları bulunmaktadır: Bakkal, berber, kasap, ekmekçi fırını, manav, tüfenkçi, sucu, çıracı, arpacı, oturakçı, şerbetçi, aktar, boyacı, helvacı, nalbant, bardakçı, kömürcü, oduncu, yorgancı, bilezikçi, pabuçyan, kalıpçıyan, demirci, yüncü ve pastacı.

Ayrıca meslek grupları arasında imam ve müftüye de rastlamaktayız. Bu esnaf gruplarına verilen yevmiye paralar 134. belgede yazmaktadır.

İncelediğimiz sicil defterinde bazı meslek gruplarına yapılan zamlar da ayrıntılı olarak yazmaktadır. Mesela müftüye 9 guruş verilirken 3 guruş zam ile 12 guruşa, imama 6 guruş verilirken 1,5 guruş zam ile 7,5 guruşa, sucuya 4 guruş verilirken 2 guruş zam ile 6 guruşa çıkartılmıştır. Bu tür örneklerden de kime ne kadar para verildiği hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Yine incelediğimizde yapılan zam oranlarının da farklı olduğunu da görebilmekteyiz. Örneğin; imama % 25 oranında zam yapılırken, sucuya % 50 oranında zam yapılmıştır.

Sosyal açıdan bakacak olursak; Antakya'da üç semavi din mensupları birlikte yaşamaktadır. Şer'iyye sicilindeki kayıtlardan bu insanlar arasında herhangi bir dini sürtüşmeye rastlanmamaktadır. Bu da bölge insanının hoş görülü ve iyi komşuluk ilişkileri içerisinde olduğunu göstermektedir.

Tereke kayıtlarında geçtiği kadarıyla Antakya şehrinde bir ailenin ortalama mal varlığını tespit etmemiz de mümkün. Buna göre 1829-1831 yılları arasında Antakya'da yaşayan ailelerin ortalama mal varlığı 3000-3500 guruş arasındadır. Ancak bu rakam bütün terekelerdeki varlığın ortalaması olup, bu miktarın çok altında veya çok üzerinde olan aileler de mevcuttur.

Yine tereke kayıtlarından Antakya'da yaşayan insanların ev eşyalarını, mutfak malzemelerini, takılarını, kullandıkları kıyafetleri vs. tespit edebilmekteyiz. Örnek olarak bu eşyalar arasında tarak, don, döşek, entari, fes, fincan, gömlek, ibrik, kemer, kılınç, kuşak, kürek, leğençe, mahmuz, mertabani, meşlah, palaska, sandık, setri, tas, tüfenk, yağmurluk, yastık, yelek, yorgan, minder, çarşaf, mertebani, sandık, yastık, yorgan, döşek, bohça, fener, vs. sayabiliriz. Mutfak eşyası olarak da leğen, kazgan kepçe, ibrik, sini, oruk sinisi, tencere, kase, bıçak, fincan, satıl, tava, el değirmeni, kaşık, sahan, tepsi gibi eşyaları sayabiliriz. Kullanılan giyecekler arasında ise kuşak, şal, yelek, entari, gömlek, çorap, pantolon, cübbe, kalçeyn, don, uçkur, havlu, fes, ihram, çizme, hurç v.s. eşyaların yaygın olduğu dikkati çekmektedir. Takılar ise altın yüzük, bilezik, küpe ve hızmadır.

İncelediğimiz 20 numaralı Antakya Şer'iyye sicili, 1829-1831 dönemindeki Antakya'nın idari, sosyal ve kültürel yapısı hakkında ayrıntılı bilgiler sunmaktadır. Özellikle şehir tarihlerinin yazılması; Osmanlının toplumsal, hukuki, demografik ekonomik ve idari yapısının tam olarak aydınlatılabilmesi için sadece Antakya kadı sicillerinin değil, Türkiye'deki bütün kadı sicillerinin okunup ilim alemine sunulması gerekmektedir. Birçok dinden ve millettten oluşan Osmanlı tarihinin sosyal hayatının incelenmesinde kadı sicillerinin

önemi büyüktür. Devletlerin toplumsal yaşamlarının incelenmesi tarihi olaylara geniş perspektiften bakılması verecektir. Bu tür belgelerin incelenmesi Türk tarihinin bilinmeyen yönlerini ortaya çıkaracak,tarihi olayların kesinlik kazanmasını sağlayacaktır. Geçmişten günümüze Türk kültürünün, Türk örf ve ananelerinin yaşatılması, hatta öğrenilmesi ve hatırlatılması noktasında bu tür çalışmalar ayrı bir öneme haiz olacaktır.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

ANTAKYA ŞER‘İYYE SİCİLİ, NO: 20

BASILI BELGELER

AKGÜNDÜZ Ahmet, **Şer‘iyye Sicilleri**, c.I-II, İstanbul 1998.

DEVELİOĞLU Ferit, **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat**, Aydın Kitabevi, Ankara 1996.

GÖKDENİZ Ömer Faruk, **262 Numaralı Hısn-ı Mansûr (Adıyaman) Kadı Sicili (Yüksek Lisans Tezi)**, Kahramanmaraş 2006.

GÜNDÜZ Ahmet, “*Şer‘iyye Sicillerine Göre Antakya*” (1812-1853), **VI. Hatay Tarih ve Sempozyumu Bildirimi**, 19 Nisan 2002.

<http://www.dallog.net/kavramlar/seriyesicil.htm> (06.03.2008).

<http://www.os-ar.com/print.php?sid=80> (06.03.2008).

<http://www.suleymaniyevakfi.org/modules/nsections/index.php?op=viewarticle&artid=26> (06.03.2008).

KARA Adem, **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Antakya’da Yerleşme ve Nüfus**, İstanbul 2002.

KARAMANOĞLU İzzettin, **23 numaralı Antakya Şer‘iyye Sicili (H.1247-1249/M.1831-1834) (Yüksek Lisans Tezi)**, Hatay 2003.

KARATEPE Şükrü, “ *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı* ”, **Osmanlı Ansiklopedisi (Tarih-Medeniyet-Kültür)**, İstanbul 1996.

ÖZTÜRK Said, **Askeri kassama ait onyedinci asır – İstanbul Tereke Defterleri (sosyo-ekonomik tahlil)**, İstanbul 1995.

PAKALIN Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Milli Eğitim Basımevi, c. I-II-III, İstanbul 1993.

SAHİLLİOĞLU Halil, “*Antakya*”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C. 12, İstanbul 1991.

SAMİ Şemseddin, **Kamus-ı Türkî**, Alfa Yayınları, İstanbul 1998.

T.İ.A., “*Şeyhülislam* “, **Tercüman Gazatesi Yayınları**, c.II. 1979.

TEKİN Mehmet, “*18. ve 19. Yüzyıllarda Antakya’nın İdari Bölünüşü ve Yer Adları*”, **Güneyde Kültür**, C. 9, Sayı : 97 (Mart 1997).

TEKİN Mehmet, **Hatay Tarihi**, Atatürk Kültür ve Merkezi Bakanlığı yayınları, Ankara 2000.

TEKİN Mehmet, **Hatay Devlet Reisi Tayfur Sökmen**, Antakya 2002.

ÜNAL Mehmet Ali, **Osmanlı Müesseseleri Tarihi**, Fakülte Kitabevi, Isparta 2002.

LÜGATÇA

A-B

- Agmâd:** kılıç kını
Agmâz: göz yumma
Ali: büyük, yüksek, şerif, aziz olan
Arzuhal: halin bildirilmesi ne halde olduğunu bildirme, dilekçe.
Atâ-ullah: Allah vergisi
Atâr: güzel kokular, iğne iplik satan ,aktar
Avâkıb-ı umûr: işlerin neticesi
Ba'de-l-yevm: bugünden sonra
Bârgâh-ı: girmek için izin almak gereken, girilecek yer
Batâet: ağır davranma
Begayet: pek çok, aşırı
Beytü'l-mâl: maliye hazinesi
Ba'dehu: ondan sonra
Binti: kız

C-D-E

- Cemâzi-yel-evvel:** arabi ayların beşincisi
Cerîm: kabahatli
Cevâz: izin, mücade
Cezâir: adalar
Cihândâr-âne: hükümdarcasına
Cedîd: yeni, kullanılmış, pek az zamandan beri bilinen veya mevcut olan
Celb: çekme, yazı ile çağırma
Cem'an: bir yere toplanmak suretiyle
Dâiye: içten gelen duygu
Dâmen-der-meyân gayret olmak: bir işe canla başla girişmek
Der-bâr: kapı yeri
Der-kâr: aşık, bilinen
Derecat: basamak, kerte, rütbe, miktar
Deşt: bozkır, çöl, kır, ova
Deyn: Borç, zimmetinde sabit olan şey

Ebnâ-yı sebîl: yolcular
Ecel-i mev'ûd: tabi olarak gelen ecel
Ednâ: pek aşağı
Ecdad: büyük babalar
Elyevm: bugün, şimdiki, hala
Enfâr: cemaatler
Esâfil: halkın en aşağı tabakası
Esnâ-yi râh: yolda giderken
Eşkal: biçimler, suretler, tarzlar
Eşcar: ağaçlar
Ester: katır
Evrak: yapraklar, kağıtlar 2. arşiv

F-G-H

Fahr-i kâinât: Hz. Muhammed
Farîza: farz, Allah'ın emri, vazife, borç
Fasl: Ayrıntı, halletme, bölüm.
Fekahetlu: evvelce müftüler hakkında kullanılan resmi bir unvan
Fevc fevc: bölük bölük
Fi'l-hakika: gerçekten, doğrusu
Fî-mâba'd : bundan sonra
Fî-sebîl-illâh: Allah yolunda, hayrat olarak
Fütüvvetlü: askerlikte teğmenler ile kol ağası ve yüzbaşılara mülkiyede rabia ve hamise rütbeleri taşıyan kimselere verilen ünvan
Gavvâs: dalgıç
Gayr-i marziyye: beğenilmemiş
Habâset: kötülük
Haftâncısı: savaşta zırh üzerine giyilen pamuklu elbise
Hasb-el-îcâb: durum icabı olarak
Havâss-ı hümayûn: Osmanlı devleti'nin fütûhat devirlerinde zabtolunan araziden hazine uhdesinde alıkonulanları

İ-K-L

İba: bir alacaklın alacağından vazgeçmesi ahalisinden haklarından feragat etmesi.
İbrâd: güçsüzleştirme
İbtida: baş taraf, evvel, benzeri olmayan

İctinâb: sakınma, çekinme

İfa: borcun ödenmesi için tekrarsöyleme bildirme, birinin, başka birin kendisine olan hakkını alacağını haber vermesi.

İfrâc: açılma, ayrılma

İftisâr-ı keyfiyet etmek: durumu soruşturmak

İgnâ': zengin etme, edilme

İgrâm: borç ödetme

İhtisâb: hesap sorma

İktiza: lazım gelme, geekme, ihtiyaç, gereklilik, işe yarama.

İltizam: kendi için lüzumlu sayma, gerektirme

İmrâr-ı vakit: vakit geçirme

İmtinâ': çekinme, geri durma

irâde-i aliye: sadrazam buyruğu

İrâde-i seniyye: yüce buyruk

İrsâl ve tesrîb: yollama

İrtihâl-i dâr-i beka: ölme

İsti'câl: acele etme

İsticlâb: celbetme

İstid'â': yalvararak isteme

İstiknâh: bir şeyin doğruluğunu araştırma

İstinkâf: kabul etmeme, vazgeçme

İşâât: duyurmalar, yaymalar

İyâb ü zihâb: gidip, gelme

İstifsar: sorma sorulma

İstihlak: harcamak suretiyle tüketme

İstihsal: meydana getirme, üretme.

İstinâf: yeniden başlama, Bidayet Mahkemesince verilen hükmün bir üst mahkemeye itiraz.

Î'tâ: verme ödeme.

İtyan: getirme, söyleme, ispat.

İyal: bir kimsenin bakmakla yükümlü olduğu ev halkı, eşi.

Kable'l-ahz ve'l-istifa: alacağını tam olarak almadan önce.

Kain: mevcut olan, var olan

Kasr-ı yed: el çekme, vazgeçme

Kaimmakam: birinin yerine geçen, kaymakam

Karâr-gîr: kararı verilmiş

Kâr-güzârî: beceriklilik

Kemâ-fi-s-sâbık: eskisi gibi

Keyfe mâ yeşâ‘: nasıl isterse, istediği gibi

Kefil-i bi'l-mal: bir malın ödenmesine kefil olan kimse.

Kefil-i bi'n-nefs: birinin şahsına kefil olan kimse.

Kema yenbağî: uygun şekilde.

Kerime: kız evlad.

Kıyam: ayağa kalkma bir işe girişme.

Kile: 40 litrelik bir hububat ölçüsü.

Kura: köyler, kasabalar.

Kurum: üzüm bağı, asması

Kıbel-şer'den: şariat tarafından

Labis: giyen

Li-ümm: ana bir kardeş

Liva: Bayrak, eskiden kazadan büyük vilayetten küçük yerleşim birimi

M-N

Ma'lum: bilinen

Maa: birlikte

Mahallat: mahalleler

Mahdud: sınırlı belirli, sınırlanmış.

Mahdumu: oğul, evlat.

Mahkûk: yazıldıktan sonra çakı vs gibi şeylerle kazınmış

Mahrup: harab edilmiş.

Makhûriyyet: kahrolmuşluk

Mâl-ı müşterâ: satın alınmış mal

Mantûk: söylenilmiş

Marü'z zikr: zikri geçen.

Matlubat: aranılan şeyler, istekler.

Matrûd: vazifesinden çıkarılmış

Mazbata: kararname, tutanak.

Mazmûn: ödenmesi gereken şey

Mebni: bir şeye dayanan yapılmış.

Mebruz: ibraz edilmiş, mahkemeye sunulmuş.

- Mecmûa:** toplanmış, bir araya getirilmiş şey
- Mefruşat:** koltuk seccade, kilim gibi ev döşemeye yarayan eşya.
- Melfûfen:** sarılı, ilişik halde.
- Menkuha:** nikahlanmış olan kadın.
- Mensub:** bir kimseye bir şeye nisbeti olan, ilgisi bulunan.
- Metruke:** terk olunmuş, bırakılmış, ölen bir kimsenin geride kalan eşyaları.
- Meşrut:** şart koşulmuş şarta bağlı.
- Mevdu’:** emanet edilmiş.
- Mevrus:** miras kalmış
- Memhûr:** mühürlenmiş
- Menvî-i zamîr:** niyet, maksat
- Mesmû’:** işitilmiş, duyulmuş
- Metruke:** kocası tarafından ortada bırakılan kadın
- Mevâdd:** kanun, maddeler
- Mezbur:** adı geçen.
- Mezburan:** adı geçenler erkekler.
- Mezburat:** adı geçen kadınlar.
- Mezkur:** adı geçmiş.
- Mukime:** bir yerde oturan kadın.
- Muktazi:** icab eden.
- Muma ileyh:** yukarıda anılan adı geçen.
- Murakkam:** terk edilmiş, bozulmuş.
- Mutasarrıf:** tasarruf eden, kendinde kullanma salahiyeti bulunan.
- Mucaebince:** lazım geldiği gibi.
- Mukırr:** ikrar eden.
- Mutabık:** uygun.
- Muvahhid:** tevhibe inanan.
- Mübayin:** farklı başka türlü.
- Mübayenet:** ayrılık, zıddiyet
- Müddea:** iddia olunan şey.
- Müddei:** iddia eden, davacı
- Müdde-i Aleyh:** aleyhine dava edilen, davalı.
- Müselsilen:** zincirleme birbirine bağlı olarak.
- Musta’mel:** kullanılmış eski.

Mütevelli:birbirinin yerine geçen bir vakfın idarecisi.

Müteveffa:vefat etmiş olan.

Muris: Miras bırakan, getiren.

Müşahede:bir şeyi gözleme, görme.

Mütebaki:baki kalan, geriye kalan

Nâkîb'ül-eşrâf: peygamber soyundan olanların işlerini görmek üzere ta'yîn olunan memur

Nasb-ı hıyâm: çadırları dikme

Nasb:bir me'mûrluğa getirilme.

Neseb:neil, boy.

Nevâhî:nahiyeler

Nısıf:yarım yarı.

Nihayet:son uç.

R-S-Ş-T-Y-Z

Recebü'l-Ferd: recep ayı.

Reü'l ayn:gözle görme.

Rızâ-cûyâne:razı etmeye çalışırcasına

Rûz-nâmçe: günlük olayların yazıldığı defter

Rub':çeyrek, dörtte bir.

Rüyet-i hilal:ayı hilali görme.

Sabık:geçmiş, geçici.

Sadâret-penâhî:sadrizamla ilgili

Sâlif'üz-zikr:zikri geçen

Sehab:bulut.

Seniyye:çok mühim ve kıymetli olan.

Ser-haddât:hudutlar, sınırlar

Sevâhil: kıyılar, yalılar

Sim:gümüş, gümüş para.

Siyâdetlü: Hz. Muhammed'e intisab şerefinde bulunan zat

Sû'-i kasd: cana kıymaya hazırlanma

Sulb:döl, birinin soyundan gelme.

Şeref-yâfte: şeref bulmuş

Şevket-makrûn: şevketli

Şüf'a:satılan bir malı müşteriye, mal olduğu fiyata temlik etmek.

Tahkîk: doğru olup olmadığını araştırma

Tahlif:yemin ettirme.

Ta'bir-i ani'l-merâm:merâmını derdini ifade etme, anlatma

Tarik-i amm:ana yol, cadde.

Taleb:isteme, dilek.

Tav'an: isteyerek.

Ta'yînâtı: maaştan başka verilen yiyecek, erzak

Tebcîl: ağırlama

Tebsîl: Allah yoluna bağlama

Te'dîbât: edeplendirmeler

Te'diye:ödeme

Tehâşî: korkup çekinme

Temlîk: mülk olarak verme

Temşiyet: yürütme

Tesyâr: gönderme

Tevâbi': bir kimsenin hizmetinde bulunanlar

Tevârüd:arka arkaya gelme

Tevkî'-i refî'-i hümâyûn: padişahın yüce buyruğu

Tevzîât:dağıtmalar

Teamül-ü kadim:eskiden devam den gelenek, usul

Teahhüd:sözleşme anlaşma.

Tebellüğ:anlayıp alma.

Te'diye:ödeme, borcu verme.

Temyiz:ayırma, seçme, iyiyi kötüden ayırma.Davanın, üçüncü ve son görülme derecesi.

Tenbih:sıkı emir vermek, gafletten ikaz etmek.

Tereke:ölünün bıraktığı mal.

Terhin:rehin vermek,emanet bırakmak.

Veraset:miras sahibi olmak, mirasçılık.

Yale:sığır boynuzu.

Zâhir: görünen

Zavâbıt: nizamlar, usuller

Zâyi': elden çıkan, kaybolan

Zevî-i ehrâm: mirasta muayyen bir pay sahibi olmayan yakın hısımlar

Zıll-ı zalil: koyu gölge

Zinhâr: sakın, asla, aman

EKLER

20 NUMARALI ANTAKYA ŞER‘İYYE SİCİLİ’NDEN 6 SAYFA ÖRNEK

(Belgelerin Tez İçindeki Numaraları : 69, 70, 71, 72, 73)

